รายงานการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง

การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
Using the Policies and Management Welfare for Disable People in Thai Society

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

รูปแบบและวิธีการดับทุกข์เชิงพุทธบูรณาการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
Integrational Buddhist the Models and Ways to Cessation of Suffering for Disabilities in Thai Society

โดย

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร.
นายพูลศักดิ์ หอมสมบัติ
ดร.นคร จันทราช
นายกวีพล ศรีหะมงคล
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MCU RS 610761087

รายงานการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง

การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
The Using the Policies and Management Welfare for Disable People in Thai Society

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

รูปแบบและวิธีการดับทุกข์เชิงพุทธบูรณาการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
Integrational Buddhist the Models and Ways to Cessation of Suffering for Disabilities in Thai Society

โดย

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร.
นายพูลศักดิ์ หอมสมบัติ
ดร.นคร จันทราช
นายกวีพล ศรีหะมงคล
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MCU RS 610761087
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub - Research Report 1st

The Using the Policies and Management Welfare for Disable People in Thai Society

Under Research Program

Integrational Buddhist the Models and Ways to Cessation of Suffering for Disabilities in Thai Society

By

Phrabaidega Suphot Tabaselo,Dr.
Mr.Poonsak Homsombat
Dr.Nakhon Jantharach
Mr.Kawipon Srihamongkhon
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Ubon Rachatani Cambas
B.E. 2561

Research Project funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University
MCU RS 610761087
(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
ผู้วิจัย: พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร.
นายพูลศักดิ์ หอมสมบัติ
ดร.นคร จันทราช
นายกวีพล ศรีหะมงคล
ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
ปีงบประมาณ: ๒๕๖๑
ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ประกอบด้วย ๑)เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย ๒) เพื่อศึกษาความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย ๓) เพื่อเสนอกลไกขับเคลื่อนนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยแบบผสมผสาน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือองค์กร ๔ แห่ง กระจายตามหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เชียงใหม่ นครราชสีมาและชลบุรี เป็นเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เน้นองค์กรที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้นโยบายและจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการจำนวน ๘ รูป/คน และผู้พิการที่รับบริการสวัสดิการสังคม จำนวน ๒๙ รูป/คน รวมทั้งสิ้น ๓๗ รูป/คน ส่วนเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์

ผลวิจัย จากการศึกษาพบว่าความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย บุคคลทุกคนในสังคมมีความต้องการให้ชีวิตของตนประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้ไม่เว้นแม้แต่ผู้พิการ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วก็จะมีความสุข และมีความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งการได้รับการตอบสนองความต้องการจะส่งผลให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น ๑) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ๒) การมีการศึกษาที่ดี ๓) การมีที่อยู่อาศัย ๔) การมีงานทำ การมีรายได้และการมีสวัสดิการแรงงาน ๕) การมีความมั่นคงทางรายได้ ๖) นันทนาการ ๗) การบริการสังคมทั่วไป ด้วยสภาพปัญหา ความต้องการของผู้พิการไทยดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการติดตามตรวจสอบการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมพลังผู้พิการ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในสังคม ทำให้สังคมได้ประจักษ์ว่าผู้พิการไทยเป็นพลเมืองที่มีผลิตภาพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งจะส่งผลต่อการเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันสำหรับทุกคน ส่วนการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทยในปัจจุบันอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านในหลายๆด้านทั้งเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่การขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ในปัจจุบันได้เกิดกลไกของศูนยบริการผู้พิการระดับจังหวัด และศูนยบริการผู้พิการทั่วไปขององคกรด้านผู้พิการและองค์กรปกครองสวนท้องถิ่นตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆซึ่งจะทำให้ ผู้พิการในพื้นที่ได้เข้าถึงบริการมากยิ่งขึ้นนับว่าเป็นจุดแข็งและจุดสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทยในปัจจุบัน นอกจากกลไกต่าง ๆ ข้างต้นแลว

สภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะของประเทศไทยก็ยังไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้พิการ ทั้งที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ต่าง ๆ สถานท่องเที่ยว ระบบคมนาคมขนส่ง รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้พิการก็ยังมีราคาที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้พิการที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จริง ผู้พิการส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมการมส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การถูกเลือกปฏิบัติผู้พิการส่วนใหญ่และ นโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย ได้แก่ ๑)สวัสดิการด้านการศึกษา ควรสนับสนุนการสร้างศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการระดับชุมชน หรือศูนย์ให้บริการความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและสวัสดิการที่รัฐบาลจัดให้ ศูนย์ดังกล่าวยังทำหน้าที่ติดต่อประสานให้ ผู้พิการ และผู้ดูแลได้รับสิทธิในการพัฒนาตนเองที่จะนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาไปสร้างรายได้เลี้ยงชีพและครอบครัว จะเป็นการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและดำรงชีวิตร่วมกับสังคมอย่างปกติทั่วไป ๒) สวัสดิการด้านการแพทย์ นโยบายสนับสนุนศาสนสถานเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ เนื่องจากพบว่ามีวัดบางแห่งมีความพร้อมที่จะบริการให้ความสะดวกเพื่อช่วยเหลือเหลือผู้พิการที่เน้นเรื่องสมาธิบำบัด และธรรมชาติบำบัด ได้แก่ การใช้ยาสมุนไพร ที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทัศนคติและการกินอยู่ให้ถูกต้องสอดคล้องกับหลักธรรมะ ในพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมธรรมะโอสถคือ เมื่อผู้พิการเข้ามารักษาหลักธรรมะจะช่วยได้ทั้งการรักษาทางกาย และใจ เปลี่ยนแปลงชีวิตด้วยธรรมะ “จิตเราสามารถหาความสุขได้จากร่างกายที่พิการ เพียงแต่ว่าต้องศึกษาเรื่องของชีวิตให้เข้าใจ โดยอาศัยหลักธรรมะ” สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าถึงผู้พิการจะยังสงสัยเรื่องอุปสรรคแต่ในส่วนลึกแล้วยังเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่ามิได้ด้อยไปกว่าผู้ปกติแต่อย่างใด ๓) สวัสดิการด้านอาชีพ พัฒนาความสามารถและศักยภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ การจัดหางานจากสถานประกอบการจากรัฐและเอกชน การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบ ๔) สวัสดิการด้านสังคม บริการทางสังคมมีความแตกต่างจากการบริการสาธารณะและการสาธารณูปโภค เพราะเป็นบริการที่เน้นส่งเสริมสวัสดิภาพทางสังคมที่ดีของผู้พิการ ๕)สวัสดิการด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนา ความคาดหวังที่ผู้พิการต้องการให้องค์กรทางพระพุทธศาสนามาช่วยเสริมสร้างพลังในการดำรงชีวิตจัดสภาพแวดล้อมภายในวัดที่เหมาะสมผู้พิการ นอกจากนั้นควรผลิตสื่อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้พิการแต่ละประเภท จัดที่พักสำหรับผู้พิการที่มีความต้องการศึกษาปฏิบัติธรรม ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์กับการช่วยเหลือผู้พิการและจัดทำคู่มือคำสอนของพระพุทธศาสนากับแนวทางในการดำรงชีวิตสำหรับผู้พิการจะทำให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริม วิธีคิดในแนวพระพุทธศาสนา เป็นอย่างยิ่ง เพราะการคิดที่รู้เท่าทันสรรพสิ่ง จะขจัดความทุกข์อื่นที่มีอิทธิพลให้ลดน้อยลงได้

คำสำคัญ นโยบาย,การจัดสวัสดิการ,ผู้พิการ

Research Title: The Using the Policies and Management Welfare for Disable People.
Researchers: PhrabaidegaSupot Tabaselo,Dr.
Mr.Poonsak Homsombat
Dr.Nakhon Jantharach
Mr.Kawipon Srihamongkhon
Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Ubon Ratchahani Campus
Fiscal Year: 2561/2018
Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) to study the welfare needs of people with disabilities in Thai society; 2) to study the readiness and development of readiness for the welfare of disabled people in Thai society; 3) to propose appropriate policies and welfare for disabled persons; In Thai society This research is a combination of documentary research and qualitative research in the field by combining research methodology. Target groups are 4 organizations distributed by agencies in Ubon Ratchathani, Chiang Mai, Nakhon Ratchasima and Chonburi. Purposive sampling focuses on the organization that is involved in the policy and welfare of people with disabilities. The management and staff provided 8 social welfare services for disabled persons and 29 persons with social welfare services, totaling 37 persons.

The study found that the welfare needs of the disabled in Thai society. Every person in the society has a need for his or her life to succeed in various aspects, which is not even the disabled. When a person receives a response, it will be happy. And have a happy life. To meet the demand will result in better quality of life such as: 1) good health; 2) good education; 3) housing; 4) employment; Income and labor welfare 5) Income security 6) Recreation 7) General social services With the problem. The needs of disabled people in Thailand. This is consistent with the authority to monitor access to the rights of persons with disabilities in accordance with the law relating to the empowerment of persons with disabilities. Create opportunities and equality in society. The Thai people are visible to the disabled. Can live in a society with dignity. This will result in a peaceful society for everyone. The readiness and development of readiness for the implementation of welfare for the disabled in Thai society is currently undergoing change in many areas, including political change. The current level of operation at the provincial level is the mechanism of provincial centers for disabled people. And the Disability Services Center

of the Disability Organizations and Local Government Organizations. It is the strengths and the cornerstone of the development of the quality of life for the disabled in Thailand today. In addition to the above mechanisms, Thailand's public environment and services are not conducive to the lives of people with disabilities. Both residential Buildings, places, attractions Transportation system The technology for disabled facilities is still relatively high. Making disabled people with poor status inaccessible and usable. Most people with disabilities have limited access to information. Participating in various activities. Social participation in policymaking. Mostly disabled and The policy and appropriate welfare for the disabled in Thai society are: 1) Educational welfare It should support the creation of a learning center for people with disabilities at community level. Or the government-provided health care and welfare services center. The center also coordinates the disability and caregiver's right to self-development to bring the knowledge that has been developed to earn a living and a family. It will give you opportunities to participate in community activities and live in common with society. 2) Medical Benefits Supporting Places for Rehabilitation of Disabled Persons It is found that some temples are readily available to provide facilities for the disabled, focusing on meditation. And natural therapies, including the use of herbal medicine, is a lifestyle change. Attitude and eating are right. Comply with the principles of Dharma. In Buddhism The activity of the Sutta is. When people with disabilities come to the Dharma, they can help with both physical and mental changes. "We can find happiness from the physically handicapped. I just need to study the subject of my life. This shows that people with disabilities are still in doubt, but deep in their confidence that they are not worse than the normal ones. Develop the ability and potential of the disabled to be effective. Employment from state and private enterprises Loan for assembly 4) Social Welfare Social services differ from public services and public utilities because they are services that promote good social welfare for people with disabilities. 5) Rehabilitation Welfare with Buddhism Expectations that the disabled need Buddhist organizations to help strengthen the living environment. In addition, the appropriate media should be produced for each type of disabled. Accommodation for the disabled with a need for education. Promoting the role of monks and assist the disabled and developing the Buddhist doctrine and guidelines for living for the disabled will raise awareness of the need for promotion. How to think in Buddhism? Highly The thought of knowing everything. It will eliminate the suffering that has less influence.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดีจึงขอขอบพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงงานวิจัยชิ้นนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมทั้งเจ้าหน้าที่ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้ด้วย นอกจากนั้นงานวิจัยครั้งนี้ยังได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากผู้บริหารเจ้าหน้าที่สวัสดิการสังคมผู้พิการจังหวัดอุบลราชธานี เชียงใหม่ นครราชสีมาและชลบุรีที่ รวมทั้งผู้พิการทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ เป็นอย่างดี

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร. และคณะ

๑ กันยายน ๒๕๖๑

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย..... ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ค
กิตติกรรมประกาศ..... จ
สารบัญ..... ฉ
สารบัญแผนภาพ..... ซ
อักษรย่อและชื่อคัมภีร์..... ฌ

บทที่ ๑ บทนำ..... ๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... ๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... ๓
๑.๓ ปัญหาของการวิจัย..... ๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย..... ๓
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้การวิจัย..... ๔
๑.๖ การทบทวนเอกสาร – งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... ๕
๑.๗ กรอบแนวคิดของการวิจัย..... ๑๒
๑.๘ ประโยชน์ของการวิจัย..... ๑๒

บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... ๑๓
๒.๑ หลักธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ..... ๑๓
๒.๒ พระพุทธศาสนากับการบริหารจัดการชีวิตผู้พิการ..... ๑๘
๒.๓ ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความต้องการสวัสดิการของผู้พิการ..... ๒๘
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย..... ๔๐
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ..... ๕๕

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย..... ๖๐
๓.๑ รูปแบบการวิจัย..... ๖๐
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Information)..... ๖๑
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย..... ๖๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล..... ๖๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล..... ๖๒
๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย..... ๖๒

บทที่ ๔ กลไกขับเคลื่อนนโยบายการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย.... ๖๔
๔.๑ กลไกขับเคลื่อนสวัสดิการด้านการศึกษาสำหรับผู้พิการ.....๖๔
๔.๒ กลไกขับเคลื่อนสวัสดิการด้านการแพทย์สำหรับผู้พิการ.....๖๙
๔.๓ กลไกขับเคลื่อนสวัสดิการด้านอาชีพ.....๗๒
๔.๔ กลไกขับเคลื่อนสวัสดิการด้านสังคม.....๗๔
๔.๕ กลไกขับแคลื่อนสวัสดิการด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการ..๘๐

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....๙๐
๕.๑ สรุปผลการศึกษา.....๙๐
๕.๒ อภิปรายผลการศึกษา.....๙๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....๑๐๐

บรรณานุกรม.....๑๐๒

ภาคผนวก
ผนวก ก บทความวิจัย.....๑๐๘
ผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....๑๓๑
ผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรม
ที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ.....๑๓๒
ผนวก ง หนังสือขออนุญาตขอสัมภาษณ์ และ แบบสัมภาษณ์.....๑๓๔
ผนวก จ รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....๑๓๗
ผนวก ฉ รูปภาพการเก็บรวมข้อมูล.....๑๓๙

แบบสรุปโครงการวิจัย.....๑๔๓

ประวัติผู้วิจัย.....๑๔๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ ๒.๑ ลำดับขั้นความต้องการของ Maslow.....๒๙
แผนภาพที่ ๕.๑ การจัดบริการกันระหว่างวัดห้วยเกี๋ยง เทศบาลเมืองแม่โจ้
และโรงพยาบาลสันทราย.....๙๙
แผนภาพที่ ๕.๒ รูปแบบการบริหารจัดระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ.....๑๐๐

อักษรย่อชื่อคัมภีร์

๑. อักษรย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

งานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งใช้ข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎก – อรรถกถา – ฎีกา – ปกรณวิเสส ผู้วิจัยสามารถใช้พระไตรปิฎก ฉบับใดเป็นเอกสารอ้างอิงก็ได้ แต่มีเงื่อนไขว่าให้ใช้ฉบับนั้นอ้างอิงตลอด และต้องระบุเอาไว้ให้ชัดเจนว่า ใช้ฉบับสยามรัฐหรือฉบับมหาจุฬาฯ โดยบอกรายละเอียดไว้ในคำชี้แจงการใช้อักษรย่อในงานวิจัย เช่น อักษรย่อในงานวิจัยฉบับนี้ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎก – อรรถกถา – ฎีกา ภาษาบาลีและพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คัมภีร์ธมฺมปทฏฐกถา และอรรถกถาภาษาไทย ใช้ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกทุกฉบับที่ใช้อ้างอิง ให้ใช้อักษรย่อบอกชื่อคัมภีร์เป็นระบบเดียวกันหมด ตามที่ทางสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์กำหนด การอ้างอิงให้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น **ที.สี.** (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, **ที.สี.** (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลกฺขนฺธวคฺคปาลิ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาเตปิฏกํ ๒๕๐๐ และทีฆนิกาย สีลักขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

การอธิบายบอกอักษรย่อในรายงานการวิจัย ให้ทำเฉพาะที่อ้างอิงในรายงานการวิจัยเท่านั้น ไม่ต้องบอกอักษรย่อคัมภีร์ (พระไตรปิฎก – อรรถกถา – ฎีกา) ทั้งหมด

พระสุตตันตปิฎก

ม.อุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ (ภาษาไทย)
สํ.ข. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค (ภาษาไทย)
สํ.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค (ภาษาไทย)
องฺ.ฉกฺก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต (ภาษาไทย)
ขุ.ขุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ (ภาษาไทย)

ฎีกาปกรณวิเสส

วิสุทฺธิ. ฎีกา (ไทย)	=	ปรมัตถมัญชูสา วิสุทธิมรรคมหาฎีกา (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา

การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ เป็นการดำเนินการเพื่อประชาชนที่นอกจากพิการทางกายแล้วยังประสบปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ ครอบครัว การปรับตัว รวมทั้งปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต เป็นต้น เพื่อให้ได้รับบริการสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการอาจครอบคลุมการช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวด้วย เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับการตอบสนองและพัฒนาศักยภาพให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน เรื่องการจัดสวัสดิการจึงเป็นเรื่องสำคัญซึ่งมีการกล่าวไว้ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลทุกสมัย โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนในนโยบายและแผนทุกระดับรวมทั้งมีการจัดแผนระยะยาวเฉพาะด้าน ในทศวรรษที่ผ่านมารัฐบาลได้ดำเนินโครงการที่สำคัญหลายประการ
[๑] เพื่อเป็นกระจายบริการสังคมจากระดับชนชั้นสูงไปถึงระดับรากหญ้า อาทิ โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กระทรวงมหาดไทย ที่มุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนชาวชนบท ในระดับครัวเรือนด้อยโอกาสให้มีรายได้เพิ่มสูงขึ้น โครงการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและประสบปัญหาทุกข์ยากเดือดร้อน โครงการบัตรสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ทหารผ่านศึก และผู้ถูกเลิกจ้างงานได้รับการรักษาพยาบาลฟรี เป็นต้น

ประเทศไทยในปัจจุบันการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ ได้คำนึงถึงกระแสโลกในเรื่องของสิทธิมนุษยชน และพันธสัญญาต่าง ๆ ที่ได้ลงนามรับรองไว้ เช่น ปฏิญญาโลกว่าด้วยการพัฒนาสังคม ปฏิญญาโลกว่าด้วยการอยู่รอดของเด็กการปกป้อง และการพัฒนาเด็กอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฯลฯ รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ การให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางสังคมการช่วยเหลือทางสังคม และการพัฒนาแบบบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม รวมทั้งการถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบดำเนินการ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง และมุ่งสู่การจัดสวัสดิการสำหรับประชาชนทุกผู้ (welfare for all)มากกว่าในอดีต

นอกจากนั้นยังพบว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒[๒] เน้นผู้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนจุดหมายหลักคือการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน และได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพและการคุ้มครองทางสังคม โดยให้ความสำคัญกับการแก้ไขความยากจน การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของผู้พิการ

---

[๑] วิจารณ์ พานิช. “**องค์การแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้**”. เอกสารสรุปการบรรยายในหลักสูตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ ๑ สถาบันพระปกเกล้า ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕. สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย. กฎหมายเพื่อคนพิการ. (กรุงเทพฯ: สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๔๑.

[๒] กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานปลัดกระทรวง. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐**. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๖๑), หน้า ๒๑.

ในการพึ่งตนเอง ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติได้นำนโยบายของรัฐบาลมากำหนดยุทธศาสตร์การให้บริการสังคมแก่ผู้พิการรวมทั้งครอบครัวและชุมชนมีกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ รับผิดชอบการปฏิบัติงานสามารถให้บริการและมีประชาชนและครอบครัวที่เดือดร้อนเข้าถึงบริการของรัฐได้มากขึ้น เนื่องจากทางราชการได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์และดำเนินการในเชิงรุกมากขึ้น นอกจากนี้การดำเนินงานตามโครงการที่สร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องสิทธิ และแหล่งบริการแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนและครอบครัวรู้วิธีการเข้าถึงบริการพื้นฐานที่จำเป็น

ดังนั้นทิศทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในระยะต่อไปจะต้องเน้นการกระจายบริการอย่างทั่วถึง ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการและครอบครัวที่ประสบปัญหาเดือดร้อน โดยการพัฒนาศักยภาพของครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวให้เข้มแข็งสามารถดูแลผู้พิการในครอบครัวให้มีความอบอุ่นผาสุกและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนภูมิภาค[๓] ให้สามารถดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้พิการและครอบครัวที่ประสบปัญหาเดือดร้อนได้ในลักษณะเดียวกัน การดำเนินการด้านสงเคราะห์ พัฒนา และฟื้นฟูผู้พิการต่างๆที่กล่าวมานั้น เรียกได้ว่าส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลและแรงผลักดันจากภายนอกประเทศทั้งระดับโลกและระดับภูมิภาค ในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับผู้พิการเป็นอันมาก เห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ กำหนดว่า บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดแนวทางและมาตรการการพัฒนาและสงเคราะห์ผู้พิการไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ รวมทั้งแผนการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการแห่งชาติระยะยาว ตลอดจนการประกาศปฏิญญาเพื่อสิทธิผู้พิการไทย[๔] เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมานี้การดำเนินงานด้านผู้พิการในประเทศไทย ได้มีความก้าวหน้าไปเป็นอันมาก ด้านกลไกในการปฏิบัติงาน ได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการเพื่อเป็นองค์กรหลักในการดำเนินงาน และยังมีคณะอนุกรรมการต่าง ๆ อีกหลายคณะเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมายนอกจากนี้ยังมีองค์การเอกชนอีกเป็นจำนวนมากที่มีบทบาทร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์และพัฒนาผู้พิการที่สำคัญ ๆ ได้แก่ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิอนุเคราะห์ผู้พิการ มูลนิธิศิริวัฒนาเชสเชียร์เพื่อผู้พิการแห่งประเทศไทย ฯลฯ สำหรับผู้พิการมีการรวมตัวกันจัดตั้งสภาผู้พิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่พิทักษ์ปกป้องสิทธิของกลุ่มผู้พิการทุกด้าน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการร่วมกำหนดนโยบายและแผนในการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการส่งผลให้การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการก้าวหน้าไปเป็นอันมากโดยเฉพาะในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา และสาธารณสุขรวมทั้งด้านการ

---

[๓] กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. **สวัสดิการสังคม เพื่อคนด้อยโอกาส นโยบายว่าด้วยการกินดีอยู่ดี มีสุข มีสิทธิ.** (กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด. ๒๕๕๘). หน้า ๔๗.

[๔] ขนิษฐา เทวินทรภักติ. **แผ้วถางทางการฟื้นฟูสมรรถภาพ: สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของคนพิการ.** (กรุงเทพฯ: กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. ๒๕๕๕). หน้า ๕๐.

จัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ซึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างกว้างขวางมากขึ้นแต่ก็ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงและเพียงพอ

ทิศทางและแนวโน้มการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในอนาคตจึงต้องเน้นการกระจายบริการอย่างทั่วถึงและได้มาตรฐาน[๕] รวมทั้งมีการพัฒนารูปแบบการจัดบริการให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา และความต้องการของผู้พิการและครอบครัว ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทในการดูแลผู้พิการให้มากขึ้นรวมทั้งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนทุกภาคส่วน ให้เข้ามามีบทบาทร่วมในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมตลอดจนสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์ พัฒนาฟื้นฟูและคุ้มครองสิทธิผู้พิการทุกระดับ เพื่อให้ผู้พิการได้รับสิทธิและโอกาสอย่างเป็นธรรมเท่าเทียมผู้ปกติ กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอาจต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการเพื่อช่วยให้มีความเข้มแข็งสามารถช่วยให้สังคมไทยได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่าต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย

๒.เพื่อศึกษาความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๓. เพื่อเสนอกลไกขับเคลื่อนนโยบายการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๑.๓ ปัญหาของการวิจัย

๑.๓.๑ ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทยมีอะไรบ้าง

๑.๓.๒ ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทยเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ กลไกขับเคลื่อนนโยบายการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทยควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์ (interview) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) เป็นวิธีวิจัยเพื่อให้ทราบถึงความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการ ศึกษาความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย รวมทั้งศึกษานโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทยควรเป็นอย่างไรโดยศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ ขอบเขตการวิจัยแยกเป็นดังนี้

---

[๕] คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ **โครงการศึกษาทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย.** เสนอต่อ สานักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). ๒๕๕๗. หน้า ๑๗.

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ศึกษาความต้องการความพร้อมและการเตรียมความพร้อมในด้านสวัสดิการของผู้พิการ และเสนอนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทยควรเป็นอย่างไร

ขอบเขตพื้นที่/องค์กร

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านพื้นที่ ดังนี้

๑.สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

๒.สมาคมคนพิการโคราช ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๐๐๐

๓.มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ เมืองพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๕๐

๔.ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหยาดฝน ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๕๐

ขอบเขตประชากร

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม

๑.เจ้าหน้าที่ประจำสมาคม หรือสถานสงเคราะห์ผู้พิการ นักวิชาการ ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน ๘ คน

๒.ผู้พิการ ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายในการเคลื่อนไหว มือ แขน ขา หรือ ลำตัว ทั้งนี้ไม่รวมผู้พิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้พิการทางการมองเห็น ผู้พิการทางการได้ยิน และผู้พิการทางจิตหรือพฤติกรรม จำนวน ๒๙ คน รวมทั้งสิ้น ๓๗ รูป/คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Information)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการจำนวน ๘ รายกระจายตามหน่วยงานทั้ง ๔ จังหวัด และผู้พิการที่รับบริการสวัสดิการสังคม รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อได้แนวคิด หลักการ กระบวนการสร้างรูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ จำนวน ๓๗ รูป/คน(ผนวกจ.รายชื่อผู้สัมภาษณ์ หน้า ๑๓๕)

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้พิการ หมายถึง ผู้พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายในการเคลื่อนไหว มือ แขน ขา หรือ ลำตัว ทั้งนี้ไม่รวมผู้พิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้พิการทางการมองเห็น ผู้พิการทางการได้ยิน และผู้พิการทางจิตหรือพฤติกรรม

การเสริมสร้างพลังทางจิตวิญญาณเพื่อการดับทุกข์ของผู้พิการตามแนวพระพุทธศาสนา หมายถึง การเสริมสร้างสมรรถภาพผู้พิการด้วยวิธีการประยุกต์หลักธรรมที่เอื้อต่อการฟื้นฟูศักยภาพด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญา

การดูแลผู้พิการเชิงพุทธ หมายถึง การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจของผู้พิการโดยอาศัยหลักธรรมมาออกแบบเป็นกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างทัดเทียมคนทั่วไป

สวัสดิการสังคม หมายถึง กิจกรรมที่รัฐบาลและเอกชนทุกระดับ จัดให้มีขึ้นทั้งที่เป็น ทางการและไม่เป็นทาง การ เพื่อประกันความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ซึ่งมีประชาชนเป็นจุด ศูนย์กลาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี และมีหลักประกันในชีวิต ในระดับมาตรฐานโดยการรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงทั้ง ๔ ด้านดังนี้

ด้านการแพทย์ หมายถึง การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางแพทย์จากบุคลากรทางการแพทย์ บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีทางการแพทย์ในสถานพยาบาลของรัฐ บริการอุปกรณ์เครื่องช่วยผู้พิการ บริการซ่องแซมหรือเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนกายอุปกรณ์เครื่องช่วยผู้พิการ สิทธิเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ด้านการศึกษา หมายถึงความประสงค์ของผู้พิการในการรับสวัสดิการด้านการศึกษา ได้แก่ การให้การบริการศึกษาสำหรับผู้พิการในสถานศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการภาคบังคับ บริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดการศึกษาเคลื่อนที่ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษา การสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา

ด้านอาชีพ หมายถึง ความต้องการได้รับคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพสำหรับผู้พิการ บริการฝึกอาชีพ การจัดหางานจากสถานประกอบการจากรัฐและเอกชน การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ

ด้านสังคม หมายถึง ความต้องการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพสำหรับผู้พิการ การจัดอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะสำหรับผู้พิการ การจัดสถานสงเคราะห์ผู้พิการ บริการจากรัฐในการช่วยเหลือคดีความ การบริการช่วยเหลือผู้พิการในชุมชน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

ด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนา หมายถึง บทบาทวัดร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน ที่ร่วมกันจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญาเพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างทัดเทียมคนทั่วไป

๑.๖ การทบทวนเอกสาร – งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ นโยบาย และสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย กระทรวงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มีมติในการประชุม เห็นชอบแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔[๖] ซึ่งประกอบไปด้วย ๕ ยุทธศาสตร์ ๓๒ แนวทางและมาตรการ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ระยะ ๕ ปี โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. วิสัยทัศน์ ผู้พิการดำรงชีวิตอิสระร่วมกับทุกผู้ในสังคมอย่างมีความสุข สามารถเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

๒. พันธกิจ

๒.๑ สร้างสังคมบูรณาการเพื่อผู้พิการและทุกผู้ในสังคม

๒.๒ เสริมพลังผู้พิการให้เข้าถึงระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

---

[๖] คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕**. (กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์. ๒๕๖๐). หน้า ๒๐ - ๓๕.

๒.๓ ส่งเสริมการขับเคลื่อนองค์กรด้านผู้พิการและเครือข่ายอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

๒.๔ สร้างสังคมให้มีเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและผู้พิการ

๓. เป้าประสงค์

๓.๑ ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการสามารถเข้าถึงสิทธิโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

๓.๒ กฎหมาย กลไก และวิธีปฏิบัติ ที่เป็นอุปสรรคได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้พิการ ตลอดจนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ

๓.๓ สังคมมีสภาพแวดล้อมที่ทุกผู้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

๓.๔ ผู้พิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากระบบบริการด้านสุขภาพ การศึกษา อาชีพ กีฬา และการท่องเที่ยว

๓.๕ กลไกด้านการเงินและการคลังได้รับการพัฒนาให้เกิดแหล่งรายได้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการที่มั่นคงและมีประสิทธิภาพ

๓.๖ การศึกษาวิจัยด้านผู้พิการได้ถูกนำไปพัฒนานโยบายด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการอย่างเป็นรูปธรรม

๓.๗ องค์กรด้านผู้พิการผู้นำผู้พิการและเครือข่ายทุกระดับทุกพื้นที่มีศักยภาพสามารถขับเคลื่อนงานด้านผู้พิการให้เกิดประสิทธิผลต่อเนื่องและยั่งยืน

๓.๘ ผู้พิการมีความมั่นใจ ตระหนักในสิทธิ คุณค่า และศักดิ์ศรีของตนเอง รวมถึงมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม

๓.๙ สังคมมีความรู้ความเข้าใจผู้พิการและมีส่วนร่วมลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

๔. ยุทธศาสตร์ แนวทางและมาตรการ

๔.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ

๑. ภาครัฐมีหน้าที่จัดให้มีบริการเพื่อให้ผู้พิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายและตอบสนองความจำเป็นของผู้พิการแต่ละประเภท

๒. สนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนจัดบริการตามกฎหมายให้ตอบสนองต่อความจำเป็นพิเศษของผู้พิการแต่ละประเภท

๓. เฝ้าระวังและป้องกันการแสวงหาประโยชน์ การใช้ความรุนแรง และการล่วงละเมิดต่อผู้พิการ

๔. พัฒนา ปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย กลไก และวิธีปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ และขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อเด็กพิการและสตรีพิการ

๕. สร้างหลักประกันให้ผู้พิการและผู้ดูแล ผู้พิการในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิผล

๖. รณรงค์ เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมทุกภาคส่วนของสังคมบูรณาการให้มีส่วนร่วมสนับสนุนการเข้าถึงสิทธิ และขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ

๔.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร ที่ผู้พิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์

แนวทางและมาตรการ

๑. ภาครัฐรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดและส่งเสริมให้องค์กรทุกภาคส่วนรวมถึงองค์กรธุรกิจเอกชนจัดให้ผู้พิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ และการคมนาคมขนส่ง

๒. ภาครัฐรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดและส่งเสริมให้องค์กรทุกภาคส่วนรวมถึงองค์กรธุรกิจเอกชนจัดให้ผู้พิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์ และเครื่องช่วยความพิการ รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน

๓. ภาครัฐรวมถึงองค์กรอิสระ มีหน้าที่จัดและส่งเสริมให้องค์กรทุกภาคส่วนรวมถึงองค์กรธุรกิจเอกชน จัดให้ผู้พิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสาร

๔. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และการฝึกอบรม เกี่ยวกับการสร้างและปรับสภาพแวดล้อมโดยอาศัยหลักการการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม เพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของผู้พิการ

๕. สนับสนุนการจัดตั้งกลไกให้คำปรึกษา ติดตามประเมินผล และพัฒนานวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการปรับสภาพแวดล้อมทางสังคมและที่อยู่อาศัยให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้จริง

๔.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ

แนวทางและมาตรการ

๑.เสริมพลังผู้พิการให้เข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างสอดคล้องและเพียงพอกับความจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคลรวมทั้ง การได้รับสิทธิประโยชน์จากบริการหลักประกันสุขภาพ กองทุนประกันสังคม และกองทุนเงินทดแทน

๒. เสริมสร้างการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของ ผู้พิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

๓. พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรกแก่ผู้พิการ ผู้ดูแลผู้พิการ และผู้เกี่ยวข้อง

๔. เสริมพลังผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการเพื่อความมั่นคงและความก้าวหน้าด้านอาชีพ หรือการทำงาน โดยมีรายได้ที่เพียงพอ ทั้งในระบบตลาดแรงงาน นอกระบบตลาดแรงงาน การประกอบอาชีพอิสระ รวมถึงการทำธุรกิจเพื่อสังคมของผู้พิการ เพื่อร่วมสร้างเศรษฐกิจของ

๕. เสริมพลังเพื่อเข้าถึงสิทธิเสรีภาพในการเดินทาง ท่องเที่ยว และนันทนาการบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

๖. เสริมพลังผู้พิการให้มีความถึงพร้อมในการออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ และได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศ

๗. ปรับปรุงกลไกด้านการเงิน การคลังและงบประมาณเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการให้มีประสิทธิภาพ และกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นภาคประชาสังคมและภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิผล

๘. ศึกษาและดำเนินการให้มีแหล่งรายได้เพื่อสนับสนุนการเงินการคลังและงบประมาณเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการอย่างเพียงพอ และอย่างยั่งยืน

๙. จัดตั้งและสนับสนุนการดำเนินงานสถาบันทางวิชาการเพื่อการวิจัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ

๑๐. พัฒนาผลงานทางวิชาการ งานวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการที่สามารถนำไปกำหนดนโยบายด้านความพิการของประเทศ

๔.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรด้านผู้พิการและเครือข่าย

แนวทางและมาตรการ

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรวมตัว จัดตั้ง และสร้างความเข้มแข็ง ขององค์กรด้านผู้พิการทุกประเภททั้งในระดับจังหวัดและท้องถิ่น

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรด้านผู้พิการให้มีบทบาทในองค์กรหรือกิจกรรมด้านผู้พิการระดับนานาชาติ

๓. ส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากร โดยเฉพาะด้านการเงิน และวิชาการ แก่องค์กรด้านผู้พิการให้สามารถบริหารจัดการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ ตลอดจนจัดบริการให้แก่ผู้พิการได้อย่างมีมาตรฐาน

๔. สนับสนุนให้องค์กรด้านผู้พิการและเครือข่ายมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการในทุกระดับและทุกมิติในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

๕. สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้มีการสมทบงบประมาณเพื่อสร้างความเข้มแข็งและศักยภาพแก่องค์กรด้านผู้พิการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ

๔.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและผู้พิการ

แนวทางและมาตรการ

๑. สร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักรู้เกี่ยวกับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ศักยภาพ และการดำรงชีวิตอิสระ สิทธิ และหน้าที่ของผู้พิการ

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจัดกิจกรรมในการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการ ผู้พิการ ความพิการ ผู้ดูแล ผู้ช่วยผู้พิการ และครอบครัว

๓. พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมทางสังคมในทุกด้านเพื่อให้ผู้พิการสามารถแสดงศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

๔. พัฒนารูปแบบ และวิธีการ ในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับผู้พิการ จากสังคมเวทนานิยมเป็นสังคมฐานสิทธิของผู้พิการ

๕. บรรจุความรู้เรื่องความพิการและผู้พิการในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ

๖. จัดตั้งและสนับสนุนสถาบันการสื่อสารสังคมเพื่อสื่อสารสาธารณะเรื่องผู้พิการอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้พิการ

การวิจัยเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในประเทศไทยได้มีผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมนำเสนอโดยสังเขปดั้งนี้

นางปราณี ประไพวัชรพันธ์[๗] (๒๕๕๑) ทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในตำบลอรพิมพ์ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของชุมชนและบริบทผู้พิการในตำบลอรพิมพ์

ประชาการเป็นผู้พิการ ผู้ดูแล เพื่อนบ้านและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการทั้งหมดในตำบลอรพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจงตามระยะของการวิจัย ระยะที่ ๑ ศึกษาบริบทเลือกกลุ่มตัวอย่างในการการสนทนากลุ่ม ๒๔ ผู้ สัมภาษณ์เชิงลึก ๓๙ ผู้ และประเมินคุณภาพชีวิตผู้พิการทุกผู้ ระยะที่ ๒ กลุ่มตัวอย่างในการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชน ๕๐ ผู้ และศึกษารายกรณี ๕ ผู้ วิธีดำเนินการวิจัยเป็นเชิงปฏิบัติการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณ แบ่งเป็นสองระยะคือการศึกษาบริบท และกระบวนการพัฒนารูปแบบโดยประยุกต์ทฤษฎีเสริมพลังอำนาจของ Gibson เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แนวทางการสนทนากลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบประเมินคุณภาพชีวิต การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและผลการทดสอบค่าทีโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยแบ่งเป็น ๔ ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ บริบทชุมชน พบว่า การเปลี่ยนแปลงจากของชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีผลต่อผู้พิการทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์และเป็นผลเสียต่อผู้พิการ

ตอนที่ ๒ บริบทผู้พิการ การดูแลผู้พิการมีสามระดับ ๑) การดูแลตนเองภายในครอบครัว ๒) การดูแลโดยอาสาสมัคร ๓) การดูแลผู้พิการโดยบุคลากรของรัฐ สาเหตุความพิการพบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากอุบัติเหตุและโรคไม่ติดต่อ ผู้ดูแลผู้พิการส่วนใหญ่เป็นมารดา รองลงมาคือ ภรรยาและบุตร พบว่า ร้อยละ ๗๔.๒๔ ของผู้พิการสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง คุณภาพชีวิตแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีความต้องการด้านปัจจัยสี่เงินเบี้ยยังชีพ การประกอบอาชีพ การดูแลด้านสุขภาพอนามัย

ตอนที่ ๓ รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่พบมีดังนี้

๑. การพัฒนาระบบการดำเนินงานด้านผู้พิการโดยการจัดการระบบข้อมูล การสร้างการมีส่วนร่วมและปรับระบบบริการของรัฐ

๒. การเสริมพลังงานอำนาจให้แก่ผู้พิการ ครอบครัวและชุมชน โดยเริ่มจากการให้คุณค่าค้นหาความสามารถและเปลี่ยนวิธีคิดจากลบเป็นบวกร่วมการวางแผนประเมินผลสะท้อน

พระมหาอุดม สารเมธี, นายสัดทัด จันทร์ทาทอง และนายชำนาญ เกิดช่อ (๒๕๕๑)[๘] ทำการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ความพิการของมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

---

[๗] นางปราณี ประไพวัชรพันธ์. **รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในตำบลอรพิมพ์ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา**. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ๒๕๕๒). หน้า บทคัดย่อ.

[๘] พระมหาอุดม สารเมธี, นายสัดทัด จันทร์ทาทอง, และนายชำนาน เกิดช่อง. **การวิเคราะห์ความพิการของมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา.** (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงการราชวิทยาลัย. ๒๔๔๑). หน้า บทคัดย่อ.

เพื่อทราบความหมาย ประเภทและสาเหตุความพิการของมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา ศักยภาพผู้พิการและแนวทางการฟื้นฟูศักยภาพผู้พิการเชิงพุทธรวมถึงหลักธรรมที่ส่งเสริมความสำเร็จในการดำเนินชีวิตของผู้พิการในปัจจุบัน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้พิการตามความหมายทั่วไปมุ่งถึงความพิการทางร่างกายซึ่งตรงกับความหมาย ทางพระพุทธศาสนาที่มีการจัดแบ่งประเภทผู้พิการไว้หลากหลาย ผู้พิการบางประเภทไม่สามารถให้บวชได้ บางประเภทอนุโลมให้บวชได้ตามหลักพระธรรมวินัยบัญญัติพระพุทธศาสนายังกล่าวถึงความพิการทางใจซึ่งหมายถึงจิตที่ถูกกิเลสครอบงำทำให้มนุษย์มีจิตมืดมนไร้แสงสว่างคือปัญญาที่พาตัวเองหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งมวล ส่วนสาเหตุของความพิการมีทั้งแนวคิดแบบประจักษ์นิยมและความเชื่อเรื่องกรรมเก่า ซึ่งต้องใช้ปัญญาทำความเข้าใจเรื่องกรรมเก่าให้ถูกต้อง พระพุทธศาสนาเปิดโอกาสผู้พิการเข้าถึงหลักปฏิบัติเพื่อบรรลุความพ้นทุกข์โดยมิจำกัดสิทธิ์ แต่หลักวินัยบัญญัติบางประการเกี่ยวกับผู้พิการยังต้องถือปฏิบัติ ศักยภาพของผู้พิการ สังคมควรมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้ผู้พิการแสดงความสามารถของตนในเชิงสร้างสรรค์ องค์กรศาสนาควรมีเครื่องมือหรือสื่อการเรียนรู้ธรรมะสำหรับผู้พิการให้สะดวกมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ควรคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการที่จะเข้าถึงการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติธรรม

ผลการวิจัยภาคสนามพบว่า ผู้พิการที่ประสบความสำเร็จในชีวิตส่วนใหญ่ มีหลักปรัชญาชีวิตและวิธีดำเนินตนที่สอดคล้องกับหลักคำสอนทางศาสนา การใช้ชีวิตภายใต้ความพิการของร่างกายมิได้เป็นอุปสรรคต่อกำลังใจในการมีชีวิตอยู่มากนัก แต่กลับเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้พิการมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านการศึกษา ศิลปะ การเป็นผู้นำทางสังคม ความกล้าคิดกล้าทำในสิ่งสร้างสรรค์จนสังคมเห็นประจักษ์ได้ สังคมจึงควรสร้างโอกาสแก่ผู้พิการและปฏิบัติต่อผู้พิการด้วยความเป็นมิตร ตามหลักพรหมวิหาร ๔ เกื้อหนุนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้เท่าเทียมกันในสังคม

ศมนรักษ สุวรรณทรัพย์ , ยุวดี ลีลัคนาวีระ และวรรณรัตน ลาวัง,(๒๕๕๙)[๙]ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปจจัยที่มีอิทธิพลตอคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวในจังหวัดปทุมธานี การวิจัยเชิงสัมพันธแบบทำนายนี้มีวัตถุประสงค เพื่อศึกษาปจจัยทำนายคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหว กลุมตัวอยางคือคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ไมมีปญหาการสื่อสาร ไดรับการจดทะเบียนคนพิการ และมีชื่อในฐานขอมูลทะเบียนกลางคนพิการในจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๒๑๒ รายสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม - พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธของเพียรสัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธพอยซไบซีเรียล และสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบวากลุมตัวอยางสวนมากเปนเพศชาย (รอยละ ๖๗.๐๐) มีอายุระหวาง ๔๑ ถึง ๖๐ ป (คามัธยฐาน ๕๔ ป พิสัยควอไทล ๒๓ ป) สวนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (รอยละ ๕๕.๒๐)ไม่ได้ ประกอบอาชีพ (ร้อยละ ๗๐.๓๐) รายได้รวมของครอบครัวต่อเดือนน้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท (ค่ามัธยฐาน ๘,๐๐๐ บาท พิสัยควอไทล ๘,๐๐๐ บาท) ระยะเวลาที่พิการนอยกวา ๑๐ ป (คามัธยฐาน ๖ ปพิสัย ควอไทล ๘ ปี)และ

---

[๙] ศมนรักษ สุวรรณทรัพย์, ยุวดี ลีลัคนาวีระ, และวรรณรัตน ลาวัง. **ปจจัยที่มีอิทธิพลตอคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวในจังหวัดปทุมธานี**.(วารสารการพยาบาลและการศึกษา ปที่ ๙ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม -กันยายน ๒๕๕๙). หน้า ๒๐ - ๒๕.

มีการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายในระดับดี (ค่าเฉลี่ย ๒.๓๐ คะแนน สวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๒.๑๓) คุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ประเมินโดยวิธี Standard gamble (SG) ได้ค่ามัธยฐานเท่ากับ ๐.๗๕ (สวนเบี่ยงเบนควอไทล ๐.๔๐ ชวงความเชื่อมั่นร่อยละ ๙๕ ของคาเฉลี่ย เทากับ ๐.๗๕ – ๐.๘๕) โดยพบว่าการสนับสนุนทางสังคมการรับรู้ ภาพลักษณ์ และรูปร่างของตน การเห็นคุณค่าในตนเอง ระดับความพิการ และความปลอดภัย ความสะดวกในการใช้ชีวิต เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวได้ ร้อยละ ๔๐.๓ (R๒= .๔๐๓, F= ๖.๐๘๔, p-value <.๐๑) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยคะแนน เทากับ .๐๐๖, .๐๑๒, .๐๐๗, -.๐๗๖, และ .๐๑๐ ตามลำดับ จากผลการศึกษามีข้อเสนอแนะว่า พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนและบุคลากร ด้านสุขภาพควรให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวให้ดีขึ้น โดยสนับสนุนการดูแลในทุกด้านส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ภาพลักษณ์ และรูปร่างของตน และการเห็นคุณค่าในตนเองที่ดี ตลอดจนการกับสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

จักรภพ ดุลศิริชัย ,ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ[๑๐] (๒๕๕๓) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น:กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้ให้บริการสวัสดิการสังคม จำนวน ๙ ราย และผู้รับบริการสวัสดิการสังคมเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน ๒๐ ราย ผลการวิจัยพบว่า การจัดสวัสดิการสังคมให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็นนั้นมี ๓ ขั้นตอน คือ การขึ้นทะเบียนผู้พิการ การขอรับสิทธิของผู้พิการและการใช้สิทธิของผู้พิการ สำหรับประเภทการจัดสวัสดิการสังคมให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็นนั้น ประกอบด้วย ๘ ประเภท ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ปัญหาและความต้องการจะแตกต่างกันออกไปตามประเภทของการใช้สิทธิตามสวัสดิการสังคมนั้น ๆ แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ ๑) มาตรการกฎหมาย ๒) กลไกในการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ๓) การส่งเสริมและการสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากร และ ๔) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการจัดสวัสดิการสังคม

จากข้อมูลดังกล่าวขั้นต้นจะพบว่าการของการขับเคลื่อนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแหงชาติฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ สูการปฏิบัติขึ้นอยูกับปจจัยสำคัญหลายประการ คือ ความชัดเจนของสาระสำคัญของแผน การรับรูความเขาใจตลอดจนความตระหนักและเจตคติที่ดีและสร่างสรรคในการดำเนินงานด่านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของหนวยงานที่เกี่ยวของทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม องคกรปกครองสวนท่องถิ่น องคกรด่านคนพิการ และหนวยงานที่เกี่ยวของ ตลอดจนระบบการบริหารจัดการแผนสูการปฏิบัติที่มีความสอดคล่องและเชื่อมโยงกับแผนระดับตาง ๆ อาทิแผนยุทธศาสตรระดับชาติแผนพัฒนาระดับจังหวัด แผนเฉพาะด่านคนพิการของหนวยงานและแผนปฏิบัติการด่านคนพิการระดับจังหวัด รวมถึงระบบการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพที่ตอบสนองตอการขับเคลื่อนยุทธศาสตรแนวทางและมาตรการ ภายใตแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแหงชาติฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ทั้งนี้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ มุงเน่นให่หนวยงานที่เกี่ยวของให่ความสำคัญในการบูรณาการความรวมมือในการขับเคลื่อนงาน และผนวกประเด็นด่านคนพิการเข่ากับแผนงานโครงการของทุกหนวย

---

[๑๐] จักรภพ ดุลศิริชัย, ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ. **การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น**. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๓). หน้า บทคัดย่อ.

งานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิที่เป็นจริง และมีระบบการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด หลักการ กระบวนการ นโยบายที่จัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการทั้งในและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ นโยบายที่ประยุกต์ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้พิการต่อไป

๑.๗ กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้สร้างกรอบการวิจัยดังนี้

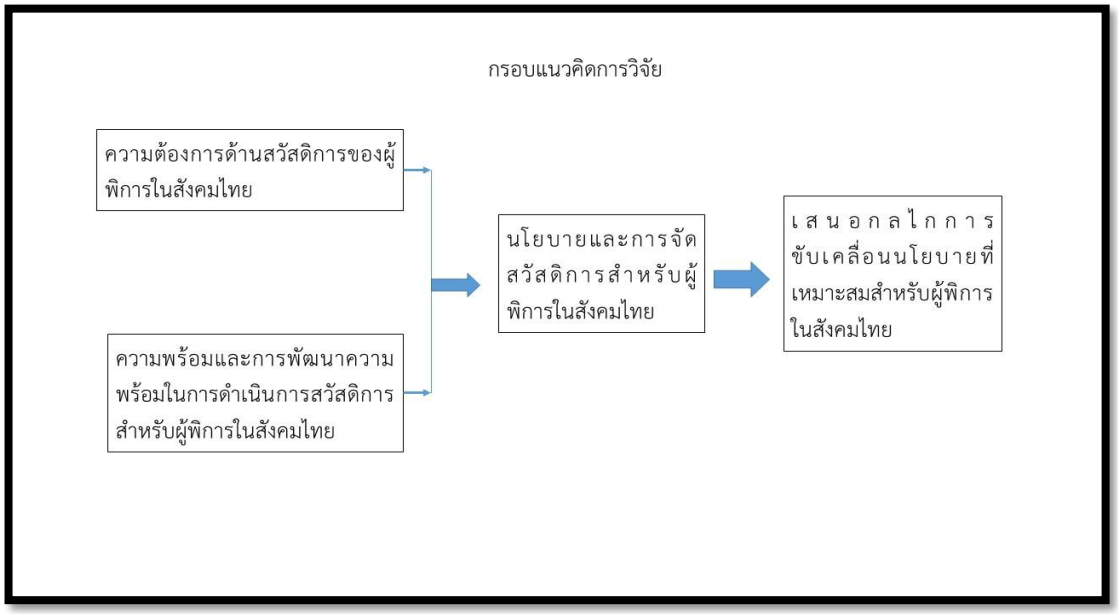

๑.๘ ประโยชน์ของการวิจัย

๑.๘.๑ ทำให้ทราบสถานภาพการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการและปัญหาในการดำเนินงานดังกล่าว รวมทั้งได้ประเมิน ศักยภาพความพร้อมด้านต่างๆ ในการดำเนินด้านสวัสดิการสังคมของผู้พิการด้วย

๑.๘.๒ เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านความรู้ เจตคติ และถ่ายทอดหลักการการดำเนินการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการให้กับหน่วยงานที่สนใจ ในการพัฒนาความพร้อมสำหรับการดำเนินการด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการแก่หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบถึงปัญหาของผู้พิการแต่ละประเภท มีข้อแตกต่างกันในข้อปลีกย่อย แล้วแต่บริบทของพื้นที่และวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้พิการกลายเป็นคนด้อยโอกาสมากยิ่งขึ้น กลายเป็นคนยากจนที่ขาดไม่ว่าจะเป็น ขาดโอกาส ขาดงาน ขาดข้อมูลข่าวสาร ขาดศักดิ์ศรี และในที่สุดก็จะขาดปัญญา ซึ่งการขาดสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาพื้นฐานของปัจจัย ๔ แต่ถ้าหากเรายอมรับว่า “ผู้พิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม” ผู้พิการบางส่วนรัฐยังขาดการเหลียวแลและจัดการปัญหาสำหรับผู้พิการบางอย่างยังไม่ทั่วถึง และเพียงพอ โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสในกลุ่มผู้พิการ แต่ถ้าหากรัฐ องค์กรส่วนท้องถิ่นสามารถจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับผู้พิการเหล่านี้ให้สามารถมีชีวิตและดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานได้อย่างปกติสุข ขณะเดียวกันผู้พิการเหล่านี้ก็ไม่สามารถที่จะช่วยตนเองได้เลย และมีบ้างบางส่วนจะพอช่วยตนเองได้บ้าง จากการสอบถามพบว่า ผู้พิการเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยเมื่อเดินทางมาโรงพยาบาล ทุกคนได้รับสิทธิในการรักษาฟรีก็จริง แต่ในความเป็นจริงต้องเสียค่าใช้จ่าย ค่าโดยสาร ค่าเหมารถยนต์ ค่าเสียเวลาในการประกอบอาชีพของผู้ดูแลผู้พิการเป็นต้น ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงรวบรวมข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการเสนอกลไกขับเคลื่อนนโยบายสวัสดิการสำหรับผู้พิการให้ครอบคลุมและนโยบายที่รัฐกำหนดเข้าถึงกลุ่มผู้พิการมากขึ้น

๒.๑ หลักธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ

หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีลักษณะที่เป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบซึ่งเป็นของ“สัจธรรม”หรือเป็นเรื่องของ“ธรรมชาติ”(Nature)เป็นกฎของธรรมชาติที่เป็นความจริงที่ปราศจากสิ่งดลบันดาลใดๆทั้งสิ้น เป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจาก“การตื่นรู้”(the Awakened One)หรือ“การตรัสรู้”(Enlightenment) ที่เกิดจาก“การค้นพบ”(Discovery)ของพระพุทธเจ้าแล้วพระพุทธองค์ทรง“ประกาศ”และ“เปิดเผย”ชุดคำสอนดังกล่าวเป็นสิ่งที่ช่วยชี้แนะและชี้นำให้มนุษย์ได้ว่ามนุษย์ควรกระทำอย่างไร การกระทำอย่างไหนถูก ไม่ถูก ดี ไม่ดี ควร ไม่ควรตลอดจนคำถามว่าอะไรคือเป้าหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์(The Final Good for Man)[๑๑] มนุษย์ต้องพัฒนาตนเองอย่างไรถึงจะได้รับประโยชน์จากพระพุทธศาสนามากที่สุดเพราะพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสามารถฝึกฝนและพัฒนาตนได้เสมอ

สำหรับคนพิการตามหลักพระพุทธศาสนานั้นแม้ว่าผู้พิการจะประสบปัญหาที่เกิดกับคุณภาพชีวิตของผู้พิการ เป็นที่ทราบดีว่าร่างกายและจิตใจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้นเมื่อคนพิการมีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจมากๆ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการเองเนื่องจากเกิดข้อจำกัดในด้านของการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ฉะนั้นผู้พิการจึงมีพฤติกรรมแปรปรวนผิดปกติไปกลายเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคมอย่างสมบูรณ์ และด้อยโอกาสในการรับผิดชอบต่อตนเองด้วย นอกจากนี้

---

[๑๑] Wheelight. **Aristotle : Nicomachean Ethics.** (U.S.A. : the Odyssey Press, Inc., 1925), p. 160.

ยังมีผลกระทบต่อตนเองในแง่ของการมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งด้อยโอกาสในแง่ของการทำงาน และด้อยประสิทธิภาพในการทำงานด้วยความพิการไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใด ทั้งที่เกิดทางร่างกายหรือเกิดที่จิตใจ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบหลายประการทั้งต่อตัวผู้พิการเองหรือต่อบุคคลรอบข้างและรวมไปถึงทางสังคมด้วย[๑๒]

จากการรวบรวมทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังพบว่าผู้พิการยังมีปัญหาที่เกิดกับจิตใจของผู้พิการโดยตรงซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ กล่าวคือ คนพิการที่มีรูปลักษณะผิดปกติ จะรู้สึกอับอาย ท้อแท้ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า มีการวาดมโนภาพและอยากจะเป็นดังฝัน แต่เมื่อทำไม่ได้ก็ก่อให้เกิดอารมณ์วิปริตแปรปรวน มองโลกและผู้อื่นในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อสภาพร่างกายพิการก็ทำให้จิตใจไม่เป็นสุข มีผลก่อให้เกิดความผิดปกติของระบบประสาท สมอง เกิดการเจ็บป่วยทางจิตเวชได้ ผลกระทบที่เกิดจากความพิการทางกายมาสู่ปัญหาด้านสุขภาพจิตนั้น ย่อมส่งผลสะท้อนกลับไปสู่สุขภาพกายได้อีกเช่นกัน อาทิเช่น การเกิดโรคแทรกซ้อน[๑๓] จากสภาพปัญหาดังกล่าว

พระพุทธศาสนามองว่าแม้ผู้พิการนั้นมีข้อจำกัดด้านพระวินัยก็จริงไม่สามารถอุปสมบทได้ แต่ในทางหลักธรรมนั้นกลับพบว่าผู้พิการสามารถจะเรียนรู้และปฏิบัติได้เหมือนสาธารณชนทั่วไป เพราะตามหลักพระพุทธศาสนาถือว่ามนุษย์นั้นเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยตัวของผู้พิการเองก็เป็นมนุษย์ที่มีคุณสมบัติเชิงบวกที่พร้อมจะพัฒนาได้เสมอ สามารถที่เปลี่ยนแปลงตัวเอง และเป็นผู้หาเหตุออกจากความทุกข์ได้ด้วยตนเอง ผู้พิการสามารถปฏิบัติธรรมได้โดยไม่ต้องผ่านการบรรพชาและอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาก็ได้ เพราะการปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนสอนในพระพุทธศาสนาคือการฝึกหัดให้เป็นคนที่จิตใจดีและมีความสงบก็เท่ากับเป็นการได้ปฏิบัติตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเช่นกัน

๒.๑.๑ ความหมายและประเภทของทุกข์ตามแนวพระพุทธศาสนา

หลักคำสอนเรื่องความทุกข์ตามหลักพระพุทธศาสนานับว่าเป็นหลักคำสอนที่เชื่อมโยงถึงความเป็นสากลกล่าวคือความทุกข์ถูกกล่าวถึงเป็นสิ่งที่มีอยู่ประจำโลกเป็นสิ่งที่มีอยู่ประจำในมนุษย์และสรรพสิ่ง โดยเฉพาะความทุกข์ที่เกิดกับมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจกับความทุกข์อย่างถ่องแท้ หากมนุษย์ยอมรับว่าความทุกข์เป็นแค่ส่วนหนึ่งของชีวิตที่มนุษย์จะต้องก้าวข้ามพ้นเพื่อต้องการชนะความทุกข์นั้น การรู้จักความทุกข์ในลักษณะเช่นนี้ส่งผลทำให้มนุษย์สามารถเปลี่ยนวิกฤติแห่งทุกข์ให้เป็นโอกาส ยอมทำให้บุคคลนั้นประสบกับความสุขในชีวิต แต่การที่มนุษย์ไม่มีความรู้และความเข้าใจหรือไม่ยอมรับความทุกข์ พยายามหลบหลีกความทุกข์ ก็ยิ่งประสบกับความทุกขอยู่ร่ำไป ดังนั้นการทำความเข้าใจเรื่องของความทุกข์ว่า ความทุกข์คืออะไร และความทุกข์มีกี่ประเภท เป็นประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยจะได้เสนอตามลำดับดังนี้

ความหมายของความทุกข์ หลักคำสอนเรื่องของความทุกข์จัดเป็นชุดคำสอนที่มีสาระที่สำคัญประการหนึ่งในพระพุทธศาสนาทำให้มีนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาต่างได้ให้ความหมายของคำว่า“ทุกข์”ที่น่าสนใจตามลำดับดังนี้

---

[๑๒] พัชรินทร์ วนิชานนท์. **การดูแลบุคคลพิการ.** (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔) หน้า ๓๓๓ - ๓๓๔.

[๑๓] พงศ์ประภา กาญจนพบู. **ปัญหาทางสังคมและจิตวิทยาเกี่ยวกับคนพิการ.** กรมประชาสงเคราะห์ ๒๒ (กันยายน - ตุลาคม ๒๕๕๘), หน้า ๗๑ - ๗๒.

คำว่า ทุกขัง แปลว่า สภาวะที่บีบคั้นของธรรมชาติ หมายเอาสิ่งทั้งหลายทั้งปวงมีลักษณะที่เป็นทุกข์ มองดูแล้วทำให้เกิดความสังเวชใจ นำให้เกิดความทุกข์ใจแก่ผู้มีความเห็นอย่างแจ่มแจ้งในสิ่งนั้นๆโดยมีสภาวะของขันธ์ ๕ เป็นตัวทุกข์ อันมีตัณหาเป็นมูลเหตุแห่งทุกข์[๑๔]

คำว่า ทุกข์ หมายถึง สภาพที่ทนอยู่ได้ยาก หรือสภาพที่คงทนอยู่ไม่ได้ เพราะถูกบีบคั้นด้วยความเกิดและความดับสลาย เนื่องจากต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยที่ไม่ขึ้นต่อตัวมันเอง เป็นอาการแห่งทุกข์ที่ปรากฏขึ้นหรืออาจปรากฏขึ้นได้แก่คน จัดเป็นสภาพที่ทนได้ยาก ที่มีความรู้สึกไม่สะบายเกิดเป็นความทุกข์ทั้งทางกายและทางใจ[๑๕]

คำว่า ทุกข์ เป็นคำสำเร็จมาจากอุปสรรค์กล่าวคือ ทุ + ก หรือ ข โดยมาจากคำว่า ขม ซึ่งมีความหมายคือ ทน ซึ่งแปลว่า สภาพที่ทนได้ยาก หมายถึง สิ่งทั้งหลาย ที่เกิดขึ้นมาแล้ว ไม่สามารถจะดำรงคงที่อยู่ตามสภาพเดิมได้ตลอดกาล เพราะสิ่งทั้งหลายต้องเปลี่ยนแปลงสิ่งทั้งหลายจึงทนอยู่ตามสภาพเดิมได้ยากซึ่งเรียกว่าทุกข์อันเป็นมาจากอนิจจัง[๑๖]

คำว่า ทุกข์ เป็นลักษณะที่ ๒ ของไตรลักษณ์ ซึ่งเป็นผลเกี่ยวข้องกับลักษณะที่ คือ อนิจจัง กล่าวคือ สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ หรือสิ่งที่เป็นทุกข์ เพราะความไม่เที่ยง โดยทั่วไปคำว่าทุกข์ ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Suffering และมักใช้ใน ๓ ความหมาย คือ ความหมายที่ ๑ ทุกข์ หมายถึง ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ซึ่งตรงข้ามกับคำว่าสุข ทุกข์ในลักษณะนี้ หมายถึง ทุกขเวทนา ซึ่งเป็นหนึ่งในขันธ์ ๕ ความหมายที่ ๒ ทุกข์ คือ ทุกขลักษณะ ซึ่งเป็นทุกข์ในไตรลักษณ์ และความหมายที่ ๓ ทุกข์ หมายถึง ประสบการณ์ทางจิตที่เจ็บปวดทรมาน หรือ สภาวะที่บีบคั้นซึ่งเกิดมาจากความยึดมั่นถือมั่นในขันธ์ ๕ ว่าเป็นตัวตน[๑๗]

คำว่า ทุกข์ คือ ความบีบคั้นอยู่ตลอดเวลาคือถูกบีบคั้นอยู่ตลอดเวลาด้วยความเกิดขึ้นความเสื่อมโทรม และความแตกสลายและบีบคั้นขัดแย้งอยู่ตลอดเวลากับสิ่งที่ประกอบอยู่ด้วย หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องด้วยต่างก็เกิดขึ้น ต่างก็โทรมไปต่างก็แตกสลาย หรือสภาพที่ทนได้ยากคือคงทนอยู่ไม่ไหว หมายความว่าคงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้จะต้องหมดสภาพไป และเป็นที่ตั้งแห่งทุกข์ คือเป็นที่รองรับของความทุกข์ หรือ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิด หมายเออาความว่าทำให้เกิดความทุกข์ต่างๆ เช่น ทุกขเวทนา คือ ความรู้สึกทุกข์ หรือความรู้สึกบีบคั้น เป็นต้น โดยที่สุดแล้ว คำว่าทุกข์ หมายเอาสภาพแย้งต่อความสุขคือปฏิเสธความสุขหรือกีดกั้นความสุขอยู่ในตัว หมายความตามความเป็นจริงแล้วความสุขที่เป็นตัวสภาวะจริงๆ ก็มีเพียงแต่ความรู้สึกสุขเท่านั้น อธิบายว่าตัวสภาวะที่เป็นพื้นฐานได้แก่ทุกข์ คือความบีบคั้นกดดันขัดแย้งที่เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของสังขารทั้งหลายความบีบคั้นกดดันขัดแย้งนี้ ก่อให้เกิดความรู้สึกบีบคั้นกดดันขัดแย้งที่เรียกว่า ความรู้สึกทุกข์ด้วย[๑๘]

---

[๑๔] **สํ.ข.** (ไทย) ๗/๓ /๔๔., **ม.อุ.** (ไทย) ๔/๘๖-๙๐/ ๙๖ - ๑๐๓.

[๑๕] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์.** พิมพ์ครั้งที่ ๓๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๓๕.

[๑๖] Rhys Davids, William T.W. **Pali English Dictionary.** Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd, 1989. p. 324.

[๑๗] Encyclopidia IV, P. 696. , Dukkha. The three basic facts of existence II, Buddhist Publication Society Kandy Srilanka, 1973, p. 81.

[๑๘] **วิสุทธิ.ฏีกา** (ไทย) ๗/๒๔๖.

จากความหมายของคำว่าทุกข์ข้างต้นจะเห็นว่า คำสอนเรื่องทุกข์ตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ความทุกข์คือสภาพที่ทนได้ยาก แย้งต่อความสุข ทรมาน เจ็บปวด ถูกบีบคั้นอยู่ตลอดเวลาทั้งกาย และใจ ด้วยภาวะที่เป็นไปตามธรรมชาติที่ครอบคลุมสรรพสิ่ง ทำให้สรรพสิ่งทั้งหลายไม่สำมารถที่จะรักษาสภาพเดิมไว้ได้ เนื่องจากสิ่งต่างๆเหล่านี้ไม่มีความเป็นใหญ่ของตนเอง ต้องอาศัยปัจจัยอื่นเกิดขึ้นในรูปของกระแสต่อเนื่อง ด้วยการยึดมั่นในขันธ์ห้ามีสภาพเป็นที่ตั้งแห่งความทุกข์ จะเห็นว่าหลักคำสอนตามหลักพระพุทธศาสนาโดยมากจะเน้นในเรื่องทุกข์กับการดับทุกข์ เพราะถือว่าชีวิตปุถุชนตกอยู่ภายใต้อาณัติของความทุกข์และต่างดำเนินไปตามกระแสของความทุกข์ ดังมีคำที่เป็นความจริงอยู่ว่า ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นตั้งอยู่และเสื่อมสิ้นไปนอกเสียจากความทุกข์เท่านั้นที่เกิดขึ้นตั้งอยู่และเสื่อมไปนอกจากทุกข์แล้วไม่มีอะไรเกิดหรือดับไป

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงมนุษย์เกิดมาแล้วไม่สามารถหลีกหนีที่จะต้องประสบกับความทุกข์ ทั้งนี้เพราะในความเป็นจริงแล้วมนุษย์ตกอยู่ภายใต้อาณัติหรือตกอยู่ภายใต้ของความทุกข์เสมอโดยความทุกข์ของมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น ๒ อย่างคือ ความทุกข์ทางกายและความทุกข์ทางใจ ทางกายเป็นความทุกข์ที่เกิดในส่วนที่เป็นกาย โดยมีการเกิด ความแก่ ความเจ็บ และความตาย ในส่วนความทุกข์ทางใจมีการปรารถนาในสิ่งใดแล้วไม่ได้ในสิ่งนั้นหรือการพลัดพรากจากสิ่งที่รัก โดยกระทั่งที่สุดแล้วการประสบกับสิ่งไม่รักไม่น่าปรารถนาแล้วก็ส่งผลทำให้เป็นทุกข์เป็นสิ่งที่มนุษย์ต่างอยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติของชีวิตมนุษย์

๒.๑.๒ ประเภทของความทุกข์ หลักคำสอนเรื่องทุกข์จัดเป็นชุดคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนา ความจริงประการแรกที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ คือ ความทุกข์ ชีวิตของมนุษย์ทุกคนเป็นกระบวนการแห่งความทุกข์ เป็นกระบวนการที่เต็มไปด้วยความลำบาก ความเจ็บปวด ความเหน็ดเหนื่อยในการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความคงอยู่ความทุกข์ทั้ง ชนิดเข้าโจมตีชีวิตไม่มีเวลาว่างเว้นชีวิตเป็นกระบวนการแก้ทุกข์อันไม่รู้จักจบสิ้น[๑๙] การที่พระพุทธศาสนาสอนเรื่องทุกข์ มีจุดประสงค์สำคัญคือต้องการชี้ให้เห็นว่าอะไรคือความจริงของโลกและชีวิต เมื่อรู้ความจริงแล้วการที่เราจะเรียนรู้ว่าควรจัดการอย่างไรกับชีวิต[๒๐] ได้อย่างถูกต้องความทุกข์จำแนกออกเป็นอย่าง ๒ ด้านคือ

๑) ความทุกข์ด้านกายภาพ หมายถึง ความทุกข์ทางกาย (Physical Suffering) เป็นปัจจัยให้เกิดทุกข์ ความทุกข์ในกลุ่มนี้ประกอบด้วยความเกิด ความแก่ ความเจ็บ และความตาย โดยมีความเกิดเป็นปัจจัยหลักของความทุกข์ ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในด้านร่างกายพระพุทธศาสนามองนามและรูปล้วนเป็นผลที่เกิดจากการบูรณาการ (integration) หรือการรวมตัวกันหรือการผสมผสานกันจนเกิดเป็นภาวะเอกพันธ์ (homogeneity) ของระบบธาตุทั้ง ๖ โดยมีธาตุดิน เป็นต้น ทั้งที่เป็นธาตุภายในและธาตุภายนอกร่างกาย ส่งผลให้ระบบชีวิตถือกำเนิดขึ้นและดำเนินต่อไปอย่างเป็นปกติตราบใดที่ธาตุเหล่านั้นยังทรงสภาวะของตนหรือปัจจัยเกื้อกูลต่อชีวิตยังรักษาความสมดุล “ร่างกายเสียสมดุล” หมายถึงภาวะแห่งการสูญเสียความสามารถในการจัดระเบียบ ซ่อมแซม และสร้างตัวเองของสิ่งมีชีวิต ภูมิคุ้มกันโรคบกพร่อง

---

[๑๙] แสง จันทร์งาม. **พุทธศาสนวิทยา.** พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร ๒๕๕๕), หน้า ๒๗๓ - ๒๗๔.

[๒๐] สมภาร พรมทา. **รากเหง้าของเราคือทุกข์.** พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วารสารปัญญา, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

ขาดความสามารถในการต้านทานโรค ซึ่งจะส่งผลให้ร่างกายอ่อนแอ ไม่แข็งแรง เจ็บป่วย เป็นความทุกข์คือความทุกข์กาย (pain) หรือโรคทางกาย (physical diseases)

สำหรับผู้พิการที่มีความความผิดปกติของอวัยวะในร่างกายแล้วยังส่งผลทำให้เกิดความแปรปรวนทางจิตใจ โดยทำให้เกิดปมด้อยขึ้นมาภายในจิตใจเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น และหาทางแก้ไขโดยอัตโนมัติเพื่อหาทางชดเชยและขับปมด้อยนั้นเสีย นอกจากนี้ผู้พิการที่มีลักษณะผิดปกติทางร่างกาย จะมีผลในด้านลบต่อการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ ลักษณะด้อยทางร่างกายจะส่งผลต่อจิตใจ โดยที่ผู้พิการมักจะรู้สึกว่าตนเองสูญเสียสิ่งที่มีค่าไปเป็นความรู้สึกว่าตนเองด้อยกว่าผู้อื่นเมื่อต้องเข้ากลุ่มหรืออยู่ในสังคม ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นได้กับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นคนปกติหรือคนพิการไม่มากก็น้อยผลกระทบที่เกิดจากความพิการทางกายกับส่งผลปัญหาด้านสุขภาพจิตนั้น และสามารถส่งผลสะท้อนกลับไปสู่สุขภาพกายได้อีกเช่นกัน เพราะร่างกายและจิตใจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้นเมื่อคนพิการมีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจมาก ๆ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการเอง เนื่องจากเกิดข้อจำกัดในด้านของการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ จึงมีพฤติกรรมแปรปรวนผิดปกติไปกลายเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคมอย่างสมบูรณ์ และด้อยโอกาสในการรับผิดชอบต่อตนเองด้วย

๒) ความทุกข์ระดับจิตภาพ สำหรับความทุกข์ระดับจิตภาพ คือ ความทุกข์ทางใจ (Mental Suffering)เป็นสภาวะบีบคั้นทางด้านจิตใจ หรือ สถานการณ์ทางอารมณ์เมื่อมีสิ่งภายนอกมากระตุ้น ความทุกข์ในกลุ่มนี้ประกอบด้วยความ ความประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักและความไม่ได้สิ่งที่ปรารถนา และมักแสดงออกเป็นอาการความโศก ความคร่ำครวญ ความทุกข์กาย, ความทุกข์ใจและความคับแค้นใจเป็นการเสียสมดุลในระดับจิตใจ เป็นภาวะแห่งการสูญเสียความสามารถในการควบคุมความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ต่างๆ ได้เช่น โกรธ ฉุนเฉียว โสกะ คือ ความเศร้าโศก (sorrow) ปริเทวะ คือ ความคร่ำครวญ (lamentation) โทมนัส คือ ความทุกข์ใจ (grief) อุปายาส คือ ความคับแค้นใจ (despair) รวมถึงการสูญเสียคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิต ซึ่งจะส่งผลให้เกิดภาวะความตึงเครียด (stress) ความวิตกกังวล (anxiety) ความซึมเศร้า สุขภาพจิตเสื่อม เป็นโรคจิต (mental diseases) โรคประสาท (neurosis) นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบให้เกิดบุคคลิกภาพที่ผิดปกติ (personality disorder) ได้ด้วยความทุกข์ทางใจตามหลักพระพุทธศาสนาเกิดมาจากกิเลสตัณหาโดยมีโลภะ (desire) โทสะ (hatred) และโมหะ (delusion)[๒๑] เป็นตัวบ่อนทำลายความสมดุลของดุลยภาพจิตใจ (emotional equilibrium) ทำให้เกิดการเสียสมดุล (imbalance or disequilibrium) ในด้านจิตใจของมนุษย์

ดังนั้น ความทุกข์ทางจิตใจเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรได้รับการเยียวยาและรักษาเพราะคนทั่วไปเมื่อต้องเผชิญกับสิ่งภายนอกที่ทำให้กระทบกับจิตใจ ก็ไม่สามารถสกัดกั้นความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นภายในจิตใจได้ ดังนั้นหนทางที่เป็นไปได้คือ การเยียวยารักษาให้ความทุกข์นั้นบรรเทาลง พระพุทธศาสนามองว่าปัญหาด้านจิตใจเกิดจากความขัดแย้งภายในจิตใจของมนุษย์ที่มีสาเหตุมาจากแรงปรารถนาของความอยากซึ่งเป็นความต้องการที่ไม่สามารถตอบสนองความปรารถนานั้นได้ ปัญหาเช่นนี้พระพุทธศาสนาเรียกว่า“ทุกข์ทางใจ” สำหรับผู้พิการนั้นจัดเป็นบุคคลที่มีรูปลักษณะหรือภาพของตนเองซึ่งเกิดขึ้นในใจ หรือแนวความคิดของตนเอง โดยการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในมโนภาพของรูปร่างของตน เมื่อร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่งสูญเสียไป อาจเป็นการสูญเสียในหน้าที่ของอวัยวะนั้น ๆ เช่น การผ่าตัดบางอย่าง หรือมีการ

---

[๒๑] **องฺ.ฉกฺก** (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๘.

เปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนต่าง ๆภายในร่างกาย เหล่านี้พบว่าย่อมทำให้จิตใจแปรปรวนไปด้วย การมีมโนภาพในร่างกายเปลี่ยนแปลงไปนั้น มีผลกระทบกระเทือนต่อผู้พิการที่อยู่ในวัยเด็กเป็นอย่างมาก เป็นการยากในอันที่จะให้เกิดความสมบูรณ์ในทางจิตใจได้เท่าที่ควร เมื่อเจริญเติบโตขึ้นมาแล้วจะมีปัญหาทางประสบการณ์ของชีวิต และปัญหาทางอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ปัญหาที่เกิดกับผู้พิการนั้นล้วนเป็นปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย จิตใจและอารมณ์ กล่าวคือ คนพิการที่มีรูปลักษณะผิดปกติ จะรู้สึกอับอาย ท้อแท้ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า มีการวาดมโนภาพและอยากจะเป็นดังฝัน แต่เมื่อทำไม่ได้ก็ก่อให้เกิดอารมณ์วิปริตแปรปรวน มองโลกและผู้อื่นในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อสภาพร่างกายพิการก็ทำให้จิตใจไม่เป็นสุข ส่งผลต่อการมีพฤติกรรมถอยหลัง แยกตัวเอง เฉื่อยชา ไม่ให้ความร่วมมือ ตลอดจนมีอารมณ์แปรปรวนเสมอมีปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม เช่น โกรธ ร้องไห้ หัวเราะโดยไม่มีเหตุผล เป็นต้น

๒.๒ พระพุทธศาสนากับการบริหารจัดการชีวิตผู้พิการ

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาส่วนมากจะเน้นเรื่องทุกข์กับการดับทุกข์ ทั้งนี้เพราะถือว่าตราบใดที่มนุษย์ยังมีชีวิตและมีสถานภาพเป็นปุถุชนชีวิตมนุษย์ก็จะดำเนินไปด้วยความทุกข์ แนวคิดเรื่องความทุกข์ จึงถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญ เพราะเป็นสภาวธรรม หรือธรรมชาติที่มักจะเกิดขึ้นกับมนุษย์อยู่เป็นประจำ ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิตมนุษย์จึงเป็นภารกิจหรือเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่จะต้องกำจัด บำบัด หรือบรรเทาตลอดจนกระทำการดับทุกข์ หาไม่แล้วชีวิตมนุษย์ก็จะประสบกับความทุกข์อยู่ตลอดไป ดังนั้น การรู้เรื่องการเกิดของความทุกข์ว่าความทุกข์เกิดมาจากสาเหตุอะไร และหากมนุษย์จะดับความทุกข์จะต้องมีหลักปฏิบัติในการดับทุกข์ได้อย่างไร ประเด็นปัญหาผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

๒.๒.๑ หลักการเกิดความทุกข์

ความทุกข์ตามหลักพระพุทธศาสนาจัดเป็นผลที่เกิดจากมาจากสาเหตุซึ่งถูกจัดให้เป็นสิ่งที่เรียกว่า“บ่อเกิดแห่งทุกข์” โดยความทุกข์นั้นมีบ่อเกิดและการบวนการเกิดมาจากอำนาจของ“ตัณหา” ตามหลักของอริยสัจ ๔ ถูกจัดให้อยู่ในฐานะ“สมุทัย”เป็นสาเหตุของการเกิดทุกข์มี ๓ ประการ คือ[๒๒]

๑) กามตัณหา หมายถึง ความทะยานอยากในกามารมณ์ คำว่า กาม มีความหมายสองนัย นัยแรก กามคือสิ่งเย้ายวนความปรารถนาที่อยู่นอกตัว นัยที่สองกามคือความปรารถนาสิ่งเย้ายวนใจ กามสองนัยนี้เกี่ยวข้ององสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกลำพัง รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสและธรรมารมณ์ไม่พอจะเป็นกามได้ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยแปรสิ่งเหล่านี้ให้เป็นกามคือความปรารถนาอันซ่อนอยู่ลึกๆภายในจิตใจ โดยมีสิ่งตอบสนองความทะยานอยากได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส ทางกาย สัมผัสทางใจ ที่น่าใคร่ น่าปรารถนา น่าพอใจ เช่น อยากเห็นรูปที่สวยงามอยากฟังเสียงเพราะ อยากดมกลิ่นที่หอม อยากรับประทานอาหารที่มีรสอร่อย อยากสัมผัสถูกต้องสิ่งที่นุ่มนวลอ่อนละมุนอยากจะประสบแต่อารมณ์ที่น่ายินดี น่าพอใจ ประทับใจ ความปรารถนาสิ่งสนองตอบตัวเองของตนเองโดยที่สิ่งนี้ไม่ใช่ตัวเราแต่เป็นสิ่งสิ่งนอกตัวเราซึ่งเป็นบุคคลหรือสิ่งของก็ได้นามธรรมหรือรูปธรรมก็ได้

---

[๒๒] **สํ.ม.** (ไทย) ๙/๐๘/๕๙๓.

๒) ภวตัณหา คือ ความทะยานอยากในความมี และความเป็น จัดเป็นความทะยานอยากในความมีและความเป็น ความอยากเป็นนั้นเป็นนี่ เช่น อยากเป็นคนสวย อยากเป็นคนรวย อยากเป็นคนสุขภาพดี อยากเป็นที่นับหน้าถือตาของบุคคลทั่วไป และต้องการจะให้เป็นอย่างนั้นตลอดไป ไม่อยากให้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่น ยอมรับไม่ได้หรือไม่ยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงจึงต้องทำทุกอย่างทุกวิธีที่จะรักษาความมีความเป็นนั้นไว้โดยที่สุดแม้กระทั่งความอยากมีชีวิตอยู่นานๆ ไม่อยากตาย เป็นพลังหล่อเลี้ยงการดำรงอยู่ของชีวิต ไม่ว่าชีวิตนั้นจะตกอยู่ในสภาวะอันเลวร้ายหมดหวังสักปานใดก็ตาม ภวตัณหาเป็นพลังความปรารถนาที่แสดงออกเป็น ๒ ระดับ คือ เป็นพลังเร้นลับที่หล่อเลี้ยงการดำรงอยู่ของชีวิตอย่างอัตโนมัติ อย่างที่บางครั้งเราเองก็ไมสามารถเข้าใจได้ภวตัณหาในความหมายนี้อาจเรียกได้ว่าคือความปรารถนาที่จะคงอยู่ และ ความปรารถนาที่จะให้ตนเองเป็นอะไรสักอย่างหนึ่งที่มีความหมายในสายตาของผู้อื่น

๓) วิภวตัณหา ได้แก่ ความทะยานอยากไม่เป็นนั่นเป็นนี่ เป็นความอยากในเชิงปฏิเสธ กล่าวคือตนเองไม่ชอบใจ ไม่ปรำรถนาสิ่งใดแล้ว ก็อยากที่จะไม่เป็นในสิ่งนั้นหรืออย่างนั้น ๆ เช่น อยากไม่แก่ อยากไม่เจ็บป่วย อยากไม่ตาย อยากที่จะไม่ให้เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นที่ไม่ชอบใจ ไม่ปรารถนาความทะยานอยากในวิภพหรือความทะยานอยากที่ปราศจากภพซึ่งเมื่อแยกแยะสำเหตุหรือบ่อเกิดแห่งทุกข์[๒๓] หากกามตัณหาและภวตัณหาไม่สามารถสนองตอบให้รู้สึกว่าชีวิตเต็มได้ตัณหาชนิดสุดท้ายอันได้แก่วิภวตัณหาจะแสดงตัวออกมาวิภวตัณหาเหมือนกับภวตัณหาตรงที่เป็นแง่หนึ่งของการกล่าวอีกอย่างคืออหังการประกอบด้วยเนื้อหา ๒ ส่วน คือ ภวตัณหา และวิภวตัณหา ภวตัณหาทำหน้าที่เชิงบวก วิภวตัณหาทำหน้าที่เชิงลบ วิภวตัณหา คือ พลังผลักดันที่สะท้อนให้เห็นว่าในเมื่อตัวฉันไม่สามารถทำให้เต็มสมบูรณ์ได้ด้วยสิ่งใด ตัวฉันก็ไม่สมควรจะดำรงอยู่ต่อไป

จากหลักการของการเกิดความทุกข์ข้างต้นจะเห็นว่า การเกิดของความทุกข์ตามหลักพระพุทธศาสนานั้นสิ่งที่เป็นบ่อเกิดที่สำคัญที่สุด“ตัณหา”คือ ความทะยานอยากทั้ง ๓ ประการ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา ตัณหาตามหลักพระพุทธศาสนาจึงถูกจัดให้เป็น “บ่อเกิดของความทุกข์”อยู่ในฐานะของสิ่งที่เป็นสาเหตุหรือบ่อเกิดความทุกข์หรือตัณหาเป็นปัจจัยหลักแห่งการเกิดทุกข์ ดังนั้น การกำจัดบ่อเกิดหรือสาเหตุของความทุกข์คือตัณหาเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับผู้ประสงค์จะกำจัดความทุกข์เพื่อก้าวข้ามไปสู่ความดับทุกข์ต่อไป

๒.๒.๒ หลักการดับความทุกข์

การปฏิบัติในการดับทุกข์ตามหลักพระพุทธศาสนาจัดเป็นเรื่องของ“มรรค”คือทางที่จะนำไปสู่ความพ้นทุกข์[๒๔] เป็นหลักของศาสนาที่มีความสำคัญในการก้าวเข้าสู่จุดหมายปลายทางของการดับทุกข์ซึ่งมรรคเปรียบเสมือน“แผนที่และเข็มทิศ”ที่มีความจำเป็นสำหรับผู้เดินทางที่ไม่ต้องการเสียเวลาในการเดินทางสู่เป้าหมายเป็นหัวใจหรือตัวศาสนา[๒๕] มรรคจึงเป็นระบบของความประพฤติปฏิบัติที่มีความรู้

---

[๒๓] สมภาร พรมทา. **“ทุกข์ในพุทธปรัชญา มุมมองจากลัทธิดาร์วิน”.** วารสารพุทธศาสนศึกษา, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๓), หน้า ๓๓.

[๒๔] ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒.** (กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖), หน้า ๘๔๓.

[๒๕] พุทธทาสภิกขุ. **อริยมรรคทางดับทุกข์ คู่มือดับทุกข์ฉบับสมบูรณ์.** พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๕๓), หน้า ๙๑ - ๙๓.

ความเข้าใจเกี่ยวกับความจริงของธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานที่เป็นไปเพื่อบรรลุประโยชน์ที่พึงมุ่งหมายของชีวิต และอำนวยให้เกิดสภาพชีวิต สภาพสังคมที่เกื้อกูลแก่การบรรลุจุดหมาย[๒๖] มรรคเป็นทางสายกลาง (The Middle Path หรือ Middle Way)ในการประพฤติปฏิบัติสำคัญเพื่อให้ถึงเป้าหมายแห่งความดับทุกข์มี ๘ ประการ คือ

๑. สัมมาทิฏฐิ (Right View หรือ Right Understanding) หมายถึง ภาวะที่รู้ ภาวะที่ฉลาดที่มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นความเห็นชอบในเรื่องของความรู้ในทุกข์ (ความทุกข์) ความรู้ในทุกขสมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์) ความรู้ในทุกขนิโรธ (ความดับแห่งทุกข์) ความรู้ในทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์)

๒. สัมมาสังกัปปะ (Right Thought) คือ ความดำริชอบ เป็นความคิดความตั้งใจที่ถูกต้อง กล่าวคือเป็นความคิดที่มีหรือประกอบด้วยปัญญาเป็นแสงสว่างนำหน้า มิให้กระบวนการตัณหาเกิดขึ้นได้ โดยจะไม่หมกมุ่นในกาม พยาบาทและการเบียดเบียน เป็นกระบวนการทางจิตที่เห็นได้ชัดว่าความดำริชอบนั้นเป็นความดำริที่สอดคล้องรับกับหลักของสัมมาทิฏฐิที่มิให้กระบวนการแห่งทุกข์ ตามระบบปฏิจจสมุปบาทเกิดขึ้นได้ แต่กลับเปลี่ยนทางแห่งความดำริผิดที่ชักนำโดยตัณหาให้มาเป็นความดำริออกจากกาม ไม่พยาบาทและไม่เบียดเบียนตนเองและคนอื่นเป็นการสะท้อนให้เห็นว่ารู้จัก “คิดได้และคิดเป็น” เป็นการสร้างทักษะทางความคิดที่เหมาะสม (Thinking Skill) จึงเป็นหนทางลดความทุกข์ได้[๒๗]

๓. สัมมาวาจา (Right Speech) ได้แก่ วาจาชอบ เป็นการเจรจาชอบโดยปราศจากการงดเว้นจากวจีทุจริต ๔ คือ เว้นจากการพูดเท็จ คือ ให้พูดความสัตย์ เว้นจากการพูดส่อเสียด คือ การพูดประสานสามัคคี เว้นจากการพูดคำหยาบ คือ การพูดอ่อนหวาน เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ คือ การพูดมีประโยชน์ การพูดชอบส่งผลทำให้เกิดฉลาดความสงบและเป็นประโยชน์จัดเป็นการพูดจาอย่างถูกต้อง

๔. สัมมากัมมันตะ (Right Action) หมายถึง ความกระทำชอบ เป็นการกระทำงานโดยชอบหรือที่ถูกต้องตามหลักครรลองคลองธรรมเรียกว่า “สัมมาชีพ” โดยเว้นการประกอบอาชีพที่เป็นโทษเรียกว่า “มิจฉาชีพ” ประกอบแต่การงานที่ไม่มีโทษด้วยการเว้นจากการทุจริตทุกประการ ประกอบแต่ความสุจริตใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในทางที่ถูกที่ควร ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น แต่ทำงานเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของการปฏิบัติธรรม ทำงานไปดับกิเลสไป เพราะในงานมีสติ มีปัญญา มีสมาธิ มีศีลอยู่อย่างครบถ้วนจึงต้องเชื่อมโยงวิถีชีวิตกับวิถีธรรมเข้าด้วยกันประสานกันอย่างกลมเกลียว งานก็ได้ใจก็บริสุทธิ์ เพราะยิ่งทางาน ธรรมะยิ่งงอกงาม เพราะการทำงานนั้นมีสติและปัญญาเป็นแสงสว่างนำทางตลอดเวลา

๕. สัมมาอาชีวะ (Right Livelihood) คือ ความเลี้ยงชีพชอบ เป็นการประกอบอาชีพที่ถูกต้องซึ่งรวมทั้งการทำงานและการเลือกอาชีพและการใช้จ่ายทรัพย์ที่ได้มาจากการประกอบอาชีพอย่างถูกต้องเหมาะสมคุ้มค่า การงานอาชีพที่เอื้อเฟื้อต่อการดับทุกข์ต้องเป็นอาชีพที่ทาไปเพื่อเลี้ยงกายและเลี้ยงใจให้มีสุขภาพดีพอๆ กันกล่าวคือให้ร่างกายแข็งแรงพอที่จะต้านทานโรคภัยไข้เจ็บและจิตใจแข็งพอจะต่อต้านการรุกรานของกิเลส ร่างกายสมบูรณ์ไร้โรคภัยเบียดเบียนใจสมบูรณ์ไร้กิเลสมารบกวน

---

[๒๖] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๖๐๐.

[๒๗] วิทยา นาควัชระ, **วิธีคิด ให้ชีวิตเป็นสุข.** (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน), ๒๕๕๘), หน้า ๑๐๗ - ๑๐๙.

๖. สัมมาวายามะ (Right Effort) ได้แก่ ความพยายามชอบ เป็นความพากเพียรที่จะขจัดกิเลสที่เกิดขึ้นแล้วหรือเคยเกิดให้หมดไป ระวังกิเลสที่จะเกิดใหม่มิให้เกิดขึ้นอีก เมื่อจิตว่างจากการรบกวนของกิเลสก็ถือโอกาสทำปัญญา ศีลและสมาธิให้มีมากขึ้นตามลพดับ เพื่อปิดช่องทางของกิเลสที่จะเข้าไปรบกวนใจ แม้ว่าจะสร้างกุศลคือ ปัญญา ศีล และสมาธิ ให้เข้มแข็งได้ตามความเหมาะสมแล้วแต่ถ้ายังไม่มั่นคงก็ยังประมาทไม่ได้จะต้องหมั่นประกอบกุศลด้วยการกระทำความดีเป็นประจำ

๗. สัมมาสติ (Right Mindfulness) หมายถึง ความระลึกชอบตามหลักของสติปัฏฐาน ๔ เป็นการพิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ เรียกว่า กายานุปัสสนา พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ เรียกว่า เวทนานุปัสสนา พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ เรียกว่า จิตตานุปัสสนา พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ เรียกว่า ธัมมานุปัสสนา การระลึกชอบตามหลักของสติปัฏฐาน ๔ จัดเป็น “ความรู้สึกตัวทั่วพร้อม” อย่างถูกต้องประดุจนายทวารสำคัญที่จะเฝ้าดูอาคันตุกะที่เข้ามาเยี่ยมเยือนใจโดยสติมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตามดูตามรู้ตามเห็นอย่างใกล้ชิด

๘. สัมมาสมาธิ (Right Concentration) ได้แก่ ความมั่นคงแห่งจิต เป็นภาวะที่จิตใจไม่ฟุ้งซ่านไม่ส่ายไปส่ายมา มีจิตแน่วแน่ มีอารมณ์เป็นหนึ่งเรียกว่า“เอกัคคตา” มีความสงบไม่หวั่นไหว เป็นความมั่นคงของจิตอย่างถูกต้องมีความหนักแน่นจนสามารถทำงานสอดประสานกับปัญญาขจัดตัณหาได้อย่างรวดเร็วทันท่วงที สัมมาสมาธิ ทำหน้าที่ปกป้องรักษาความบริสุทธิ์ของจิต ความมั่นคงของจิต และความอ่อนโยนยืดหยุ่นของจิต ที่พร้อมจะทำหน้าที่รับรู้ในเรื่องราวต่างๆ อย่างไม่หวั่นไหวไปตามอำนาจของอารมณ์ต่างๆจัดเป็นเป็นความมั่นคงที่สมบูรณ์สามารถเผชิญหน้าอารมณ์ได้ทุกชนิดแต่ไม่ติดอารมณ์ใดๆ

จากหลักของมรรคข้างต้นจะเห็นว่า การปฏิบัติหรือการดำเนินชีวิตตามทางสายกลางโดยมีองค์ ๘ ประการนั้นจัดเป็นข้อปฏิบัติกลางๆโดยไม่ตึงเกินไปและไม่หย่อนเกินไป พอดีที่จะนำไปสู่จุดหมายแห่งความมีชีวิตที่ดีงาม เป็นหลักคำสอนที่สามารถสร้าง“ดุลยภาพ” หรือความ“สมดุล”ในการดำเนินชีวิตให้มีความถูกต้องตามหลักของ“มัชฌิมาปฏิปทา”ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่มีความพอดีที่จะให้ทำให้ผู้ปฏิบัติตามเข้าสู่เป้าหมายสำคัญตามหลักพระพุทธศาสนานั้นคือการดับทุกข์ได้[๒๘] ประเด็นสำคัญที่น่าสนใจคือการจะดับทุกข์จะต้องดับที่ความรู้สึกว่ามีตัวฉันและของฉันหรืออหังการและมมังการโดยเครื่องมือที่ใช้ดับทุกข์คือหลักอริยมรรค เมื่อผู้พิการมีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ทำให้มีความมั่นใจและ“มั่นคง”ในความเป็นมนุษย์ของตนเอง ความมั่นคงของความเป็นมนุษย์ (Human Security) สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยสังคมเปิดโอกาสและเปลี่ยนมุมมองต่อผู้พิการในลักษณะเชิงบวกที่โดยปราศจากการถูกคุกคาม การตระหนักถึงความแตกต่างบนความหลากหลายเป็นสิ่งสวยงาม ที่คนและสรรพสิ่งทั้งหลายต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตามหลักปฏิจจสมุปบาท คำสอนเหล่านี้สนับสนุน “คุณค่าความเป็นมนุษย์”“ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์” และ “ความมั่นคงของความเป็นมนุษย์” ของผู้พิการทั้งสิ้น ยิ่งในปัจจุบันคุณค่าของผู้พิการในปัจจุบันมีปรากฏให้สังคมได้เห็นอย่างสม่ำเสมอว่า คุณภาพชีวิตของคนพิการไม่แตกต่างไปกว่าคนปกติและมีอัจฉริยภาพมากกว่าคนปกติด้วยซ้ำไปจึงไม่น่าแปลกที่จะได้เห็นคนพิการยืนอยู่บนแท่นแห่งเกียรติยศเช่นเดียวกับคนปกติทั่วๆไปอย่างชัดเจนในทางสังคมทุกวันนี้

๒.๒.๓ หลักกรรม : กรรมเก่ากับการเปลี่ยนโชคชะตาใหม่ แนวคิดเกี่ยวกับ “กรรม” ตามหลักพระพุทธศาสนา คือ การกระทำแต่เป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา การกระทำกรรมนั้นต้องเป็น

---

[๒๘] สมภาร พรมทา. **“ทุกข์ในพุทธปรัชญา มุมมองจากลัทธิดาร์วิน”.** หน้า ๖๗.

การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาที่เป็นความจงใจในการกระทำสมดังพุทธพจน์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรมบุคคลจงใจแล้วย่อมกระทำกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจ”[๒๙] แต่การกระทำใดเกิดขึ้นหรือกระทำลงไปโดยปราศจากเจตนาพระพุทธศาสนาไม่จัดการกระทำนั้นว่าเป็นกรรมแต่จัดให้เป็นการกระทำที่เรียกว่า“กิริยา”คือเป็นอาการสักแต่ว่ากระทำกรรมและวิบากกรรมต่างดำเนินไปตามกฎแห่งกรรมหรือเป็นไปตามกฎของธรรมชาติเพราะชีวิตมนุษย์โลก และธรรมชาติเป็นไปตามเหตุปัจจัยทั้งหมดนี้ต้องอาศัยเหตุปัจจัยจึงจะเกิดขึ้นได้ไม่มีสิ่งใดที่จะเกิดขึ้นเองลอยๆโดยไม่ต้องอาศัยสิ่งอื่น[๓๐] สิ่งเหล่านี้ขณะที่มันดำรงอยู่ก็ต้องอาศัยเงื่อนไขปัจจัยต่างๆ สำหรับเกื้อหนุนค้ำจุนการดำรงอยู่และเมื่อสิ่งต่างๆเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปและการเปลี่ยนแปลงของมันก็ต้องอาศัยเหตุปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกันการที่สิ่งต่างๆมี “การเกิดขึ้น” “ดำรงอยู่” และ “เปลี่ยนแปลง”ไหลเวียนไปตาม “กระแสของมีความเป็นเหตุปัจจัย”สืบต่อกันและกันเรียกว่า“กฎธรรมชาติ”(Law of Nature)[๓๑] กฎแห่งกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของกฎธรรมชาติ ๕[๓๒] อย่างเรียกว่า “นิยาม ๕”(Order)[๓๓] ในส่วนกฎแห่งกรรมเรียกถูกเรียกว่า“กรรมนิยาม”(Moral Laws) เป็นส่วนที่ว่าด้วยเรื่องการกระทำกรรมและการให้ผลของกรรมของมนุษย์โดยตรง

นอกจากนี้แล้วหลักกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาได้ถูกนำมาอธิบายความเป็นมาของสรรพสัตว์ว่า สรรพสัตว์นั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร เป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจนว่า สรรพสัตว์ที่อาศัยอยู่ร่วมโลกนี้ อะไรคือสิ่งที่ทำให้มนุษย์และสัตว์เหล่านั้นมีความแตกต่างกันกันอย่างไร? ปัญหาข้อสงสัยดังกล่าวถูกอธิบายผ่านหลักกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างปฏิเสธไม่ได้ แม้แต่ปัญหาความพิการที่เกิดขึ้นกับผู้พิการหากพิจารณาตามหลักคำสอนเรื่องกรรมและผลของกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาแล้วพบว่าความพิการที่เกิดขึ้นกับผู้พิการเป็นเรื่องของกรรมและวิบากกรรมโดยตรง แต่พระพุทธศาสนาปฏิเสธความเชื่อที่ว่า“ทุกอย่าง”ล้วนเป็นไปตามอำนาจของกรรมเก่าที่ผูกขาดหรือเป็นสิ่งกำหนดชะตาชีวิตมนุษย์โดยสิ้นเชิง พระพุทธศาสนามองต่างจากความเชื่อว่ามนุษย์อยู่ภายใต้อำนาจของกรรมเก่า พระพุทธศาสนามีความเชื่อว่ามนุษย์อยู่ในฐานะ “ผู้มีความสามารถ” ที่จะเลือกในการเปลี่ยนแปลงชีวิตตนเองได้ เพราะการกระทำของมนุษย์ในปัจจุบันเปิดโอกาสให้ผู้พิการได้เลือกและตัดสินใจในการกระทำกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงชะตาชีวิตของตนเอง สมดังพุทธพจน์ข้อว่า“มนุษย์มีอารัพภธาตุ คือ ความคิดริเริ่ม นิกกมธาตุ คือ ความพวกเพียร และปรักกมธาตุ คือ ความบากบั้น ที่จะทำให้เกิดการตรัสรู้ได้”[๓๔] และพุทธพจน์ข้อว่า “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่สำเร็จด้วยใจ หากว่าบุคคลมีใจชั่ว จะพูดก็ตาม จะทำก็ตาม ทุกข์ย่อมติดตามเขาไป ดุจล้อเกวียนที่หมุนตามรอยเท้าโค ฉะนั้นธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็น

---

[๒๙] **องฺ.ฉกฺก** (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗.

[๓๐] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), **พุทธศาสนากับปรัชญา.** พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ฟ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๙๘.

[๓๑] ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, **พุทธศาสน์เบื้องต้น.** (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ.อาร์.มีเดีย จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๙๘.

[๓๒] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ.** หน้า ๑๕๒ - ๑๕๓.

[๓๓] T.W.Phrys Davids, **Pali English Dictionary.** (London: Routhedge & Kegan Paul Ltd, 1972), p. 368.

[๓๔] **สํ.ม.** (ไทย) ๑๙/๒๓๒/๑๖๔.

ใหญ่สำเร็จด้วยใจ หากว่าบุคคลมีใจผ่องใส จะพูดก็ตาม จะทำก็ตาม สุขย่อมติดตามเขาไป ดุจเงาที่ติดตามตน ฉะนั้น”[๓๕]

จากพุทธพจน์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นผู้สามารถตัดสินที่จะกระทำกรรมใหม่หรือสามารถสร้างสิ่งใหม่ได้ ชีวิตไม่ได้ถูกกรรมเก่าเป็นสิ่งควบคุมบังคับอย่างสิ้นเชิง พระพุทธศาสนามองว่ากรรมเก่าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการของกรรมคือเป็นเหตุปัจจัยส่วนที่ผ่านมาในอดีต ซึ่งส่งผลเกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันอันเป็นผลมาจากการสะสมกรรม แต่ในกระบวนการของกรรมนั้นแต่พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับ“ปัจจุบันกรรม” เพราะจะยิ่งหากผู้พิการได้กระทำกรรมปัจจุบันได้ผลดีซึ่งจะส่งผลเป็นประโยชน์ต่อไปข้างหน้าได้มากที่สุด[๓๖] ในปัจจุบันพบว่าผู้พิการจำนวนหลายคนที่สามารถพิสูจน์ให้สาธารณชนทั่วไปได้เห็นอย่างประจักษ์แล้วว่า แม้ตัวจะเป็นผู้พิการมีความพิการแต่เฉพาะทางร่างกายเท่านั้น แต่ภายในจิตใจและมันสมองมิได้พิการไปด้วย

๒.๒.๔ หลักพุทธธรรมสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้พิการ

๑) หลักพรหมวิหารธรรม คำว่า พรหมวิหาร คือ คุณธรรมสำหรับเป็นที่อยู่ของจิตใจแห่งพรหมในฐานะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ประเสริฐ[๓๗] ความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ หลักพรหมวิหารธรรมเป็นหลักธรรมที่เป็นหลักปฏิบัติที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามแล้วมี “ความเป็นผู้ใหญ่” เป็นคุณธรรมที่ต้องมีประจำใจใช้เป็นควบคุมความประพฤติจึงจะเชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ[๓๘]โดยมีองค์ประกอบ ๔ อย่าง คือ

เมตตา หมายถึง ความรักใคร่เป็นปรารถนาที่จะให้คนอื่นเป็นสุขเมตตาเป็นความรักใคร่ที่ปราศจากราคะคือความกำหนัด แต่เป็นความปรารถนาให้เกิดความสุขความเจริญแก่ผู้อื่น ความปรารถนาดีอยากให้มีความสุข ความมีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า หลักความเมตตาเป็นการช่วยเหลือเผื่อกันไว้ ย่อมเป็นที่ตั้งแห่งการให้ระลึกถึงกันทำให้เกิดความรักความเคารพเป็นไปเพื่อสงเคราะห์กันไม่วิวาทกัน สามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเมื่อมีเมตตากันย่อมคิดที่จะเกื้อกูลกันให้มีความสุข เป็นคุณธรรมเครื่องปราบและทำลายความโกรธ ความพยาบาท ความผูกโกรธความปรารถนาดีมีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข[๓๙] ความรักจะเกิดขึ้นได้ถ้ารู้จักมองแง่ดีหรือส่วนที่ดีของบุคคลอื่น ถ้าพบส่วนเสียต้องรู้จักมองข้ามและให้อภัยเมื่อพบส่วนดีจดจำไว้เป็นการมองแง่ดีของคนอื่น[๔๐]

---

[๓๕] **ขุ.ขุ.** (ไทย) ๒๕/๑-๒/๒๓-๒๔.

[๓๖] วศิน อินทสระ, **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔.

[๓๗] สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), **รวมธรรมะ.** (กรุงเทพมหานคร:บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๕๓), หน้า ๑๙๕ - ๒๐๓.

[๓๘] พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), **ศาสนากับสันติภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท แปดสิบเจ็ด ๒๕๔๕ จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๓๗.

[๓๙] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **ธรรมนูญ : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๕๕), หน้า ๒๐.

[๔๐] พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๑), หน้า ๔๐.

กรุณา คือ ความสงสาร ด้วยการคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ เป็นความหวั่นใจเมื่อเห็นผู้อื่นได้รับทุกข์ร้อนแล้วปรารถนาเพื่อจะปลดเปลื้องความทุกข์ร้อนเป็นความคิดที่คิดสงสารจะช่วยให้เขาพ้นทุกข์โดยมีความใฝ่ใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนคนอื่น หลักความกรุณานั้นเป็นการแสดงความกรุณาต่อบุคคลอื่นเมื่อเห็นบุคคลอื่นเดือดร้อน พยายามหาทางช่วยเหลือบรรเทาให้ความทุกข์ของบุคคลอื่นนั้นลดน้อยลงหรือพ้นไปจากความทุกข์ความเดือดร้อนนั้น สำหรับผู้ที่มีความกรุณาย่อมพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง ไม่กล่าววาจาหยาบคาย มีจิตใจอ่อนโยน ไม่มีความแข็งกระด้างหรือโหดร้ายทารุณ

มุทิตา หมายถึง ความพลอยยินดี เป็นความชื่นบาน ความพลอยยินดีในเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีหรือความยินดีในเมื่อผู้อื่นมีความอยู่ดีมีสุข มีจิตใจผ่องใสบันเทิงประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสรรพสัตว์ผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป ความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีความเจริญก้าวหน้าพลอยชื่นขมยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่นมีจิตใจแจ่มใสเบิกบานโดยบริสุทธิ์ มีความจริงใจพลอยยินดีปรีดาปราโมทย์บันเทิงใจไม่มีความอิจฉาริษยาผู้อื่น มุทิตาจึงเป็นหลักธรรมคำสอนที่แสดงให้เห็นลักษณะของบุคคลที่ใจกว้างไม่คับแคบ

อุเบกขา ได้แก่ ความวางเฉย ด้วยการมีท่าทีแบบเป็นกลางๆโดยไม่ดีใจและไม่เสียใจเกินควรเป็นการวางตนเป็นกลางที่จะให้ดำรงตั้งตนอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือโดยมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมไม่เอนเอียงด้วยรักหรือชังที่เกิดจากพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วไม่ว่ากรรมดีและกรรมชั่วสมควรแก่เหตุ รู้จักตรวจสอบวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉย สงบใจ และมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดี เขาสมควรรับผิดชอบตนเองหรือเขาได้รับผลอันสมควรกับความรับผิดชอบของเขาการมีใจอุเบกขาทำให้เกิดการไม่เหยียบย้ำซ้ำเติมเมื่อคนอื่นถึงความวิบัติ รู้จักวางตนเป็นกลางไม่เข้าข้างไม่ถือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะตัดสินเอาตามความถูกต้องเป็นหลักไม่คำนึงถึงความถูกใจของใครทั้งสิ้นถูกเป็นถูกผิดเป็นผิดทำให้การตัดสินอย่างที่เที่ยงธรรมแก่ทุกคนเสมอ

จากหลักของพรหมวิหารธรรมข้างต้นจะเห็นว่า หลักพรหมวิหารธรรมเป็นหลักธรรมที่เปรียบเสมือนเป็นเครื่องอยู่ของพรหม เป็นที่อยู่ของจิตใจแห่งพรหม เป็นหลักธรรมอันเป็นหลักปฏิบัติที่ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความเป็นผู้ใหญ่หรือมีความเป็นผู้ประเสริฐ เป็นธรรมเป็นที่อยู่ซึ่งมีทั้งความดีและความสุขโดยให้ผู้ปฏิบัตินำไปใช้โดยในเบื้องต้นนั้นให้ปฏิบัติด้วยจิตคิดเกื้อกูลแผ่ออกไปในสรรพสัตว์และบุคคลทั้งหลายด้วยอำนาจของเมตตาซึ่งมีอาการเป็นความคิดเกื้อกูล ต่อจากนั้นเมื่อได้เห็นหรือได้ยินหรือได้คิดว่าเขามีความทุกข์เดือดร้อนก็ปฏิบัติช่วยบำบัดทุกข์ให้ด้วยอำนาจของกรุณาซึ่งมีอาการช่วยบำบัดทุกข์ จากนั้นครั้นได้เห็นเขามีสุขไม่มีทุกข์ ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วยอำนาจของมุทิตาซึ่งมีอาการพลอยยินดี และเมื่อไม่มีกิจที่ควรจะทำต่อไปก็อุเบกขาด้วยอำนาจของอุเบกขาด้วยการดูอยู่ด้วยความใจเป็นกลางทำให้ชีวิตมีความสงบสุขและประสานความสามัคคีของสังคมต่อไป

๒) หลักอิทธิบาท ๔ คำว่า อิทธิบาท หมายถึง หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้นๆ[๔๑]หรือเป็นทางที่นำไปสู่การประสบความสำเร็จเป็นข้อปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จด้วยดี[๔๒]ด้วยการ

---

[๔๑] แสงอรุณ โปร่งธุระ. **พุทธศาสน์.** พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการ สถาบันราชภัฏธนบุรี , ๒๕๕๙), หน้า ๒๒๘ - ๒๒๙.

[๔๒] พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). พิมพ์ครั้งที่ ๒, **ความสำเร็จหลักธรรมสู่ความสำเร็จและ สันติสุข,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา,๒๕๕๕), หน้า ๙.

กระทำสิ่งต่างๆด้วยใจรัก ด้วยความพากเพียร ด้วยใจจดจ่อและใช้ปัญญาไตรตรองอย่างสม่ำเสมอแล้ว ความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน[๔๓] เป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่มุ่งให้ผู้ปฏิบัติตามบรรลุถึงความสำเร็จ อันประกอบด้วยหัวข้อธรรมมี ๔ ประการคือ

ฉันทะ ได้แก่ ความพอใจในการทำงานด้วยการมีใจรักงานและรักจุดหมายของงานมีใฝ่ใจรักงานที่ทำอยู่เสมอ และต้องการจะทำให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปฉันทะนี้เป็นแรงจูงใจสำคัญในอันที่จะก่อให้เกิดการกระทำปรากฏชัดที่การมีใจรักในสิ่งที่ทำ อันเกิดจากความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำถือว่าเป็นสัญญาใจและเป็นใจที่ผูกพันด้วยความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำอย่างเต็มเปี่ยม เพราะการมีใจรักในการทำงานถือว่าสำคัญมาก ถ้าเป็นการฝืนใจรัก ฝืนทำไปก็มีแต่จะทุกข์ทรมานตนเอง ถ้ามีใจรักอย่างแรงกล้าแล้ว พลังสร้างสรรค์จะบังเกิดขึ้นอย่างน่าอัศจรรย์ ความรักความใฝ่ใจปรารถนาต่อภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้นอยากทำให้สำเร็จผลตามจุดหมายที่ดีงามนั้น เมื่อเห็นสิ่งนั้นหรืองานนั้นกำลังเดินหน้าไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปีติเป็นความเอิบอิ่มใจ เมื่องานที่ทำนั้นบรรลุจุดหมายก็มีความชื่นใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขต

วิริยะ หมายถึง ความเพียร โดยที่ความเพียรเป็นความอาจหาญแกล้วกล้า บากบั่นก้าวไปใจสู้ไม่ย่อท้อและไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในเป้าหมายของชีวิต เพราะเป็นเหตุนำความสรรเสริญ และความสุขมาให้ ลักษณะของวิริยะจะเป็นความขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข้ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้งและไม่ท้อถอย เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ด้วยความพยายาม เข้มแข้งอดทน ไม่ทอดทิ้งกิจที่ทานั้น

จิตตะ คือ ความคิดจดจ่อ การมีจิตฝักใฝ่อยู่ในงานที่ทำเป็นความคิดจดจ่อหรือเอาใจฝักใฝ่ด้วยการความมีจิตผูกพันอยู่กับงานนั้น โดยไม่ปล่อยหรือไม่ห่างไปไหนตั้งใจรับรู้ในงานที่ทำและทำงานนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป เฝ้าคิดถึงงานนั้นสม่ำเสมอ เมื่อทำงานใดก็จดจ่ออยู่กับงานนั้นเป็นใจที่จดจ่อและมีความรับผิดชอบงาน เมื่อมีใจจดจ่อและรับผิดชอบต่องานแล้วก็จะทำให้เราเกิดความรอบคอบตามมา เมื่อมีความรอบคอบแล้วจะตัดสินใจทำอะไรก็จะมีความผิดพลาดน้อยลงตามไปด้วย การมีความจิตฝักใฝ่ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยเป็นการทำงานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

วิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรองด้วยการหมั่นใช้ปัญญาสอบสวนพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหาเหตุและผลในงานที่ทำเป็นการรู้จักใช้ปัญญาไตร่ตรองและพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาข้อยิ่งหย่อนหรือเกินเลยตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุงมีการวางแผนก่อนลงมือทำงาน เมื่อเกิดปัญหาก็รู้จักพิจารณาหาทางแก้ไข วิมังสาเป็นการทบทวนในสิ่งที่ได้คิดและได้ทำมา อันเกิดจากการมีใจรักและศรัทธา แล้วทำด้วยความมุ่งมั่น อย่างใจจดใจจ่อและรับผิดชอบ โดยใช้วิจารณญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ แล้วนำไปสู่การทบทวนตัวเองและสิ่งที่ได้คิดได้ทำมาว่าเกิดผลดีผลเสียอย่างไร เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นการทบทวนความคิดก็เพื่อตรวจสอบความคิดและการทำว่า การกระทำทำอย่างนั้นมีจุดประสงค์เพื่ออะไรเพื่อความสุขของตัวเองหรือเพื่อความสงบสุข

---

[๔๓] สนอง วรอุไร, **ทำชีวิตให้ได้ดีและมีสุข.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๙๗.

ของสังคมจะทำให้รู้ว่าเราควรอยู่ ณ จุดไหนของสังคมหรือเปลี่ยนแปลงตนอย่างไรเพื่อไปสู่การสร้างสรรค์ตนเองและสังคมที่งดงาม[๔๔]

หลักอิทธิบาท ๔ ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า หลักอิทธิบาทตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามประสบความสำเร็จเปรียบเสมือนบันไดนำไปสู่ความสุขและนำไปสู่ความสำเร็จ คนเราเมื่อมีความรักและความพอใจในการทำงานส่งผลทำให้มีความขยันหมั่นเพียรมีความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอส่งผลทำให้การทำงานย่อมมีประสิทธิภาพมากขึ้นและคนทำงานต่างย่อมมีความสุขในการทำงานหลักอิทธิบาทจึงเป็นหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาที่เป็นทางแห่งความสำเร็จให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จตามความประสงค์เป็นสูตรสำเร็จของชีวิตกล่าวคือเป็นหลักคุณธรรมที่ ทำให้ประสบความสำเร็จตามประสงค์โดยหวังความสำเร็จในสิ่งใดต้องทำตนให้สมบูรณ์หรือครบตามหลักของอิทธิบาททั้ง ๔ แล้วก็จะประสบกับความสำเร็จนั้นเอง

๓) หลักสังคหวัตถุ ๔ คำว่า สังคหวัตถุ หมายถึง ธรรมอันเป็นเครื่องช่วยเหลือกัน ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน[๔๕] ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี[๔๖] เป็นการช่วยเหลือหรืออุดหนุนซึ่งกันและกัน[๔๗] หลักการสงเคราะห์การผูกมิตรวิธีที่จะผูกมิตรนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องมือยึดเหนี่ยวน้ำใจกันให้ต่างคนต่างมีความรักใคร่นิยมชมชอบสนิทสนมกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทำให้ทวีความรักความเคารพแนบแน่นยิ่งขึ้น หลักสังคหวัตถุซึ่งเป็นคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคีเป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรีเติมน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุขประกอบด้วยหลัก ๔ ประการ ดังนี้

ทาน หมายถึง การให้ เป็นการการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้ และแนะนำสั่งสอน ถือเป็นการฝึกตนให้มีการสละออกซึ่งสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของและมิใช่วัตถุสิ่งของ ในทางพระพุทธศาสนา ถือว่า การให้ธรรมเป็นทานประเสริฐกว่าการให้ทั้งปวง การให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยการให้สิ่งของหรือให้ความรู้และแนะนาสั่งสอนด้วยน้ำใจไมตรีมี ความโอบอ้อมอารีจะช่วยผูกใจคนไว้ได้การทาทานจะไม่สูญเปล่าผู้ที่ให้สิ่งที่ดีย่อมได้รับสิ่งที่ดีตอบ การให้ทานอาจให้ได้ ๒ วิธีด้วยกัน คือ อามิสทานคือการให้สิ่งของแก่เพื่อนหรือผู้อื่นที่ด้อยกว่ารวมทั้งการให้รางวัลต่างๆ และธรรมทาน หมายถึง การให้ธรรมการให้ความรู้และแนะนำสั่งสอนหรือการให้ในสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์

ปิยวาจา คือ วาจาเป็นที่รัก เป็นการพูดด้วยวาจาดูดดื่มน้ำใจซาบซึ้งใจ หรือเป็นการกล่าวคำสุภาพไพเราะ อ่อนหวาน สมานทำให้เกิดความสามัคคีเกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผล เป็นหลักฐานจูงใจให้ยอมตาม เป็นคำพูดอันเป็นสุภาษิต เป็นคำที่สามารถเข้าถึงจิตใจของผู้รับฟัง สร้างความรู้สึกสนิทสนม เป็นคำพูดที่เป็นกันเอง ชวนให้ผู้อื่นอยากฟังและเข้ามา

---

[๔๔] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ.** หน้า ๘๔๒ - ๘๔๔.

[๔๕] บุญสิริ ชวลิตธำรง, **ธรรมโอสถ.** พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๕๙), หน้า ๓๑.

[๔๖] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑๘๖.

[๔๗] สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน), **สังคหวัตถุ ๔**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๑.

ขอคำปรึกษาคือวจีสุจริต มีเจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการกล่าวเท็จ กล่าวส่อเสียด กล่าวเพ้อเจ้อ และกล่าวคำหยาบ ทำให้ผู้ที่กล่าวมีความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก

อัตถจริยา ได้แก่ การพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการงานต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมในทางจริยธรรม เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันชักชวนประกอบกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาจิตและปัญญา เป็นการประพฤติประโยชน์ทำประโยชน์แก่เขาหลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนตน ๒ ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์และ การทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรมด้วยการทำตนให้เป็นประโยชน์ด้วยการทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียนฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนเจริญด้วยความรู้ความสามารถมีคุณธรรมเป็นบุตรที่ดีของบิดาและมารดาเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์เป็นนักเรียนที่ดีของสถานศึกษาเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติตลอดจนเป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนาตลอดไป และการทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์คือ เมื่อทำตนให้เป็นประโยชน์แล้วก็ต้องสร้างตนให้เป็นประโยชน์กับผู้อื่นด้วยการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันไม่นิ่งดูดายมีน้ำใจไมตรีต่อกันบาเพ็ญสาธารณประโยชน์ตามสติกาลัง

สมานัตตตา หมายถึง ความประพฤติปฏิบัติดีต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอกันในชนทั้งหลายและเสมอในสุขทุกข์ โดยร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะแก่ฐานะภาวะบุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี การเอาตัวเข้าสมานคือการทำตนเสมอต้นเสมอปลายตลอดถึงวางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะภาวะบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ ในสังคมเช่น เป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นบิดามารดาเป็นครูอาจารย์เป็นเพื่อนบ้านกัน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่และทาอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และการปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาคไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นเสมอในสุขและทุกข์คือร่วมสุขร่วมทุกข์กันร่วมรับรู้ปัญหาและร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม[๔๘]

จากหลักสังคหวัตถุข้างต้นจะเห็นว่า หลักสังคหวัตถุตามหลักพระพุทธศาสนา จัดเป็นธรรมอันเป็นเครื่องช่วยเหลือกัน หมายถึง การผูกมิตรวิธีที่จะผูกมิตรนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องมือยึดเหนี่ยวน้ำใจกันให้ต่างคนต่างมีความรักใคร่นิยมชมชอบสนิทสนมกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทำให้ทวีความรักความเคารพแนบแน่นยิ่งขึ้นคุณธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจกันไว้[๔๙] เสมือนหนึ่ง สลัก เพลารถ ถ้าหลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจเหล่านี้ไม่มี บุคคลก็จะไม่เป็นที่น่าเคารพ รักใคร่ ยกย่องนับ ถือ เราจึงต้องคอยศึกษาและเหมือนเตือนสติตนเองไว้ตลอดว่าในแต่ละฐานะ ที่เราเป็นอยู่นั้น มีหน้าที่ อะไรบ้างเมื่อรู้แล้วก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่นั้นให้สมบูรณ์นอกจากนี้เราก็ต้องทำตนให้เสมอต้น เสมอปลายด้วยคือเคยวางตัวกับคนอื่นในทางที่ดีอย่างไร แม้ว่าเราจะได้ดิบได้ดีไปแล้ว ก็ต้องไม้ล้มตัวยิ่งคงปฏิบัติตัวเหมือนเช่นเดิมนั้นไม่เปลี่ยนแปลงหรือว่าเมื่อเราเห็นคนอื่นเขาได้ดีก็ต้องแสดงออกให้เขารับรู้ว่าเรามีความยินดีกับ

---

[๔๘] พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล), พิมพ์ครั้งที่ ๕, **ตอบปัญหาธรรมปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์เอช ทีพีเพรส, ๒๕๕๒), หน้า ๘๓.

[๔๙] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **ธรรมนูญชีวิต,** พิมพ์ครั้งที่ ๘๐, (กรงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวยจำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๙.

เขาอย่างจริงใจ ไม่คิดกลั่นแกล้งใส่ร้ายป้ายสีเขา ถ้าทำได้อย่างนี้เราก็ย่อมจะเป็นที่รักที่พอใจของทุกคนรอบข้าง

สรุปแนวคิดเรื่องพระพุทธศาสนากับการบริหารจัดการชีวิตผู้พิการพบว่า ในเบื้องต้นของหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาทั้งหมดที่ครอบคลุมชีวิตของมนุษย์ทุกคนรวมทั้งชีวิตของผู้พิการประเภทต่างๆ พระพุทธศาสนามองผู้พิการด้วยความเมตตาและกรุณาผ่านการคิด การพูด และการกระทำต่อผู้พิการซึ่งเป็นความตระหนักรู้ว่า ทุกคนรักสุข เกลียดทุกข์ ด้วยกันทั้งสิ้น พระพุทธศาสนาให้ความเคารพศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์อย่างเท่ากันระหว่างผู้พิการกับสาธารณชนทั่วไปเพราะต่างมีสถานะเป็น “มนุษย์ด้วยกัน” เพียงแต่สาธารณชนทั่วไปไม่ได้เป็นผู้พิการเช่นผู้พิการเท่านั้น ดังนั้น สำหรับผู้พิการควรได้การปฏิบัติอย่างเทียมกับสาธารณชนโดยไม่มีข้อยกเว้น ส่วนการบริหารจัดการชีวิตผู้พิการนั้นพระพุทธศาสนามองว่าการปลูกจิตสำนึกใหม่ที่ประกอบด้วยหลักของสัมมาทิฏฐิต่อผู้พิการเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการปรับเปลี่ยนมุมมอง วิสัยทัศน์ แลการมีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้พิการเอง โดยผู้พิการที่มีความรู้ที่เป็นประกอบด้วยหลักสัมมาทิฏฐินั้นจะทำให้ผู้พิการมีความประพฤติที่ดีด้วยการกระทำความดี ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ปราศจากความโลภ ความโกรธ และความหลง การดำเนินชีวิตชีวิตตามหลักสัมมาทิฏฐิดังกล่าวนั้นส่งผลทำให้ผู้พิการเป็นผู้มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเต็มเปี่ยมมีความตระหนักรู้ในเรื่องของคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองทำให้มีความรู้สึกว่าตนเองมีความดีและมีคุณค่า และมีความหมายซึ่งสามารถทำอะไรแล้วประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือตามความคาดหวังของตนเองนั่นเองหลักสัมมาทิฏฐิเป็นหลักคำสอนที่สร้างเสริมพลังทางจิตวิญญาณโดยทำให้ผู้พิการมองเห็น “คุณค่าความเป็นมนุษย์” “ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์” และ “ความมั่นคงของความเป็นมนุษย์”ที่มีอยู่ภายในตัวตนของผู้พิการเอง นอกจากการปลูกจิตสำนึกใหม่สำหรับผู้พิการแล้วยังมีหลักพุทธธรรมที่มีสภาพเอื้อต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้พิการที่สามารถเสริมสร้างกับการดับทุกข์ของผู้พิการได้ โดยมีหลักพรหมวิหารธรรม หลักอิทธิบาท และหลักสังคหวัตถุ ซึ่งหลักพุทธธรรมดังกล่าวต่างเป็นหลักธรรมคำสอนที่ช่วยเสริมสร้างหรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีสำหรับผู้พิการ เพราะเป็นหลักคำสอนที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามได้รับความดีและความสุขตลอดจนทำให้มีสภาพจิตใจที่คิดจะเกื้อกูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

๒.๓ ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความต้องการสวัสดิการของผู้พิการ

บุคคลทุกคนในสังคมมีความต้องการเป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินชีวิต ทุกคนต้องการให้ชีวิตของตนประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วก็จะมีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งการได้รับการตอบสนองความต้องการจะส่งผลให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นความต้องการในชีวิตจึงเป็นตัวแปรสำคัญของความต้องการสวัสดิการสังคมของแต่ละบุคคลด้วยทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับความต้องการที่สามารถอธิบายเชื่อมโยงกับความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้พิการในสังคมไทย ดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ ทฤษฎีความต้องการของ Abraham Maslow

Abraham Maslow (๑๙๗๐) ได้อธิบายความต้องการของมนุษย์ไว้[๕๐] ดังนี้

---

[๕๐] ทวีเชื้อ สุวรรณทวี. การเปรียบเทียบกฎหมายด้านผู้พิการของประเทศไทย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา. สืบค้น วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐ จาก http://www.rs.mahidol.ac.th/rsjournal/vol.๑/v.๑-๒-๐๐๔.pdf

๑) คนทุกคนมีความต้องการ และความต้องการนี้จะมีอยู่ตลอดเวลา และไม่มีที่สิ้นสุด นับตั้งแต่เกิดจนถึงตาย

๒) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วก็จะมิใช่แรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมต่อไปอีก ดังนั้น ความต้องการที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อไปจะต้องเป็นความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง

๓) ความต้องการของคนจะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับ กรณีที่ความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะมีความต้องการในลำดับที่สูงขึ้นขั้นต่อไป

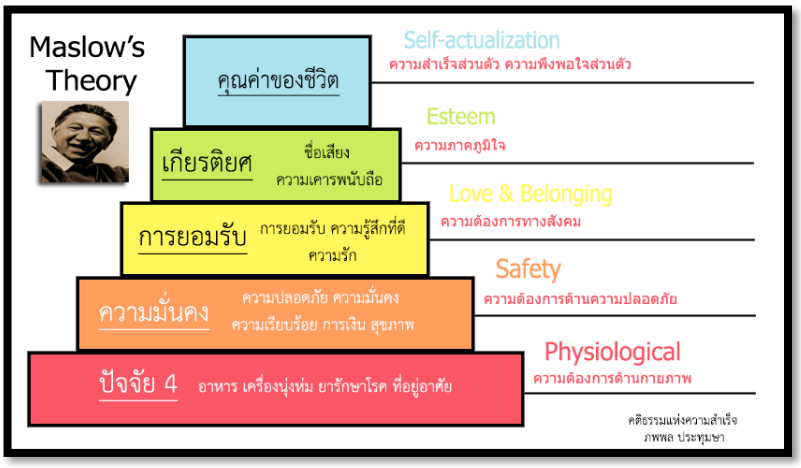

ภาพที่ ๒.๑ ลำดับขั้นความต้องการของ Maslow[๕๑]

ลำดับขั้นความต้องการของ Maslow มี ๕ ลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

๑) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการอากาศ น้ำ อาหาร และความต้องการทางเพศ

๒) ความต้องการความมั่นคง (Security Needs) ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัยและความปลอดภัยจากความกลัวและการคุกคามต่างๆ

๓) ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่ง และการติดต่อของมนุษย์

๔) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) ได้แก่ ความต้องการความเคารพนับถือตนเอง ความเคารพนับถือจากบุคคลอื่น การยกย่อง และเกียรติยศชื่อเสียง

๕) ความต้องการความสมหวังของชีวิต (Self-Actualization Needs) ได้แก่ ความต้องการความเจริญเติบโต และความต้องการใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

จากทฤษฎีของ Maslow สรุปได้ว่า การได้รับการตอบสนองความต้องการของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้น โดยเริ่มจากขั้นความต้องการทางด้านร่างกาย ด้านความมั่นคง ด้านสังคม ด้านเกียรติยศชื่อเสียง ไปจนถึงความต้องการขั้นสูงสุด คือความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต จากทฤษฎีสามารถอธิบายเรื่องของความต้องการสวัสดิการของผู้พิการได้ คือ ผู้พิการต้องการมีสุขภาพร่างกายที่ดี มีความมั่ง

---

[๕๑] สืบค้นจาก. http://whochange-theworld.blogspot.com/๒๐๑๕/๐๗/maslows-theory.html.เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

คงและปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ต้องการสังคมและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ดังนั้นรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดสวัสดิการให้ผู้พิการมีสุขภาพที่ดี มีความมั่งคงในชีวิต มีสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาศักยภาพชีวิต เป็นต้น

๒.๓.๒ ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของ Alderfer[๕๒]

ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของ Alderfer ได้พัฒนาโดยยึดถือพื้นฐานของความรู้มาจากทฤษฎีความต้องการของ Maslow โดยตรง แต่ได้มีการสร้างรูปแบบที่เป็นจุดเด่นที่ต่างไปจากทฤษฎีของ Maslow โดยแบ่งความต้องการของมนุษย์เป็น ๓ ประเภท ประกอบด้วย E หรือความต้องการอยู่รอด (existence) R หรือความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม (relatedness) และ G หรือความต้องการก้าวหน้าและเติบโต (growth) ซึ่งความต้องการแต่ละประเภทสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

๑. ความต้องการอยู่รอด (existence) คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการพื้นฐานด้านปัจจัยสี่ เช่น ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น และถ้าหากจะนำมาเปรียบเทียบกับทฤษฎีของ Maslow ก็เทียบได้กับความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการด้านความปลอดภัย นั่นเอง

๒. ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม (relatedness) คือ ความต้องการสัมพันธ์ต่างๆ ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสังคม เป็นต้น ความสัมพันธ์ทางสังคมนี้ถ้าเทียบกับความต้องการที่ Maslow กำหนดไว้ ก็จะเท่ากับความต้องการทางด้านความมั่นคงทางใจ การไม่ถูกทอดทิ้งความต้องการทางสังคม และความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้า

๓. ความต้องการก้าวหน้าและเติบโต (growth) คือ ความต้องการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงฐานะสภาพ และการเติบโตก้าวหน้าของบุคคล ความต้องการอยากเป็นผู้มีความริเริ่มบุกเบิก มีขอบเขตอำนาจขยายกว้างออกไปเรื่อย และการพัฒนาเติบโตด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง[๕๓] ในการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กรนั้น บุคคลมีความต้องการที่จะได้รับความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น หรือความต้องการอยากได้ทากิจกรรมใหม่ๆ ที่มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อให้ได้ความดีความชอบ ตลอดจนมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความต้องการก้าวหน้าและเติบโตนี้เมื่อเปรียบกับความต้องการ ของ Maslow ก็คือ ความต้องการที่จะได้รับความสาเร็จทางใจและความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง นั่นเอง

๔. จากทฤษฎีการจูงใจ ERG ของ Alderfer สามารถอธิบายได้ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการขั้นพื้นฐานในการดารงชีพ ความต้องการด้านสังคม รวมถึงความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ซึ่งการตอบสนองความต้องการเหล่านี้ รัฐจาเป็นต้องสร้างความเท่าเทียมกัน โดยจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ด้อยโอกาสในสังคมเพื่อให้สามารถดารงชีวิตในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกันกับคนปกติ

---

[๕๒] มหาวิทยาลัยสยาม. รายงานผลการศึกษาฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการ “**การศึกษาส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการพ.ศ. ๒๕๕๐**. สืบค้นเมื่อ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ จาก ttp://nep.go.th/sites/default/files/ files/document.pdf.

[๕๓] สัมภาษณ์นายอภิวัฒน์ คุรุกิง, เจ้าหน้าที่พี่เลี้ยง สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี. เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๒.๓.๓ แนวคิดด้านคุณภาพชีวิตของอนุชาติ พวงสาลี และอรทัย อาจอ่า

อนุชาติ พวงสาลี และอรทัย อาจอ่า[๕๔] (๒๕๕๑) มีแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับคุณภาพของชีวิตของทุกคนในสังคมอยู่ ๔ แนวคิด ได้แก่

๑. แนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิต (Quality of Life) มาตรวัดคุณภาพชีวิตที่พัฒนาบนฐานของแนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิตของบุคคล ประกอบด้วย ๒ มิติ คือวัตถุวิสัย (Objective) ได้แก่ ความต้องการการตอบสนองทางด้านวัตถุเพื่อใช้ในการอำนวยความสะดวกสบายของชีวิต และอัตตวิสัย (Subjective) ได้แก่ ความต้องการการตอบสนองทางด้านจิตใจเพื่อให้เกิดความสุข ความพึงพอใจในชีวิต ความต้องการทั้ง ๒ มิติ นั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการทางจิตใจที่ส่งผลถึงความต้องการทางร่างกาย กล่าวคือ ความต้องการทางร่างกายเป็นผลมาจากความต้องการทางจิตใจของบุคคลนั่นเอง เมื่อร่างกายได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วก็จะทาให้ใจเป็นสุข ทุกคนย่อมต้องการมีความสุขในชีวิต

๒. แนวคิดเรื่องการพัฒนาสังคม (Social Development) สาระสำคัญของแนวคิดนี้ คือ การให้ความสำคัญกับคน และสิ่งแวดล้อม เป็นอันดับแรก ซึ่งมีปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์กรในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาการถูกกีดกัน เลือกปฏิบัติ การไม่มีส่วนร่วมของผู้หญิง การแสวงหาผลประโยชน์ ยาเสพติด อาชญากรรม การฉ้อราษฎร์บังหลวง เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาสังคมจะต้องคำนึงถึงบริบทที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๒.๑ การขจัดความยากจน

๒.๒ การกระจายความเป็นธรรมให้กับผู้ด้อยโอกาส เช่น คนจน ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับโอกาส และไม่สามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ที่สามารถนามาปรับปรุงคุณภาพชีวิตได้

๒.๓ การมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การมีส่วนร่วมในครอบครัว ชุมชนและองค์กรต่างๆ

นอกจากนั้นแนวคิดเรื่องความมั่นคงของชีวิตมนุษย์ (Human Security) ความมั่นคงของชีวิตมนุษย์ในระดับโลก (Global Human Security) หมายถึง ความสามารถที่จะดำรงชีวิต และทำมาหากินได้โดยปลอดจากความหวาดกลัว ภัยที่อาจคุกคามการอยู่รอด สุขภาพอนามัย การทำมาหากิน และความสุขสบายของบุคคล UNDP (United Nation Development Program) หรือสานักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ได้กำหนดสาระความมั่นคงในชีวิตมนุษย์ไว้ ๗ ด้าน ได้แก่ ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ อาหาร สุขภาพ สิ่งแวดล้อม บุคคล ชุมชน และการเมือง ซึ่งแนวคิดด้านคุณภาพชีวิตดังกล่าวให้ความสำคัญของชีวิตมนุษย์ทุกคน ซึ่งผู้พิการมีความต้องการต่างๆ เช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป นั่นคือ มีความต้องการปัจจัยสี่ซึ่งถือเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐาน และยังต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งสังคมที่ใกล้ชิดผู้พิการลำดับแรก คือ ครอบครัว สังคมต่อมา ได้แก่ ชุมชน และประเทศชาติ ในเรื่องของจิตใจนั้นผู้พิการมีความต้องการให้คนรอบข้างมีความรู้สึกว่าผู้พิการมีค่า มีความหมายในสังคม และสำหรับผู้พิการที่มีความบกพร่อง มีข้อจำกัดทางร่างกายเพียงบางส่วน ย่อมต้องการความสุข ความสำเร็จในชีวิต เฉกเช่นเดียวกับคนที่มีร่างกายปกติ แต่ความต้องการของผู้พิการจะสำเร็จสมหวังเพียงไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกลุ่มคนรอบข้างตัวของผู้พิการด้วยว่าจะให้การยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้พิการมากเพียงไร จากแนวคิดในเรื่องคุณภาพชีวิต การพัฒนาสังคม การพัฒนามนุษย์ ความมั่นคงของชีวิตมนุษย์ รวมทั้งทฤษฎีของ Maslow และ Alderfer เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าบุคคลทั่วไป และบุคคลพิการ

---

[๕๔] อนุชาติ พวงสาลี และอรทัย อาจอ่า. **การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย**. (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๑). หน้า ๑๑๒ - ๑๑๕.

ล้วนมีความต้องการขั้นพื้นฐาน และความต้องการด้านสังคมที่ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสยังคงมีอุปสรรคที่ทาให้ไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของตนเองได้เช่นบุคคลทั่วไป ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดสวัสดิการสังคมเพื่อรองรับความต้องการและเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ผู้พิการได้ดารงชีวิตของตนอย่างเป็นสุข

ขอบข่ายของงานสวัสดิการสังคม

ระพีพรรณ คำหอม[๕๕] (๒๕๕๗) ได้กล่าวถึงหลักการจัดสวัสดิการสังคมว่าจะต้องคำนึงถึงหลักการที่สอดคล้องกับความเป็นสากล ดังนี้

๑. เรื่องของสิทธิมนุษยชน (Human Right) ในสาระสาคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดถึงสิทธิของบุคคล สิทธิเด็ก สตรี คนชรา และผู้พิการทุพพลภาพ ที่เน้นให้มีการคุ้มครองสิทธิโดยเฉพาะบริการขั้นพื้นฐานที่ประชาชนไทยควรได้รับ เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษาภาคบังคับ

๒. ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ประชาชนทุกคนควรได้รับสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานจากรัฐที่มักถือเป็นบริการขั้นต่ำสุด ที่รัฐต้องจัดให้กับคนในสังคม เช่น การศึกษาภาคบังคับ บริการสุขภาพ

๓. ความเป็นธรรมทางสังคม (Social Justices) บริการสวัสดิการสังคมที่ดี ต้องอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องทางกฎหมาย ความยุติธรรมทางสังคม ความเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ แบ่งชนชั้น สีผิว ศาสนา วัฒนธรรม

๔. การมีส่วนร่วมของคนในสังคมทุกระดับ (Participation) ต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในสังคม เพราะบริการสวัสดิการสังคมเกี่ยวข้องกับคนในสังคม ตั้งแต่เกิดจนตาย ฉะนั้นจึงต้องเปิดโอกาสให้คนในกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอนของการสวัสดิการสังคม

๕. ความโปร่งใส (Transparency) ความโปร่งใสเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน องค์กรต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามาร่วมตรวจสอบถึงความถูกต้อง ความเหมาะสมของโครงการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก

ส่วนในแผนพัฒนาสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)ได้กำหนดงานยุทธศาสตร์ด้านสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ไว้ ๗ ด้าน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้[๕๖]

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย กลไก และระบบสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคม โดยการเพิ่มประสิทธิภาพระบบสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างขีดความสามารถของกลุ่มเป้าหมายเช่น คนไร้ที่พึ่ง ผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก บุคคลขอทาน ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเสี่ยง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ และประชากรบนพื้นที่สูงและพื้นที่นิคมสร้างตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีส่วนร่วมจัดการตนเองในระดับพื้นที่

---

[๕๕] ระพีพรรณ คำหอม. **สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย.** (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๗). หน้า ๒๕ - ๒๖.

[๕๖] กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. **แผนยุทธศาสตร์ กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ.** กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, (กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. ๒๕๕๘), หน้า ๔๒ - ๕๓.

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วนให้เกิดพลังขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการสังคมและพัฒนาสังคมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ เสริมสร้างขีดความสามารถองค์การเพื่อการบริหารนโยบายและการบริการ

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวพอจะประมวลได้ว่าการทำงานในช่วง ๕ ปีนี้เพื่อเสริมสร้างขีดสมรรถนะในการปฏิบัติงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในทุกระดับ รวมทั้งตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ โดยเฉพาะกับการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม การพัฒนาสังคม และการสังคมสงเคราะห์ รวมถึงให้การคุ้มครอง ส่งเสริมสิทธิ และให้บริการสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมสนับสนุนการจัดสวัสดิการและการพัฒนาสังคมโดยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ และการจัดกิจกรรมตามโครงการพิเศษ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายพึ่งตนเองและช่วยเหลือสังคมได้ ดังนี้

๑) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี หมายความถึง ประชาชนพึงได้รับการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บการรักษาพยาบาล การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยประชาชนไทย ไม่ว่าเพศใด อายุวัยใด เชื้อชาติใด ศาสนาใด อยู่ในภูมิภาคใด หรืออยู่ในวัฒนธรรมใด มีความสนใจในทางการเมือง มีแบบแผนการดารงชีวิตเช่นใด หรือมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมในระดับชั้นใดก็ตาม พึงได้รับบริการสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาคเป็นธรรมสอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ปัญหาของบุคคลกลุ่มบุคคล และประชาชน

๒) การมีการศึกษาที่ดี หมายความถึง ประชาชนพึงได้รับบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อนาไปสู่การดาเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป และแม้ว่าประชาชนจะมีข้อบกพร่องทางร่างกาย จิตใจสติปัญญา อารมณ์และสังคม หรือด้อยโอกาสทางการศึกษา ก็จะได้รับบริการการศึกษาพิเศษและจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่มีข้อจากัดเหล่านั้น ทั้งนี้ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างน้อยที่สุด คือ การศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ความพิการความบกพร่องด้านร่างกาย จิตใจสติปัญญา อารมณ์และสังคม การเป็นประชาชนผู้ด้อยโอกาส ชนกลุ่มน้อย คนต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนาต่างความเชื่อ ต่างความสนใจทางการเมือง ต่างแบบแผนการดาเนินชีวิต ผู้อยู่ในภูมิภาคท้องถิ่นห่างไกลเป็นผู้ด้อยโอกาส หรือแม้ต่างเพศ วัย ผิวพรรณ ต้องไม่เป็นเหตุให้ประชาชน ผู้ใดขาดโอกาสทางการศึกษาหรือได้รับบริการทางการศึกษาน้อยกว่าหรือด้อยกว่า ไม่เป็นธรรมหรือไม่เท่าเทียมกันประชาชนโดยทั่วไป

๓) การมีที่อยู่อาศัย หมายความถึง การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตามควรแก่อัตภาพช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในทำนองเดียวกัน ประชาชนทุกคนควรจะได้มีที่อยู่อาศัยตามแต่กำลังความสามารถของบุคคลที่จะได้มา อย่างน้อยที่สุดที่อยู่อาศัยต้องให้ความปลอดภัย ความมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีสภาพเสื่อมโทรมแออัด แวดล้อมด้วยมลพิษหรือเสี่ยงภัยพิบัติ เสี่ยงต่อความเสื่อมเสียทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

๔) การมีงานทำ การมีรายได้และการมีสวัสดิการแรงงาน หมายความถึง ประชาชนมีงานทำที่ทำให้มีรายได้อย่างน้อยเพียงพอแก่การดำรงชีพ งานที่ทำมีสวัสดิการที่ดีหรืออย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนดงานที่ทำต้องไม่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย อุบัติเหตุและอุบัติภัยต่างๆ ไม่เป็นงานที่สร้างความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย ประชาชนมีความภาคภูมิใจในงานที่ทาและมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานนั้นๆ ประชาชนต้องได้รับรายได้ และสวัสดิการการทางานอย่างเสมอภาคเท่าเทียมและยุติธรรม ประชาชนสามารถรวมกลุ่มรวมตัวกันปกป้องผลประโยชน์ของตนในรูปของสหภาพ

แรงงาน เมื่อมีการเลือกปฏิบัติหรือประชาชนทราบว่าไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องรายได้ สภาพการทำงาน การจ้างงานและสวัสดิการแรงงาน ประชาชนต้องได้รับความคุ้มครองจากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กระบวนการและกลไกด้านแรงงานสัมพันธ์ต้องสามารถรองรับปัญหาและความต้องการของประชาชนด้านนี้ได้

๕) การมีความมั่นคงทางรายได้ หมายความถึง ประชาชนทุกคนที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพได้รับการคุ้มครองในเรื่องความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตนและครอบครัว ในรูปของการประกันสังคมซึ่งครอบคลุมเรื่องผลประโยชน์จากการประกันสุขภาพ การสงเคราะห์บุตร การชดเชยการขาดรายได้ จากการเจ็บป่วย พิการทุพพลภาพ ชราภาพ และการว่างงาน การประกันสังคมเป็นมาตรการหนึ่งที่จะสร้างความมั่นคงทางสังคม โดยเฉพาะกับประชาชนผู้มีรายได้ประจำ ไม่ให้ได้รับความเดือดร้อนเมื่อมีเหตุให้สูญเสียรายได้ทั้งหมด บางส่วนหรือไม่เพียงพอกับการยังชีพ

๖) นันทนาการ หมายความถึง ประชาชนมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อการบันเทิง และการพักผ่อนใจอย่างมีคุณภาพ โดยกิจกรรมนันทนาการนั้นๆ ไม่เป็นการทาให้เสื่อมเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรม ผิดกฎหมายไม่เป็นการเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหง หรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกลุ่มอื่นๆ

๗) การบริการสังคมทั่วไป หมายความถึง การให้บริการแก่ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มคนยากจนผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เพื่อช่วยสร้างเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้สามารถดารงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ

จาการศึกษาวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ[๕๗] ได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล ในการดำเนินการศึกษา เรื่อง “การติดตามการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการ” เพื่อดำเนินการสำรวจ วิเคราะห์ รวบรวม จัดเก็บ และนำเสนอข้อมูลสถานการณ์คุณภาพชีวิตของผู้พิการ ตามมาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้พิการที่พัฒนาขึ้น ในลักษณะข้อมูล สารสนเทศ เพื่อนำเสนอต่อผู้บริหาร หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนงาน/โครงการเชิงบูรณาการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการในพื้นที่ ๓๒ ตำบลเพื่อนำร่องในพื้นที่ทั่วประเทศ จากผลการศึกษาดังกล่าว ได้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้ ๑) ควรมีการขยายผลการเก็บข้อมูลผู้พิการให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ๒) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ในรูปแบบของคณะทำงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ และ ๓) ควรมีการพัฒนาสารสนเทศด้านสถานการณ์คุณภาพชีวิตของผู้พิการอย่างเป็นระบบ

ด้วยสภาพปัญหา ความสำคัญของผู้พิการไทยดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการติดตาม ตรวจสอบการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมพลังผู้พิการ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในสังคม โดยคาดหวังว่าโครงการดังกล่าวจะเป็นการบูรณาการภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้พิการอย่างเป็นระบบ และให้เกิด

---

[๕๗] กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ. **การติดตามการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการ.** (กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและวิชาการ กลุ่มวิจัยและวิชาการ. ๒๕๕๗). หน้า บทคัดย่อ.

ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการอย่างครบวงจร ตลอดจนเป็นการค้นหาและประชาสัมพันธ์ผู้พิการต้นแบบ เพื่อเป็นการเสริมสร้างเจตคติเชิงบวกที่มีต่อผู้พิการ ทำให้สังคมได้ประจักษ์ว่าผู้พิการไทยเป็นพลเมืองที่มีผลิตภาพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งจะส่งผลต่อการเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันสำหรับทุกคน (Inclusive Society) ตามเป้าหมายในแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ ต่อไป

๒.๓.๔ แนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในต่างประเทศ

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของต่างประเทศเริ่มจากอนุสัญญายุทธศาสตร์กรอบการดำเนินงานระหวางประเทศ เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแหงชาติฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ นั้นรัฐบาลไทยยังได้มีการศึกษาถึงทิศทางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการหรือนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของตางประเทศ เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มของนโยบายและแผนเพื่อนำมาปรับประยุกตใชในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทย โดยมีประเทศที่ได้มีการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการที่นาสนใจดังนี้ สาธารณรัฐสิงคโปร ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฟนแลนด สมาพันธรัฐเยอรมัน และเครือรัฐออสเตรเลีย ดังนี้[๕๘]

สาธารณรัฐสิงคโปร์ กำหนดยุทธศาสตรด้านผู้พิการของสาธารณรัฐสิงคโปรดำเนินการโดย SG Enable ซึ่งมีการกอตั้งขึ้นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.๒๐๑๓ มีพันธกิจ ดังนี้คือ ๑) จัดหาขอมูลและบริการ ๒) การจัดหาทุนและการสนับผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ ๓) การปรับปรุงการอบรมและทางเลือกในการทำงานให้กับผู้พิการมีแผนยุทธศาสตรที่ชื่อวา Enabling Master Plan (๒๐๑๒-๒๐๑๖) ซึ่งเปนแผนแมบทของชาติที่มีระยะเวลา ๕ ปซึ่งมีความต้องการที่จะสร้างสังคมที่มีความเสมอภาค โดยมีผู้พิการเปนสวนสำคัญและเปนสมาชิกที่รวมสรางและไดรับการเสริมพลังเพื่อให้บรรลุความสามารถของเขา โดยเน้นยุทธศาสตรที่เปนลักษณะของชวงชีวิตของผู้พิการโดยมี ๖ ยุทธศาสตรสำคัญดังตอไปนี้

๑. การชวยเหลือตั้งแตเริ่มแรก (Early Intervention)

๒. การศึกษา(Education) เป็นการสนับสนุนโรงเรียนการศึกษาแบบพิเศษ (Special Education - SPED) ซึ่งได้ทุนมาจากองค์การสวัสดิการอาสา ในเรื่องของการปรับปรุงหลักสูตร โครงสรางพื้นฐานของโรงเรียน การอบรม การพัฒนาครูรวมถึงการใหผูปกครองเขามามีสวนรวม

๓. การมีงานทำ (Employment) โดยที่ SG Enable ทำงานรวมกับนายจางในการอบรมและการขยายทางเลือกของงานมี Open Door Fund (ODF) ที่เป็นทุนสนับสนุนผู้ว่าจ้างในการออกแบบงานการปรับปรุงสถานที่ทำงาน การอบรมและการบูรการการทำงานของผู้พิการ รวมถึงการมี Workfare Income Supplement (WIS) และ Special Employment Credit ให้กับผู้พิการและนายจ้างตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๒

๔. การดูแลผู้สูงอายุ (Adult Care) มีการจัด ศูนย์ดูแลและอบรมทักษะผู้สูงอายุ (Day Activity Centers) ที่ต้องการความช่วยเหลือระดับสูง และ Drop-in Disability Programmed (DDP) เป็นโปรแกรมทดลองที่ศูนย์ โดยให้ผู้พิการที่ต้องการการดูแลในระดับต่ำเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคมได้

---

[๕๘] กรมประชาสงเคราะห์. **โครงการศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ**. (กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. อัดสำเนา. ๒๕๕๙). หน้า ๑๐ - ๑๕.

๕. การเข้าถึงสภาพแวดล้อม (Accessibility) การคมนาคมที่ผู้พิการสามารถจ่ายได้ ไม่ว่าจะเป็นสัมปทานการเดินทางสาธารณะสำหรับผู้พิการ การให้เงินช่วยเหลือทางด้านการเดินทางแก่ผู้พิการที่เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ รวมถึงแท็กซี่สำหรับผู้พิการให้เดินทางไปทำงานหรือเรียนหนังสือ การเข้าถึงการคมนาคมสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงสถานี MRT/LRT รถประจำทาง ซึ่งร้อยละ ๙๖ ของรถประจำทางรถเข็นผู้พิการสามารถเข้าถึงได้ และจะเป็นร้อยละ ๑๐๐ ในปีค.ศ. ๒๐๒๐ รวมถึงทางเดินสำหรับผู้พิการ และเงินสนับสนุนจากรัฐบาลสำหรับแท็กซี่สไตล์ลอนดอนที่มีหลังคาสูงสำหรับรถเข็นผู้พิการ นอกจากนี้มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร โดยมีมาตรการทางด้านสภาพแวดล้อมที่ประกาศใช้ใหม่รวมถึงการปรับปรุงอาคารภาครัฐและอสังหาริมทรัพย์ของ HBD รวมถึงการมีลิฟท์ทุกชั้น รวมทั้งการมีทุนอุดหนุนถึง ๔๐ ล้านดอลล่าร์ สำหรับการปรับปรุงอาคารเอกชน และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี โดยเฉพาะAssistive Technology Fund เพิ่มเป็นสองเท่า ในปีค.ศ. ๒๐๑๒ สำหรับการซื้ออุปกรณ์การสื่อสารที่ใช้สำหรับการทำงานและการเรียน

๖. ความมั่นคงทางการเงิน (Financial Security) เพื่อเป็นแผนในการช่วยผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการสำหรับอนาคต แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ MediShield สำหรับเด็กที่มาจากครอบครัวชนชั้นล่างที่เกิดมาพร้อมกับสภาพพิการแต่กำเนิด Special Needs Trust Company (SNTC) การจัดการเงินที่ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ และ Special Needs Saving Scheme (SNSS) คือการได้รับเงินรายเดือนจากบัญชีของผู้ปกครองที่เสียชีวิตไปแล้ว

ประเทศญี่ปุ่น มีแผนปฏิบัติการด้านผู้พิการที่ชื่อว่า The Government Action Plan for Persons with Disabilities - A Seven-Year Normalization Strategy ซึ่งเน้นวิสัยทัศน์ที่เรียกว่า“มุ่งสู่สังคมสำหรับทุกคน (Towards a Society for All)” โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์อยู่ทั้งสิ้น ๗ ประเด็นด้วยกัน ได้แก่

๑. การอยู่อาศัยในชุมชนเหมือนคนทั่วไป เป็นการเน้นในเรื่องของที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน กิจกรรมและระบบสุขภาพและสวัสดิการที่จำเป็นเพื่อผู้พิการจะได้เป็นสมาชิกของสังคมได้

๒. การสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของผู้พิการการจัดสรรด้านระบบการศึกษาสำหรับผู้พิการทำให้สามารถมีงานทำที่เหมาะสม

๓. การสนับสนุนสังคมที่ปราศจากอุปสรรค การกำจัดอุปสรรคสภาพแวดล้อมเชิงกายภาพทำให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงได้

๔. พุ่งเป้าไปที่คุณภาพชีวิตการจัดสรร การทำวิจัยเกี่ยวกับอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการช่วยเหลือผู้พิการ รวมถึงรายการโทรทัศน์ กีฬาและนันทนาการ

๕. การรับประกันความปลอดภัยของการอยู่อาศัย การป้องกันอาชญากรรมและภัยพิบัติผ่านระบบการเตือนภัยและเครือข่ายเพื่อเป็นการสร้างความปลอดภัยให้กับผู้พิการ

๖. กำจัดอุปสรรคด้านจิตวิทยา การเสริมเจตคติที่ดีต่อผู้พิการ ผ่านการประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนระหว่างผู้พิการกับคนทั่วไป

๗. การสนับสนุนการร่วมมือและแลกเปลี่ยนกับนานาชาติที่เหมาะสม โดยรัฐบาลญี่ปุ่นจะทำการถ่ายทอดความรู้ด้านผู้พิการทั้งนโยบายจากอดีตและปัจจุบันและให้ความช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อสนับสนุนนโยบายให้ครอบคลุมไปถึงพันธมิตรนานาชาติ

สาธารณรัฐฟินแลนด์ มีแผนยุทธศาสตร์ด้านผู้พิการของประเทศฟินแลนด์มีชื่อเรียกว่า VAMPO ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการทำให้นโยบายด้านผู้พิการเข้าไปเป็นมาตรการในทุกส่วนของหน่วยงานต่าง ๆ ในไม่กี่ปีข้างหน้า โดย VAMPO เป็นแผนที่มีการนำไปปฏิบัติในระหว่างปีค.ศ. ๒๐๑๐ - ๒๐๑ โดยก่อนที่จะมี VAMPO นโยบายด้านผู้พิการที่มีผลกระทบต่อผู้พิการของ Finland คือ A Government Report on Disability Policy of ๒๐๑๖โดยในรายงานฉบับดังกล่าวมีการระบุหลักการสำคัญ ๓ ประการอันได้แก่

๑. สิทธิและความเสมอภาคของผู้พิการ

๒. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มสิทธิ

๓. การบริการที่มีความจำเป็นและการสนับสนุน โดยที่รายงานดังกล่าวมีการตั้งเป้าหมายไว้ ๑๐ ประการอันได้แก่

๑) นโยบายผู้พิการต้องรับประกันสิทธิมนุษยชนและไม่มีการแบ่งแยก

๒) นโยบายผู้พิการมีการเขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้กับกิจกรรมเชิงนโยบายของผู้พิการ

๓) การสนับสนุนการเข้าถึงการจ้างงานของผู้พิการ

๔) ระดับรายได้ที่เหมาะสมจะได้รับการรับประกัน

๕) การตระหนักถึงความเสมอภาคทางด้านการศึกษาและการบริการและการสนับสนุนในการเรียนจะได้รับการรับประกัน

๖) การรับประกันสิทธิทางวัฒนธรรมและการเข้าถึงการเผยแพร่วัฒนธรรม

๗) การสนับสนุนความเป็นไปได้ในการดำรงชีวิตอิสระ(Independent Living)

๘) การปรับปรุงการจัดการชีวิตผ่านการบริการสำหรับผู้พิการ

๙) การเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมและการเข้าถึงด้วยการแก้ปัญหาทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑๐) การเพิ่มขึ้นของการได้มาซึ่งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการและการสร้างความเข้มแข็งในการวิจัยเกี่ยวกับผู้พิการโดยที่ VAMPO มองถึงอุปสรรคสำหรับผู้พิการในฟินแลนด์ดังต่อไปนี้

(๑) การดำรงชีวิตอิสระรวมถึงความเท่าเทียมกันทางด้านโอกาสในด้านของชีวิตครอบครัว ที่อยู่อาศัย การสื่อสาร การเคลื่อนไหว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการมีงานทำ การเข้าถึงระบบยุติธรรม ความปลอดภัยของ คนและจริยธรรม

(๒) การถูกรวมและการมีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งหมายถึงสิทธิพลเมือง สิทธิทางกฎหมาย การจัดบริการสาธารณะ

(๓) สภาพแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อการเพิ่ม การเข้าถึงสภาพแวดล้อมและการช่วยเหลือ

(๔) การบริการทางด้านจราจร ในด้านการเข้าถึงการจราจรและสภาพแวดล้อม รวมถึงการสนับสนุนต่าง ๆ

(๕) การศึกษาและการเรียนเกี่ยวข้องกับการเข้าเรียน การเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนพิการ

(๖) การทำงาน การจ้างงาน ความก้าวหน้าในงานรวมถึงการถูกกีดกันจากสังคม

(๗) สุขภาพและการฟื้นฟู โดยมีบริการพื้นฐานแก่พลเมืองทุกคน การเข้าถึงบริการในด้านเวลารวมถึงการใช้ Assistive Technology (AT)

(๘) ประกันสังคม การพัฒนาบำนาญ การสร้างความยืดหยุ่นทางด้านสวัสดิการต่าง ๆ ในการป้องกันความยากจน

(๙) การได้รับการปกป้องทางกฎหมาย ความปลอดภัยและจริยธรรมส่วนบุคคลสำหรับผู้พิการ การได้รับการป้องกันจากการถูกทำร้ายและความรุนแรง รวมถึงเหตุการณ์ฉุกเฉินและวิกฤติต่างๆ

(๑๐) วัฒนธรรมและสันทนาการ คือโอกาสที่เท่าเทียมกันของผู้พิการในการเข้าถึง กีฬา ศิลปะ ห้องสมุดและการท่องเที่ยว

(๑๑) การเลือกปฏิบัติต่อผู้พิการ เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้พิการถูกเลือกปฏิบัติ

(๑๒) การสร้างพื้นฐานความรู้ทางด้านผู้พิการ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการดำเนินนโยบายด้าน ผู้พิการต่อไป

ประเทศเยอรมันมีการรับประกันความยั่งยืนของทรัพยากรนโยบายด้านผู้พิการ โดยงบประมาณมาจากการคืนภาษีสมาพันธรัฐเยอรมัน แผนของประเทศเยอรมันเรียกว่า Action Plan for the Inclusion of Persons with Disabilities (๒๐๑๓ - ๒๐๑๕) มีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

๑. ความเท่าเทียมกันของผู้พิการเป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน

๒. ผู้พิการเป็นกลุ่มคนที่มีความต้องการที่แตกต่างในด้านของสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค

๓. การเข้าถึงสภาพแวดล้อมโดยปราศจากอุปสรรคเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อความเสมอภาค

๔. เพื่อเป็นการรับประกันว่าผู้พิการมีสิทธิที่เท่าเทียมโดยนโยบายการพัฒนาของเยอรมันมีลักษณะคู่ขนาน

๕. ผู้พิการต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย โครงการ และยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อผู้พิการ

๖. การรวมผู้พิการในงานพัฒนามีกระบวนการที่เกี่ยวข้องและความรับผิดชอบ

๗. การสร้างความเข้มแข็งต่อสิทธิของผู้พิการภายในสังคมที่แตกต่างกันต้องมีส่วนร่วม

๘. การป้องกันและการไม่แบ่งแยกจะต้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน

เครือรัฐออสเตรเลีย แผนยุทธศาสตร์ของประเทศ คือ National Disability Strategy (๒๐๑๐ – ๒๐๒๐)โดยวิสัยทัศน์ของแผนฉบับนี้คือ “สังคมออสเตรเลียมีความเสมอภาคที่ให้พลังแก่ผู้พิการเพื่อเติมเต็มศักยภาพในฐานะพลเมืองที่เท่าเทียมกัน” ยุทธศาสตร์เป็นไปตามหลักการปรากฏในมาตราที่ ๓ ของ CRPD อันได้แก่

๑. การให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรี ความอิสระของบุคคลรวมถึงอิสรภาพในการเลือกและความเป็นอิสระของคน

๒. การไม่เลือกปฏิบัติ

๓. การมีส่วนร่วมเต็มรูปแบบและมีประสิทธิผลและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

๔. การเคารพในความแตกต่างและการยอมรับผู้พิการเป็นส่วนหนึ่งของความแตกต่าง

๕. ความเสมอภาคทางโอกาส

๖. การเข้าถึง

๗. ความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง

๘. การเคารพศักยภาพในการพัฒนาของเด็กพิการและการเคารพสิทธิของเด็กพิการที่จะยอมรับความเป็นตัวตนของผู้พิการ

จะเห็นได้ว่าการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในต่างประเทศนั้น พบว่ามีความพยายามที่จะดูแลผู้พิการอย่างครบวงจร เน้นความเท่าเทียมกัน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ทุ่มเทงบประมาณอุดหนุนเพื่อให้มีความสอดคล้องกับต้องการได้รับสวัสดิการทางสังคมสำหรับผู้พิการที่และผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่คนพิการให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ควรจัดบริการการศึกษาที่หลากหลายตามรูปแบบตามความต้องการของผู้พิการ และจะเห็นได้ว่าผู้พิการในต่างประเทศที่สามารถเรียนร่วมกับนักเรียนปกติโดยมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกพิเศษ หรืออุปกรณ์พิเศษสำหรับผู้พิการด้วย นอกจากนั้นยังมีการส่งเสริมประกอบอาชีพอิสระได้ อาทิบริการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ และเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในประเทศไทยต่อไป

สรุปได้ว่าผู้พิการถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของประเทศ ซึ่งปัจจุบันนานาประเทศได้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนแห่งความเท่าเทียมกันในสังคมโดยเฉพาะการให้โอกาสและสิทธิทาง สังคมของผู้พิการเริ่มจากองค์การสหประชาชาติได้ ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิผู้พิการขึ้น เมื่อ วันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ในส่วนของประเทศไทยนั้น ได้มีรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิของคนไทยทุกคนบนแนวทางแห่งสิทธิมนุษยชนที่คำนึงถึงความเท่าเทียมกันในสังคม ที่สำคัญเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทบัญญัติสำหรับผู้พิการโดยเฉพาะ และเป็นการสานต่อจากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ ปี พ.ศ.๒๕๓๔ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้พิการ ใน ๔ ด้าน คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ และการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม ซึ่งมาตราในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่ ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดสวัสดิการ สาธารณะแก่ทุกคนในสังคม ซึ่งจะต้องสงเคราะห์ให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และในปี พ .ศ. ๒๕๔๖ ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ .ศ. ๒๕๔๖ ซึ่ง ถือว่าเป็นกฎหมายแม่บทที่จัดระบบสวัสดิการสังคมของประเทศ โดยให้ความคุ้มครองและจัด สวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาสรวมถึงผู้พิการด้วย มีผลทำให้รูปแบบการจัดสวัสดิการของประเทศได้รับการพัฒนารูปแบบให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

จากข้อมูลที่นำเสนอ ผู้วิจัยเห็นว่าแม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ก้าวหน้าไปมากแล้วเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ แต่การนำกฎหมายมาบังคับใช้ยังไม่เข้มงวด และเพียงพอ เช่นการบังคับให้สถานที่สาธารณะต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่อผู้พิการ ทางลาดทางชัน การคมนาคมขนส่งสาธารณะรถโดยสารประจำทาง รถแท็กซี่ ซึ่งยังไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกให้ผู้พิการ นอกจากนี้การทำงานของผู้พิการก็ยังมีปัญหาอยู่มากถึงแม้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐรับผู้พิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ โดยกำหนดสัดส่วนการจ้างงานบุคคลทั่วไปต่อผู้พิการ ๑๐๐ : ๑ แต่ถ้าไม่จ้างผู้พิการตามระบบสัดส่วนการจ้างงานผู้พิการ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการมีสองทางเลือก คือ สร้างงานให้ผู้พิการตามมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติหรือเลือกจ่ายเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแทนก็ได้แต่ปรากฏว่านายจ้างหรือเจ้าของประกอบการเลือกที่จะจ่ายเงินเข้ากองทุนมากกว่าที่จะจ้างผู้พิการและเมื่อรับผู้พิการเข้าไปทำงานแล้วก็ไม่จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของผู้พิการ ทำให้ผู้พิการไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพอย่างปกติชนทั่วไปได้การหันมาสนใจและ

พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการจึงเป็นสิ่งที่ประเทศไทยควรริเริ่มอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเคร่งครัด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการอย่างนานาอารยะประเทศอย่างที่ควรจะเป็น เพราะหากดำเนินการได้อย่างเหมาะสมผู้พิการเหล่านั้นก็จะกลายเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการร่วมกันพัฒนาประเทศ และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขอย่างคนทั่วไป

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย

ปัจจุบันการจัดสวัสดิการสังคมของหน่วยงานของรัฐ มีความพยายามให้มีความครอบคลุมและสามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมายและในเชิงพื้นที่มากขึ้น โดยมีการดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมตามองค์ประกอบ ๔ ด้านหลัก[๕๙] ประกอบด้วย การบริการสังคม การช่วยเหลือทางสังคม การประกันสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลของภาคประชาชน โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

๑.การบริการสังคม (Social Service) เป็นการจัดบริการโดยรัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนครอบคลุม ๔ ด้านหลัก ได้แก่ การศึกษา การสาธารณสุข สิ่งอำนวยความสะดวก และที่พักอาศัย โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑ ด้านการศึกษา ประกอบด้วยขยายการเรียนฟรีจากเดิม ๑๒ ปี เป็น ๑๕ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามนโยบายรัฐบาล โดยครอบคลุมตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งสายอาชีพทุกแห่งทั่วประเทศทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชน พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในกลุ่มด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรมรวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน โดยในปีแรกของนโยบายเรียนฟรี ๑๕ ปีนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้อนุมัติวงเงิน ๑๙,๐๐๐ ล้านบาท เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของประชาชน ๕ รายการประกอบด้วย ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย เช่น การจัดอาหารเสริม นมโรงเรียน และการจัดจักรยานโรงเรียน เป็นต้น

ให้สิทธิผู้พิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดให้ผู้พิการมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิด หรือเมื่อพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกสื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมถึงให้รัฐจัดเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ จัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) โดยเริ่มให้กู้ยืมเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา ๒๕๓๙ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ซึ่งครอบครัวมีรายได้ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี สามารถกู้ยืมเป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวเนื่องกับการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการครองชีพระหว่างที่กำลังศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีทุกสาขา

---

[๕๙] ขนิษฐา เทวินทรภักติ. **แผ้วถางทางการฟื้นฟูสมรรถภาพ : สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของผู้พิการ.** (กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. ๒๕๕๗). หน้า ๑๗ - ๒๒.

๑.๒ ด้านสาธารณสุข ประกอบด้วยการรักษาพยาบาลในระบบสวัสดิการข้าราชการเป็นระบบสวัสดิการที่รัฐจัดบริการมายาวนานกว่าศตวรรษ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา โดยแรกเริ่มมุ่งให้การคุ้มครองแก่กลุ่มข้าราชการและข้าราชการบำนาญภายใต้พระราชบัญญัติรักษาพยาบาลข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๔๔ และพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๔๔ จนถึงปัจจุบันมีกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับบริการจากการรักษาพยาบาลในระบบสวัสดิการข้าราชการครอบคลุมถึงกลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการการเมือง และครอบครัวของข้าราชการกลุ่มดังกล่าวด้วย โดยมีแหล่งเงินมาจากงบประมาณรายจ่ายรัฐบาล (งบกลาง) ภายใต้การกำกับดูแลของกรมบัญชีกลาง เนื่องจากระบบการจ่ายผลตอบแทนเป็นแบบรัฐจ่ายตามอัตราที่สถานบริการเรียกเก็บแต่ไม่เกินอัตราที่กำหนด ทำให้ยากต่อการกำหนดกรอบวงเงินค่าใช้จ่าย การรักษาพยาบาลในระบบประกันสังคม เป็นการจัดสวัสดิการด้านสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติกองทุนประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ที่มุ่งจัดสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลแก่สมาชิกผู้ทำงานในภาคเศรษฐกิจโดยมีแหล่งเงินกองทุนมาจากการเรียกเก็บเงินสมทบจาก ๓ ฝ่าย ได้แก่ รัฐบาล นายจ้างและลูกจ้าง ฝ่ายละเท่า ๆ กัน เพื่อใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก

การรักษาพยาบาลในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เป็นการจัดสวัสดิการโดยภาครัฐ เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่มุ่งให้กลุ่มคนที่ไม่อยู่ในเครือข่ายประกันสุขภาพทั้งสองระบบข้างต้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง โดยมีที่มาของเงินอุดหนุนจากรายจ่ายรัฐบาล ซึ่งใช้ระบบการเหมาจ่ายต่อหัว (Capitation) ร่วมกับการจ่ายรายกิจกรรม (Fee -of -Service) ตามอัตรากลุ่มวินิจฉัยโรคร่วม (Diagnosis Related Group) ซึ่งทำให้สามารถควบคุมต้นทุนได้ นอกจากบริการด้านการรักษา พยาบาลแล้ว หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ายังครอบคลุมเรื่องการส่งเสริมและป้องกันอีกด้วย

๑.๓ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย การจัดบริการสังคมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรามุ่งดำเนินการภายใต้กรอบของกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นหลัก อาทิเช่น ห้องน้ำ ป้าย สัญลักษณ์และทางลาด ลิฟท์ บันได ทางเข้าสู่อาคาร ทางเชื่อมระหว่างอาคารและทางเดินนอกอาคารและการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ฯลฯ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลักที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานโดยภาครัฐ เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง โรงพยาบาล ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร/ศาลากลางจังหวัด สำนักเขต / ที่ว่าการอำเภอ เป็นต้น และจากการที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้ภาคเอกชนไทยเริ่มคำนึงถึงการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับประชากรสูงอายุมากขึ้น โดยเฉพาะในภาคบริการและการท่องเที่ยวเพื่อเอื้อให้ผู้สูงอายุและผู้พิการสามารถเข้ามาใช้บริการได้เพิ่มมากขึ้นเช่น ธุรกิจโรงแรม สถานที่ท่องเที่ยว ห้างสรรพสินค้าศูนย์การค้า เป็นต้น

๑.๔ ด้านที่พักอาศัย รัฐบาลมีนโยบายและสวัสดิการสำหรับผู้ด้อยโอกาสหลายโครงการประกอบด้วย

โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยในชนบทตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยการเคหะแห่งชาติ มีเป้าหมายในการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชนบททุกจังหวัด และได้กำหนดเป็นแผนระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๕) เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผน

ฉบับนี้ จะดำเนินการให้ได้ใน ๒๕ จังหวัด จังหวัดละ ๑ หมู่บ้าน โดยได้เริ่มจัดทำเป็นโครงการนำร่องแล้วที่หมู่บ้านช่วงกอม จังหวัดลำปาง หมู่บ้านร้องแง จังหวัดน่าน และหมู่บ้านนาต้นจั่น จังหวัดสุโขทัย

โครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามนโยบายของรัฐบาล โดยให้การเคหะแห่งชาติจัดสร้างที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานสำหรับประชาชนผู้ด้อยโอกาส ข้าราชการ/พนักงานชั้นผู้น้อยของหน่วยงานรัฐ และผู้มีรายได้น้อยในทุกสาขาอาชีพในการนี้ การเคหะแห่งชาติยังได้ริเริ่มแนวคิดการบริหารชุมชน โดยอาศัยหลักการ อุดมการณ์ วิธีการสหกรณ์ มาใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนด้วยรูปแบบขององค์กรชุมชนนอกจากนี้ การเคหะแห่งชาติยังอยู่ระหว่างการถ่ายโอนภารกิจโครงการบ้านเอื้ออาทรไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ ภายใต้โครงการส่งเสริมสมรรถนะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร ในการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยโครงการบ้านเอื้ออาทรต่อไปในอนาคต

โครงการบ้านมั่นคง เป็นโครงการที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันผลักดันโครงการเมื่อปี ๒๕๔๖ ภายใต้แนวคิด “ชุมชนเป็นผู้คิด ผู้ทำโครงการ ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการจัดการทางด้านการเงินและดูแลโครงการอย่างต่อเนื่อง” เพื่อสร้างความมั่นคงในการครอบครองที่ดินสำหรับการอยู่อาศัย และพัฒนาที่อยู่อาศัย - ระบบสาธารณูปโภค – องค์กรชุมชน ให้เชื่อมโยงกันในชุมชนแออัดเดิม

๒.การช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance) เป็นการดำเนินงานของภาครัฐในการให้การสงเคราะห์แก่กลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ สตรี และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ที่มีปัญหาความเดือดร้อน โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

กลุ่มผู้พิการการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้พิการ เป็นการดำเนินงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่มุ่งให้รัฐต้องจัดสวัสดิการให้แก่ผู้พิการที่ได้รับการจดทะเบียน และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่บัญญัติให้ผู้พิการมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ โดยเฉพาะค่าอุปกรณ์เครื่องช่วยชีวิตผู้พิการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

การสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการนั้นในประเทศไทยมีสถานสงเคราะห์ ๑๐ แห่ง ใน ๖ จังหวัดให้บริการแก่กลุ่มผู้พิการที่ยากจน ถูกทอดทิ้ง และขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู โดยจัดบริการทางด้านการสงเคราะห์ปัจจัยสี่ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย การรักษาพยาบาลและการฝึกอาชีพเป็นสำคัญการสงเคราะห์เครื่องกายอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการ มีหน่วยงานภาครัฐดำเนินการ ๒ แห่ง คือ

๑) ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ สังกัดกรมการแพทย์ โดยในแต่ล่ะปี ได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์ อาทิวัสดุแขนขาเทียม อุปกรณ์ทางการมองเห็น และรถนั่งผู้พิการ

๒) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเน้นให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการที่เป็นสมาชิกของสมาคมผู้พิการโดยจัดสรรงบประมาณให้ปีละ ๗.๑๑ ล้านบาท เพื่อช่วยเหลือเป็นค่ากายอุปกรณ์รถโยกไม่เกิน ๔,๕๐๐ บาท และรถเข็นไม่เกิน ๔,๐๐๐ บาท

การสงเคราะห์ด้านการเงิน มีสองส่วน คือ

๑) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้พิการเดือนละ ๕๐๐ บาท/คน แก่ผู้พิการที่ได้รับการจดทะเบียนทุกคนตามนโยบายรัฐบาล โดยในปี ๒๕๕๓ สามารถจ่ายเบี้ยยังชีพผู้พิการจำนวน ๘๓๕,๐๖๒ คน เป็นเงิน ๓,๔๙๕ ล้านบาท

๒) การจัดสรรเงินเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการเงินหรือสิ่งของแก่ครอบครัวผู้พิการไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาทต่อครั้งติดต่อไม่เกิน ๓ ครั้งต่อครอบครัว รวมถึงให้คำปรึกษาต่าง ๆ แก่ผู้พิการ โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยดำเนินการ

การจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้พิการ จึงต้องพิจารณาถึงความเดือดร้อนของผู้พิการ[๖๐] ความช่วยเหลือ ความจริงใจในการแก้ไขปัญหาของประชาชนผู้พิการในพื้นที่เป็นหลักเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงและมุ่งสู่การจัดสวัสดิการสำหรับประชาชนผู้พิการโดยเฉพาะภารกิจหน้าที่ด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการรัฐบาลได้ประกาศโครงการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการที่เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุขกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยโครงการนี้จะดำเนินการสำรวจจดทะเบียน และทำบัตรประจำตัวให้กับผู้พิการทั่วประเทศ ซึ่งเป็นเหตุผลในการให้เบี้ยความพิการนั้นมีที่มาจากแนวคิดการเสริมพลังทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้พิการจากผู้ที่มีกำลังซื้อน้อยเป็นผู้มีกำลังซื้อมากขึ้นหรือจากผู้ไม่มีกำลังซื้อเลยเป็นผู้มีกำลังซื้อซึ่งมีความหมายอย่างยิ่งในการมีชีวิตอยู่ ดังนั้นรูปแบบของนโยบายในการจัดสวัสดิการ จึงมีความสำคัญ เพื่อให้ได้นโยบายที่มีความสอดคล้องกับผู้พิการ คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการที่มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้ทั้งในและต่างประเทศดังนี้

๒.๔.๑ แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ

การจัดสวัสดิการเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของผู้ด้อยโอกาสทางสังคมมีความจำเป็น เนื่องจากผู้พิการเป็นทรัพยากรบุคคลซึ่งในอดีตที่ผ่านมามักถูกมองด้วยความเชื่อ และทัศนคติในเชิงลบว่า เป็นบุคคลที่ไร้ความสามารถ เป็นภาระของครอบครัวไม่ได้รับการเลี้ยงดูและยอมรับให้อยู่ร่วมในสังคมหรือกิจกรรมได้เหมือนคนทั่วไป[๖๑] สำหรับประเทศไทยได้มีการพัฒนาด้านกฎหมายเพื่อให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการเกี่ยวกับผู้พิการไว้ เช่น บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นและกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองผู้พิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้ผู้พิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์ผู้พิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ในฐานะองค์กรหลักที่ดูแลรับผิดชอบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการให้ความสำคัญแก่การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับทุกภาค

---

[๖๐] สัมภาษณ์ พระครูสุธรรมมานุสิฐ, ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง. เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๖๑] ขนิษฐา ทองเรือง. **ความคาดหวังในการจัดสวัสดิการของผู้พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม**. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ ๒. วันที่ ๑๘ - ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.

ส่วนและส่งเสริมสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรด้านผู้พิการและเครือข่ายเป็นพันธกิจหลักของสำนักงานฯ (พก.) ส่งเสริมศักยภาพตลอดจนคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้พิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการจึงมีความสำคัญ และมีผู้ทำงานศึกษาวิจัยรูปแบบไว้ดังนี้

เดวิด มาร์คารอฟ[๖๒] ได้จำแนกรูปแบบของสวัสดิการสังคม เป็น ๔ รูปแบบ ดังนี้

๑. รูปแบบสวัสดิการสังคมแบบดั้งเดิม (Traditional model) เป็นรูปแบบเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว รูปแบบนี้จะให้ความช่วยเหลือบุคคล กลุ่ม หรือชุมชน โดยจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แก้ไขปัญหาจิตใจ โดยรัฐจะเป็นตัวแทนพิทักษ์ผลประโยชน์แก่ผู้ใช้บริการ

๒. รูปแบบสวัสดิการสังคมที่เน้นการกระจายความเป็นธรรม (Redistributive justice model) เป็นรูปแบบการกระจายความเป็นธรรม รูปแบบนี้จะเน้นการปรับโครงสร้างทางสังคมและระบบเศรษฐกิจให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยเน้นการจัดสวัสดิการสังคมที่เท่าเทียมกันในทุกสังคม

๓. รูปแบบสวัสดิการสังคมที่เน้นการพัฒนาสังคม (Social development model) เป็นการจัดระเบียบสังคมในเชิงพัฒนาสังคม กระตุ้นให้สถาบันในสังคมขยายบริการในการส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือกันเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือกัน กลุ่มช่วยเหลือตนเอง ภาคีทางสังคม และรวมถึงการเสริมพลังสังคมในกลุ่มด้อยโอกาสของสังคม เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มในการพึ่งตนเอง และพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ

๔. รูปแบบสวัสดิการสังคมที่เป็นระเบียบใหม่ (New world order model) เป็นรูปแบบที่ปรับโครงสร้างสังคม โครงสร้างเศรษฐกิจ โครงสร้างการเมือง และระบบนิเวศวิทยา โดยเป็นหลักการที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนทุกแห่งในโลก

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์[๖๓] ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการระดับรุนแรงในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสาหรับผู้พิการว่า มี ๓ รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. รูปแบบเชิงสถาบัน (Institutional Welfare Model) เป็น “รูปแบบภาครัฐ”การดาเนินงานโดยงบประมาณของรัฐและดำเนินการโดยรัฐ เป็นรูปแบบของการให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ควบคู่กันไป ได้แก่การให้สวัสดิการด้านการบริการการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย และการประกอบอาชีพและรายได้ เป็นหลัก

๒. รูปแบบทวิลักษณ์ (Double Welfare Model) เป็นรูปแบบภาคีการจัดสวัสดิการสังคมโดยความร่วมมือของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรเอกชน ได้แก่ สมาคม องค์กร มูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการที่ได้จดทะเบียนกับภาครัฐ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวข้างต้นได้มีการดาเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในด้านบริการสังคมที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการทั้ง ๗ ด้าน ได้แก่ บริการด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านอาชีพ

---

[๖๒] กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. **สวัสดิการสังคม เพื่อคนด้อยโอกาส นโยบายว่าด้วยการกินดีอยู่ดี มีสุข มีสิทธิ**. (กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด. ๒๕๕๘). หน้า ๓๐ - ๓๔.

[๖๓] กรมประชาสงเคราะห์. **การศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับผู้พิการและทุพพลภาพของกรมประชาสงเคราะห์: กรณีบริการในรูปสถาบัน.** (กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์. อัดสำเนา. ๒๕๕๔). หน้า ๒๑๐ - ๒๒๓.

และรายได้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบริการสังคม ด้านนันทนาการ ด้านกฎหมาย ด้านให้คำปรึกษารวมถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อการดารงชีวิตขั้นพื้นฐาน

๓. รูปแบบพหุลักษณ์ (Multiple Sectors Welfare Model) เป็น"รูปแบบสหวิชาชีพ /สหสาขา"เป็นการจัดสวัสดิการสังคม ระหว่างรัฐ และภาคประชาชน โดยงบประมาณและดาเนินงานโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาชนที่มีความหลากหลาย ถือเป็น "สวัสดิการชุมชน (Community Welfare)" เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน สวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการ ควรจะเป็นรูปแบบพหุลักษณ์มีรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดสวัสดิการชุมชนในท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งของชุมชน การจัดสวัสดิการชุมชนทั้งที่ใช้ฐานองค์กรการเงินภายในชุมชนฐานการผลิตในชุมชน ฐานกองทุนหมุนเวียนในชุมชน และอุดมการณ์/ศาสนา ผสมผสานซึ่งกันและกัน

การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าผู้พิการได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น[๖๔] รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน อย่างไรก็ตามปัญหาเกี่ยวกับผู้พิการก็ยังคงมีอยู่และจำเป็นต้องพัฒนาและแก้ไขต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความเสมอภาคระหว่างคนปกติกับผู้พิการ การถูกเอารัดเอาเปรียบ การถูกเลือกปฏิบัติ และการถูกประทุษร้ายทารุณกรรม ทิศทางการพัฒนาจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในอนาคตจะต้องมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการ การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของผู้พิการ การมีส่วนร่วมของผู้พิการ ครอบครัว และชุมชน การส่งเสริมภาคประชาสังคม องค์กรเอกชนอาสาสมัคร องค์กรประชาชน องค์กรธุรกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันสังคมอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีเครือข่ายการดำเนินงานทุกระดับ เพื่อให้การสงเคราะห์และพัฒนาผู้พิการเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สอดคล้องกับปฏิญญาและพันธกรณีต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้ลงนามรับรองไว้เพื่อเป็นการแสดงถึงความพร้อมในการกำหนดนโยบายสวัสดิการให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป

๒.๔.๒ ความพร้อมในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของความพร้อมไว้ ดังต่อไปนี้

Barrow and Milburn[๖๕] กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง การที่บุคคลมีความสนใจและเริ่มต้นที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่าง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อม คือ สภาพจิตใจ ร่างกาย และความสามารถทางกาย

กมลรัตน หลาสุวงษ์[๖๖] ให้ความหมายไว้ว่า ความพร้อม หมายถึงสภาพความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจที่พร้อมจะตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทางด้านร่างกาย ได้แก่ วุฒิภาวะ (Maturity) ซึ่งหมายถึง การเติบโตอย่างเต็มที่ของอวัยวะร่างกาย ทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือพอใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ

---

[๖๔] สัมภาษณ์ นายธนัฎฐ์โชค บุญพงศ์ปริตร, ผอ.ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน. เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๖๕] กรมประชาสงเคราะห์. **โครงการศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ**. หน้า ๕๙.

[๖๖] กมลรัตน หลาสุวงษ์. **จิตวิทยาการศึกษา (Educational Psychology).** (กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ๒๕๔๗). หน้า ๑๖.

ศรีสุกาญจน์ บิณฑาประสิทธิ์[๖๗] กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง ภาวะที่บุคคลมีวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจและประสบการณการเรียนตลอดจนสามารถทากิจกรรมตางๆให้บรรลุผลสำเร็จได้

ความหมายความพร้อมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความพร้อมหมายถึง คุณสมบัติหรือสภาวะของบุคคลที่พร้อมจะทำกิจกรรมต่างๆ โดยมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ขึ้นกับการเตรียมตัวในการทำกิจกรรมนั้น โดยการเตรียมตัวนั้นจะต้องเตรียมทั้งร่างกายและจิตใจให้มีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสนใจหรือแรงจูงใจในการกระทำกิจกรรมนั้นๆ ด้วย การเตรียมความพร้อมอาจกระทาได้โดยการจัดประสบการณ์ การฝึกฝน การอบรมเพื่อการเตรียมความพร้อม

ดังนั้นจากการที่ประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งภารกิจที่ถ่ายโอนอำนาจมี ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีต และภูมิปัญญาท้องถิ่น บทบาทดังกล่าวองค์กรปกครองท้องถิ่นจึงมีสิทธิในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นตามความเหมาะสม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอกำหนดขอบเขตความพร้อมในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ หมายถึงคุณสมบัติหรือสภาวะขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่พร้อมจะทำงานหรือทำกิจกรรมด้านสวัสดิการสังคมสาหรับผู้พิการให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมด้านความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วมปฏิบัติต่อการดำเนินงานสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้[๖๘]

๑. ความพร้อมด้านความรู้ กล่าวคือ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้พิการและหลักการจัดสวัสดิการสังคมดังต่อไปนี้

๑.๑ ประเภทและลักษณะความพิการ รู้จักใช้เกณฑ์วัดจากกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อแยกระดับความพิการ

๑.๒ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ ใน ๔ ด้าน ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ ปี ๒๕๓๔ ได้แก่ ฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ ฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา ฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ และฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม

๑.๓ ขอบข่ายของงานสวัสดิการสังคม ตามแผนพัฒนาสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) คืองานสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมมี ๗ ด้าน ดังนี้ ๑) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ๒) การมีการศึกษาที่ดี ๓) การมีที่อยู่ ๔) การมีงานทำ การมีรายได้และการมีสวัสดิการแรงงาน ๕) การมีความมั่นคงทางรายได้ ๖) นันทนาการ และ ๗) การบริการสังคมทั่วไป

---

[๖๗] ศรีสุกาญจน บิณฑาประสิทธิ์. รายงานการวิจัยเรื่อง **ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา.** (สงขลา : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา.๒๕๔๗). หน้า ๖๙.

[๖๘] กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **สวัสดิการที่เหมาะสมสาหรับผู้พิการระดับรุนแรงในประเทศไทย.** รายงานวิจัย. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอกพิมพ์ไท จำกัด. ๒๕๕๙). หน้า ๔๗ - ๕๐.

๑.๔ รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสาหรับผู้พิการต่าง ๆ ได้แก่ ๑) รูปแบบเชิงสถาบัน (Institutional Welfare Model) เป็น “รูปแบบภาครัฐ” ๒) รูปแบบทวิลักษณ์ (Double Welfare Model) เป็นรูปแบบภาคี ๓) รูปแบบพหุลักษณ์ (Multiple Sectors Welfare Model) เป็น”รูปแบบสหวิชาชีพ /สหสาขา”

๒. เจตคติ ต่อการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ คือแนวโน้มในด้านความพร้อมที่จะแสดงออกในทางใดทางหนึ่ง คือ ให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินการจัด

สวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึก อารมณ์ และความพร้อมในการตัดสินใจที่จะตอบสนองต่อการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ

๓. การมีส่วนร่วมปฏิบัติต่อการดำเนินงานสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ในด้านต่างๆ ดังนี้

๓.๑ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ ใน ๔ ด้าน ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ ปี ๒๕๓๔ ได้แก่ ฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ ฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา ฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ และฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม

๓.๒ การดำเนินงานสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ ตามแผนพัฒนาสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ทั้ง ๗ ด้าน ดังนี้ ๑) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ๒) การมีการศึกษาที่ดี ๓) การมีที่อยู่ ๔) การมีงานทำ การมีรายได้และการมีสวัสดิการแรงงาน ๕) การมีความมั่นคงทางรายได้ ๖) นันทนาการ และ ๗) การบริการสังคมทั่วไป

๓.๓ การดำเนินงานสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ ในรูปแบบต่อไปนี้ ๑) รูปแบบเชิงสถาบัน (Institutional Welfare Model) เป็น “รูปแบบภาครัฐ” ๒) รูปแบบทวิลักษณ์ (Double Welfare Model) เป็นรูปแบบภาคี ๓) รูปแบบพหุลักษณ์ (Multiple Sectors Welfare Model) เป็น”รูปแบบสหวิชาชีพ /สหสาขา”

๒.๔.๓ กฎหมายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการในประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ โดยสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการนั้น[๖๙] ได้กำหนดไว้ใน มาตรา ๒๗ กำหนดไว้ว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รบการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยสาเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำไม่ได้ และมาตรการรัฐที่กำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ คนด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ในมาตรา ๗๑ กำหนดไว้ว่ารัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม จัดให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนาการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาให้ไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็น

---

[๖๙] กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. **แผนยุทธศาสตร์ กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ.** กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, (กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. ๒๕๕๘), หน้า ๔๒ - ๕๓.

พลเมืองที่ดี และมีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุผู้พิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าวในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัย ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ พ.ศ.๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๖ นับเป็นนวัตกรรมทางกฎหมายด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ โดยมีสาระทั้งในด้านการกำหนดมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างกลไกเพื่อการคุ้มครองผู้พิการในเชิงนโยบายไว้ในกฎหมาย เพื่อให้ผู้พิการได้รับสิทธิและโอกาสการคุ้มครองจากรัฐ โดยให้ผู้พิการได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการต่าง ๆ จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งในด้านฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ การศึกษา การอาชีพ การคุ้มครอง เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การเข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร โทรคมนาคม บริการล่ามภาษามือ สิทธิในการเข้าไปใช้ในบริการสาธารณะเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ การบริหารจัดการกองทุนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ และสิทธิในการได้รับการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการ เป็นต้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้พิการมี ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐ กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีและรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคล ซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดสิทธิทางการศึกษาสำหรับผู้พิการให้ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สามารถเลือกบริการทางการศึกษาสถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น รวมถึงได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้พิการแต่ละประเภทและบุคคล

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการในมิติสุขภาพ มี ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕ กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อ สุขภาพและการดำรงชีวิต ทั้งนี้ให้รวมถึงการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้พิการที่มีระดับความพิการอยู่ในเกณฑ์ที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด และการลงทะเบียนในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งจะได้รับ “บัตรทอง ท.๗๔” (สำหรับผู้พิการ) สิทธิประโยชน์เฉพาะสำหรับผู้พิการที่

นอกเหนือจากสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าได้แก่ สิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งในและนอกหน่วยบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ได้แก่ กายภาพบำบัดกิจกรรมบำบัด การประเมิน/แก้ไขการพูด จิตบำบัด พฤติกรรมบำบัด การฟื้นฟูทางการได้ยิน การฟื้นฟูทางการเห็นการรับกายอุปกรณ์เครื่องช่วยตามประเภทความพิการ และการพัฒนาศักยภาพในรูปแบบอื่น และ พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มีสาระสำคัญที่กำหนดสิทธิของผู้ป่วย โดยให้ได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์และได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการบำบัดรักษาไว้เป็นความลับ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เปิดเผยได้ ได้รับการคุ้มครองจากการวิจัย ได้รับการคุ้มครองในระบบประกันสุขภาพและประกันสังคม และระบบอื่น ๆ ของรัฐอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ตลอดจนห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ป่วยกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ มีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศมีความมั่นคงมั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน ๖ ยุทธศาสตร์ คือ

๑. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีแนวทางในการขับเคลื่อนสำคัญ ได้แก่การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศ การป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ

๒. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีแนวทางขับเคลื่อนได้แก่ สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่น ส่งเสริมการค้าและการลงทุนส่งเสริมการค้าและการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน และพัฒนาผู้ประกอบการและขนาดกลางและขนาดยอมสู่สากล และพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร

๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน มีแนวทางในการขับเคลื่อน ได้แก่ พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ สร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

๔. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม มีแนวทางในการขับเคลื่อนได้แก่ สร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน

๕. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการจัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

๖. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีแนวทางในการขับเคลื่อน ได้แก่การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ การปรับปรุงบทบาทภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสม การวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติราชการ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีความชัดเจนทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจน พัฒนาหน่วยงานภาครัฐและบุคลากรที่มีหน้าที่เสนอความเห็นทางกฎหมายให้มีศักยภาพ

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ โดยหลักการสำคัญของแผนประกอบด้วย[๗๐] หลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” การเน้น “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และมี“วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ การกำหนด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี ๒๕๗๙” เป็นกรอบการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน ๕ ปีแรก และเป้าหมายในระดับย่อยลงมาควบคู่กับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน ๕ ปี สำหรับวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย

๑. เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

๒. เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพรวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

๓. เพื่อให้เศรษฐกิจเข้มแข็ง แข่งขันได้ มีเสถียรภาพ และมีความยั่งยืน

๔. เพื่อรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

๕. เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพโปร่งใสและมีการทำงานเชิงบูรณาการ

๖. เพื่อให้มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค

๗. เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายรวมของแผนฯ ประกอบด้วย

๑. คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์

๒. ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง

๓. ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้

๔. ทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๕. มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตยและเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทย

๖. มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใสตรวจสอบได้ กระจายอำนาจ และมีส่วนร่วมจากประชาชน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ มี ๑๐ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

๑. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

๒. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

๓. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

๔. ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๕. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน

---

[๗๐] ทวีเชื้อ สุวรรณทวี. (ม.ป.ป.) **การเปรียบเทียบกฎหมายด้านผู้พิการของประเทศไทย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา.** สืบค้น วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ จาก http://www.rs.mahidol.ac.th/rsjournal/vol.๑/v.๑-๒-๐๐๔.pdf.

๖. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

๗. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

๘. ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

๙. ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ และ

๑๐. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

๓. ข้อมูลผู้พิการของประเทศไทย สถานการณ์ปัจจุบันด้านผู้พิการได้สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในเชิงประชากรศาสตร์(Demographic) ของผู้พิการ ทั้งในมิติด้านเพศ การกระจายตัว จำนวน อายุ การศึกษาและประเภทความพิการโดยจากรายงานสถานการณ์ด้านผู้พิการในประเทศไทยที่จัดทำโดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์[๗๑] ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ พบว่า มีผู้พิการที่มีบัตรประจำตัวผู้พิการทั่วประเทศ จำนวน ๑,๖๕๗,๔๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๒ ของประชากรทั้งประเทศ โดยเป็นผู้พิการเพศชาย จำนวน ๘๘๓,๓๒๐ คน (ร้อยละ ๕๓.๒๙) และเพศหญิง จำนวน ๗๗๔,๑๑๘ คน (ร้อยละ ๔๖.๗๑)โดยเมื่อพิจารณากระจายตัวของประชากรพิการพบว่าอาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดจำนวน ๖๖๖,๐๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๑๘ รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือ จำนวน ๓๗๙,๗๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙๑ และภาคกลางและตะวันออก จำนวน ๓๓๙,๓๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๔๘ และภาคใต้ จำนวน ๑๘๘,๕๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ๑๑.๑๓ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๖๙,๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๗ และไม่ระบุภาค จำนวน ๑๔,๖๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๙การกำหนดประเภทความพิการ เป็น ๗ ประเภท เป็นความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายมากที่สุด จำนวน ๗๙๔,๖๔๘ คน (ร้อยละ ๔๘.๓๗) และผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย จำนวน ๓๐๐,๒๖๕ คน(ร้อยละ ๑๘.๒๘) ผู้พิการทางการเห็น จำนวน ๑๗๕,๖๙๒ คน (ร้อยละ ๑๐.๖๙) ผู้พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมจำนวน ๑๒,๗๘๕ คน (ร้อยละ ๗.๓๕) ผู้พิการทางสติปัญญา จำนวน ๑๑๗,๘๘๗ คน (ร้อยละ ๗.๑๘) ผู้พิการออทิสติก จำนวน ๙,๑๒๕ คน (ร้อยละ ๐.๕๖) ผู้พิการทางการเรียนรู้ จำนวน ๗,๔๓๒ คน (ร้อยละ ๐.๔๕) และพิการมากกว่า ๑ ประเภทความพิการ จำนวน ๑๑๐,๔๙๗ คน (ร้อยละ ๖.๗๓) และไม่สามารถระบุประเภทความพิการ จำนวน ๖,๔๓๒ คน (ร้อยละ ๐.๓๙)ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของความพิการพบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากภาวะความเจ็บป่วยและโรคต่าง ๆในภายหลัง (ความดันโลหิตสูง/หลอดเลือดหัวใจตีบ/ข้อสันหลังอักเสบ/โรคติดเชื้อ/เบาหวาน/ลมชัก) ร้อยละ ๓๐.๗๙ความพิการแต่กำเนิด ร้อยละ ๑๘.๒๙ อุบัติเหตุ ร้อยละ ๑๔.๐๙ พันธุกรรม ร้อยละ ๐.๔๕ มากกว่า ๑ สาเหตุร้อยละ ๒.๗๔ และแพทย์ไม่ระบุสาเหตุความพิการ ร้อยละ ๓๓.๔๑ทั้งนี้หากพิจารณาถึงช่วงอายุของผู้พิการในประเทศไทย พบว่าผู้พิการส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๘๑๒,๘๒๕ คน รองลงอยู่ระหว่างอายุ ๑๕ - ๖๐ ปี จำนวน ๗๘๑,๕๗๖ คน และอยู่ช่วงอายุ ๖ - ๑๔ ปี จำนวน ๔๗,๙๔๑ คน และช่วงอายุ แรกเกิดถึง ๕ ปี จำนวน ๑๕,๐๙๖ คนสำหรับการศึกษาของผู้พิการพบว่า ผู้พิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน ๖๑๖,๗๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ๓๗.๕๕ ของผู้พิการที่มีบัตรประจำตัวผู้พิการ โดยผู้พิการที่ไม่ได้รับการศึกษาสามารถแบ่งออกได้เป็น ผู้พิการที่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียนหนังสือจำนวน ๓,๓๐๕ คน และผู้พิการที่อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่รับการการศึกษาจำนวน

---

[๗๑] กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. **รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทยประจำเดือนมิถุนายน ๒๕๖๐**. สืบค้นเมื่อ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑ จาก http://dep.go.th/?q=th/news2560.

๖๑๓,๔๗๘ คน สำหรับผู้พิการที่ได้รับการศึกษา พบว่าผู้พิการมีการศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวนมากสุด๘๔๓,๘๑๙ คน (ร้อยละ ๕๑.๓๗) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาจำนวน ๑๑๕,๖๖๔ คน (ร้อยละ ๗.๐๔) ระดับประกาศนียบัตร จำนวน ๒๒,๐๐๔ คน (ร้อยละ ๑.๓๔) ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔,๑๖๖ คน (ร้อยละ ๐.๘๖) ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑,๘๘๕ คน (ร้อยละ ๐.๑๑) และผู้พิการที่ได้รับการศึกษาในระดับอนุปริญญาจำนวน ๑,๓๐๘ คน (ร้อยละ ๐.๘๘)สำหรับการประกอบอาชีพของผู้พิการจากจำนวนผู้พิการที่อยู่ในวัยแรงงาน (อายุระหว่าง ๑๕ - ๖๐ปี)พบว่ามีจำนวน ๗๘๑,๕๗๖ คน เป็นผู้พิการที่ประกอบอาชีพ จำนวน ๑๙๖,๐๒๑ คน (ร้อยละ ๒๕.๐๘) ผู้พิการที่สามารถประกอบอาชีพได้ แต่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน ๔๖๓,๐๑๘ คน (ร้อยละ ๕๙.๒๔) และผู้พิการที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้เนื่องจากพิการรุนแรงจำนวน ๑๒๒,๕๓๗ คน (ร้อยละ ๑๕.๖๘) โดยผู้พิการส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม อาชีพอิสระ ลูกจ้างภาคเอกชน อาชีพอื่น ๆ และราชการและรัฐวิสาหกิจตามลำดับ

๔. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทย[๗๒] มีแนวโน้มและการพัฒนาบนฐานสิทธิอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้กำหนดมาตรการและการสร้างกลไกเพื่อการคุ้มครองสิทธิผู้พิการในเชิงนโยบายไว้ในกฎหมายตลอดจนให้ผู้พิการได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิ สวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐสถานการณ์ภายนอกที่เป็นโอกาส ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ มีปัจจัยสำคัญที่เกิดจากการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในกระแสโลก ทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิผู้พิการ ยุทธศาสตร์อินชอนเพื่อทำสิทธิให้เป็นจริง ทศวรรษผู้พิการแห่งอาเซียน เป้าประสงค์การพัฒนาที่ยั่งยืน กรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ตลอดจนพันธกรณีระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ได้ส่งผลให้ประเทศไทยได้มีการดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย นโยบาย ให้มีความสอดคล้องกับกระแสการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นโดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิผู้พิการ ซึ่งได้บรรจุกลไกตรวจสอบไว้ในกฎหมาย โดยประเทศไทยจะต้องมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิผู้พิการ ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ เป็นหน่วยงานหลัก และมีรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นกลไกอิสระเพื่อติดตามดูแลร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคมด้านผู้พิการ และที่สำคัญยังมีรายงานของภาคประชาสังคมเป็นรายงานฉบับที่สามคู่ขนานกันไปด้วย และถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานด้านผู้พิการของประเทศไทยที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอกหรือกระแสการพัฒนาระดับโลกที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามนอกจากนี้เป้าประสงค์การพัฒนาที่ยั่งยืน นับว่าเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศ โดยประเทศไทยได้ลงมติรับรองเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs)ปี ๒๕๕๙-๒๕๗๓ ภายใต้ความร่วมมือของสหประชาชาติ ในเดือนกันยายน ๒๕๕๘ โดยต้องบรรลุในอีก ๑๕ ปีข้างหน้า SDGs เป็นวาระการพัฒนาใหม่ของโลกที่จะเป็นแรงกดดันในห่วงโซ่การผลิตในอนาคตที่มุ่งเน้นความเชื่อมโยงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักการ ๕Ps ได้แก่ ประชาชน โลก ความมั่งคั่ง สันติภาพ และความเป็น

---

[๗๒] คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ **โครงการศึกษาทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย** เสนอต่อ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). ๒๕๕๗. หน้า บทคัดย่อ.

หุ้นส่วน ประกอบด้วยเป้าหมาย ๑๗ ข้อ และเป้าประสงค์ ๑๖๙ ข้อ ซึ่ง SDGs นับเป็นภูมิทัศน์ใหม่ที่สร้างแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเป็นแรงกระตุ้นและตัวเร่งในการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนภาคเอกชนและภาครัฐต้องปรับตัวเพื่อก้าวไปสู่ความยั่งยืนซึ่งประเทศไทยต้องนำเอา SDGs มาใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาประเทศ โดยไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง (No one left behind) รวมทั้งผู้พิการด้วยสำหรับสภาพแวดล้อมที่เป็น ความท้าทายในประเทศไทย ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านในหลาย ๆ ด้านทั้งเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ส่งผลให้เกิดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และการปฏิรูปประเทศในทุก ๆ ด้านส่งผลให้ผู้พิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้นนอกจากนี้กรอบแนวทางการพัฒนาประเทศยังกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี เพื่อเป็นกรอบและทิศทางที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนของการพัฒนาประเทศไทย และในขณะเดียวแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ได้มีการประกาศใช้ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ๑๐ ด้านด้วยกัน โดยมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในทุกยุทธศาสตร์ทั้งนี้หากวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็ง พบว่าประเทศไทยมีกฎหมายและนโยบายด้านการพัฒนา

คุณภาพชีวิตผู้พิการที่ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๐และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๑พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น นอกจากนี้[๗๓] การดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการยังมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในระดับชาติและระดับจังหวัดเพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทย ทั้งนี้จุดแข็งอีกประการหนึ่งคือ การมีกลไกคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการประจำจังหวัด รวมถึงคณะอนุกรรมการตามประเด็นและประเภทความพิการที่ครอบคลุมการทำงานในทุกมิติ ซึ่งส่งผลให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ในปัจจุบันได้เกิดกลไกของศูนย์บริการผู้พิการระดับจังหวัดและศูนย์บริการผู้พิการทั่วไปขององค์กรด้านผู้พิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้พิการในพื้นที่ได้เข้าถึงบริการมากยิ่งขึ้น นับว่าเป็นจุดแข็งและจุดคานงัดสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทยในปัจจุบัน นอกจากกลไกต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว องค์กรด้านผู้พิการนับว่ามีความสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านผู้พิการของประเทศไทย โดยในปัจจุบันมีองค์กรด้านผู้พิการจำนวนกว่า ๘๓๕ องค์กรที่ครอบคลุมทุกประเภทความพิการทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด รวมถึงการมีสภาผู้พิการทุกประเภทในทุกจังหวัดการพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อน พบว่าผู้พิการส่วนใหญ่ยังมีฐานะที่ยากจนทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพและการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระยะแรกเริ่มหรือพบความพิการ การเข้าไม่ถึงโอกาสทางการศึกษา และทำให้เกิดปัญหาการไม่มีอาชีพ ไม่มีงานทำ เกิดความไม่มั่นคงในการดำรงชีวิต นอกจากนี้สภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะของประเทศไทยก็ยังไม่เอื้อต่อ การดำรงชีวิตของผู้พิการ ทั้งที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ต่าง ๆ สถานที่ท่องเที่ยว ระบบคมนาคมขนส่ง รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการก็ยังมีราคาที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้พิการที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จริง นอกจากนี้ผู้พิการส่วนใหญ่ยังมี

---

[๗๓] คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕.** (กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์. ๒๕๖๐). หน้า ๒๐ - ๓๕.

ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การถูกเลือกปฏิบัติ ผู้พิการส่วนใหญ่ยังถูกเก็บไว้หลังบ้าน ซึ่งเกิดจากปัญหาด้านเจตคติของครอบครัวและสังคมที่มีต่อผู้พิการและความพิการนั้นเองหากพิจารณาในเชิงระบบของการทำงานด้านผู้พิการ พบว่าการบูรณาการการดำเนินงาน ยังต้องการการยกระดับการจัดบริการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้พิการได้เข้า ถึงและใช้ประโยชนได้จากสิทธิ สวัสดิการบริการสาธารณะอื่น ๆ และความช่วยเหลือจากรัฐอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และฐานข้อมูลด้านผู้พิการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและการจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้พิการ ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้การบังคับใช้กฎหมายและสร้างความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมายยังมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทยเพื่อให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปโดยสรุปแล้วจากการศึกษาและทบทวนสถานการณ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทยนับตั้งแต่การทบทวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในช่วงแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติฉบับที่ ๑ – ๔ (ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๙) การวิเคราะห์กฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการวิเคราะห์สถานการณ์ข้อมูลด้านผู้พิการของประเทศไทย และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการทั้งภายนอกและภายในการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้พิการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปสู่การกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

สำหรับสภาพแวดล้อมที่เป็นความท้าทายในประเทศไทย ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านในหลายๆด้านทั้งเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สงผลให้เกิดการรางรัฐธรรมนูญฉบับใหม่[๗๔] และการปฏิรูปประเทศในทุก ๆ ดานสงผลให้ผู้พิการไดเขาไปมีสวนรวมในกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะดานตาง ๆ ที่เกี่ยวข่องเพิ่มมากขึ้นนอกจากนี้กรอบแนวทางการพัฒนาประเทศยังกำหนดให้มียุทธศาสตรชาติระยะ ๒๐ ปเพื่อเปนกรอบและทิศทางที่มีความตอเนื่องและยั่งยืนของการพัฒนาประเทศไทย และในขณะเดียวแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแหงชาตินี้หากวิเคราะหสภาพแวดล่อมที่เปนจุดแข็ง พบวาประเทศไทยมีกฎหมายและนโยบายด่านการพัฒนาคุณภาพชีวตผู้พิการทที่ครอบคลุมในทุกมิติ ทิงพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แกไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๑พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ เปนต่น นอกจากนี้การดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการยังมีการกำหนดแผนยุทธศาสตรในระดับชาติและระดับจังหวัดเพื่อเปนกรอบและทิศทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทย ทั้งนี้จุดแข็งอีกประการหนึ่งคือการมีกลไกคณะกรรมการสงเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแหงชาติ คณะอนุกรรมการสงเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการประจำจังหวัด รวมถึงคณะอนุกรรมการตามประเด็นและประเภทความพิการที่ครอบคลุมการทำงานในทุกมิติซึ่งสงผลให้การขับเคลื่อนงานเปนไปอยางมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ในปจจุบันได้เกิดกลไกของศูนยบริการผู้พิการระดับจังหวัด และศูนยบริการผู้พิการทั่วไปขององคกรด่านผู้พิการและองคกร

---

[๗๔] สัมภาษณ์ นางรัตนาภรณ์ บุญเพิ่มพูน, ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์ ๓, ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพผู้พิการหยาดฝน. เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ปกครองสวนทองถิ่น ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆซึ่งจะทำให้ ผู้พิการในพื้นที่ได้เข้าถึงบริการมากยิ่งขึ้นนับว่าเป็นจุดแข็งและจุดสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทยในปจจุบัน นอกจากกลไกตาง ๆ ข่างต้นแล้ว องคกรด้านคนพิการนับว่ามีความสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านผู้พิการของประเทศไทย โดยในปัจจุบันมี องค์กรด้านผู้พิการจำนวนกวา ๘๓๕ องคกรที่ครอบคลุมทุกประเภทความพิการทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด รวมถึงการมีสภาผู้พิการทุกประเภทในทุกจังหวัดการพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในที่เปนจุดออน พบวา ผู้พิการสวนใหญยังมีฐานะที่ยากจนทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพและการฟนฟูอยางตอเนื่องตั้งแตระยะแรกเริ่มหรือพบความพิการ การเขาไมถึงโอกาสทางการศึกษา และทำให้เกิดปญหาการไมมีอาชีพ ไมมีงานทำ เกิดความไมมั่นคงในการดำรงชีวิต นอกจากนี้สภาพแวดลอมและบริการสาธารณะของประเทศไทยก็ยังไม่เอื้อต่อการ ดำรง ชีวิตของผู้พิการ ทั้งที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ตาง ๆ สถานที่ ทองเที่ยว ระบบคมนาคมขนสง รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการก็ยังมีราคาที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้พิการที่มีฐานะยากจนไม่ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จริง นอกจากนี้ผู้พิการ ส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆของสังคมการมส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การถูกเลือกปฏิบัติผู้พิการส่วนใหญ่ ยังถูกเก็บไว้หลังบ้าน ซึ่งเกิดจากปัญหาด้านเจตคติของคนใน ครอบครัวและสังคมที่มีตอผู้พิการและความพิการนั้นเอง

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางผู้พิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้พิการ สร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร โดยให้องค์กรทุกภาคส่วนรวมถึงองค์กรธุรกิจเอกชนจัดให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร สร้างพลังอำนาจให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้พิการเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ สร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่าย ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านคนพิการอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมมานำเสนอดังนี้

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ[๗๕] ได้ศึกษารูปแบบและความเป็นไปได้ในการจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชน จาก ๑๑ ชุมชน ได้แก่ นาหว้า คลองเปรียะ น้ำขาว กลุ่มพระสุบิน ร่มเกล้า อ้อมน้อย-อ้อมใหญ่ โรงสีกุดชุม กลุ่มแม่หญิง ชุมชนศีรษะอโศก กลุ่มครูมุกดาและกลุ่มผ้าป่าข้าว โดยได้จำแนกแบบแผนการจัดสวัสดิการของชุมชนได้ ๓ ลักษณะ คือ

๑. เริ่มต้นจากกลุ่มออมทรัพย์แล้วไปสู่การจัดสวัสดิการ แบบแผนนี้แพร่หลายในภาคใต้ โดยมีเงื่อนไข คือ ระดับการครองชีพของประชาชนเพียงพอที่จะทาให้มีเงินออมได้อย่างสม่ำเสมอ การมีผู้นำที่กล้าคิดกล้าริเริ่ม ไม่ติดอยู่กับแบบแผนที่เคยทำกันมา การทำให้เกิดผลตามเป้าหมายและความต้องการของสมาชิก

๒. เริ่มต้นจากหน่วยผลิตแล้วนำไปสู่การจัดสวัสดิการ เกิดจากชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอจึงทำอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน เมื่อเกิดกิจกรรมการรวมกลุ่มที่แน่นอนและมีรายได้

---

[๗๕] ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. **บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย.** (กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖ - ๔๐.

เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็สามารถจัดสรรกำไรไปจัดสวัสดิการให้สมาชิก เงื่อนไขแนวนี้ต้องมีผู้กล้าคิดกล้าริเริ่มแล้วต้องมีปัจจัยเอื้อในการผลิตรวมทั้งมีทักษะการผลิตของคนในชุมชน เงื่อนไขต่อมา คือ การมีตลาดรองรับผลผลผลิต ซึ่งแบบแผนการจัดสวัสดิการนี้จะมีความซับซ้อนและยากลำบากกว่าแนวทางออมทรัพย์ แต่เกิดผลดีด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมาตรฐานและคุณภาพของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนและขึ้นอยู่กับการแข่งขันทางการตลาด

๓. เริ่มต้นจากความเชื่อและอุดมการณ์แล้วนำไปสู่การจัดสวัสดิการ เป็นการสร้างสรรค์สังคมใหม่ตามอุดมคติ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนชีวิต การใช้ชีวิต การบริโภค การผลิต การค้ารวมทั้งความคิดและเจตคติเกี่ยวกับชีวิต แบบแผนการจัดสวัสดิการนี้ไม่สามารถใช้ได้กับชุมชนทั่วไป ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญในการเกิดขึ้น การคงอยู่และการพัฒนา สวัสดิการชุมชนมี ๓ ด้าน คือ ๑) การนำความคิดจากองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกมาใช้ดำเนินการ ๒) จิตวิญญาณที่มีความเชื่อมั่น ความเสียสละ การทุ่มเทแรงกายแรงใจของผู้นำชุมชน ๓) การบริหารจัดการที่เน้นผลประโยชน์ของสมาชิกในชุมชนจะเป็นแรงจูงใจให้เกิดการร่วมมือร่วมใจ

ขัตติยา กรรณสูตและจตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร[๗๖] ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส : กลุ่มนอกกำลังแรงงาน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มนอกกำลังแรงงานมีภูมิหลังคล้ายกัน คือ เป็นกลุ่มที่มีอาชีพไม่มั่นคงแน่นอน มีความสามารถในการเข้าถึงปัจจัยการผลิตได้ค่อนข้างจำกัด การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นไปตามเงื่อนไขของแต่ละกลุ่ม โดยคนยากจนที่อยู่ในชนบทยังคงต้องใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการประกอบอาชีพ ส่วนผู้อยู่ในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ ต้องใช้เงินเพื่อการลงทุนเป็นหลัก ส่วนมากจึงประกอบอาชีพที่ใช้ทุนน้อย แต่ใช้แรงงานมาก เช่น รับจ้างก่อสร้างค้าขายเล็กๆน้อยๆ ส่วนมากคนจนและคนด้อยโอกาส จึงต้องประกอบอาชีพที่ใช้ทุนน้อย ในด้านการเข้าถึงระบบสวัสดิการของรัฐนั้นกลุ่มนอกกาลังแรงงานยังเข้าถึงได้น้อยมาก และไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐอย่างเท่าเทียมเหมือนกับกลุ่มสังคมอื่น โดยมีข้อจำกัดต่างๆในการขอรับสวัสดิการ และได้รับการเลือกปฏิบัติในการให้สวัสดิการ นอกจากนี้สวัสดิการที่ได้รับยังไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอกับความต้องการ

วิทยากร เชียงกูล[๗๗] ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส กลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อยในแต่ละกลุ่มอาชีพ และแต่ละท้องที่ ที่ได้รับสวัสดิการทางสังคมของรัฐ เช่น สวัสดิการด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข โครงการฝึกอบรมวิชาชีพ สวัสดิการเด็ก เงินช่วยเหลือและสงเคราะห์ ฯลฯ ในระดับที่แตกต่างกัน คนที่ออกไปทำงานในเมืองและให้ครอบครัวยังอยู่ในชนบทนั้น ครอบครัวได้รับสวัสดิการด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข รวมทั้งการสงเคราะห์คนชรา ฯลฯ อยู่ในระดับน้อยและไม่ทั่วถึง ส่วนคนที่อพยพโยกย้ายไปอยู่ชุมชนแออัดและในที่ต่างๆ ที่มีภูมิลำเนาไม่มั่นคงถาวร จะมีปัญหาไม่สามารถได้รับสวัสดิการจากรัฐได้เพราะติดระเบียบราชการซึ่งจะให้สวัสดิการตามทะเบียนบ้าน แม้แต่สวัสดิการ

---

[๗๖] ขัตติยา กรรณสูตร และจตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร. **การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส : กลุ่มนอกกำลังแรงงาน.** (กรุงเทพฯ : ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๖). หน้า บทคัดย่อ.

[๗๗] วิทยากร เชียงกูล. **การพัฒนาทุนนิยมในประเทศไทย : ศึกษากรณีสังคมเกษตรกรรมภาคกลางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย.** (กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยด้านสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ๒๕๕๖). หน้า บทคัดย่อ.

สาธารณสุข ๓๐ บาท รักษาทุกโรค รัฐก็จะออกบัตรให้ตามทะเบียนบ้านเดิม ซึ่งทำให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระที่ย้ายไปทำงานในเมืองอื่น ไม่สะดวกที่จะเดินทางไปเพื่อใช้บริการในภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านเดิม แสดงเห็นได้ว่ารัฐจัดสวัสดิการได้ไม่ทั่วถึงตามสภาพการณ์จริง อีกทั้งคนจนและคนด้อยโอกาสกลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย มีปัญหาการศึกษาต่ำและมีความรู้สึกต่ำต้อย ไม่กล้าติดต่อขอรับสวัสดิการจากรัฐ ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้รัฐบาลปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดให้อยู่ในสภาพที่ดีขึ้น และออกเอกสารสิทธิ์ให้กับผู้อยู่อาศัยเพื่อประโยชน์ในการขอรับสวัสดิการสังคมและรัฐควรให้ประชาชนขึ้นทะเบียนกับโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้เคียงกับที่อยู่ปัจจุบันไม่ว่าจะมีทะเบียนบ้านที่อยู่หรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้รัฐควรจัดให้มีการจัดระบบประกันสังคม สาหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อยด้วย และส่งเสริมให้รวมพลังกันเพื่อที่จะช่วยเหลือกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้ไข หรือลดปัญหาความยากจนได้ดียิ่งขึ้น

อภิญญา เวชยชัยและกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์[๗๘] ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส : กลุ่มคนจนผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเสี่ยงที่ประสบปัญหาทางสังคม ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มคนจนผู้ด้อยโอกาสและผู้ประสบปัญหาทางสังคม เป็นกลุ่มที่ถูกตีตราจากสังคม ดูถูกเหยียดหยาม รังเกียจ ปัจจัยที่นำไปสู่ความจน ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐาน ประกอบด้วย ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ความล้มเหลวของการผลิตผลกระทบของการพัฒนา ฯลฯ ซึ่งทำให้เกิดความยากจนขัดสน จนขาดโอกาส ไร้อำนาจ และขาดศักดิ์ศรีในตัวเองในที่สุด คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอในการจัดสวัสดิการสำหรับคนจนผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเสี่ยงที่ประสบปัญหาทางสังคม ดังนี้

๑. จะต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ใหม่ เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างสังคม

๒. ส่งเสริมและผลักดันให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้ขยายพื้นที่ทางสังคม เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาของกลุ่มมากขึ้น

๓. ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันจัดสวัสดิการชุมชน เปิดโอกาสให้เข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบต่างๆมากขึ้น

๔. ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถค้นหาศักยภาพเดิมในชุมชน ส่งเสริมภูมิปัญญาดั้งเดิมในชุมชนอันนำไปสู่กระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเองที่ชุมชนมีอยู่แล้ว

๕. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์กลั่นกรองผู้ประสบปัญหาที่ควรได้รับสวัสดิการจากชุมชน เพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือกันและกันที่เป็นมาตรฐาน ก่อนที่ความช่วยเหลือของรัฐจะมาถึง

๖. ส่งเสริมให้มีกองทุนสวัสดิการชุมชน จะได้เป็นปัจจัยในการช่วยเหลือกันและกัน

๗. ผลักดันให้ประชาชนผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่มีศักยภาพ ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการของชุมชนตามความเหมาะสม

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ[๗๙] ได้สังเคราะห์ ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส ผลการศึกษาสรุปได้ว่า รัฐต้องจัดสวัสดิการเร่งด่วนสาหรับกลุ่มที่ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะดา

---

[๗๘] อภิญญา เวชยชัยและกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. **การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส : กลุ่มคนจนผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเสี่ยงที่ประสบปัญหาทางสังคม.** (กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๖). หน้า บทคัดย่อ.

[๗๙] ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. **บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย.** หน้า บทคัดย่อ.

รงชีพอยู่ไม่ได้ เช่น คนชราผู้ติดเชื้อเอชไอวี ฯลฯ คนเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมโดยด่วน ในส่วนคนจนกลุ่มอื่นๆ ที่นอกเหนือจากกลุ่มดังกล่าว พบว่า สิ่งที่ต้องการคือ การพัฒนาทักษะวิชาชีพ สถานที่ในการประกอบอาชีพ สวัสดิการด้านการศึกษาสาหรับบุตรหลาน ผู้วิจัยเสนอแนะว่า การจัดสวัสดิการให้มีประสิทธิผลนั้น จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการที่จาเป็นให้กับคนยากไร้ก่อน ซึ่งการจัดสวัสดิการไม่จาเป็นต้องให้วัตถุปัจจัยเสมอไป สำหรับคนบางกลุ่มแล้ว การจัดสวัสดิการด้านสิทธิและการคุ้มครอง ก็เพียงพอต่อความต้องการแล้ว เช่น แรงงานนอกระบบ แรงงานต่างด้าว กลุ่มชาติพันธุ์ ฯ รูปแบบของการจัดสวัสดิการควรจะเป็นลักษณะของหุ้นส่วนความร่วมมือทางสังคมโดยส่วนหนึ่งเป็นภาครัฐ ส่วนที่เหลือเป็นภาคธุรกิจ เอกชน ชุมชน

อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์ และคณะ[๘๐] ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการสนับสนุนการจัดสวัสดิการโดยองค์กรชุมชนในเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ ในโครงการวิจัยนำร่องขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมเชิงพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น หนึ่งในชุดโครงการวิจัยนาร่องขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมเชิงพื้นที่ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผลการศึกษาพบว่า ในจังหวัดขอนแก่นมีการดำเนินการ ๒ รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการจัดการโดยภาครัฐ มีการดำเนินงานผ่านคณะกรรมการบริหารกองทุนในรูปแบบการทางานที่เน้นโครงการ (Project Oriented) เป็นตัวขับเคลื่อนและอยู่ภายใต้ระเบียบของราชการ รูปแบบที่สองโดยชุมชนท้องถิ่นจะดำเนินงานผ่านคณะอนุกรรมการชุมชนท้องถิ่นจังหวัดเน้นการทำงานในลักษณะเครือข่ายในท้องถิ่นและมีความยืดหยุ่นสูง ซึ่งการจัดสวัสดิการเป็นแบบผสานระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน (Mix Welfare regime)

จากการศึกษาข้อมูลต่างๆ ด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่นักวิชาการได้ทำการศึกษาทำให้ทราบว่า สถานการณ์ปัจจุบันผู้พิการยังมีไม่ได้รับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และยังไม่ได้รับการฟื้นฟูทุกด้าน อย่างจริงจังจากภาครัฐ และสังคม ถึงแม้ภาครัฐจะมีโครงการต่าง ๆ มากมายเพื่อช่วยเหลือผู้พิการ แต่บางครั้งอาจไม่ตรงตามความต้องการของผู้พิการอย่างแท้จริง จึงไม่เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของเขา ผู้พิการบางคนอยู่ห่างไกล มีฐานะยากจน เขาไม่ถึงความช่วยเหลือของภาครัฐ ซ้ำยังขาดการช่วยเหลือทางสังคม จึงกลายเป็นผู้พิการที่ถูกทอดทิ้ง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทั้งทางร่างกาย และจิตใจ มีสิทธิในความเป็นมนุษย์เหมือนคนปกติทั่วไปผู้พิการบางคนอามีความสามารถหลาย ๆ ด้าน ซึ่งได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพ อาจทำประโยชน์ และช่วยพัฒนาสังคมได้ แต่ในปัจจุบันสังคมยังไม่ให้การยอมรับผู้พิการมากนัก ผู้พิการ ที่สามารถไปไหนมาไหนได้จะออกจากบ้านไปหารายได้โดยการรับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สามารถทำได้ ส่วนที่ไปไหนไม่ได้ก็ไม่มีรายได้ ต้องอาศัยรายได้ของครอบครัวซึ่งมีฐานะยากจน ยังไม่ได้รับการส่งเสริมด้านอาชีพ ผู้พิการส่วนใหญ่อยากช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว มีรายได้ไม่ขัดสน ได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน และสังคม การเข้าถึงการให้บริการด้านสุขภาพน้อย เนื่องจากลำบากในการเดินทางประกอบกับฐานะยากจนไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ไม่ทั่วถึง ส่วนใหญ่ได้รับเพียงสวัสดิการด้านรักษาพยาบาล ส่วนน้อยได้รับเบี้ยยังชีพ และเงินช่วยเหลือครอบครัว เนื่องจากผู้พิการบางส่วนมีฐานะยากจนบางรายไม่มีเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางมารับบริการที่

---

[๘๐] อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์. **การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมเชิงพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น.** (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ ปีที่ : ๒๗ ฉบับที่ : ๑ พ.ศ. ๒๕๕๓). หน้า ๘๑ - ๑๐๖.

ศูนย์บริการผู้พิการเนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก ทำให้ไม่ได้รับบริการขาดผู้ดูแลเมื่อมารับบริการไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจเรื่องสวัสดิการ ผู้พิการจึงไม่สามารถที่จะเข้าถึงสิทธิ และสวัสดิการที่พวกเขาจะได้รับ แต่อย่างไรก็ตามนโยบายของรัฐก็ได้กำหนดแผนและยุทธศาสตร์ต่าง ๆเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้พิการได้รับความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย ๒) เพื่อศึกษาความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย และ ๓) เพื่อเสนอนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยไว้ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยแบบผสมผสาน ดังนี้

๑.การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษารวบรวมข้อมูล จากเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารที่แสดงถึงความสัมพันธ์ถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา กระบวนการ และแนวทางการจัดสวัสดิการของผู้พิการ ดังนี้

๑) ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ รายงานวิจัย และเอกสารอื่น ๆ โดยอาศัยแนวคิดการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการทั้งในและต่างประเทศเป็นกรอบการศึกษา

๒) ทำการวิเคราะห์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการทั้งในระดับนโยบาย ชุมชน ประชาชน องค์กรในประเทศและต่างประเทศ

๓) ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ กระบวนการ และแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในรูปแบบต่าง ๆ

๔) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมาของการใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๒.การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการความเป็นมา รูปแบบ กระบวนการกำหนดนโยบาย ชุมชน ประชาชน องค์กร ในพื้นที่เป้าหมาย โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๑) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรจำนวน ๔ องค์กร โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเน้นเป็นองค์กรที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้นโยบายและจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ได้แก่

สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี	จังหวัดอุบลราชธานี
สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา	จังหวัดนครราชสีมา
มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ	จังหวัดชลบุรี

ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหยาดฝน จังหวัดเชียงใหม่

๒) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการจำนวน ๘ รูป/คนกระจายตามหน่วยงานทั้ง ๔ จังหวัด และผู้พิการที่รับบริการสวัสดิการสังคม จำนวน ๒๙ รูป/คน รวมทั้งสิ้น ๓๗ รูป/คน

๓) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย

๔) สรุปและนำเสนอผลการวิจัยที่จากการศึกษาในเชิงเอกสาร และภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นมา แนวคิด หลักการ กระบวนการสร้าง รูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ทั้งนี้เน้นการนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศได้รับทราบ

๕) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Information)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการจำนวน ๘ รายกระจายตามหน่วยงานทั้ง ๔ จังหวัด และผู้พิการที่รับบริการสวัสดิการสังคม รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อได้แนวคิด หลักการ กระบวนการสร้างรูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการจำนวน ๓๗ รูป/คน (ผนวก จ.หน้า๑๓๕)

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เน้นศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วยการเก็บรวมรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย การรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะเน้นการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาแนวคิด กระบวนการสร้างนโยบายจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการเพื่อดำเนินการวิจัย จึงใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

๑) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการ โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์จากเอกสาร รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวคิด หลักการและกระบวนการสร้างนโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๒) ศึกษาและติดตามการใช้นโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ของหน่วยงานในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อรวบรวมปัญหา และการหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการให้ผู้พิการให้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงมีเครื่องมือในการศึกษา คือ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ (Inter-view Guideline)

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าชุมชนหรือหัวหน้าองค์กรผู้พิการ ในกลุ่มเป้าหมายช่วยให้ข้อมูลในการตอบแบบสัมภาษณ์

ลงพื้นที่เป้าหมาย โดยคณะผู้วิจัยลงพื้นที่เป้าหมาย ทั้ง ๔ หน่วยงาน ด้วยตนเอง

๒) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการ และผู้ที่เกี่ยวข้องการใช้นโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๓)รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด หลักการและกระบวนการสร้างนโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ด้วยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้มีการศึกษาเอกสาร(Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา(Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

๑) วิเคราะห์แนวคิดความเป็นมา กระบวนการ นโยบาย และรูปแบบการจัดสวัสดิการ ตามความคิดเห็นของรัฐบาล องค์กร ชุมชน รวมทั้งนักวิชาการ

๒) ศึกษาวิเคราะห์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการทั้งในและต่างประเทศ

๓) การสร้างนโยบายการจัดสวัสดิการผู้พิการในสังคมไทย

๔) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มาทำการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานเพื่อพัฒนานโยบายการจัดสวัสดิการผู้พิการในสังคมไทย

๕) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์จากการลงพื้นที่เป้าหมายเพื่อนำเสนอนโยบายการจัดสวัสดิการผู้พิการในสังคมไทย ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย องค์กร ชุมชน และปัจเจกบุคคล

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะมีการนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะการพรรณนาความ(Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่าย และการพรรณนาประกอบเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างแนวคิด หลักการและกระบวนการพัฒนานโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย นอกจากนั้นจะเป็นการจัดการความรู้ระหว่างองค์ที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันให้เกิดนโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการที่เหมาะสมต่อไป

อนึ่ง เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ จัดได้ว่าเป็นกลุ่มที่เปราะบางในสังคม ดังนั้นในการดำเนินการวิจัยนั้นได้ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และปฏิบัติตามแนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์แห่งชาติไทย(Thai National Ethical Guidelines for Research

Involving Humans) อย่างเคร่งครัดโดยได้ขออนุญาต ผู้ให้ข้อมูลในการให้สัมภาษณ์(Informed Consent) ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หรือรักษาความลับ (Confidentiality) ของผู้ให้ข้อมูล และอาจมีการใช้นามสมมุติของผู้ให้ข้อมูล(Anonymity)

บทที่ ๔

กลไกขับเคลื่อนนโยบายการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการนั้น พบว่าในอดีตการจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้พิการนั้นมีฐานคติมาจาก“เวทนานิยม”ความเมตตา ผู้ด้อยโอกาสในสังคม ต่อมาแนวคิดเหล่านี้มีส่วนที่ช่วยผลักดันให้รัฐเข้ามาส่งเสริมช่วยเหลือผู้พิการ จึงนำไปสู่การช่วยเหลือและมีองค์กรการกุศลเกิดขึ้น ภายใต้การทำงานแบบสงเคราะห์(การทำบุญ) ต่อมาแนวคิดประชาธิปไตยเสรีนิยมและระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานด้านผู้พิการอย่างแยกไม่ออก ต้องติดอยู่กับเศรษฐกิจทุนนิยม โดยมองประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก จะเห็นได้จากการกู้เงินกองทุนผู้พิการ ซึ่งเกิดปัญหาหนี้สินและปัญหาอื่นๆตามมา นอกจากนั้นแล้วยังมีปัญหาตามมาคือการเข้าสู่ตลอดแรงงาน ซึ่งผู้คนในสังคมมองว่าเขาเหล่านั้นมีความพิการ (บกพร่อง) แต่แนวคิดการเสริมพลัง(Empowerment) การดำเนินชีวิตอิสระ(Independent living) ของกลุ่มผู้พิการที่อยู่ชายขอบของสังคม จึงถูกดึงมาเชื่อมเข้ากับประเด็นในเรื่องศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีสิทธิ และเสรีภาพแห่งบุคคลได้รับความคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทำให้แนวคิดบนพื้นฐาน ของความเมตตา “เวทนานิยม” ลดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมถูกแบ่งแยกทุน ทางสังคมสูญหายไปความเป็นพี่น้องเริ่มจืดจางลง ส่วนแนวคิดการเสริมพลังบนเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเองก็ไม่สามารถนำพาผู้พิการไปสู่สิ่งที่พวกเขาอยากเป็นอยากไปได้ ก็เพราะผู้พิการก็ยังคงเสียขาดโอกาส มีความไม่เท่าเทียมและไม่รู้เท่าทันการพัฒนาตามกระแสหลักดังกล่าวข้างต้น ตอบสนองเพียงบางกลุ่มบางผู้เท่านั้น

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการของสังคมไทยในปัจจุบัน มีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนดำเนินการเป็นจำนวนมาก บางหน่วยงานดำเนินงานในรูปแบบที่หลากหลาย บางหน่วยงานดำเนินงานเฉพาะอย่างมากน้อยแตกต่างกันไป ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอการรูปแบบนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทยเพิ่มเติมจากที่รัฐบาลได้ดำเนินการอยู่แล้วให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้พิการ ซึ่งเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

๔.๑ กลไกขับเคลื่อนสวัสดิการด้านการศึกษาสำหรับผู้พิการ

สำหรับสวัสดิการด้านการศึกษาสำหรับผู้พิการในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาสำหรับผู้พิการในสังคมไทยเป็นระบบสวัสดิการที่มีความครอบคลุม สนองความต้องการของผู้พิการในรูปแบบที่หลากหลายอยู่แล้ว[๘๑] ซึ่งลักษณะเนื้อหาด้านสวัสดิการด้านการศึกษา มีความครอบคลุมและความเพียงพอเห็นได้จากการดำเนินงานขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแหง ที่ร่วมกันจัดการศึกษาในหลายรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แกไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๐ “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาส

---

[๘๑] สัมภาษณ์นางสาวมณีรัตน์ ตัณฑวรรธนะ, นายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือผู้มีร่างกาย หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถ พึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล ด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ รูปแบบของสวัสดิการด้านการศึกษาสำหรับผู้พิการมีฐานคิดที่สำคัญจากตัวระบบกฎหมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็น "เครื่องมือในการสร้างความเป็นธรรม" ต่อผู้พิการในการได้รับสิทธิและประโยชนด้านการศึกษา อีกนัยหนึ่ง ชี้ให้เห็นถึง "ความเหมาะสมตามความต้องการจำเป็น" ของผู้พิการกล่าวคือ ลักษณะสวัสดิการที่เกิดขึ้นเป็นการกำหนดหรือการออกแบบสวัสดิการที่ตรงตามความต้องการจำเป็น ของผู้พิการ (met theirs needs) ดังเห็นได้จากสวัสดิการการศึกษาสำหรับผู้พิการในวรรคสองที่ได้ จัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ ไดรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ รวมทั้งกฎหมายและปฏิญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้พิการไดรับบริการทาง การศึกษาตรงตามความต้องการจำเป็น พิเศษเฉพาะบุคคล และสามารถดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living: IL) ได้ในทุกบริบทของสังคม ภายใต้นโยบายสังคมไทยไม่ทิ้งกัน เพื่อให้รับทราบถึงข้อมูลที่ทางรัฐบาลกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้พิการในด้านสวัสดิการด้านการศึกษาของผู้พิการเป็นเช่นไร ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอพอสังเขปดังนี้

ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งโครงสร้างการบริหารออกเป็น ๕ องค์กรหลัก คือ ๑) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ๒) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๓) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ๕) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หน่วยงานดังกล่าวข้างต้นมีบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ[๘๒] รวมทั้งการ จัดการศึกษาสำหรับผู้พิการทุกประเภท ซึ่งครอบคลุมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) การเตรียมความพร้อมและประสานส่งต่อจนถึงวัยเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยด้วย รูปแบบวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมสำหรับผู้พิการทุกประเภทตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ และสามารถจำแนกการจัดบริการทางการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ให้กับผู้พิการ ๙ ประเภทความพิการ ตามหน่วยงานหรือองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการตามลำดับ ดังนี้

๑. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้บริการการศึกษาในระบบ ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑.๑ โรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน ๔๓ โรง ใน ๓๕ จังหวัด รับนักเรียนพิการที่มีความพิการในระดับรุนแรงจากผู้พิการในวัยเรียนทั่วประเทศ เข้าเรียนแบบประจำในทุกช่วงชั้น (ปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย) แบ่งเป็น ๔ ประเภทสถานศึกษาซึ่งมีการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ได้แก

๑.๑.๑ โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

๑.๑.๒ โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติ

---

[๘๒] ราชกิจจานุเบกษา, http://www.ratchakitcha.soc.go.th/RKJ/announce/search.jsp. เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๑.

๑.๑.๓ โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

๑.๑.๔ โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ

๑.๒ ศูนย์การศึกษาแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก

๑.๒.๑ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา

๑.๒.๒ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดการดำเนินการดังกล่าว มีการให้บริการทางการศึกษาสำหรับผู้พิการแบบหมุนเวียน (ประจำ และไป–กลับ) ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่ม สำหรับผู้พิการทั้ง ๙ ประเภทความพิการด้วยการให้บริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ และ การปรับบ้านเป็นห้องเรียนเปลี่ยนพ่อแม่เป็นครู ที่โรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วม และที่สถาน- พยาบาล (กรณีเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง) เพื่อเตรียมความพร้อมและประสานส่งต่อเข้าสู่ระบบการศึกษา ตามลำดับรวมทั้งการให้บริการองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษแกพ่อแม่ ผู้ปกครองและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องการจำแนกความพิการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการสามารถจำแนกความพิการเป็น ๙ ประเภทความพิการ ดังนี้

๑) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น

๒) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

๓) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

๔) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ

๕) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู

๖) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

๗) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์

๘) บุคคลออทิสติก

๙) บุคคลพิการซ้ำซ้อน

๑.๓ การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามนโยบายของรัฐบาลในปี พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เด็กพิการทุกผู้ที่อยากเรียน ตองไดเรียน ดังนั้น จึงมีการรับนักเรียนพิการเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป

สรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถจัดบริการทางการศึกษาสำหรับผู้พิการทั้ง ๙ ประเภทความพิการใน ๓ รูปแบบข้างต้น

๒.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้การศึกษาสำหรับผู้พิการในรูปแบบสถานศึกษาเรียนร่วม ในระดับอาชีวศึกษา

๓.สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ให้บริการการศึกษาสำหรับผู้พิการในรูปแบบเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไปตั้งแต่ระดับต่ำกว่าระดับปริญญาตรีจนถึงระดับปริญญาเอก

๔. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาสำหรับผู้พิการ ๒ หน่วยงาน คือ

๔.๑ สำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จัดการศึกษาพิเศษสำหรับผู้พิการในระบบ ๒ รูปแบบ โดยแบ่งเป็น

๑) โรงเรียนเฉพาะความพิการ ๒) โรงเรียนเอกชนจัดการเรียน

๔.๒ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดกิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายรับบริการและมีวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจนมีรูปแบบหลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและ ศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามศักยภาพ ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู โดยจำแนกเป็น

๔.๒.๑ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

๔.๒.๒ การศึกษาต่อเนื่อง ได้จำแนกเป็น

๑) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น และการฝึก อบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชนในชีวิตประจำวันและพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายและทันสมัยสามารถให้บริการ ได้อย่างกว้าง

๒) การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนมุ่งจัดโดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมการเข้าค่าย การประชุมสัมมนา การศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำ ความรู้ไปพัฒนาสังคมชุมชน

๓) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตมุ่งจัดให้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดกิจกรรม การศึกษาที่มุง เน้นให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความสามารถในการจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข โดยเน้นกิจกรรมของสถานศึกษา ๓D ได้แก การปกครองระบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (democracy) มีคุณธรรม จริยธรรม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (decency) และมีภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (drug-free) รวมทั้ง กิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชนต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

การศึกษาถือว่าเป็นการสร้างความเจริญงอกงามให้กับผู้ได้รับการศึกษา การอบรมบ่มเพาะให้เป็นดีมีอาชีพ นับเป็นด่านแรกที่สำคัญสำหรับผู้พิการ ซึ่งทุกคนต้องมีความรู้เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ ในสังคม ความรอบรู้ในเรื่องราวของชีวิตความเป็นอยู่ด้านต่างๆ เหมือนกับผู้ทั่วไป ทั้งการศึกษาจะ เป็นตัวสร้างงานสร้างอาชีพให้กับผู้พิการ จึงเป็นเสมือน “เครื่องมือที่จะช่วยในการหาปลา” การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องที่จำเป็นในชีวิต[๘๓] การเรียนรู้ในสังคม ส่วนใหญ่มีปัญหา ในผู้พิการทุกประเภท เช่น ผู้พิการทางสายตาไม่มีคอมพิวเตอร์อักษรเบลล์ ไม่สามารถอ่านหนังสือ คนหูหนวก ไม่มีล่าม ผู้ทางจิตหรือพฤติกรรม ไม่สามารถเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้ การรับรู้การ ประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม/สมาคมผู้พิการที่พวกตนสังกัด “การสร้างความตระหนักรู้ในสังคม” เอกสารดูแลผู้พิการ[๘๔] สำหรับผู้ดูแลผู้พิการรวมทั้งการแก้ปัญหาต้นเหตุของความพิการ การป้องกันความพิการซ้ำซ้อน ซึ่งต้องมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น แต่ในชนบทจะแตกต่างกับในเมือง ผู้ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการศึกษา การส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อ เพื่อการประกอบอาชีพที่ดีกว่า ผิดกับผู้พิการที่มีโอกาสน้อยในการศึกษา มีปัญหาในแต่ละประเภทผู้พิการ โดยเฉพาะชนบทจะมีความแตกต่างทางด้านการศึกษาจะล้าหลัง เพราะตามหมู่บ้าน ตามชุมชนจะไม่ให้ความสำคัญเท่าไร อันเป็นอุปสรรคอย่างมากใน

---

[๘๓] สัมภาษณ์นายณรงค์ รัตนโสภา, หัวหน้าฝ่ายวิชาการ มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ, เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๑.

[๘๔] สัมภาษณ์นายธนัฏฐ์โชค บุญพงศ์ปริตร, ผอ.ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

การพัฒนาการศึกษา จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลจึงได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายในอนาคตสำหรับผู้พิการแนวทางส่งเสริมสวัสดิการด้านการศึกษาให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นดังนี้

๔.๑.๑ ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการระดับชุมชน เนื่องจากความต้องการด้านอาชีพสิ่งจำเป็นที่สุดของผู้พิการ เพื่อความมั่นคงในชีวิตและดำรงชีพได้ มีรายได้เลี้ยงตนเอง และครอบครัว การมีงานที่มั่นคง อาชีพที่เหมาะสม มีตลาดรองรับผลผลิต มีการจ้างงานในตำแหน่ง เงินเดือนที่ เหมาะสม การได้รับการฝึกอาชีพ แต่มีหลายปัญหาของผู้พิการที่ยังมีอาชีพไม่มั่นคงยกเว้นระดับแกนนำ กลุ่มสมาคมผู้พิการต่างๆ ที่มีอาชีพ เป็นหลักเป็นฐาน ส่วนใหญ่ผู้พิการมีอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับความ ต้องการของตลาดแรงงาน ของโรงงานอุตสาหกรรม ที่กำหนดให้คนงาน ๒๐๐ ผู้ต้องมีผู้พิการ ๑ คน เป็น กฎหมายขอความร่วมมือไม่ใช่บังคับ[๘๕] ผู้ประกอบการจึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญ น่าจะมีแรงจูงใจให้กับ ผู้ประกอบการส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การที่ผู้พิการมีอาชีพประจำที่จะสร้างรายได้ให้พออยู่พอกินแก่การดำรงชีวิตเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการ เพราะการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ในเรื่องของการทำมาหากิน นำความรู้มาใช้ ในการประกอบอาชีพ หากมีอาชีพที่มั่นคงจะส่งผลถึงรายได้ที่สร้างความมั่นคงในชีวิต นั่นหมายถึงการมีรายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัว ทั้งยังไม่เป็นภาระกับผู้ในสังคม ชุมชนและครอบครัว แต่จากข้อมูลพบว่าผู้พิการให้ความสำคัญกับเรื่องของอาชีพ เป็นอันดับแรกๆ ขณะที่ทางราชการได้ให้ผู้พิการกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งการดำรงชีวิตในสังคมเมืองกับชนบทต่างจังหวัดมีความแตกต่างกันอย่างมาก[๘๖] เพราะในเมืองทุกอย่างจะต้องใช้เงินในการดำรงชีวิต ต่างกับชนบทที่สังคมอาจไม่ต้องใช้เงินอย่างเดียว ค่าใช้จ่าย ค่าครองชีพไม่แพง โดยที่ผู้ในชนบทมักมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน การแบ่งปันกัน การให้เงินเพื่อสร้างอาชีพ ต้องพิจารณาการให้เงินมิใช่ให้เปล่า แต่ต้องเอาคืนซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์กับการศึกษาและ อาชีพมีความเชื่อมโยงกัน

๔.๑.๒ ศูนย์ให้บริการความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและสวัสดิการที่รัฐบาลจัดให้ เนื่องจากการลงพื้นที่ทำให้ทราบว่าถึงแม้ว่ารัฐบาลกำหนดนโยบายสำหรับผู้พิการมีสิทธิในการบริการสวัสดิการสังคมจากภาครัฐ ซึ่งมีสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์สำหรับผู้พิการมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอาชีพ การศึกษา ทุนประกอบอาชีพ แต่องค์กรต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคไม่ว่าจะเป็นสถานที่ราชการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา หรือแม้แต่ครอบครัวผู้ดูแลผู้พิการยังขาดการข้อมูลเหล่านี้ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ทราบข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นการปิดโอกาสสำหรับผู้พิการไม่ให้เข้าถึงบริการด้านสวัสดิการสังคมจากภาครัฐอย่างทั่วถึง ปัญหาสำคัญของสถานที่ราชการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา ได้แก่ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดกลไกการตรวจสอบจากประชาชน การบริหารอยู่ในระดับปิด สำหรับแนวคิดจากผู้ศึกษาการที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้พิการหรือคนด้อยโอกาสที่ตกอยู่ในภาวะกลุ่มเสี่ยงที่ประสบปัญหาทางสังคม ให้สามารถมีชีวิตในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างคนปกติธรรมดา จำเป็นต้องสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและอยู่ในสังคม ชุมชน เหมือนคนปกติทั่วไป สนับสนุนและให้โอกาส ไม่ว่าจะเป็นในรูปของการเสนอแนวคิดเห็นในกลุ่มของตนเอง การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ การให้เกียรติและการยอมรับของคนใน

---

[๘๕] สัมภาษณ์นางพรจันทร์ เกียรติศิริโรจน์, นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๘๖] สัมภาษณ์นางสาวศิริภรณ์ มูลปัน, พี่เลี้ยงศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ชุมชน จากแนวคิดการช่วยเหลือในด้านเหล่านี้ เป็นการช่วยเหลือไม่มีสิ้นสุด[๘๗] จึงควรมีศูนย์ให้บริการความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและสวัสดิการที่รัฐบาลจัดให้ เพื่อให้ผู้พิการ และญาติ รับทราบ และสามารถที่จะมีความรู้ และเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ รวมทั้งความรู้เบื้องต้นในการดูแลสุขภาพด้วยตัวเอง รวมทั้งการช่วยเหลืออย่างถูกต้องจากผู้ดูแล นอกจากนั้นศูนย์ดังกล่าวยังทำหน้าที่ติดต่อประสานให้ ผู้พิการ และผู้ดูแลได้รับสิทธิในการพัฒนาตนเองที่จะนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาไปสร้างรายได้เลี้ยงชีพและครอบครัว จะเป็นการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและดำรงชีวิตร่วมกับสังคมอย่างปกติทั่วไป

๔.๒ กลไกขับเคลื่อนสวัสดิการด้านการแพทย์สำหรับผู้พิการ

การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางแพทย์จากบุคลากรทางการแพทย์ บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีทางการแพทย์ในสถานพยาบาลของรัฐ บริการอุปกรณ์เครื่องช่วยผู้พิการ บริการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนกายอุปกรณ์เครื่องช่วยผู้พิการ สิทธิเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องนั้น จากการสัมภาษณ์[๘๘]พบว่าความต้องการด้านสุขภาพการดูแลสุขภาพเป็นสิ่งที่ควบคู่กับการศึกษาและอาชีพที่ผู้ทั่วไปและผู้พิการต้องได้รับการเอาใจใส่ดูแลให้มีสุขภาพอนามัยที่ดี สิ่งสำคัญประการแรก คือการป้องกันให้ผู้ทั่วไปป้องกัน ไม่ให้เกิดความพิการ ตั้งแต่การตั้งครรภ์ การคลอด และการเจริญเติบโตตามวัยต่างๆ การได้รับวัคซีน หากพิการก็ได้รับการดูแลและการฟื้นฟู โดยเฉพาะผู้พิการอาจมีความพิการแต่ละประเภทและความ พิการซ้ำซ้อน ดังนั้นการดูแลสุขภาพอนามัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การมีหลักประกันสุขภาพ(บัตรทอง) การได้รับยาที่จำเป็นโดนเฉพาะทางจิตเวชที่ต้องรับประทานประจำ[๘๙] ซึ่งสำนักงานการสร้างหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(สปสช.) ไม่ได้ระบุไว้ในบัตรทอง ผู้ป่วยต้องซื้อเอง มีภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่ยากลำบาก เหมารถ เสียค่าใช้จ่ายสูง การรอคอยที่นาน การไม่สามารถสื่อสารและรับรู้ ระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ เช่นผู้พิการทางการได้ยิน โรงพยาบาลขาดล่าม การสื่อสารไม่ เข้าใจกัน การเจ็บป่วยแล้วได้รับการดูแลที่มีมาตรฐานและเพียงพอ การให้บริการที่เป็นธรรม อำนวย ความสะดวกให้กับผู้พิการ เช่นความรวดเร็ว มีช่องทางด่วนเฉพาะ ผู้พิการมีความต้องการมากกว่าคนปกติ เพื่อเสริมความต้องการจุดนี้ของผู้พิการจากการลงพื้นที่ศึกษาวิจัยจึงขอนำเสนอแนวคิดสถานพยาบาลที่ใช้พื้นที่ของวัดเพื่อเสริมนโยบายสำหรับบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ และญาติหรือผู้ดูแลเข้ามาใช้บริการเนื่องอยู่ใกล้ภูมิลำเนาลดเวลาในการเข้าขอรับบริการเนื่องจากโรงพยาบาลส่วนใหญ่จะมีผู้มาใช้บริการเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน การส่งเสริมนโยบายให้ศาสนาสถานในชุมชนเป็นที่บำบัดฟื้นฟูผู้พิการจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้พิการดีขึ้นได้อย่างแน่นอน

---

[๘๗]สัมภาษณ์นายปัตฎิกรณ์ พัฒนา, ผู้พิการสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

[๘๘] สัมภาษณ์นางรัตนาภรณ์ บุญเพิ่มพูน, ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์, สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี, เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๘๙] สัมภาษณ์นายอิศรานุวัฒน์ กลัดแก้ว, ผู้พิการศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๔.๒.๑ ศาสนสถานเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ เนื่องจากพบว่ามีวัดบางแห่งมีความพร้อมที่จะบริการให้ความสะดวกเพื่อช่วยเหลือเหลือผู้พิการ เช่น หลวงพ่อเมือง พลวฑฺโฒ วัดป่ามัชฌิมาวาส จ.กาฬสินธุ์ สถานที่ตั้งพุทธบูชาคลินิกการรักษาผู้ป่วยทางกาย โดยใช้หลักจิตอาสา ซึ่งกรณีนี้ไม่แตกต่างจากวัดทุ่งบ่อแป้น อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง ซึ่งเป็นศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมฤกษ์ - อัมพาต มากว่า ๒๐ ปี จากเดิมที่ใช้โรงครัวของวัดเป็นสถานที่ฟื้นฟูผู้ป่วยจำนวนเพียง ๒ - ๓ ผู้ ปัจจุบันขยับขยายเป็น ๑๓ อาคาร สามารถรองรับผู้ป่วยได้วันละ ๗๐ ผู้ ทั้งที่พักค้างคืน และเดินทางไป - กลับ ส่วนพระครูอาทรประชากิจ เจ้าอาวาสผู้ก่อตั้งศูนย์ฯได้วางแนวทางบิหารของศูนย์อย่างเป็นระบบและได้พยาบาลจิตอาสาจากโรงพยาบาลห้างฉัตร โรงพยาบาลลำปาง และโรงพยาบาลค่ายสุรศักดิ์มนตรี โดยทุกผู้ใช้วันหยุดของตนเองผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนมาช่วยกันดูแลผู้ป่วยที่ศูนย์ฟื้นฟู และพัฒนางานให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานยิ่งขึ้น

ศาสนาสถานการพัฒนาศูนย์การฟื้นฟูแต่ละแห่งพบว่ามีลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป จากเพียงดูแลผู้ป่วยอัมฤกษ์ - อัมพาต มาเป็นผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย เช่นวัดคำประมง มีผู้ป่วยหลายรายได้รับการบำบัดฟื้นฟูจิตใจจนถึงขนาดกล่าวได้ว่า “เลือกเกิดไม่ได้ แต่เลือกที่ตายได้” หลังจากที่หลวงตา ดร.ปนพนพัชร์ จิรธมฺโม ได้เมตตาให้ธรรมะโอสถ ดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ได้ทำบุญตักบาตร ฟังธรรมะ ทานยาสมุนไพร เดินจงกรม นั่งสมาธิ สวดมนต์ทำวัตร ฝึกชี่ไดนามิกส์ ทำให้ผู้ป่วยเหล่านี้มีความสุขและยิ้มสู้ชีวิตได้เป็นอย่างดี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้เป็นภาพที่เกิดขึ้น ในโรงพยาบาล หากแต่เป็น “วัดคำประมง” จ.สกลนคร สถานที่รักษาผู้ป่วยมะเร็งด้วยสมุนไพรและธรรมะบำบัด จากคำบอกเล่าของผู้ที่เคยเข้ารับบริการจากสถานที่ดังกล่าวพบว่าบางรายมีอาการดีขึ้นอย่างมหัศจรรย์ ซึ่งหนึ่งในผู้ที่เป็นนายแพทย์จิตอาสา[๙๐]อโรคยาศาลวัดคำประมง ที่ได้เข้ามาช่วยหลวงตาดร.ปนพนพัชร์ จิรธมโม มาเป็นเวลาหลายปีซึ่งได้แสดงความคิดเห็นว่าต้องทดลองดื่มยาสมุนไพรที่รักษา ผู้ป่วยด้วยตนเองเมื่อเห็นว่าไม่มีอันตรายจึงนำไปรักษาผู้ป่วย และเห็นว่าอาการผู้ป่วยดีขึ้น หรือบางรายที่เสียชีวิต ก็เสียชีวิตอย่างสงบ ซึ่งแพทย์จิตอาสารายดังกล่าวได้แสดงความคิดเห็นว่า “การ มีทางเลือกในการรับการรักษาย่อมดีกว่าทางเลือกจำกัดแต่ในโรงพยาบาล อยากให้เกิดเครือข่ายประชาชนในการบำบัดรักษาในระดับหมู่บ้าน โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้สนับสนุนข้อมูล การบริการ วัสดุอุปกรณ์ และการส่งต่อ”

ในปัจจุบัน สถานที่รักษาผู้ป่วยมะเร็งด้วยสมุนไพรและธรรมะบำบัดคำประมงกลายเป็นที่พักพิง และรักษาตัวผู้ป่วยมะเร็งโดยไม่เลือกชนชั้นวรรณะ ผู้ป่วยจะได้รับการรักษาตามแนวทางการแพทย์แบบองค์รวม ซึ่งเน้นเรื่องสมาธิบำบัด และธรรมชาติบำบัด ได้แก่ การใช้ยาสมุนไพร ที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทัศนคติและการกินอยู่ให้ถูกต้อง สอดคล้องกับหลักธรรมะ ในพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ยังให้โอกาสการรักษารูปแบบอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วย ไม่ว่าจะเป็นการแพทย์แบบตะวันตก การแพทย์แบบจีน ดนตรีบำบัด การฝึกโยคะเป็นต้น

---

[๙๐] นายแพทย์ศิริโรจน์ กิตติสารพงษ์. วารสาร **“ก้าวใหม่ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมพัฒนา หลักประกันสุขภาพ”** ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓๓ พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๕๗. UC บนวิถีธรรม. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ), ๒๕๕๗, หน้า ๔ - ๖.

๔.๒.๒ กิจกรรมธรรมะโอสถคือหลักประกันคุณภาพที่เที่ยงแท้ ศาสนสถานที่บำบัดผู้พิการที่ผู้วิจัยและคณะได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละแห่งมีความเด่นแตกต่างกันแต่พบว่ามีจุดหมายร่วมกัน คือ "การใช้หลักธรรมะบำบัดรักษา" เมื่อผู้พิการเข้ามารักษาหลักธรรมะจะช่วยได้ทั้งการรักษาทางกายและใจ เพราะผู้พิการน้อยรายที่จะหายจากความพิการ ถึงแม้ว่าความพิการจะหายไปก็ตามแต่ความทุกข์ก็ไม่หายไปจากจิตใจ ยังโกรธง่าย ยังโลภ ยังหลง เรียกได้ว่า นอกจากพิการทางกายแล้ว ยังพิการทางใจซ้ำเข้าไปอีก แต่ถ้ารู้จักการใช้ชีวิตตามหลักธรรมะ สวดมนต์ ทำสมาธิบ้างชีวิตก็จะคลายความทุกข์ลงไปได้บ้าง อยู่อย่างมีความสุข ผู้พิการก็จะได้สิ่งที่มีค่า ที่สุดในชีวิตจนกระทั่งลมหายใจสุดท้าย มีสถานที่บำบัดผู้พิการหลายแห่งที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่ในทุกนาทียอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิต เผชิญปัญหาที่เข้ามาในชีวิตอย่างเข้มแข็ง การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้พิการด้านทักษะการเข้าใจชีวิตถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบำบัดรักษาทางจิตใจผู้พิการ ซึ่งบางรายไม่เพียงแต่จะพิการเท่านั้นยังป่วยเป็นโรคเรื้อรังนอนติดเตียง ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่เพียงแต่จะต้องบำบัดผู้ป่วยเท่านั้นยังต้องบำบัดจิตใจญาติผู้ดูแลด้วย เพื่อให้มีจิตใจที่เข้มแข็งในการดูแลผู้ป่วย การจัดกิจกรรมดูแลผู้ป่วยและญาติเป็นกิจกรรมดูแลรักษาทางจิตวิญญาณที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในทางพระพุทธศาสนาสำคัญที่สุดคือ[๙๑] ขณะจิตสุดท้ายที่จะตัดสินว่าผู้นั้นจะมีภพภูมิอย่างไร ซึ่งไม่มีอะไรจะวิเศษเท่ากับหลักธรรมของพระพุทธองค์ ซึ่งมีโรงพยาบาลบางแห่ง เช่น โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่นเป็นอีกแห่งหนึ่งที่ใช้รูปแบบการเยียวยาผู้ป่วย และผู้พิการโดยร่วมมือกับทางวัดโพธิ์โนนทัน พระครูภาวนาโพธิคุณ ที่ได้เมตตามาจัดกิจกรรมดูแลผู้ป่วยทางจิตวิญญาณ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างโรงพยาบาล กับพระและวัด อันเป็นที่พึ่งสุดท้ายในยามที่โรคภัยไข้เจ็บนั้นเกินกว่าจะเยียวยา สถานที่ทั้งวัด และโรงพยาบาลจึงเป็นสถานที่ทำหน้าที่ร่วมกันในการดูแลรักษาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างดียิ่งหากมีความตั้งใจและเป้าหมายที่จะทำให้ผู้พ้นทุกข์เช่นเดียวกัน

เปลี่ยนแปลงชีวิตด้วยธรรมะ "จิตเราสามารถหาความสุขได้จากร่างกายที่พิการ เพียงแต่ว่าต้องศึกษาเรื่องของชีวิตให้เข้าใจ โดยอาศัยหลักธรรมะ"[๙๒] ผู้พิการส่วนใหญ่มองว่า ความพิการทางร่างกายเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ "ผู้พิการแขนขา ก็ไม่สามารถทำให้แขนขางอกออกมาได้"[๙๓] ดังนั้นผู้พิการจึงควรจะต้องยอมรับ เรียนรู้ และทำความเข้าใจ เอาชนะความพิการด้วยการไม่ให้จิตใจพิการตามไปด้วย พระครูสุธรรมมานุสิฐมองว่า การฝึกจิตใจด้วยการให้จิตได้อยู่กับธรรมะไปนานๆ จะทำให้รู้ว่าความพิการ เป็นเพียงความไม่สะดวกทางร่างกายเท่านั้น แต่จิตใจสามารถปรับปรุงให้ไม่เป็นทุกข์กับความไม่สะดวกนั้นได้ ดังนั้นผู้พิการจึงสามารถใช้ธรรมะเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนให้มีความสุขได้อย่างแน่นอน ตัวอย่างที่น่าสนใจ คือ ผู้พิการบางผู้นอกจากจะเอาชนะความพิการได้แล้ว ยังอาศัยความพิการสร้างพลังให้กับตนเอง "รู้สึก

---

[๙๑] สัมภาษณ์พระครูสุธรรมมานุสิฐ, ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยงศูนย์, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๙๒] สัมภาษณ์นางสังวาล สายประสาท, ผู้พิการศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยงศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๙๓] สัมภาษณ์นายจักรวาล บุญปาล, ผู้พิการสถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี, เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ฮึกเหิมที่จะทำให้เด่นกว่าผู้อื่น”[๙๔] สอดคล้องกับความเห็นของผู้พิการบางผู้ที่ว่า การยอมรับ (ความพิการ) ไม่ใช่การยอมจำนน แต่เป็นการยอมรับเพื่อเข้าใจ พอเข้าใจแล้วก็จะรู้ว่าเป็นอย่างไร เมื่อรู้ว่าเป็นอย่างไร ก็จะทำให้เกิดพลังแม้ในส่วนของผู้พิการทั่วไปที่ไม่ได้ปฏิบัติธรรม หรือศึกษาธรรมะอย่างลึกซึ้ง เพราะต้องทำงาน ประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อดำรงชีวิตเหมือนผู้ปกติทั่วๆไป ก็ยอมรับว่าในบางช่วงที่มีเรื่องกระทบกระเทือนใจ ผิดหวัง หรือเสียใจ “ก็มาฟังธรรม ปฏิบัติธรรม เมื่อทำแล้วรู้สึกโล่ง จากที่เคยท้อกลับมีสติขึ้น มาแล้วอยากทำความดี”[๙๕]ผู้พิการส่วนใหญ่เชื่อว่า การปฏิบัติธรรม หรือการศึกษาธรรมะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในชีวิต โดยเฉพาะในด้านจิตใจ ทำให้เกิดการพัฒนาทางจิต การทำวิปัสสนาทำให้จิตสงบ เย็น และเห็นว่า ความนิ่ง ความสงบจะทำให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต “เมื่อนิ่ง และสมาธิดี มันสามารถทำให้เราคิดอะไรดีๆ ออกมา”[๙๖] เช่นเดียวกับญาติของผู้พิการรายหนึ่งยืนยันว่า ผู้พิการมีสมาธิมากกว่าเดิมหลังจากไปปฏิบัติธรรม ช่วยเหลือตัวเองได้ดีขึ้น ควบคุมตนเองได้ดีขึ้นภายหลังการเข้าปฏิบัติธรรม

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ผู้พิการหลายผู้จะมองว่าชีวิตของตนเปลี่ยนแปลง และดีขึ้นภายหลังการศึกษาธรรม แต่ก็มีผู้พิการหลายคนที่รู้สึกว่า ถึงจะไปปฏิบัติธรรม หรือศึกษาธรรมะ ชีวิตก็ยังดำเนินไปตามปกติ ไม่ได้ร่ำรวยขึ้น หรือดีขึ้นกว่าเดิม เพียงแต่ว่ามีความสุขใจขึ้น เท่านั้นแต่ผู้พิการบางคนในกลุ่มนี้กลับมีความคิดที่น่าสนใจว่าสามารถทำได้ และว่าคนทุกคนสามารถเข้าถึงนิพานได้ ถ้าหากสามารถปฏิบัติได้ไม่ว่าจะนับถือพระพุทธศาสนาหรือไม่ก็ตาม[๙๗] สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าถึงผู้พิการจะยังสงสัยเรื่องอุปสรรคแต่ในส่วนลึกแล้วยังเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่ามิได้ด้อยไปกว่าผู้ปกติแต่อย่างใด

๔.๓ กลไกขับเคลื่อนสวัสดิการด้านอาชีพ

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าผู้พิการมีความมุ่งมั่นทำสิ่งที่ต่างๆ เพื่อที่จะพึ่งตนเอง ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม แต่ปัญหาก็คือผู้พิการขาดความรู้ ความชำนาญ ทำให้ขาดโอกาสในการมีงานทำ แต่ถ้าได้พัฒนาความสามารถและศักยภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ จนสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ถึงแม้ว่ารัฐได้ออกกฎกระทรวงพ.ศ.๒๕๓๗ ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.๒๕๓๔ (ฉบับเดิม) เรื่องการจ้างงานคนพิการโดยกำหนดให้สถานประกอบการรัฐและเอกชนที่มีลูกจ้างเกิน ๒๐๐ คน ต้องเข้าเกณฑ์รับคนพิการเข้าทำงานตามสัดส่วนต่อคนพิการ ๑ คน[๙๘] แต่คนพิการส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้ รับผลประโยชน์กฎหมายดังกล่าว นอกจากนั้นความต้องการได้รับคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพสำหรับผู้พิการ บริการฝึกอาชีพ การจัดหางานจากสถานประกอบการจากรัฐ

---

[๙๔] สัมภาษณ์นายสรวิชญ์ ทาวี, ผู้พิการสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

[๙๕] สัมภาษณ์นายพงษ์พะเยาว์ ใจเที่ยง, ผู้พิการศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๙๖] สัมภาษณ์พระครูสุธรรมมานุสิฐ, ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๙๗] สัมภาษณ์นายณรงค์ รัตนโสภา, หัวหน้าฝ่ายวิชาการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ, เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๑.

[๙๘] สัมภาษณ์นายสมาน วงศ์กาวี, อุปนายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

และเอกชน การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ ดังนั้น นโยบายสวัสดิการด้านอาชีพสำหรับผู้พิการจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ ความจำเป็นต่อการจัดสวัสดิการของผู้พิการ เพราะสาเหตุจากผู้พิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ควรได้รับการช่วยเหลือ ดูแลจากภาครัฐ ให้สามารถดำรงชีวิต หรือมีคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย ขณะที่ผู้พิการบางส่วนยังมีความพิการซ้ำซ้อนที่ยิ่งทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตในทุกด้าน ทั้งปัจจัยพื้นฐานที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง โดยเฉพาะผู้พิการที่ถูกปล่อยประละเลย ขาดการเอาใจ ใส่จากครอบครัว ขาดสิทธิความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ขาดการยอมรับจากสังคม แต่ส่วนหนึ่งกลับ มองว่า “เงินเป็นสิ่งสุดท้าย” สวัสดิการควรพิจารณาตาม “การช่วยตัวเองได้ และช่วยตัวเองไม่ได้” “เงิน ช่วยเหลือเพื่อให้พึ่งตัวเองได้และยังชีพได้”[๙๙]

๔.๓.๒ การจัดการสงเคราะห์ผู้พิการระดับรุนแรง การได้รับการสงเคราะห์ มีความจำเป็นควบคู่กับสวัสดิการ โดยเฉพาะผู้พิการระดับรุนแรง ความต้องการการสงเคราะห์ที่เป็นเบี้ยยังชีพ แต่ละภูมิภาค มีความแตกต่างกัน ตามบริบทของสังคม แต่ ขณะเดียวกัน ชุมชน/สังคมควรเปิดโอกาสให้ผู้พิการได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม พอเหมาะแก่การ ดำรงชีพ ทั้งด้านสุขภาพ (การมีหลักประกันสุขภาพ) การศึกษา การสร้างอาชีพ สิ่งอำนวยความสะดวก และความมั่นคงในชีวิต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการให้การสงเคราะห์ผู้ พิการระดับรุนแรง “ให้ท้องถิ่นมองเรื่องสังคมมากขึ้น ” การเสริมพลังอำนาจให้ผู้พิการมีพื้นที่ใน สังคม ให้สามารถยืนด้วยขาของตัวเอง มีการรวมกลุ่มสหกรณ์ช่วยเหลือเป็นเครือข่ายร่วมกัน “ใช้ แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต”

๔.๓.๔ สิ่งอำนวยความสะดวกของผู้พิการ สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นของผู้พิการ ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกส่วน บุคคล และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ ยิ่งในปัจจุบันได้มีกฎหมายที่ออกเป็นกฎกระทรวง เกี่ยวกับอาคาร สถานที่ต่างๆที่สร้างใหม่ ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกกับผู้พิการและผู้ทั่วไป การสร้างและขจัดอุปสรรคให้กับผู้พิการ “จัดให้ตรงกับผู้ใช้ ” ผู้พิการทุกประเภท นอกจากต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะบุคคลหรือกายอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตประจำวันแล้ว ยังมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะผู้พิการต้องการให้อาคารสถานที่ ทั้งส่วนราชการและเอกชนที่ ให้บริการด้านต่าง ๆ จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการเพื่อให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงบริการ ได้ด้วยตนเองโดยไม่เป็นภาระแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ซึ่งผู้พิการมีความคิดเห็นว่าการจัดทำสิ่ง อำนวยสำหรับผู้พิการจะสามารถใช้งานร่วมกันสำหรับทุกผู้ในสังคม (Universal Used) ทั้งสตรีมี ครรภ์ เด็กและผู้ชรา ในส่วนระบบขนส่งมวลชนสาธารณะนั้นผู้พิการต้องการให้มีรถโดยสารที่ เอื้ออำนวยต่อผู้พิการมีการกำหนดที่นั่งสำหรับผู้พิการ มีลิฟท์ยกรถวีลแชร์หรือทางเทียบขึ้นรถได้ ด้วยตนเอง ส่วนระบบสาธารณูปโภคอื่น ๆ ได้แก่ โทรศัพท์พื้นฐานต้องมีมาตรฐานเหมาะสมกับผู้ใช้ วีลแชร์ และผู้ตาบอด ระบบสารสนเทศต่าง ๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโทรทัศน์ต้องเอื้อต่อการรับข่าวสารของผู้พิการประเภทพิการทางการมองเห็นและทางการได้ยินด้วย ซึ่งนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการ ครอบครัว และชุมชนของผู้พิการก็มีความเห็นด้วยกับผู้พิการในประเด็นดังกล่าวข้างต้น สิ่งอำนวยความสะดวกต้องจัดให้เหมาะสมกับผู้ใช้ มีศูนย์ซ่อมกายอุปกรณ์ ในแต่ละจังหวัด/ภูมิภาค การออกแบบคำนึงถึงผู้พิการและผู้ปกติด้วย รวมถึง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนำร่องในการจัด สิ่งอำนวยความสะดวกตามกฎหมายใหม่ จัดตั้งศูนย์ “Service Link”เป็นต้น

---

[๙๙] สัมภาษณ์นายสรวิชญ์ ทาวี, ผู้พิการสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

๔.๓.๕. ด้านนันทนาการและกีฬา การจัดให้ผู้พิการได้มีการนันทนาการ เช่นการ ออกกำลังกาย ร่วมกันสำหรับผู้พิการ สำหรับ กีฬาผู้พิการเป็นสิ่งจำเป็น แต่การนันทนาการทุกอย่างโดยเฉพาะกีฬาสำหรับผู้พิการยังขาดการ สนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ องค์กรท้องถิ่นและเอกชนที่ไม่ได้ให้การสนับสนุนเป็นจริงเป็นจัง ทำให้ผู้พิการขาดโอกาสที่จะแสดงออกสู่สังคม หรือคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถในการแข่งขันกีฬาผู้ พิการระดับประเทศ และระดับนานาชาติ

๔.๓.๖ การดำรงชีวิตอิสระของผู้พิการ จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม มีการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการดำเนินการดังกล่าวจึงเป็นตัวอย่างรูปธรรมชัดเจน ที่ชุมชนมีความเข้มแข็งพัฒนามาจากการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน มีสถานที่ทำการในการฝึกอาชีพ มีองค์ ความรู้ที่ได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศ (JICA) ทำให้ประสบความสำเร็จ อันเป็นรากฐานที่มั่นคงและยั่งยืนเป็นแบบอย่างของผู้พิการ

๔.๓.๗ งบประมาณการในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในประเทศไทย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้พิการในประเด็นเรื่องของประมาณการในการจัดสวัสดิการในรูปของเบี้ยยังชีพ[๑๐๐] ให้ความเห็นว่าผู้พิการมีรายได้กับรายจ่าย ที่แตกต่างกันตามภูมิภาค ผู้ที่อยู่ในเขตเมืองจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าเขตชนบท โดยเฉพาะ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ นครราชสีมา และลพบุรี ผู้มีการศึกษามากกว่าจะมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตในสังคม การรับรู้ข้อมูลได้ มากกว่า ส่วนใหญ่ไม่มีเงินเหลือเก็บ ขาดความมั่นคง ยกเว้น ผู้นำสมาคมบางกลุ่ม บางประเภท ที่มีศักยภาพในการบริหารสมาคม[๑๐๑] มีเงินเดือน สวัสดิการประมาณการในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม ตลอดจนใช้แนวคิดในการดำรงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง แต่สิ่งสำคัญผู้พิการเหล่านี้ได้เสนอสวัสดิการอื่นๆที่รัฐน่าจัดให้มากกว่าตัว เงินในการดำรงชีพ ในรูปแบบอื่นๆที่ไม่ใช่ตัวเงิน และแบบของสวัสดิการต่างๆ เช่น “Day Care” “ National Center” “Service Link” สิ่งสำคัญที่สุด คือ การที่ผู้พิการควรได้รับความเป็นธรรมในการ ได้รับสวัสดิการอย่างเท่าเทียมกันในทุกประเภท ทุกชนิดของความพิการ

๔.๔ กลไกขับเคลื่อนสวัสดิการด้านสังคม

สวัสดิการด้านสังคมสำหรับผู้พิการจะช่วยสร้างเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของผู้พิการให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ ทั้งนี้ผู้พิการอาจมีรายได้ประจำหรือไม่มีก็ได้ บริการทางสังคมมีความแตกต่างจากการบริการสาธารณะและการสาธารณูปโภคเพราะเป็นบริการที่เน้นส่งเสริมสวัสดิภาพทางสังคมที่ดีของผู้พิการเป็นบุคคลมากกว่าการจัดสรรบริการทางภายภาพหรือโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจจากองค์ประกอบของสวัสดิการสังคมในความหมายกว้างให้ภาพขององค์ประกอบย่อย ๆ ที่นามารวมกันแล้วเป็นภาพรวมว่า ผู้พิการทุกคนจะมีสวัสดิภาพสังคมที่ดี หรือสวัสดิการสังคมที่ดีความต้องการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพสำหรับผู้พิการ การจัดอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะสำหรับผู้พิการ การจัดสถานสงเคราะห์ผู้พิการ บริการจากรัฐในการช่วยเหลือคดีความ การบริการช่วยเหลือผู้พิการในชุมชน และการส่งเสริมการมีส่วน

---

[๑๐๐] สัมภาษณ์นางคำมั่น ศรีสะอาด, หัวหน้าฝ่ายธุรการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ, เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๑.

[๑๐๑] สัมภาษณ์นางสาวมณีรัตน์ ตัณฑวรรธนะ, นายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

ร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งความมั่นคงทางสังคม นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะว่ามนุษย์มีความต้องการในปัจจัย ๔ ใน การดำรงชีวิต ทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค การที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม อย่างเช่นผู้ทั่วไป นั่นหมายถึงมีความมั่นคง มีจิตใจที่เป็นสุข มีความพอเพียงแก่ชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้พิการทุกคนต้องการความมั่นคงในชีวิต ความปลอดภัย และมีสิทธิเท่ากับผู้ปกติ มีรายได้ มีอาชีพที่จะดำรงตนอยู่ได้ นั่นคือมีความต้องการ "ปัจจัย ๔" เฉกเช่นเดียวกับทุกคน องค์ความรู้ในการดำรงชีพ รอบรู้ทันเหตุการณ์ และสามารถการปรับตัวในยุคโลกาภิวัฒน์ คำกล่าวที่ว่า "อย่าพูดถึงผู้พิการด้วยความเห็นใจ แต่ควรให้การช่วยเหลือแก่ผู้พิการอย่างเป็นรูปธรรม"[๑๐๒] การสร้างหลักประกันรูปแบบประกันภัย เก็บตั้งแต่แรกเกิดจากผู้ปกครอง มาช่วยเหลือทางหนึ่ง นอกจากสวัสดิการภาครัฐ "ให้ความช่วยเหลือผู้พิการมากว่าการเพียงคำพูด แบบใช้น้ำใจแทนน้ำหมึก"[๑๐๓] ทั้งในด้านการยอมรับ และกำลังใจ การยอมรับในตนเอง การยอมรับของครอบครัว และการยอมรับของสังคม ซึ่งขอขยายความพอสังเขปดังนี้

- การยอมรับ และกำลังใจ ผู้พิการนั้นมีความคิดในจุดหนึ่งว่าเป็นผู้ที่มีสิ่งไม่เหมือนผู้ทั่วไป อาจทำให้เกิด ความแปลกแยกจากสังคม มีวิถีชีวิตที่แตกต่างไป นั่นเป็นแนวคิดเดิม แต่ผู้ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพ แล้วจะมีความหวัง กำลังใจมีอัตลักษณ์ในตัวตน (Identity) ที่มีความสามารถและแสดงความสามารถใน สังคมให้เห็นเชิงประจักษ์

- การยอมรับในตนเอง ผู้พิการโดยเฉพาะผู้พิการทางจิต มักถูกการละเลยจากสังคม ขาดการยอมรับการเอาใจใส่ที่ดีพอ ขณะที่ผู้พิการเองอาจไม่รับรู้ได้ว่าตนเองเป็นอย่างไร ผู้พิการยังยอมรับรู้ถึงความแปลกแยกและแตกต่างในสังคมทั่วไป ที่ต้องให้ความรู้กับผู้ทั่วไปหรือมีการบรรจุในบทเรียน ผู้พิการส่วนหนึ่งสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับผู้ได้สามารถที่จะอยู่ได้อย่างมีความสุข

- การยอมรับของครอบครัวและสังคม ครอบครัวเป็นจุดที่สำคัญที่สุด ที่ผู้พิการประเภทต่างๆ ต้องดำรงชีวิตคลุกคลีกับญาติพี่ น้องหรือบุคคลในครอบครัว การปรับตัว การแสดงศักยภาพในการช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นงานบ้าน หรือ สิ่งอื่นใดผู้พิการต่างพยายามแบ่งเบาภาระ แต่ผู้พิการระดับรุนแรงอาจช่วยตัวเองไม่ได้ ครอบครัวจึง เป็นแรงหนุนที่สำคัญ

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ[๑๐๔] ควรมีแนวทางดังนี้

๑)การนำมาตรการทางกฎหมาย มาบังคับใช้รัฐควรมอบหมายให้มีการจัดบริการ ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายให้ครบทุกประเภทของการ จัดสวัสดิการสังคม

๒)กลไกในการดำเนินงาน สวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ มีความสำคัญอย่าง ยิ่งในการขับเคลื่อนงานด้านผู้พิการผู้พิการควร เป็นตัวหลักโดยดำเนินงานภายใต้คณะทำงานในระดับต่างๆ

๓)การส่งเสริมและการสนับสนุนควรมีงบประมาณที่ต่อเนื่องในแต่ละประเภทของการบริการและทุกพื้นที่และบุคคลากรควรมีความรู้ความเข้าใจ ในความต้องการตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล และ

---

[๑๐๒] สัมภาษณ์พระครูสุธรรมมานุสิฐ, ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๑๐๓] สัมภาษณ์นายสมาน วงศ์กาวี, อุปนายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

[๑๐๔] จักรภพ ดุลศิริชัย. **การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.** KKU Res J HS (GS) ๑ (๑) : January - April ๒๐๑๓, หน้า ๔๑ - ๔๕.

๔)การรับรู้ข้อมูลข่าวสารควรมีการเผยแพร่ความ รู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมในแต่ละประเภทที่ จัดบริการให้ผู้พิการโดยการลงพื้นที่ในระดับอำเภอและรูปแบบควรเป็นการให้ความรู้แก่บุคคลที่มี ความบกพร่องทางการเห็นญาติและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้การทำงานซึ่งกันและกัน

นอกจากนั้นการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการ ควรคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

๑. การจัดบริการเพื่อให้ผู้พิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย และตอบสนองความจำเป็นของผู้พิการแต่ละประเภท โดยมีบริการครบถ้วน เช่น บริการขึ้นทะเบียนผู้พิการ การลงทำกายภาพบำบัดถึงบ้าน มีรถรับ-ส่งไปศูนย์บริการผู้พิการ และไปโรงพยาบาล มีการจัดฝึกอบรมอาชีพให้ความรู้แก่ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการ สามารถตอบสนองความจำเป็นของผู้พิการในเรื่องของการฟื้นฟูสมรรถภาพในศูนย์บริการผู้พิการ

๒. การเฝ้าระวัง และป้องกันการแสวงหาประโยชน์ การใช้ความรุนแรง และการล่วงละเมิดต่อผู้พิการ โดยมีการรวมกลุ่มผู้พิการ ชมรมผู้พิการ ได้จัดอบรมความรู้ การประชาสัมพันธ์ ผ่านระบบเสียงตามสายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้มีศูนย์พัฒนาครอบครัวประจำชุมชน และมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการผู้พิการและศูนย์พัฒนาครอบครัว คอยลงเยี่ยมผู้พิการ

๓. มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายกลไกวิธีปฏิบัติเพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ และขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้พิการ โดยมีการส่งตัวแทนที่เป็นกรรมการของศูนย์บริการผู้พิการเข้า ร่วมร่างกฎหมาย ปรับปรุง และแก้ไขกฎหมาย และผลักดันการร่างกฎหมาย ให้ตัวแทนผู้พิการเข้าอบรมประชุมด้านสิทธิของผู้พิการ

๔. มีการสร้างหลักประกันให้ผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยมีกองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนสัจจะวันละบาท โดยมีผู้พิการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของผู้พิการ และมีการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ย และมีเจ้าหน้าที่ประสานงานเพื่อประสานกับศูนย์ดำรงธรรมในชุมชน หรือระดับจังหวัด

๕. การรณรงค์เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมทุกภาคส่วนสนับสนุนการเข้าถึงสิทธิ ผู้พิการ โดยได้มีการประชาสัมพันธ์ และมีเครือข่ายดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีการประชุมประจำเดือน จัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้พิการ และยังมีการจัดทำโครงการเกี่ยวกับผู้พิการ เพื่อให้หน่วยงานอื่น ๆ ได้รู้ถึงความพิการของผู้พิการ

๖. การสร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารที่ผู้พิการสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ ควรมีนโยบายส่งเสริมดังนี้

๖.๑ การจัดให้ผู้พิการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่ และการคมนาคมขนส่ง โดยผู้พิการสามารถเข้าถึงการบริการของศูนย์บริการผู้พิการได้มาก ไม่ว่าจะเป็นการใช้อุปกรณ์ การทำกายภาพบำบัด มีสถานที่ไว้รองรับผู้พิการที่เหมาะสม มีสิ่งอำนวยความ สะดวกให้กับผู้พิการ และยังจัดสถานที่บริเวณศูนย์บริการผู้พิการ เพื่อให้ผู้พิการได้ทำกิจกรรมที่ทาง ศูนย์บริการผู้พิการจัดขึ้น

๖.๒ การจัดให้ผู้พิการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้จากผลิตภัณฑ์อุปกรณ์ และเครื่องช่วยความพิการ รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยศูนย์บริการผู้พิการได้จัดให้

ผู้พิการได้เข้ามาใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ โดยมีบุคลากรจากโรงพยาบาลชุมชนเข้ามาช่วยดูแลแนะนำให้ความรู้ และ จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร ออกสำรวจความต้องการ ติดต่อประสานงานเรื่องอุปกรณ์จากหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่มีความประสงค์นำอุปกรณ์มามอบให้

๖.๓ การจัดให้ผู้พิการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้จากเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสารบริการโทรคมนาคม รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารพโดยมีระบบ คอมพิวเตอร์ให้ผู้พิการได้มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายครอบคลุมทั้งท้องถิ่น มี Facebook , Line กลุ่ม ไว้ให้ผู้พิการได้พูดคุยติดต่อกัน และจัดให้ผู้พิการได้อบรมคอมพิวเตอร์ หรือเทคโนโลยีที่โรงเรียนในตำบล และศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

๖.๔ การจัดให้มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้าง ปรับสภาพแวดล้อมเพื่อการเข้าถึงสามารถใช้ประโยชน์ได้ของผู้พิการ โดยมีการส่งตัวแทนผู้ พิการ/บุคลากรเข้าร่วมอบรม มีการฝึกอบรม อพม.น้อย (อาสาพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์น้อย) ให้ได้เรียนรู้ และเข้าใจต่อการดูแลผู้พิการที่ถูกต้อง มีการฝึกอบรม เรื่องการช่วยเหลือตนเอง และดูแลตนเอง เรื่องความสะอาด

๗. สร้างเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการ ควรดำเนินการดังนี้

๗.๑ การจัดให้ผู้พิการให้เข้าถึงบริการทางการแพทย์ และสาธารณสุขอย่างสอดคล้อง และเพียงพอกับความจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยศูนย์บริการผู้พิการได้ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลคอยให้บริการด้านสุขภาพ จัดบริการตรวจสุขภาพประจำปี จัดให้มีการทำกายภาพบำบัดประจำ ศูนย์บริการผู้พิการประจำวันพุธ และได้จัดให้มีผู้ดูแลผู้พิการ ๒ ผู้ ที่คอยให้บริการกับผู้พิการ เป็นต้น

๗.๒ การจัดให้ผู้พิการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้พิการตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการ จนตลอดชีวิต โดยมีการฝึกอบรมให้ความรู้ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการให้ความรู้เรื่องการใช้ชีวิตประจำวัน ของผู้พิการ และความรู้ด้านการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้พิการสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

๗.๓ การพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรกแก่ผู้พิการ ผู้ดูแล ผู้พิการ และผู้เกี่ยวข้องโดยมีการจัดอบรมจิตอาสา อบรมผู้ดูแลผู้พิการให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดูแล ผู้พิการจัดส่งผู้ดูผู้พิการไปอบรมนอกสถานที่ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพ และให้ผู้พิการเข้าร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และกิจกรรมของจังหวัด

๗.๔ การให้ผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการมีความมั่นคง และก้าวหน้าด้านอาชีพ หรือการทำงานโดยได้ดำเนินการฝึกอาชีพให้กับผู้ดูแล และผู้พิการจัดหาตลาดรองรับสินค้าเพื่อให้ผู้ดูแล ผู้พิการได้มีรายได้ให้กับครอบครัวอีกทั้งยังมีเงินทุนในการประกอบอาชีพให้

๗.๕ การจัดให้ผู้พิการเข้าถึงสิทธิเสรีภาพในการเดินทางท่องเที่ยว และนันทนาการ โดยมีการจัด โครงการศึกษาดูงานให้กลุ่มผู้พิการ ได้ศึกษาดูงานต่างพื้นที่ และมีการจัดการแข่งขันกีฬา กิจกรรมงานสังสรรค์ปีใหม่ และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนให้ผู้พิการเข้าร่วม

๗.๖ การจัดให้ผู้พิการมีความพร้อมในการออกกำลังกาย และเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ โดยจัดให้มีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับความพิการ มีการสร้างลานกีฬา ลานออกกำลังกาย ไว้ให้ผู้พิการได้ออกกำลังกาย และมีการอบรมให้ความรู้ โดยมีวิทยากรมาสอนการออกกำลังกายที่ปลอดภัย

๗.๗ การปรับปรุงกลไกด้านการเงิน การคลัง และงบประมาณเพื่อการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพ ชีวิตผู้พิการให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการเสนอโครงการขอรับเงินสนับสนุนกิจกรรมจากกองทุนหลักประกัน สุขภาพตำบล จากกระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ มีการจัดตั้งกองทุนชมรมผู้พิการ เพื่อ ช่วยเหลือผู้พิการที่เดือดร้อนด้านต่าง ๆ และมีการจัดกิจกรรมหาทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าชมรม ผู้พิการ

๗.๘ การจัดตั้ง และสนับสนุนดำเนินงานสถาบันเพื่อการวิจัย และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ โดยได้สนับสนุนข้อมูลเพื่อการวิจัยให้กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเข้ามาทำวิจัยในชุมชน และสนับสนุนงานวิจัยของกลุ่มต่าง ๆ และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มที่สนใจในการทำวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้พิการ

๗.๙ การพัฒนาผลงานทางวิชาการ งานวิจัยทางด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการเพื่อกำหนดนโยบายของประเทศโดยได้มีการนำเสนอผลการดำเนินการด้านผู้พิการให้กรมส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการได้รับทราบเพื่อเป็นทางแนวในการทำวิจัย และได้มีการจัดทำแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็น ผลการดำเนินงานด้านผู้พิการเพื่อให้ได้ข้อมูลไปปรับปรุงผลงานต่อไป

๘. การส่งเสริมศักยภาพ และความเข้มแข็งขององค์กรด้านผู้พิการ และเครือข่าย ควรดำเนินการประสานและกำหนดบทบาทที่ชัดเจนดังนี้

๘.๑ องค์กรด้านผู้พิการ และเครือข่ายมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการในทุกระดับ โดยมีชมรมผู้พิการตำบล ศูนย์บริการผู้พิการระดับจังหวัด สมาคมผู้พิการระดับจังหวัด ซึ่งเป็น องค์กรด้านผู้พิการ ที่มีคณะกรรมการของศูนย์บริการผู้พิการเทศบาลตำบล เป็นคณะกรรมการ และมีการประชุมคณะกรรมการศูนย์บริการ การประชุมต่างๆรับฟังความคิดเห็น ความต้องการของผู้พิการ ทุกระดับ

๘.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการสมทบงบประมาณเพื่อสร้างความเข้มแข็ง และศักยภาพแก่ องค์กรด้านผู้พิการ โดยมีการสนับสนุนงบประมานจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้ในการสนับสนุน การประกอบอาชีพให้ผู้พิการ ด้านส่งเสริมสุขภาพ และค่าบริหารจัดการ และมีการจัดตั้งงบประมาณใช้จ่ายใน ด้านผู้พิการไว้ในนโยบายขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

๘.๓ การจัดการรวมตัวจัดตั้ง และสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านผู้พิการ โดยมีการตั้งเป็นชมรมผู้พิการในชุมชน ส่งเสริมพัฒนาองค์กรรวมทั้งสร้างเครือข่ายเป็นศูนย์บริการผู้พิการระดับจังหวัด มีการขับเคลื่อนโดยมีกิจกรรมตามแผนงาน/โครงการ ที่ทางผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการได้เสนอมา และมีการรวมตัวกับชมรมอื่น ๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมจักรยาน เพื่อสร้างความสามัคคี และอยู่ร่วมกัน

๘.๔ องค์กรด้านผู้พิการ ซึ่งมีบทบาทในระดับนานาชาติ โดยมีคณะกรรมการศูนย์บริการผู้พิการเทศบาลตำบลขุนทะเล มีโอกาสได้เข้าร่วมเป็นตัวแทนในระดับจังหวัด เสนอยกร่างมาตรฐานศูนย์บริการ ผู้พิการ และยังมีผู้พิการในตำบลได้รับรางวัลผู้พิการดีเด่น ด้านการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

๘.๕ สนับสนุนทรัพยากร และวิชาการแก่องค์กรด้านผู้พิการอย่างมีมาตรฐาน โดยได้สนับสนุนงานวิชาการ เป็นการส่งผู้พิการไปศึกษาเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการสนับสนุนทรัพยากรด้าน

บุคลากร ด้านงบประมาณในการขับเคลื่อนงานด้านผู้พิการ และมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ได้มีการดูแลที่ ทั่วถึง และมีการจัดส่งผู้พิการ และผู้ดูแลไปอบรมกับองค์กรด้านผู้พิการ เพื่อหาความรู้ และแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาผลงานของศูนย์บริการผู้พิการ และผู้พิการ

๙. การสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการ ควรดำเนินการดังนี้

๙.๑ การสร้างความเข้าใจ และตระหนักรู้เกี่ยวกับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้พิการ โดยมี การสร้างความเข้าใจให้กับผู้ในชุมชน เข้าอกเข้าใจผู้พิการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้กับผู้ปกติทำให้ผู้พิการสามารถออกสู่สังคมได้อย่างมั่นใจ ตระหนักถึงคุณค่าของผู้พิการ โดยสนับสนุน และส่งเสริมในด้านอาชีพ ด้านสวัสดิการ และได้มีการจ้างงานผู้พิการ และได้จัดกิจกรรมให้ผู้พิการได้มีส่วนร่วมกับผู้อื่น

๙.๒ การสนับสนุนการจัดกิจกรรมในการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ โดยมีการจัดกิจกรรม ทัศนะศึกษา และกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ให้ผู้พิการ และผู้ปกติไปทำงาน และทำกิจกรรมร่วมกัน ได้มีการส่งตัวแทนผู้พิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของจังหวัด หรือของอำเภอ

๙.๓ การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้พิการสามารถแสดงศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยเปิดโอกาสให้ผู้พิการที่มีความรู้ความสามารถในแต่ละด้านได้แสดงความสามารถ มีการส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้พิการได้แสดงกิจกรรมของตนเองอย่างเต็มที่ และเข้าร่วมกิจกรรมทุกระดับไม่ว่าจะเป็นของตำบล ของอำเภอ และของจังหวัด ให้ผู้พิการได้แสดงกิจกรรมของตนเอง

๙.๔ การปรับเปลี่ยนแนวคิดจากสังคมเวทนานิยมเป็นสังคมฐานสิทธิผู้พิการ โดยได้ส่งเสริมให้ผู้พิการมีงานทำ มีรายได้ ใช้ความสามารถของตน ในการประกอบอาชีพ เพื่อที่จะอยู่กับผู้ปกติได้อย่างภาคภูมิใจ และประชาสัมพันธ์อบรมให้ความรู้ผู้พิการให้ทราบถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ

๙.๕ กระทรวงศึกษาธิการควรมีการบรรจุความรู้เรื่องความพิการ และผู้พิการในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ไม่มีอำนาจในการบรรจุหลักสูตร เรื่องผู้พิการในหลักสูตรการศึกษา แต่มีบทบาทการให้ความรู้ และอบรมนักเรียนในชุมชน เรื่องการดูแลสุขภาพผู้พิการและเจตคติที่ดีต่อผู้พิการได้

๙.๖ การจัดตั้ง และสนับสนุนสถาบันการสื่อสารสังคมเพื่อสื่อสารสาธารณะเรื่องผู้พิการ โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลทางเว็บไซด์ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ทาง Face book ของหน่วยงาน และผ่านระบบเสียงตามสาย จัดอบรมเป็นตัวแทนประชาสัมพันธ์ งานบริการด้านผู้พิการต่าง ๆ ของจังหวัด ออกสื่อโทรทัศน์ หนังสือ วิชาการของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ[๑๐๕]ผู้พิการต้องการยอมรับของผู้ในสังคมเหมือนเช่นผู้ปกติ นอกจากนี้ผู้พิการบางส่วนยังมีศักยภาพหรือมีพลังที่จะนำออกมาสู่สังคมไม่เหมือนกันในด้านของความร่วมมือและสร้างคุณค่าให้ เกิดขึ้นในสิ่งที่ผู้พิการเห็นว่าจะเป็นประโยชน์กับตนเองและครอบครัว

๙.๕ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการโดยชุมชน หลายชุมชนในแต่ละภูมิภาคมีการดำเนินการในเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ เป็นชุมชน นำร่อง ชุมชนขยายผล สำหรับชุมชนที่เข้มแข็งเช่นจังหวัดอุบลราชธานีมีกิจกรรมหลายแห่ง โดยการให้ ผู้ในครอบครัว ชุมชน ร่วมกันมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีพได้อย่าง เพียงพอ ในทุกจังหวัดที่ได้เก็บข้อมูลภาคสนามมีวิวัฒนาการจาก

---

[๑๐๕] สมพงศ์ เทียบทรง และคณะ. **แนวทางส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้พิการของศูนย์บริการผู้พิการเทศบาลตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช.** (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๗, หน้า บทคัดย่อ.

เดิมที่มองเพียงเรื่องของการสงเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือจากรัฐเป็นหลัก แต่สังคมได้กลับหันมามองในเรื่องของการฟื้นฟู สร้างพลัง อำนาจของชุมชนให้มีศักยภาพ สร้างความร่วมมือ “ทำให้ผู้พิการเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน” การเข้าถึง “สื่อ” สังคมภายนอก การออกก าลังกาย จัดกีฬาหมู่บ้านสำหรับผู้พิการ ให้ อพมก. “ชี้เป้า เฝ้าระวัง” ผู้พิการในการสนับสนุนช่วยเหลือผู้พิการ โดยประชาชนเพื่อประชาชน ให้ชุมชนจัดทำแผน ๑-๓ ปี จากการประชาคมหมู่บ้าน ตามความต้องการของประชาชน

๔.๕ กลไกขับแคลื่อนสวัสดิการด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการ

การฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนานั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร และการลงพื้นที่โดยการสัมภาษณ์พบว่าบทบาทวัดร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน ที่ร่วมกันจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญาเพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างทัดเทียมผู้ทั่วไป ด้วยเหตุผลสำคัญคือ คำสอนในพระพุทธศาสนา ในระดับ Eternal Principle สนับสนุนแนวคิดเรื่อง การพัฒนาตน (จากภายใน : Inner Development) และใช้ในเกณฑ์ตัดสินผู้ดีด้วย วิชาและจรณะ และกฎแห่งกรรมที่เป็นการให้ความสำคัญทั้งกรรมในอดีต ในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการตระหนักถึงความแตกต่างหลากหลายเป็นสิ่งสวยงาม ที่ผู้และสรรพสิ่งทั้งหลายต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตามหลักปฏิจจสมุปบาท คำสอนเหล่านี้สนับสนุน คุณค่าความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และ ความมั่นคงของความเป็นมนุษย์ของผู้พิการทั้งสิ้น เมื่อประยุกต์แนวคิดเรื่องการพัฒนามาใช้กับกรณีผู้พิการ ความจำเป็นที่สำคัญที่เป็นตัวชี้วัดการพัฒนาผู้พิการได้แก่การ จัดกิจกรรมต่างๆ การจัดหาความรู้เพิ่มเติมให้แก่ผู้พิการและสนับสนุนการเจริญเติบโตของผู้พิการทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเสริมสร้างพลังจากมิติทางศาสนาให้แก่ผู้พิการ รวมทั้งจากมิติที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางจิตวิญญาณ (Spiritual) แต่เป็นประเด็นอื่นๆ เช่นการเตรียมความพร้อมให้มีการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ และเลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวจะสามารถลดความรู้สึกของผู้พิการไม่ให้รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระของสังคมได้เป็นต้น

ในการส่งเสริมและจัดหาความรู้ให้แก่ผู้พิการได้มี พื้นที่ในศาสนสถานนั้นถ้าหากประยุกต์กรอบความคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาใช้ ก็จะได้แนวคิดหลัก ๒ ประการ ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วม มี พื้นที่ ในชุมชนศาสนา (Full Participation)

๒. การมีสิทธิเท่าเทียม (Full equality and equity)

การมีส่วนร่วมของผู้พิการในชุมชนพระพุทธศาสนา และวัดนั้น ในเบื้องต้นควรประกอบด้วยการเรียนรู้ และรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้พิการ สังคมควรแสดงออกถึงการยอมรับและตระหนักถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตของผู้พิการปัญหาอาจได้แก่ ทัศนคติที่เป็นลบต่อตนเอง ทัศนะที่ว่าความพิการเป็นภาระ เป็นกรรมเก่า ตลอดจนสังคมแสดงความไม่เข้าใจ เพ่งเล็งข้อจำกัดทำให้เกิดข้อรังเกียจที่จะยอมรับผู้พิการให้ประกอบอาชีพ หรือให้ได้มีโอกาสใช้ชีวิตใกล้เคียงกับผู้ไม่พิการที่สุดการพัฒนาผู้พิการให้มีส่วนร่วมในการรับรู้ รับฟัง สื่อสารปัญหาแก่ผู้อื่นและสังคมนี้อาจพัฒนาได้ตั้งแต่ ผู้พิการสามารถกระตุ้น จูงใจให้สมาชิกนำเสนอความเห็น ระดมความคิด หาแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้องของกลุ่มผู้พิการได้ รวมถึงผู้พิการได้รับความเท่าเทียมในเรื่องสิทธิ โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติธรรมจนกระทั่งรวมถึงสิทธิในการบวช เพื่อเข้าสู่สังฆะด้วยนั้นเอง การกล่าวถึง สิทธิ ในการบวชตามความต้องการของผู้พิการ ควรมีการตอบสนองอย่างยุติธรรม ด้วยความเห็นอกเห็นใจ โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น การตีความพระ

คัมภีร์ที่เกี่ยวกับผู้พิการ การพิจารณาระเบียบปฏิบัติในการรับผู้เข้าเป็นสมาชิก สังฆะ อีกครั้งเท่าที่จะทำได้ โดยคำนงถึงความสอดคล้องของพระธรรมวินัยด้วยเป็นประการสำคัญ นอกจากแนวคิดเรื่องการเสริมพลัง การให้อำนาจ (Empowerment) แก่ผู้พิการ โดยการปลูกฝังจิตใต้สำนึกให้ผู้พิการมีความผูกพันต่อเป้าหมายในการดำรงชีวิตอย่างมีกำลังใจ มีเป้าหมายในชีวิต ตระหนักถึงคุณค่า ศักดิ์ศรี และผลกระทบที่ตนเองมีต่อสังคมโดยรวม สามารถพัฒนาแนวความคิด Empowerment ให้มากขึ้น และแพร่หลายจนกระทั่งเพิ่มกระตุ้นจูงใจให้ผู้อื่น ผู้พิการอื่นๆ และเครือข่ายในสังคมอื่นๆ เข้าใจถึงแนวคิดที่ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการปฏิบัติที่เป็นลบ ที่ขัดขวางความกระตือรือร้นในการใช้คำสอน และการปฏิบัติจากชุมชนที่นับถือพระพุทธศาสนาในการพัฒนาการดำรงชีวิตของผู้พิการให้ดีขึ้น

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นการทบทวนข้อมูลที่สำคัญอันเกี่ยวเนื่องกับผู้พิการ ทั้งในด้านสถานการณ์ทั่วไปของผู้พิการ รวมทั้งคำสอนและการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาทั้งที่สนับสนุนและที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม และสิทธิหน้าที่ในมิติทางศาสนาของผู้พิการต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้และอยากให้สังคมปฏิบัติกับผู้พิการเหมือนบุคคลธรรมดาทั่วๆไป รวมไปถึงการให้โอกาสผู้พิการเชื่อว่าความเข้าใจของสังคมจะทำให้พวกตนไม่รู้สึกแปลกแยกและแตกต่างเพราะถึงแม้ว่าจะไม่มีปัญหาเรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพแต่ถ้าหากสังคมไม่เข้าใจ ไม่ให้โอกาสก็เป็นเรื่องยากที่ผู้พิการจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะผู้พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมที่มองว่า สังคมข้างนอกไม่ให้โอกาสเราเลย[๑๐๖]

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้พิการประเด็นความคาดหวังที่ผู้พิการต้องการให้ชุมชนพระพุทธศาสนามาช่วยเสริมสร้างพลังในการดำรงชีวิตมีดังต่อไปนี้

๔.๕.๑ สนับสนุนงบประมาณวัดที่พร้อมจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมผู้พิการ ข้อค้นพบหนึ่งที่สะท้อนออกมาจากการสัมภาษณ์ผู้พิการในงานวิจัยนี้คือ ผู้พิการทุกประเภทมองว่าวัดส่วนมาก ยังไม่มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้พิการที่เพียงพอ ที่ผ่านมามักจัดโดยโรงเรียน สมาคม หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการเป็นผู้ริเริ่มเสียเอง อย่างเช่น โรงเรียนสอนผู้ตาบอดกรุงเทพมหานครพานักเรียนไปปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถาน เป็นต้น แต่โครงการที่ดำริหรือจัดโดยวัด หรือศาสนสถานเองนั้นผู้พิการมองว่ามีน้อยมาก หรือแทบไม่มีเลย ทั้งนี้ทั้งนั้นผู้พิการบางส่วนมองว่า อาจจะเป็นเพราะผู้พิการเองก็ไม่มีความสนใจเนื่องจากต้องประกอบอาชีพรวมไปถึงความไม่สะดวกในประการต่างๆ เพราะความทุกข์ของเขา ความไม่สะดวกต่างๆทำให้ผู้พิการไม่ค่อยมาร่วมกิจกรรม[๑๐๗] อีกทั้งข้อจำกัดความพิการในด้านต่างๆของผู้พิการที่วัดไม่ได้สร้างพื้นที่ไว้ให้ อย่างเช่น กรณีของผู้พิการทางด้านร่างกายที่ โบสถ์เป็นบันไดหลายขั้น ทำให้เข้าไปลำบาก[๑๐๘] ทั้งนี้ผู้พิการส่วนใหญ่ต่างเห็นด้วยถ้าหากวัด จัดกิจกรรมหรือการอบรมที่ตอบสนองภาวะพิการเพื่อผู้พิการแต่ละประเภทขึ้นมา เช่น

๑) ผลิตสื่อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้พิการแต่ละประเภท เช่น กลุ่มผู้พิการทางการได้ยิน หากวัดมีการจัดกิจกรรมที่ประยุกต์เพื่อให้มีความเหมาะสมและตอบสนองข้อจำกัดของกลุ่มตนจะเป็นผลดีเพราะจะทำให้ผู้พิการทางการได้ยินได้เข้าไปปฏิบัติธรรม หรือเข้าวัดมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การปฏิบัติธรรม

---

[๑๐๖] สัมภาษณ์น.ส.นพเก้า มอญกลาง, ผู้พิการสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

[๑๐๗] สัมภาษณ์นายเล็ก นรมานิตย์, ผู้พิการสถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี, เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๑๐๘] สัมภาษณ์นายจักรกฤษ วิมลสันติ, ผู้พิการศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ที่พุทธมณฑลของกลุ่มผู้พิการทางการได้ยิน ซึ่งจัดโดยวิทยาลัยราชสุดาในครั้งนั้นเป็นการปฏิบัติโดยใช้การเจริญสติด้วยการเคลื่อนไหว ๑๔ จังหวะ ซึ่งผู้พิการทางการได้ยินเห็นว่า เป็นการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้หูหนวกมากเนื่องจากเป็นการปฏิบัติที่ไม่ต้องหลับตาจึงไม่ต้องคอยระแวงว่าจะทำไม่ทันผู้อื่น และทำให้ต้องคอยลืมตามอง เหมือนดังที่เคยเข้าร่วมปฏิบัติกับผู้ปกติ (ธรรมชาติของผู้หูหนวกจะไม่ได้ยินเสียงจึงทำให้เกิดความระแวงจนขาดสมาธิ) การเจริญสติที่ใช้การเคลื่อนไหวนี้จึงทำให้ผู้หูหนวกสามารถฝึกจิตใจให้มีสมาธิ และมีสติอยู่กับการเคลื่อนไหว

นอกจากนี้ ผู้พิการทางการได้ยินยังอยากให้บุคลากรของวัด หรือศาสนสถาน เช่น พระสงฆ์สามารถใช้ภาษามือได้ เพราะจะทำให้ผู้พิการทางการได้ยินสามารถไปวัดฟังธรรมได้บ่อยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังไปได้เองโดยไม่ต้องอาศัยครอบครัว หรือ ล่ามภาษามือ รวมไปถึงการสามารถเข้าใจคำเทศนา คำสอนหรือการบรรยายธรรมได้ลึกซึ่งมากยิ่งขึ้น เพราะโดยปกติแล้วภาษาของพระเป็นคำศัพท์ที่สูง และมีการใช้ภาษาบาลีและสันสกฤต ซึ่งในบางครั้งล่ามภาษามือเองก็ไม่รู้คำศัพท์จึงไม่สามารถแปลได้ แต่ถ้าพระสงฆ์ผู้ซึ่งมีความคุ้นเคยกับคำเหล่านั้นอยู่แล้วใช้ภาษามือได้ ก็จะสามารถอธิบายหรือแปลคำต่างๆเหล่านี้ได้เลยอันจะเป็นการขจัดปัญหาการฟังธรรมโดยผ่านล่ามภาษามือ ซึ่งที่ผ่านมามีอุปสรรคคือ ทำให้เกิดความล่าช้าในการทำความเข้าใจและตามผู้ปกติอื่นๆไม่ทัน ซึ่งอุปสรรคดังกล่าวทำให้ผู้พิการทางการได้ยินไม่อยากไปวัดดังนั้นถ้าหากวัดแต่ละแห่งมีพระที่เข้าใจภาษามือก็จะเป็นผลดี หรือ ถ้าจะให้ดีก็ จะได้สื่อสารกันได้[๑๐๙] การผลิตสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มตนก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ผู้พิการทางการได้ยินมองว่า วัดน่าจะกระทำเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งการนำคำสอนมาแปลให้กลุ่มผู้หูหนวกโดยเฉพาะ หรือการจัดทำสื่ออิเลคทรอนิคส์ อย่างเช่นการผลิตแผ่นซีดี หรือรายการโทรทัศน์เผยแผ่ธรรมะด้วยการทำหน้าจอให้มีล่ามภามือทุกครั้ง ถ้าหากทำได้ สิ่งเหล่านี้จะสามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้พิการทางการได้ยินที่สนใจการศึกษาธรรมะ ได้ปฏิบัติและเข้าถึงธรรมะมากขึ้น ในยุคที่ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างเช่นปัจจุบัน ผู้พิการทางการได้ยินมองว่า การนำสื่อสมัยใหม่เข้าไปประยุกต์ใช้ในวัดหรือศาสนสถานก็น่าจะเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องน่าจะนำไปพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง ตัวอย่างเช่น การใช้เครื่องแปลงคลื่นเสียงให้เป็นตัวอักษรวิ่งบนบิลบอร์ด (Bill Board) ขนาดใหญ่ในขณะที่พระสงฆ์นั่งบรรยายธรรมเพื่อว่าผู้พิการทางการได้ยินจะสามารถเข้าใจได้ทันที และร่วมฟังเทศนากับผู้ปกติได้โดยไม่ต้องอาศัยล่ามภาษามือ[๑๑๐]

๒) พัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการ การจัดพื้นที่ที่เหมาะสมให้แก่กลุ่มผู้พิการ น่าจะเป็นแนวทางที่เอื้อต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในสถานที่ปฏิบัติธรรม ศาสนสถานหรือวัดของกลุ่มร่วมกับผู้ปกติ เนื่องจากในปัจจุบันปัญหาจากความยุ่งยาก ความไม่สะดวกนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้พิการทางร่างกาย คนไม่อยากไปปฏิบัติธรรม หรือเข้าร่วมในศาสนกิจต่างๆ ดังนั้น ถ้าหากสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ได้ ก็น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ความจริงวัด ณ ปัจจุบันก็ถือว่าดีแล้ว แต่ในบานะที่เราเป็นผู้พิการทางร่างกายก็อยากให้วัดปรับสถานที่ให้เราสามารถเข้าไปร่วมกิจกรรมกับวัดได้บ้าง[๑๑๑] หรือ

---

[๑๐๙] สัมภาษณ์นางสาวอ้อมรัก วิชชัยยา, ผู้พิการศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๑๑๐] สัมภาษณ์นางสังวาล สายประสาท, ผู้พิการสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

[๑๑๑] สัมภาษณ์นางสาวอรวรรณ สุขสบาย, ผู้พิการศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ถ้าโบสถ์หรือศาลาการเปรียญวัดไหนมีสองชั้น ผู้พิการทางร่างกาย ก็เข้าไม่ได้เนื่องจากไม่มีสถานที่อำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการทางร่างกายขึ้นไปโบสถ์หรือศาลาการเปรียญ

๓) ที่พักสำหรับผู้พิการที่มีความต้องการศึกษาปฏิบัติธรรม ผู้พิการบางคนให้ความเห็นว่า ถ้าหากวัดมีทุนทรัพย์เพียงพอ ก็อาจจัดสร้างสถานที่พักให้ผู้พิการเข้าไปพัก และปฏิบัติธรรมได้โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ หรือสภาพแวดล้อมที่ผู้พิการสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง ใช้ชีวิตแบบผู้ปกติได้ อย่างเช่น วัดป่าสุคโต จังหวัดชัยภูมิสร้างที่พักไว้ให้อาจารย์กำพล ทองบุญนุ่มดังนั้น ถ้าหากว่าวัดหันมาให้ความสนใจเรื่องนี้ผู้พิการมองว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์และช่วยให้ผู้พิการได้มองเห็นทุกข์ ไม่หลีกหนีตัวเอง และหันมาสนใจธรรมะมากยิ่งขึ้น กลุ่มผู้พิการทางจิตใจ หรือพฤติกรรม เห็นว่าวัดน่าจะดูแลผู้พิการ เนื่องจากวัดมีความพร้อม ทั้งทางด้านสถานที่ บุคลากร และอาหาร อีกทั้งวัดยังมีสถานะเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ ผู้พิการจึงเห็นว่า วัดต่างๆ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากมีความเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว ดังเช่นกรณีของวัดบางระโหง ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่ได้นำผู้พิการทางจิตใจ และพฤติกรรมจากโรงพยาบาลศรีธัญญาไปดูแล โดยเริ่มต้นครั้งแรกใน พ.ศ.๒๕๓๘ และดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้พิการทางจิตใจ(ผู้ป่วยจิตเวช) ที่อยู่ในขั้นดี หรือสงบ ได้เรียนรู้การใช้ชีวิต และการปรับตัวเข้ากับชุมชน หรือผู้ปกติก่อนจะกลับไปใช้ชีวิตกับครอบครัว ปัจจุบันมีผู้ป่วยทางจิตใจจำนวน ๘ คนอาศัยอยู่ที่วัด ผู้พิการเหล่านี้ทำหน้าที่ดูแลทำความสะอาดวัด ช่วยเหลือศาสนกิจ ตั้งแต่ตามพระไปบิณฑบาต ประเคนผู้ของ ถวายน้ำ สวดมนต์ ช่วยชาวบ้านที่มาทำบุญยกของ ซักจีวร ล้างบาตร ปิ่นโต หรือบางครั้งไปช่วยชาวบ้านตัดกิ่งไม้ ดายหญ้า ซึ่งจะได้ค่าจ้างเป็นเงินเล็กๆน้อยๆ อาหารหรือผลไม้เป็นการตอบแทน ผลสำเร็จของโครงการนี้คือ ผู้พิการทางจิตใจสามารถพัฒนาตนเองให้ใช้ชีวิตร่วมกับผู้ปกติได้ และชุมชนมีความเข้าใจผู้พิการมากขึ้น โดยวัดจากปีอชแรกของการเริ่มโครงการที่ชาวบ้านยังไม่เข้าใจ และหวาดกลัว แต่ต่อมาก็เริ่มวางใจให้ผู้พิการทางจิตใจไม่ได้มีความแตกต่าง หรือเป็นอันตรายแต่อย่างใด จะเห็นได้จาการไว้วางใจเมื่อเห็นว่าผู้พิการไปช่วยงานในสวน การดำเนินของวัดบางระโหงไม่ได้มีหน่วยงานใดสนับสนุนงบประมาณ แต่ได้รับการช่วยเหลือจากชุมชน จึงนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือระหว่างศาสนาสถานและสังคม ในการสร้างพลังให้ผู้พิการที่น่าสนใจ ผู้พิการทางด้านจิตใจที่เข้าร่วมโครงการต่างมีความสุข สบายใจและพอใจที่ได้อยู่วัด รวมทั้งท่าทีที่ได้รับจากชุมชน และผู้พิการทางจิตใจเหล่านี้มีความเห็นว่าวัดอื่นๆ ควรจะมีโครงการที่เป็นประโยชน์เช่นนี้

ผู้พิการทุกประเภทให้ความเห็นว่า ภูมิทัศน์ของวัดเป็นสิ่งที่สำคัญ วัดที่เต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้าง สัตว์เลี้ยง ขยะ มูลสัตว์ เป็นวัดที่ผู้พิการไม่อยากเข้าไปปฏิบัติธรรม แต่ถ้าหากวัดใดมีความร่มรื่น สงบ สะอาด มองไปทางไหนมีแต่ต้นไม้ ก็จะทำให้เย็นใจ เพียงแค่เดินเข้าไปได้สัมผัสธรรมชาติรอบๆ จิตใจก็สงบ "ถ้าเราไปเจอพระที่มีความรู้ ได้พูดคุยก็เกิดปัญญา"[๑๑๒]ดังนั้นผู้พิการจึงอยากมีวัดที่สงบมากกว่าวัดที่เต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้าง เรื่องที่น่าสนในการทำหน้าที่เป็นที่พึงทางจิตใจของวัด หรือศาสนสถาน คือ การปฏิเสธผู้พิการที่อยากเข้าไปพึ่งพิง และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติศาสนกิจ ผู้พิการหลายผู้เคยมีประสบการณ์ในการถูกศาสนสถานปฏิเสธ ด้วยเหตุผลที่ว่า ไม่มีผู้ดูแล หรืออาจจะไปรบกวนสมาธิของผู้อื่น โดยที่ผู้พิการสามารถปฏิบัติธรรมร่วมกับผู้ปกติอื่นๆได้โดยไม่มีปัญหาตามที่วัดแรกกังวลและใช้เป็นเหตุผลในการปฏิเสธเช่นเดียว กับผู้พิการทางการมองเห็นรายหนึ่งที่เคยถูกวัดปฏิเสธการขอเข้าไปปฏิบัติธรรม เนื่องจาก วัดคิด

---

[๑๑๒] สัมภาษณ์นายวิโรจน์ จงหอมฟ้า, ผู้พิการศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ว่าผู้พิการคงทำไม่ได้ ผู้พิการบางผู้ให้ความเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวัด หรือศาสนสถานกับผู้พิการนั้น ถ้าหากเป็นการปฏิสัมพันธ์ในเชิงของการให้ทานหรือบริจาคจะไม่มีผลอะไร แต่เมื่อใดที่แสดงความเป็นปัจเจก อย่างเช่น การเข้าไปปฏิบัติธรรม หรือ บวช ก็จะถูกแรงผลักออกมาทันที "ยิ่งเรา(ผู้พิการ)เข้าไปใกล้โดยอาศัยเงื่อนไขของศาสนสถานมากเท่าไหร่ แรงผลักยิ่งมีมากขึ้น"[๑๑๓]

๔.๕.๒ ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์กับการช่วยเหลือผู้พิการ การให้ธรรมะแก่ผู้พิการคือ ความช่วยเหลือ ที่ผู้พิการมองว่าเป็นการช่วยเหลือที่ดีที่สุดของพระสงฆ์ และการให้ธรรมะนั้นนอกจากจะจัดสถานที่หรือพื้นที่ให้แล้ว พระสงฆ์ควรจะออกไปหาผู้พิการ เพราะว่ายังมีผู้พิการอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถเดินทางไปที่วัดได้ มีทั้งที่ถูกกักขัง ถูกเก็บไว้ข้างในบ้านไม่มีโอกาสออกสู่สังคมภายนอก ดังนั้นพระสงฆ์จึงควรมีบทบาทเป็นผู้เดินเข้าไปหา ในฐานะที่เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ ผู้พิการเห็นว่าพระสงฆ์น่าจะเป็นผู้ปรับเปลี่ยนทัศนคติของชาวบ้าน หรือชุมชนที่มีต่อผู้พิการ โดยลำดับแรก พระสงฆ์ควรจะทำความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของตัวเองในการมองผู้พิการประเภทต่างๆให้ถูกต้องเสียก่อนว่า ผู้พิการก็แค่ผู้ธรรมดาผู้หนึ่งเหมือนผู้ทั่วๆไป ที่อาจจะทำอะไรไม่ได้สักอย่าง ดังนั้นการที่พระสงฆ์ปฏิบัติต่อผู้พิการเหมือนผู้ปกติทั่วไปจึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด "ถ้าหากใครพิการมากก็อาจจะเอาใจใส่มากขึ้น แต่ไม่ควรเอาใจใส่มากเกินไป เพราะผู้พิการจะคิดว่าตนเองแปลกแยก"[๑๑๔] จากนั้นจึงสอนทัศนคติที่ถูกต้องนี้ให้แก่ชุมชน หรือชาวบ้าน ความศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อพระสงฆ์จะเป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนแนวคิด และสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้พิการ ทำให้เข้าใจผู้พิการมากขึ้น ดังเช่น กรณีของพระครูกิตติสิทธิพัฒน์ เจ้าอาวาสวัดบางระโหง กับผู้พิการทางจิตใจและพฤติกรรมและชาวบ้านในชุมชนบางกร่าง เป็นต้น

นอกจากนั้นผู้พิการบางส่วนยังเห็นว่า การที่พระสงฆ์นำหลักคำสอนของศาสนาประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย และสอนด้วยคำพูดสั้นๆง่ายๆ หรือกลวิธีต่างๆ จะทำให้พวกเขาเข้าใจ และอยากปฏิบัติธรรมมากขึ้น อย่างไรก็ดีผู้พิการบางส่วนกลับมองว่า พระสงฆ์มีหน้าที่ต้องศึกษาธรรมะ เพราะพระคือเนื้อนาบุญของโลก จึงไม่ควรมายุ่งวุ่นวายกับทางโลก และผู้พิการก็ไม่ควรเป็นภาระให้กับพระ "เราจะไปเอาอะไรกับพระ" เป็นที่น่าสนใจว่า ผู้พิการหลายผู้เข้าปฏิบัติธรรมที่วัดพิชัยญาติการาม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ด้วยความเชื่อในคำสอนเรื่องกรรมของแม่ชีทศพร ชัยประคอง "แม่ชีจะชี้เรื่องกรรมว่าแต่ละบุคคลมีกรรมเวรไม่เหมือนกัน การปฏิบัติตามคำแนะนำที่ให้รักษาศีล สวดมนต์ ปฏิบัติธรรม รวมทั้งการทำบุญ ให้ทาน ที่ต่างก็บอกว่า เมื่อทำแล้วก่อให้เกิดความสุข ความสบายใจอย่างไรก็ดี ผู้พิการหลายผู้กลับมองสิ่งที่เกิดขึ้น (ความพิการของตน) ว่าเป็นเพราะมันเป็นอย่างนั้นเอง ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องกรรม แต่เป็นเพราะมีเหตุ มีปัจจัยที่ทำให้เป็นอย่างเช่น เรื่องกรรมพันธุ์ ความผิดปกติของยีน หรือการรับประทานยาผิดของมารดา โรคภัยความเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุจากความซุกซน อย่างเช่น ผู้พิการทางการได้ยินที่หกล้มตอนอายุสามขวบส่งผลให้ประสาทหูได้รับความกระทบกระเทือน หรือเกิดจากกรรมพันธุ์ที่ส่งผ่านมาจากพ่อแม่ทำให้ผู้พิการทางจิตใจรายหนึ่ง และพี่สาวสองผู้กลายเป็นผู้ป่วยจิตเวชทั้งหมด เป็นต้น

ในส่วนของผู้พิการที่ไม่ได้พิการมาตั้งแต่กำเนิด แม้จะมีความเชื่อในเรื่องกรรมเก่า แต่ก็ให้ความสำคัญกับการกระทำของตนเอง "ประสบอุบัติเหตุขณะสอนว่ายน้ำ กระโดดน้ำลงไปโดยขาดสติ มี

---

[๑๑๓] สัมภาษณ์นายพงษ์เทพ พานขุนทด, ผู้พิการสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

[๑๑๔] สัมภาษณ์พระครูสุธรรมมานุสิฐ, ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ความประมาท มันจึงเกิดอุบัติเหตุ ตรงนี้คือการสร้างกรรมแล้ว และผลก็คือต้องพิการไปตลอดชีวิต” หรือ “ที่ป่วยส่วนหนึ่งเชื่อว่าเกิดจากกรรมเก่า และเป็นพฤติกรรมของเราด้วย ที่ไปเชื่อผู้อื่น อยู่ดีๆก็มีผู้มาชวนไปเสพยา เป็นผู้ที่เราไม่เคยรู้จักมาก่อน แต่ก็เชื่อเขา ถ้าเราไม่ไปติด ไม่ไปยุ่งกับเขา เราก็คงไม่ต้องมาเป็นอย่างนี้ ” และว่าอนาคตของผู้จะเป็นอย่างไรล้วนแล้วแต่เกิดมาจากผลพวงของการกระทำในปัจจุบันทั้งสิ้น “อนาคตคือการกระทำของเรา”

๔.๕.๓ จัดทำคู่มือคำสอนของพระพุทธศาสนากับแนวทางในการดำรงชีวิตสำหรับผู้พิการ อาจกล่าวได้ว่าไม่มีผู้พิการประเภทใดไม่เคยนำคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำรงชีวิตผู้พิการบางผู้ให้ความเห็นว่าไม่มีศาสนาใดในโลกที่เกื้อกูลการใช้ชีวิตได้ดีเท่าพระพุทธศาสนาเนื่องจากเป็นศาสนาที่มีการสอนครอบคลุมการดำรงชีวิตในทุกๆด้าน เช่น การสอนให้มีความสุขทางด้านจิตใจ สอนให้ฝึกกายไม่ให้เบียดเบียนกัน หรือสอนการสำรวมทางด้านวาจา ให้พูดจริง พูดถูกต้อง ไม่พูดคำหยาบ ผู้พิการจึงมองว่าถ้าผู้พิการหันมาฝึกธรรมะ ฝึกจิตสิ่งนี้จะเกื้อกูลการมีชีวิตที่พิการไม่ให้มีความทุกข์ได้ ปฏิบัติแล้วมันจะหายจากความพิการ ไม่หายทางร่างกาย ก็หายทางจิต[๑๑๕]ผู้พิการทางร่างกายรายหนึ่งยกตัวอย่างว่า ทำให้ตนเองเป็นผู้ใจเย็นมิอารมณ์ร้อนวู่วาม เมื่อเกิดปัญหาก็ค่อยๆคิดใช้ปัญญาในการแก้ไขทำให้สามารถผ่านปัญหาต่างๆได้อีกทั้งยังรู้จักปล่อยวาง อย่างเช่น ถูกโกงเงินจึงรู้สึกเจ็บแค้นและเป็นทุกข์แต่เมื่อได้มาปฏิบัติฟังการบรรยายธรรมทำให้ได้รู้ว่ามีผู้อื่นที่มีทุกข์มากกว่าตนเขาเหล่านั้นยังมีชีวิตอยู่ได้จึงทำให้รู้สึกมีกำลังใจและให้อภัยเพราะคิดว่าคงมีกรรมผูกพันกันมา เมื่อคิดได้ดังนี้ ใจสงบและไม่มีทุกข์ศาสนาช่วยให้มีสติขึ้น เช่นเดียวกับผู้พิการทางจิตใจที่บอกว่าดำรงชีวิตด้วยการรักษาศีล การรักษาศีลห้ามันทำให้เราปลอดภัยและก็อยู่กับผู้อื่นได้ ประเด็นที่น่าสนใจคือผู้พิการทางการได้ยินบางผู้มองว่าการศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตได้แน่นอนและตนก็ได้นำมาใช้เพียงแต่ว่าภาษาธรรมะนั้นเป็นภาษาที่ยากการจะเข้าใจได้ทั้งหมดยังเป็นเรื่องยากสำหรับผู้พิการโดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือและอ่านไม่ออกสิ่งนี้จึงยังเป็นอุปสรรคสำหรับกลุ่มของตนดังนั้นถ้าหากมีสื่อที่ผลิตออกมาสำหรับผู้กลุ่มนี้โดยเฉพาะน่าจะทำให้เข้าใจคำสอนมากขึ้น และส่งผลให้มีการนำธรรมะหรือคำสอนไปใช้ในชีวิตได้อย่างกว้างขวางตามมา

ผู้พิการบางคนยอมรับว่า การยึดมั่นในการทำความดีตามคำสอนของพระพุทธศาสนาจะทำให้ชีวิตพบแต่สิ่งที่ดี เพียงแต่ว่าบางครั้งความดีหรือการทำดีมักได้ผลช้า แต่ก็เชื่อมั่นในการทำความดี และว่าคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นคำสอนที่ไม่เคยล้าสมัย ญาติของผู้พิการบางคนเห็นว่าพระพุทธศาสนาเป็นพลังที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวของผู้พิการถึงแม้จะเคยรู้สึกเสียใจหรือผิดหวังที่ถูกปฏิเสธจากบางวัดหรือศาสนาในระยะแรกแต่เมื่อสามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งได้แล้วและผู้พิการได้ร่วมศาสนกิจกรรมต่างๆ กับผู้ปกติก็สามารถเห็นถึงพัฒนาการของผู้พิการได้อย่างน่าพอใจผู้พิการเองก็พอใจและมีความสุขที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมพระพุทธศาสนาดังจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมในงานต่างๆ โดยที่ผู้ปกติอื่นๆ ไม่ต้องร้องขอหรือการดูแลตัวเองได้ ไปไหนมาไหน หรือใช้ชีวิตอย่างผู้ปกติในศาสนสถานได้โดยไม่ต้องพึ่งผู้ดูแลหรือผู้ปกครอง[๑๑๖] ดังนั้น ศาสนาและคำสอนของสาสนาจึงเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งผลการศึกษาจากการ

---

[๑๑๕] สัมภาษณ์ น.ส.โสภา นกงาม, ผู้พิการสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

[๑๑๖] สัมภาษณ์ นายจักรกฤษ วิมลสันติ, ผู้พิการศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ข้างต้นนี้สะท้อนทัศนคติที่ผู้พิการมีต่อตนเองในแง่ลบและสะท้อนภาพที่สังคมปฏิบัติต่อกลุ่มผู้พิการยังไม่อยู่ในสภาพที่ดีเท่าที่ควรจะเป็น

อย่างไรก็ตามถ้าเราเชื่อมั่นในคำสอนที่ว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาจากภายในและเจริญสติที่จะยอมรับคำสอนที่เกิดขึ้นเพราะ Cultural Expression นั้นได้มนุษย์ก็จะมีโอกาสเรียนรู้ และการหาวิธีที่เป็นทางออก คิดและร่วมสร้างสิ่งต่างๆ ที่ดีงามให้กับเพื่อมนุษย์ได้โดยไม่ก้าวล่วงสิ่งที่เป็นคำสอนหลักในระดับ Eternal Principle กล่าวคือ การพิจารณาของระดับความพิการของบุคคลแต่ผู้ให้ชัดเจนว่าถ้าเป็นความพิการที่ไม่ขัดต่อการปฏิบัติธรรมะ และศาสนพิธีกล่าวคือการที่จะพิจารณาว่า การกระทำใดๆ ถูกต้องดีงามอย่างไร ในทางพระพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับ เจตนา วิธีการและผล ผู้ที่มีพื้นฐานในการคิดทำและพูดที่ห่างไกลจากความโลภ โกรธ หลง ย่อมมีการกระทำ ท่าที น้อมนำในทางที่ ถูก ตามเกณฑ์ของพระพุทธศาสนานอกจากนั้น ข้อค้นพบจากการศึกษาโดยสัมภาษณ์ และพูดคุยกับผู้พิการนี้ ทำให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริม วิธีคิดในแนวพระพุทธศาสนา เป็นอย่างยิ่ง เพราะการคิดที่รู้เท่าทันสรรพสิ่ง จะขจัดความทุกข์อื่นที่มีอิทธิพล ให้ลดน้อยลงได้ เช่น การคิดแบบทวิลักษณ์ หรือความคิดแบบสองด้าน ได้แก่การมองสรรพสิ่งทั้งด้านที่มีประโยชน์และด้านที่เป็นโทษ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีสองลักษณะ เพราะแม้แต่ตัวมนุษย์เองก็เช่นเดียวกัน การมองแบบทวิลักษณ์ จะสามารถทำให้ผู้พิการได้ใช้สิ่งที่ (ตนเองคิดว่า) เป็นโทษคือความพิการ มาทำให้เกิดประโยชน์ อย่างเช่น การลองเจริญสติภาวนา เพื่อพัฒนาตนให้มีสติยิ่งขึ้น ส่งผลให้ความรู้สึกทุกข์จากความพิการลดน้อยลงความคิดแบบสองด้านจึงเป็นแนวทางในการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ใช้วิกฤตคือความพิการสร้างโอกาสให้แก่ตนเองกับทั้งเป็นตัวอย่าง และกำลังใจให้ผู้อื่นได้นั้นเอง และการคิดแบบไม่คิด หรือความสุขคือ ความสงบโดยปกติความคิดของผู้เราไม่เคยหยุดนิ่ง การฝึกหยุดคิด หรือการไม่คิดย่อมทำให้จิตใจสงบ เพราะการไม่คิดคือการเจริญสติ ซึ่งทำให้เรารู้ และอยู่กับปัจจุบัน ทำให้เกิดสติตามมา[๑๑๗] การคิดแบบไม่คิดนี้อีกนัยหนึ่งก็คือ การให้มีสติอยู่ในปัจจุบันขณะในทุกอริยาบถของความเป็นมนุษย์ โดยไม่ท้อถอย และเศร้าโศกยึดติดกันเหตุของความทุกข์ในอดีต หรือกังวลเรื่องในอนาคต บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการซึ่งใช้ความพยายามในการดำรงชีวิตมากกว่าผู้ไม่พิการ อาจจะใช้วิธีคิดแบบไม่คิดและการทำสมาธิในทุกอิริยาบถของชีวิต ให้เป็นนิสัย อาจช่วยลดทอนความทุกข์และก่อให้เกิดกำลังใจได้อย่างรวดเร็วขึ้น

สรุป

การบริหารจัดการระบบสวัสดิการโดยรัฐในลักษณะรัฐสวัสดิการ(Welfare State) เป็นการบริหารจัดการที่เน้นการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (state/ government) จะมุ่งเน้น ไปที่การบริหารจัดการระบบสวัสดิการสำหรับผู้พิการในเชิงโครงสร้าง (structuration) เพื่อให้เกิดระบบ ทั้งในแงของการคุ้มครอง ส่งเสริมผู้พิการในรูปของการจัดสวัสดิการ ซึ่งการดำเนินการหรือการบริหาร จัดการดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของการกำหนดนโยบาย การออกกฎหมายและการปรับปรุงกฎหมายให้มี ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้พิการอย่างเหมาะสมตามสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์พิจารณารูปแบบประเภท การส่งเสริมสิทธิด้านสวัสดิการของผู้พิการ และแนวทาง การเข้าถึงสิทธิโดยอาศัยกลไกขับเคลื่อน ดังนี้

---

[๑๑๗] พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ.ปยุตฺโต), **ธรรมนูญชีวิต.** (วัดญาณเวศกวัน ตำบลบางกระทึก อำเภอสามพาน จังหวัดนครปฐม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๒.

สวัสดิการด้านการศึกษา การศึกษาถือว่าเป็นการสร้างความเจริญงอกงามให้กับผู้ได้รับการศึกษา การอบรมบ่มเพาะให้ เป็นดีมีอาชีพ นับเป็นด่านแรกที่สำคัญสำหรับผู้พิการ ซึ่งทุกคนต้องมีความรู้เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ ในสังคม ความรอบรู้ในเรื่องราวของชีวิตความเป็นอยู่ด้านต่างๆ เหมือนกับผู้ทั่วไป ทั้งการศึกษาจะ เป็นตัวสร้างงานสร้างอาชีพให้กับผู้พิการ จึงเป็นเสมือน “เครื่องมือที่จะช่วยในการหาปลา” การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องที่จำเป็นในชีวิต การเรียนรู้ในสังคม ส่วนใหญ่มีปัญหา ในผู้พิการทุกประเภท เช่น ผู้พิการทางสายตาไม่มีคอมพิวเตอร์อักษรเบลล์ ไม่สามารถอ่านหนังสือ คนหูหนวก ไม่มีล่าม ผู้ทางจิตหรือพฤติกรรม ไม่สามารถเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้ การรับรู้การ ประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม/สมาคมผู้พิการที่พวกตนสังกัด “การสร้างความตระหนักรู้ในสังคม” เอกสารดูแลผู้พิการ สำหรับผู้ดูแลผู้พิการ รวมทั้งการแก้ปัญหาต้นเหตุของความพิการ การป้องกันความพิการซ้ำซ้อน ซึ่งต้องมีเจ้าภาพที่ชัดเจนและมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น แต่ในชนบทจะแตกต่างกับในเมือง ผู้ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการศึกษา การส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อ เพื่อการประกอบอาชีพที่ดีกว่า ผิดกับผู้พิการที่มีโอกาสน้อยในการศึกษา มีปัญหาในแต่ละประเภทผู้พิการ โดยเฉพาะชนบทจะมีความแตกต่างทางด้านการศึกษาจะล้าหลัง เพราะตามหมู่บ้าน ตามชุมชนจะไม่ให้ความสำคัญเท่าไรอันเป็นอุปสรรคอย่างมากในการพัฒนาการศึกษา จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลจึงได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายในอนาคตสำหรับผู้พิการส่งเสริมสวัสดิการด้านการศึกษาให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

สวัสดิการด้านการแพทย์ การส่งเสริมนโยบายให้ศาสนาสถานในชุมชนเป็นที่บำบัดฟื้นฟูผู้พิการ เนื่องจากการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางแพทย์จากบุคลากรทางการแพทย์ บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีทางการแพทย์ในสถานพยาบาลของรัฐ บริการอุปกรณ์เครื่องช่วยผู้พิการ บริการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนกายอุปกรณ์เครื่องช่วยผู้พิการ สิทธิเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสำนักงานการสร้างหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ไม่ได้ระบุไว้ในบัตรทองผู้ป่วยต้องซื้อเอง มีภาระค่าใช้จ่ายใน การเดินทางที่ยากลำบาก เหมารถ เสียค่าใช้จ่ายสูง การรอคอยที่นาน การไม่สามารถสื่อสารและรับรู้ ระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ เช่นผู้พิการทางการได้ยินโรงพยาบาลขาดล่าม การสื่อสารไม่ เข้าใจกัน การเจ็บป่วยแล้วได้รับการดูแลที่มีมาตรฐานและเพียงพอการให้บริการที่เป็นธรรมอำนวย ความสะดวกให้กับผู้พิการ เช่นความรวดเร็ว มีช่องทางด่วนเฉพาะ ผู้พิการมีความต้องการมากกว่าคนปกติ เพื่อเสริมความต้องการจุดนี้ของผู้พิการจากการลงพื้นที่ศึกษาวิจัยจึงขอนำเสนอแนวคิดสถานพยาบาลที่ใช้พื้นที่ของวัดเพื่อเสริมนโยบายสำหรับบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ และญาติหรือผู้ดูแลเข้ามาใช้บริการเนื่องอยู่ใกล้ภูมิลำเนาลดเวลาในการเข้าขอรับบริการเนื่องจากโรงพยาบาลส่วนใหญ่จะมีผู้มาใช้บริการเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน การส่งเสริมนโยบายให้ศาสนาสถานในชุมชนเป็นที่บำบัดฟื้นฟูผู้พิการจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้พิการดีขึ้นได้อย่างแน่นอน

สวัสดิการด้านอาชีพ ผู้พิการที่มีความพิการมีความต้องการพึ่งตนเอง ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม แต่ความสามารถประกอบกับผู้พิการขาดความรู้ ความชำนาญ ทำให้ขาดโอกาสในการมีงานทำ แต่ถ้าได้พัฒนาความสามารถและศักยภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ จนสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ถึงแม้ว่ารัฐได้ออกกฎกระทรวงพ.ศ.๒๕๓๗ ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.๒๕๓๔ (ฉบับเดิม) เรื่องการจ้างงานคนพิการโดยกำหนดให้สถานประกอบการ

รัฐและเอกชนที่มีลูกจ้างเกิน ๒๐๐ คน ต้องเข้าเกณฑ์รับคนพิการเข้าทำงานตามสัดส่วนต่อคนพิการ ๑ คน[๑๑๘] แต่คนพิการส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้ รับผลประโยชน์กฎหมายดังกล่าว นอกจากนั้นความต้องการได้รับคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพสำหรับผู้พิการ บริการฝึกอาชีพ การจัดหางานจากสถานประกอบการจากรัฐและเอกชน การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ ดังนั้น นโยบายสวัสดิการด้านอาชีพสำหรับผู้พิการจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญ

สวัสดิการด้านสังคม สวัสดิการด้านสังคมสำหรับผู้พิการจะช่วยสร้างเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ ทั้งนี้ผู้พิการอาจมีรายได้ประจำหรือไม่มีก็ได้ บริการทางสังคมมีความแตกต่างจากการบริการสาธารณะและการสาธารณูปโภคเพราะเป็นบริการที่เน้นส่งเสริมสวัสดิภาพทางสังคมที่ดีของผู้พิการเป็นบุคคลมากกว่าการจัดสรรบริการทางภายภาพหรือโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจจากองค์ประกอบของสวัสดิการสังคมในความหมายกว้างให้ภาพขององค์ประกอบย่อย ๆ ที่นำมารวมกันแล้วเป็นภาพรวมว่า ผู้พิการทุกคนจะมีสวัสดิภาพสังคมที่ดี หรือสวัสดิการสังคมที่ดีความต้องการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพสำหรับผู้พิการ การจัดอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะสำหรับผู้พิการ การจัดสถานสงเคราะห์ผู้พิการ บริการจากรัฐในการช่วยเหลือคดีความ การบริการช่วยเหลือผู้พิการในชุมชน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งความมั่นคงทางสังคม นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะว่ามนุษย์มีความต้องการในปัจจัย ๔ ใน การดำรงชีวิต ทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค การที่จะดำ รงชีวิตอยู่ได้ในสังคม อย่างเช่นผู้ทั่วไป นั่นหมายถึงมีความมั่นคง มีจิตใจที่เป็นสุข มีความพอเพียงแก่ชีวิตตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง ผู้พิการทุกผู้ ต้องการความมั่นคงในชีวิต ความปลอดภัย และมีสิทธิเท่ากับผู้ปกติ มีรายได้ มี อาชีพที่จะดำรงตนอยู่ได้

สวัสดิการด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนา การฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนานั้นบทบาทวัดร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนร่วมกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญาเพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างทัดเทียมผู้ทั่วไปเพราะคำสอนในพระพุทธศาสนา สนับสนุนแนวคิดเรื่อง การพัฒนาตน และใช้ในเกณฑ์ตัดสินผู้ดีด้วย วิชา และจรณะ และกฎแห่งกรรมที่เป็นการให้ความสำคัญทั้งกรรมในอดีต ในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการตระหนักถึงความแตกต่างหลากหลายเป็นสิ่งสวยงาม ที่ผู้และสรรพสิ่งทั้งหลายต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตามหลักปฏิจจสมุปบาท คำสอนเหล่านี้สนับสนุน คุณค่าความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และความมั่นคงของความเป็นมนุษย์ ของผู้พิการทั้งสิ้นเมื่อประยุกต์แนวคิดเรื่องการพัฒนามาใช้กับกรณีผู้พิการ ความจำเป็นที่สำคัญที่เป็นตัวชี้วัดการพัฒนาผู้พิการได้แก่การ จัดกิจกรรมต่างๆ การจัดหาความรู้เพิ่มเติมให้แก่ผู้พิการและสนับสนุนการเจริญเติบโตของผู้พิการทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเสริมสร้างพลังจากมิติทางพระพุทธศาสนาให้แก่ผู้พิการ รวมทั้งจากมิติที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางจิตวิญญาณ เป็นการเตรียมความพร้อมให้มีการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ และเลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวจะสามารถลดความรู้สึกของผู้พิการไม่ให้รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระของสังคมได้

---

[๑๑๘] สัมภาษณ์นางรัตนาภรณ์ บุญเพิ่มพูน, ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์ ๓ สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี, เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

จากแนวคิดการพัฒนาเพื่อนำเสนอนโยบายดังกล่าวข้างต้น จะช่วยให้สถานการณ์และปัญหาของผู้พิการ สภาพปัญหาของผู้พิการแต่ละประเภท แต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันมาก และหลากหลายซับซ้อน ขึ้นกับบริบท และวัฒนธรรมของสังคม เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เป็นผู้ยากจนที่ขาด(จน) ๖ อย่าง คือ ๑) จนโอกาส ๒) จนงาน ๓) จนอำนาจ ๔) จนข้อมูลข่าวสาร ๕) จนศักดิ์ศรี และ๖) จนปัญญา การขาดสิ่งที่เป็นปัญหาพื้นฐานของปัจจัย ๔ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความสลับซับซ้อน ปัญหาเรื่อง สิทธิความเป็นมนุษย์ การยอมรับของสังคมให้ผู้พิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการดำรงชีพในด้านอาชีพ สุขภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน เพราะเขตเมืองมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากกกว่าเขตชนบท ความเห็นว่าผู้พิการบางส่วนรัฐ ยังขาดการเหลียวแลและจัดการปัญหาให้ยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสในกลุ่มผู้พิการ ผู้พิการในชุมชนแต่ละแห่งมีวิถีชีวิตและการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปตามบริบทของวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค มีจุดเด่นและจุดอ่อนในบริบทที่แตกต่างกัน มีชุมชนมีความเข้มแข็ง ชุมชน อ่อนแอแต่สำหรับผู้พิการนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับผู้พิการเหล่านี้ให้สามารถมีชีวิตและดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานได้อย่างปกติสุขนั่นเอง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย”ภายใต้แผนงานวิจัย “รูปแบบและวิธีการดับทุกข์เชิงพุทธบูรณาการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย” เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้คือ ศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการ ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการ และเสนอนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทยซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์นักวิชาการ รวมทั้งการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในจังหวัดกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง ๔ จังหวัด คือ อุบลราชธานี , เชียงใหม่ ,นครราชสีมา และชลบุรี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย” สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ๒ ประเด็นต่อไปนี้

๕.๑.๑ สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทยเป็นการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)ในภาคสนามโดยผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นั่นคือ ศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการ ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการ และเสนอนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทยซึ่งจะนำเสนอในข้อต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย จำแนกได้ดังนี้

๑.๑ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวมรวมข้อมูล ๔ จังหวัด คือ อุบลราชธานี , เชียงใหม่ , นครราชสีมา และชลบุรีโดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเน้นเป็นองค์กรที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้นโยบายและจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ได้แก่ สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี ,สมาคมคนพิการโคราช,มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ และศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหยาดฝน

๑.๒ การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In–depth Interviews) สัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการจำนวน ๘ รายกระจายตามหน่วยงานทั้ง ๔ จังหวัด และผู้พิการที่รับบริการสวัสดิการ รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อได้แนวคิด หลักการกระบวนการสร้างรูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ จำนวน ๒๙ รูป/คน รวมทั้งสิ้น ๓๗ รูป/คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

๓. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

๓.๑ เน้นศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วยการเก็บรวมรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย การรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะเน้นการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาแนวคิด กระบวนการสร้างนโยบายจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการเพื่อดำเนินการวิจัย จึงใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

๓.๒ การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการ โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์จากเอกสารรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวคิด หลักการและกระบวนการสร้างนโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๓.๓ วิธีลงพื้นที่ สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี ,สมาคมคนพิการโคราช, มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ ,ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหยาดฝน เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูล

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ ๒ วิธีการ คือ

๔.๑ การวิเคราะห์เชิงการบรรยายเนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความสำหรับแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการของพื้นที่เป้าหมาย และและผู้พิการที่รับบริการสวัสดิการสังคม

๔.๒ การวิเคราะห์เชิงการบรรยายตามข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามเป้าหมายทั้ง ๔ จังหวัด จัดกลุ่มอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๕.๑.๒ สรุปผลการวิจัย จากการศึกษาวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

๑) ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย บุคคลทุกคนในสังคมมีความต้องการให้ชีวิตของตนประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้ไม่เว้นแม้แต่ผู้พิการ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วก็จะมีความสุข และมีความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งการได้รับการตอบสนองความต้องการจะส่งผลให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ความต้องการในชีวิตจึงเป็นตัวแปรสำคัญของความต้องการสวัสดิการสังคมของแต่ละบุคคลพบว่าไม่แตกต่างจากผู้มีร่างกายปกติ ดังต่อไปนี้

๑. ความต้องการอยู่รอด (existence) คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการพื้นฐานด้านปัจจัยสี่ เช่น ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น และถ้าหากจะนำมาเปรียบเทียบกับทฤษฎีของ Maslow[๑๑๙] ก็เทียบได้กับความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการด้านความปลอดภัยนั่นเอง

๒. ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม (relatedness) คือ ความต้องการสัมพันธ์ต่างๆ ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสังคม เป็นต้น ความสัมพันธ์ทางสังคมนี้ถ้าเทียบกับความต้องการที่ Maslow กำหนดไว้ ก็จะเท่ากับความต้องการทางด้านความมั่นคงทางใจ การไม่ถูกทอดทิ้งความต้องการทางสังคม และความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้า

๓. ความต้องการก้าวหน้าและเติบโต (growth) คือ ความต้องการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงฐานะสภาพ และการเติบโตก้าวหน้าของบุคคล ความต้องการอยากเป็นผู้มีความริเริ่มบุกเบิก มีขอบเขต

---

[๑๑๙] พัชรินทร์ วนิชานนท์, **การดูแลบุคคลพิการ**. (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔), หน้า ๓๓๓ - ๓๓๔.

อำนาจขยายกว้างออกไปเรื่อย และการพัฒนาเติบโตด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง[๑๒๐]ต้องการในการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กรนั้น บุคคลมีความต้องการที่จะได้รับความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น หรือความต้องการอยากได้ทากิจกรรมใหม่ๆ ที่มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อให้ได้ความดีความชอบ ตลอดจนมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความต้องการก้าวหน้าและเติบโตนี้เมื่อเปรียบกับความต้องการ ของ Maslow ก็คือ ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จทางใจและความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง นั่นเอง

นอกนั้นยังพบว่าผู้พิการยังมีความต้องการด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี

๒) การมีการศึกษาที่ดี

๓) การมีที่อยู่อาศัย

๔) การมีงานทำ การมีรายได้และการมีสวัสดิการแรงงาน

๕) การมีความมั่นคงทางรายได้

๖) นันทนาการ

๗) การบริการสังคมทั่วไป

ด้วยสภาพปัญหา ความต้องการของผู้พิการไทยดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการติดตาม[๑๒๑] ตรวจสอบการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมพลังผู้พิการ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในสังคม ทำให้สังคมได้ประจักษ์ว่าผู้พิการไทยเป็นพลเมืองที่มีผลิตภาพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งจะส่งผลต่อการเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันสำหรับทุกคน (Inclusive Society) ตามเป้าหมายในแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ ต่อไป

๒) ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทย มีแนวโน้มและการพัฒนาบนฐานสิทธิอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)พ.ศ. ๒๕๕๖ ช่วยให้ผู้พิการได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิ สวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐสถานการณ์ภายนอกที่เป็นโอกาส ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ มีปัจจัยสำคัญที่เกิดจากการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในกระแสโลก ทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิผู้พิการ ยุทธศาสตร์อินชอนเพื่อทำสิทธิให้เป็นจริง ทศวรรษผู้พิการแห่งอาเซียน เป้าประสงค์การพัฒนาที่ยั่งยืน กรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ตลอดจนพันธกรณีระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ได้ส่งผลให้ประเทศไทยได้มีการดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย นโยบาย ให้มีความสอดคล้องกับกระแสการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นโดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิผู้พิการ ซึ่งได้บรรจุกลไกตรวจสอบไว้ในกฎหมาย โดย

---

[๑๒๐] สัมภาษณ์นางสาวมณีรัตน์ ตัณฑวรรธนะนายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมาเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๑๒๑] กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ. **การติดตามการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการ**. (กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและวิชาการ กลุ่มวิจัยและวิชาการ.๒๕๕๗). หน้า บทคัดย่อ.

ประเทศไทยจะต้องมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิผู้พิการ ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ

ในปัจจุบันอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านในหลายๆด้านทั้งเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ส่งผลให้เกิดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และการปฏิรูปประเทศในทุก ๆ ด้านส่งผลให้ผู้พิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะ ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้นนอกจากนี้กรอบแนวทางการพัฒนาประเทศยังกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปเพื่อเป็นกรอบและทิศทางที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนของการพัฒนาประเทศไทย จุดแข็งอีกประการหนึ่งคือการมีกลไกคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแหงชาติคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการประจำจังหวัด รวมถึงคณะอนุกรรมการตามประเด็นและประเภทความพิการที่ครอบคลุมการทำงานในทุกมิติซึ่งส่งผลให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ในปัจจุบันได้เกิดกลไกของศูนยบริการผู้พิการระดับจังหวัด และศูนยบริการผู้พิการทั่วไปขององคกรด้านผู้พิการและองค์กรปกครองสวนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆซึ่งจะทำให้ ผู้พิการในพื้นที่ได้เข้าถึงบริการมากยิ่งขึ้นนับว่าเป็นจุดแข็งและจุดสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ของประเทศไทยในปัจจุบัน นอกจากกลไกต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว สภาพแวดลอมและบริการสาธารณะของประเทศไทยก็ยังไม่เอื้อต่อการ ดำรง ชีวิตของผู้พิการ ทั้งที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ต่าง ๆ สถานท่องเที่ยว ระบบคมนาคมขนส่ง รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการก็ยังมีราคาที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้พิการที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จริง ผู้พิการส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆของสังคมการมส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การถูกเลือกปฏิบัติผู้พิการส่วนใหญ่ ยังถูกเก็บไว้หลังบ้าน ซึ่งเกิดจากปัญหาด้านเจตคติของคนในครอบครัวและสังคมที่มีตอผู้พิการและความพิการนั่นเอง

๓) นโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๑.สวัสดิการด้านการศึกษา จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาสำหรับผู้พิการในสังคมไทยเป็นระบบสวัสดิการที่มีความครอบคลุม สนองความต้องการของผู้พิการในรูปแบบที่หลากหลายอยู่แล้ว[๑๒๒] แต่ก็ยังมีข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายในอนาคตสำหรับผู้พิการส่งเสริมสวัสดิการด้านการศึกษาให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นดังนี้

- ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการระดับชุมชน เนื่องจากความต้องการด้านอาชีพ สิ่งจำเป็นที่สุดของผู้พิการ เพื่อความมั่นคงในชีวิตและดำรงชีพได้ มีรายได้เลี้ยงตนเองและ ครอบครัว การมีงานที่มั่นคง อาชีพที่เหมาะสม มีตลาดรองรับผลผลิต มีการจ้างงานในตำแหน่ง เงินเดือนที่ เหมาะสม การได้รับการฝึกอาชีพ แต่มีหลายปัญหาของผู้พิการที่ยังมีอาชีพไม่มั่นคงยกเว้นระดับแกนนำ กลุ่มสมาคมผู้พิการต่างๆ ที่มีอาชีพ เป็นหลักเป็นฐาน

- ศูนย์ให้บริการความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและสวัสดิการที่รัฐบาลจัดให้ เนื่องจากการลงพื้นที่ทำให้ทราบว่าถึงแม้รัฐบาลกำหนดนโยบายสำหรับผู้พิการมีสิทธิในการบริการสวัสดิการสังคมจากภาครัฐ ซึ่งมีสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์สำหรับผู้พิการมากมาย จึงควรมีศูนย์ให้บริการความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและสวัสดิการที่รัฐบาลจัดให้ เพื่อให้ผู้พิการ และญาติ รับทราบ และสามารถ

---

[๑๒๒] สัมภาษณ์ นางสาวมณีรัตน์ ตัณฑวรรธนะ, นายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

ที่จะมีความรู้ และเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ รวมทั้งความรู้เบื้องต้นในการดูแลสุขภาพด้วยตัวเอง รวมทั้งการช่วยเหลืออย่างถูกต้องจากผู้ดูแล นอกจากนั้นศูนย์ดังกล่าวยังทำหน้าที่ติดต่อประสานให้ ผู้พิการ และผู้ดูแลได้รับสิทธิในการพัฒนาตนเองที่จะนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาไปสร้างรายได้เลี้ยงชีพและครอบครัว จะเป็นการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและดำรงชีวิตร่วมกับสังคมอย่างปกติทั่วไป

๒.สวัสดิการด้านการแพทย์ จากการสัมภาษณ์[๑๒๓]พบว่าความต้องการด้านสุขภาพการดูแลสุขภาพเป็นสิ่งที่ควบคู่กับการศึกษาและอาชีพที่ผู้ทั่วไปและผู้พิการต้องได้รับ การส่งเสริมนโยบายให้ศาสนาสถานในชุมชนเป็นที่บำบัดฟื้นฟูผู้พิการจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้พิการดีขึ้นได้อย่างแน่นอน จึงมีข้อเสนอนโยบายส่งเสริมสวัสดิการด้านการแพทย์สำหรับผู้พิการ ดังนี้

- ศาสนสถานเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ เนื่องจากพบว่ามีวัดบางแห่งมีความพร้อมที่จะบริการให้ความสะดวกเพื่อช่วยเหลือเหลือผู้พิการ เช่น หลวงพ่อเมือง พลวฑฺโฒ วัดป่ามัชฌิมาวาส จ. กาฬสินธุ์ สถานที่ตั้งพุทธบูชาคลินิกการรักษาผู้ป่วยทางกาย โดยใช้หลักจิตอาสาศาสนาสถานการพัฒนาศูนย์การฟื้นฟูแต่ละแห่งพบว่ามีลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป จากเพียงดูแลผู้ป่วยอัมฤกษ์ – อัมพาต มาเป็นผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย เช่นวัดคำประมง มีผู้ป่วยหลายรายได้รับการบำบัดฟื้นฟูจิตใจจนถึงขนาดกล่าวได้ว่า “เลือกเกิดไม่ได้ แต่เลือกที่ตายได้” ในปัจจุบัน สถานที่รักษาผู้ป่วยมะเร็งด้วยสมุนไพรและธรรมะบำบัดคำประมงกลายเป็นที่พักพิง และรักษาตัวผู้ป่วยมะเร็งโดยไม่เลือกชนชั้นวรรณะ ผู้ป่วยจะได้รับการรักษาตามแนวทางการแพทย์แบบองค์รวม ซึ่งเน้นเรื่องสมาธิบำบัด และธรรมชาติบำบัด ได้แก่ การใช้ยาสมุนไพร ที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทัศนคติและการกินอยู่ให้ถูกต้อง สอดคล้องกับหลักธรรมะในพระพุทธศาสนา

- จัดกิจกรรมธรรมะโอสถคือ หลักประกันคุณภาพที่เที่ยงแท้ พบว่าศาสนสถานที่บำบัดผู้พิการที่ผู้วิจัยและคณะได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละแห่งมีความเด่นแตกต่างกันแต่พบว่ามีจุดหมายร่วมกัน คือ “การใช้หลักธรรมะบำบัดรักษา” เมื่อผู้พิการเข้ามารักษาหลักธรรมะจะช่วยได้ทั้งการรักษาทางกาย และใจ เพราะผู้พิการน้อยรายที่จะหายจากความพิการ ถึงแม้ว่าความพิการจะหายไปก็ตามแต่ความทุกข์ก็ไม่หายไปจากจิตใจ ยังโกรธง่าย ยังโลภ ยังหลง เรียกได้ว่า นอกจากพิการทางกายแล้ว ยังพิการทางใจซ้ำเข้าไปอีก เปลี่ยนแปลงชีวิตด้วยธรรมะ “จิตเราสามารถหาความสุขได้จากร่างกายที่พิการเพียงแต่ว่าต้องศึกษาเรื่องของชีวิตให้เข้าใจ โดยอาศัยหลักธรรมะ”[๑๒๔] สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าถึงผู้พิการจะยังสงสัยเรื่องอุปสรรคแต่ในส่วนลึกแล้วยังเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่ามิได้ด้อยไปกว่าผู้ปกติแต่อย่างใด

๓. สวัสดิการด้านอาชีพ จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าผู้พิการที่มีความพิการและทำสิ่งที่ต่างๆ เพื่อที่จะพึ่งตนเอง ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม แต่ความสามารถประกอบกับผู้พิการขาดความรู้ความชำนาญ ทำให้ขาดโอกาสในการมีงานทำ แต่ถ้าได้พัฒนาความสามารถและศักยภาพของคนพิการให้

---

[๑๒๓] สัมภาษณ์ นางรัตนาภรณ์ บุญเพิ่มพูน, ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์, สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี, เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๑๒๔] สัมภาษณ์นางสังวาล สายประสาท, ผู้พิการ ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

มีประสิทธิภาพ การจัดหางานจากสถานประกอบการจากรัฐและเอกชน การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ ดังนั้น นโยบายสวัสดิการด้านอาชีพสำหรับผู้พิการจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

- ความจำเป็นต่อการจัดสวัสดิการของผู้พิการ
- การจัดการสงเคราะห์ผู้พิการระดับรุนแรง
- สิ่งอำนวยความสะดวกของผู้พิการ
- ด้านนันทนาการ
- การดำรงชีวิตอิสระของผู้พิการ
- งบประมาณการในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการ

๔. สวัสดิการด้านสังคม บริการทางสังคมมีความแตกต่างจากการบริการสาธารณะและการสาธารณูปโภคเพราะเป็นบริการที่เน้นส่งเสริมสวัสดิภาพทางสังคมที่ดีของผู้พิการเป็นบุคคลมากกว่าการจัดสรรบริการทางภายภาพหรือโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจจากองค์ประกอบของสวัสดิการสังคมในความหมายกว้างให้ภาพขององค์ประกอบย่อย ๆ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ[๑๒๕]การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ ควรมีแนวทางดังนี้

๑)การนำมาตรการทางกฎหมาย มาบังคับใช้รัฐควรมอบหมายให้มีการจัดบริการ ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายให้ครบทุกประเภทของการ จัดสวัสดิการสังคม

๒)กลไกในการดำเนินงาน สวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ มีความสำคัญอย่าง ยิ่งในการขับเคลื่อนงานด้านผู้พิการผู้พิการควร เป็นตัวหลักโดยดำเนินงานภายใต้คณะทำงานในระดับต่างๆ

๓)การส่งเสริมและการสนับสนุนควรมีงบประมาณที่ต่อเนื่องในแต่ละประเภทของการบริการและทุกพื้นที่และบุคคลากรควรมีความรู้ความเข้าใจ ในความต้องการตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล และ

๔)การรับรู้ข้อมูลข่าวสารควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมในแต่ละประเภทที่ จัดบริการให้ผู้พิการโดยการลงพื้นที่ในระดับอำเภอและรูปแบบควรเป็นการให้ความรู้แก่บุคคลที่มี ความบกพร่องทางการเห็นญาติและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้การทำงานซึ่งกันและกันในทุกจังหวัดที่ได้เก็บข้อมูลภาคสนามมีวิวัฒนาการจากเดิมที่มองเพียงเรื่องของการสงเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือจากรัฐเป็นหลัก แต่สังคมได้กลับหันมามองในเรื่องของการฟื้นฟูสร้างพลัง อำนาจของชุมชนให้มีศักยภาพ สร้างความร่วมมือ “ทำให้ผู้พิการเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน” การเข้าถึง “สื่อ” สังคมภายนอก การออกก าลังกาย จัดกีฬาหมู่บ้านสำหรับผู้พิการ ให้ อพมก. “ชี้เป้า เฝ้าระวัง” ผู้พิการในการสนับสนุนช่วยเหลือผู้พิการ โดยประชาชนเพื่อประชาชน

๕.สวัสดิการด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนา การเสริมสร้างพลังจากมิติทางศาสนาให้แก่ผู้พิการ รวมทั้งจากมิติที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางจิตวิญญาณ (Spiritual) แต่เป็นประเด็นอื่นๆ เช่นการเตรียมความพร้อมให้มีการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ และเลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวจะสามารถลดความรู้สึกของผู้พิการไม่ให้รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระของสังคมได้เป็นต้นการมีส่วนร่วมของผู้พิการในชุมชนพระพุทธศาสนา และวัด นั้น ในเบื้องต้นควรประกอบด้วย การเรียนรู้ และรับฟัง

---

[๑๒๕] จักรภพ ดุลศิริชัย, **การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.** KKU Res J HS (GS) ๑ (๑) : January - April ๒๐๑๓ หน้า ๔๑ - ๔๕.

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้พิการ สังคมควรแสดงออกถึงการยอมรับและตระหนักถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตของผู้พิการปัญหาอาจได้แก่ ทัศนคติที่เป็นลบต่อตนเอง ทัศนะที่ว่าความพิการเป็นภาระเป็นกรรมเก่า ตลอดจนสังคมแสดงความไม่เข้าใจ เพ่งเล็งข้อจำกัดทำให้เกิดข้อรังเกียจที่จะยอมรับผู้พิการให้ประกอบอาชีพ หรือให้ได้มีโอกาสใช้ชีวิตใกล้เคียงกับผู้ไม่พิการที่สุดการพัฒนาผู้พิการให้มีส่วนร่วมในการรับรู้ รับฟัง สื่อสารปัญหาแก่ผู้อื่นและสังคมนี้อาจพัฒนาได้ตั้งแต่ ผู้พิการสามารถกระตุ้น จูงใจให้สมาชิกนำเสนอความเห็น ระดมความคิด หาแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้องของกลุ่มผู้พิการได้ จากการสัมภาษณ์ผู้พิการประเด็นความคาดหวังที่ผู้พิการต้องการให้ชุมชนพระพุทธศาสนามาช่วยเสริมสร้างพลังในการดำรงชีวิตมีดังต่อไปนี้

- สนับสนุนงบประมาณวัดที่พร้อมจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมผู้พิการ ข้อค้นพบหนึ่งที่สะท้อนออกมาจากการสัมภาษณ์ผู้พิการในงานวิจัยนี้คือ ผู้พิการทุกประเภทมองว่าวัดส่วนมาก ยังไม่มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้พิการที่เพียงพอ ที่ผ่านมามักจัดโดยโรงเรียน สมาคม หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการเป็นผู้ริเริ่มเสียเอง อย่างเช่น โรงเรียนสอนผู้ตาบอดกรุงเทพมหานครพานักเรียนไปปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถาน เป็นต้น แต่โครงการที่ดำริหรือจัดโดยผู้พิการส่วนใหญ่ต่างเห็นด้วยถ้าหากวัด จัดกิจกรรมหรือการอบรมที่ตอบสนองภาวะพิการเพื่อผู้พิการแต่ละประเภทขึ้นมา เช่น

๑) ผลิตสื่อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้พิการแต่ละประเภท
๒) พัฒนาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการทางร่างกาย
๓) ที่พักสำหรับผู้พิการที่มีความต้องการศึกษาปฏิบัติธรรม
๔) ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์กับการช่วยเหลือผู้พิการ
๕) จัดทำคู่มือคำสอนของพระพุทธศาสนากับแนวทางในการดำรงชีวิตสำหรับผู้พิการ

นอกจากนั้น ข้อค้นพบจากการศึกษาโดยสัมภาษณ์ และพูดคุยกับผู้พิการนี้ ทำให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริม วิธีคิดในแนวพระพุทธศาสนา เป็นอย่างยิ่ง เพราะการคิดที่รู้เท่าทันสรรพสิ่งจะขจัดความทุกข์อื่นที่มีอิทธิพล ให้ลดน้อยลงได้ เช่น การคิดแบบทวิลักษณ์ หรือความคิดแบบสองด้าน ได้แก่การมองสรรพสิ่งทั้งด้านที่มีประโยชน์และด้านที่เป็นโทษ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีสองลักษณะ เพราะแม้แต่ตัวมนุษย์เองก็เช่นเดียวกัน การมองแบบทวิลักษณ์ จะสามารถทำให้ผู้พิการได้ใช้สิ่งที่ (ตนเองคิดว่า) เป็นโทษคือความพิการ มาทำให้เกิดประโยชน์ อย่างเช่น การลองเจริญสติภาวนา เพื่อพัฒนาตนให้มีสติยิ่งขึ้น ไม่ท้อถอย และเศร้าโศก ยึดติดกันเหตุของความทุกข์ในอดีต หรือกังวลเรื่องในอนาคต บุคคลทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการซึ่งใช้ความพยายามในการดำรงชีวิตมากกว่าผู้ไม่พิการ อาจจะใช้วิธีคิดแบบไม่คิดและการทำสมาธิในทุกอิริยาบถของชีวิต ให้เป็นนิสัย อาจช่วยลดทอนความทุกข์และก่อให้เกิดกำลังใจได้อย่างรวดเร็ว

๕.๒ อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในประเทศไทยพบว่าผู้พิการส่วนใหญ่ยังปัญหาที่เกิดกับจิตใจของผู้พิการโดยตรงซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย จิตใจและอารมณ์ กล่าวคือ คนพิการที่มีรูปลักษณะผิดปกติ จะรู้สึกอับอาย ท้อแท้ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า มีการวาดมโนภาพและอยากจะเป็นดังฝัน แต่เมื่อทำไม่ได้ก็ก่อให้เกิดอารมณ์วิปริตแปรปรวน มองโลกและผู้อื่นในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อสภาพร่างกายพิการก็ทำให้จิตใจไม่เป็นสุข มีผลก่อให้เกิดความผิดปกติของระบบประสาท สมองภาวะแห่งการสูญเสียความสามารถในการควบคุมความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์

ต่างๆ ได้เช่น โกรธ ฉุนเฉียว โสกะ คือ ความเศร้าโศก (sorrow) ปริเทวะ คือ ความคร่ำครวญ (lamentation) โทมนัส คือ ความทุกข์ใจ (grief)อุปายาส คือ ความคับแค้นใจ (despair) รวมถึงการสูญเสียคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิต ซึ่งจะส่งผลให้เกิดภาวะความตึงเครียด (stress) ความวิตกกังวล (anxiety) ความซึมเศร้า สุขภาพจิตเสื่อม เป็นโรคจิต (mental diseases) โรคประสาท (neurosis) นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบให้เกิดบุคคลิกภาพที่ผิดปกติ (personality disorder) ได้ด้วย ความทุกข์ทางใจตามหลักพระพุทธศาสนาเกิดมาจากกิเลสตัณหาโดยมีโลภะ (desire) โทสะ (hatred) และโมหะ (delusion)[๑๒๖] เป็นตัวบ่อนทำลายความสมดุลของดุลยภาพจิตใจ (emotional equilibrium) ซึ่งถ้าจะนำทฤษฎีความต้องการของ Maslow[๑๒๗]มาอธิบายก็จะเป็นแนวทางที่ไม่ซับซ้อนว่าทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ไม่พิการหรือผู้พิการก็ตามล้วนแต่มีความต้องการของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้น คือ เริ่มจากขั้นความต้องการทางด้านร่างกาย ด้านความมั่นคง ด้านสังคม ด้านเกียรติยศชื่อเสียง ไปจนถึงความต้องการขั้นสูงสุด คือความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต จากทฤษฎีสามารถอธิบายเรื่องของความต้องการสวัสดิการของผู้พิการได้ คือ ผู้พิการต้องการมีสุขภาพร่างกายที่ดี มีความมั่งคงและปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ต้องการสังคมและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ดังนั้นรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดสวัสดิการให้ผู้พิการมีสุขภาพที่ดี มีความมั่งคงในชีวิต มีสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดาเนินชีวิตและการพัฒนาศักยภาพชีวิตอนุชาติ พวงสาลี และอรทัย อาจอ่า[๑๒๘]ความต้องการการตอบสนองทางด้านวัตถุเพื่อใช้ในการอำนวยความสะดวกสบายของชีวิต และอัตตวิสัย (Subjective) ได้แก่ ความต้องการการตอบสนองทางด้านจิตใจเพื่อให้เกิดความสุข ความพึงพอใจในชีวิต ความต้องการทั้ง ๒ มิติ นั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการทางจิตใจที่ส่งผลถึงความต้องการทางร่างกาย กล่าวคือ ความต้องการทางร่างกายเป็นผลมาจากความต้องการทางจิตใจของบุคคลนั่นเอง เมื่อร่างกายได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วก็จะทาให้ใจเป็นสุข ทุกคนย่อมต้องการมีความสุขในชีวิตซึ่งระพีพรรณ คำหอม[๑๒๙] ได้ให้ความเห็นว่าแผนพัฒนาสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วนให้เกิดพลังขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการสังคมและพัฒนาสังคมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งโดยเน้นสวัสดิการด้านกายภาพ ส่วนทางด้านจิตใจพบว่า การจัดสวัสดิการของประเทศในเครือรัฐออสเตรเลีย[๑๓๐] ได้มีแนวคิดที่จะกำจัดอุปสรรคด้านจิตวิทยา การเสริมเจตคติที่ดีต่อผู้พิการทำให้เกิดการเสียสมดุล (imbalance or disequilibrium) ในด้านจิตใจของผู้พิการซึ่งพบว่าผลกระทบที่เกิดจากความพิการทางกายมาสู่ปัญหาด้านสุขภาพจิตย่อมส่งผลสะท้อนกลับไปสู่สุขภาพกายได้อีกเช่นกัน ในประเทศไทยซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาถ้าหากเห็น

---

[๑๒๖] **องฺ. ฉกฺก** (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๘.

[๑๒๗] สืบค้นจาก. http://whochange-theworld.blogspot.com/๒๐๑๕/๐๗/maslows-theory.html. เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๑๒๘] อนุชาติ พวงสาลี และอรทัย อาจอ่า. **การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย.** (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๑).หน้า ๑๑๒ - ๑๑๕.

[๑๒๙] ระพีพรรณ คำหอม. **สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย.** (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๗).หน้า ๒๕ - ๒๖.

[๑๓๐] กรมประชาสงเคราะห์. โครงการศึกษาวิจัย **ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ**. (กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. อัดสำเนา. ๒๕๕๙). หน้า ๑๐ – ๑๕.

ความสำคัญของจิตใจว่า เมื่อร่างกายบกพร่องส่วนใหญ่จิตใจก็มักจะการเกิดโรคแทรกซ้อนเช่นกัน[๑๓๑] การส่งเสริมบทบาทวัดร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน ในการกันจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญาเพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างทัดเทียมคนทั่วไป มีความจำเป็นซึ่งสอดคล้องกับนางปราณี ประไพวัชรพันธ์[๑๓๒]ที่พบว่าการเสริมพลังงานอำนาจให้แก่ผู้พิการ ครอบครัวและชุมชน โดยเริ่มจากการให้คุณค่า ค้นหาความสามารถและเปลี่ยนวิธีคิดจากลบเป็นบวกจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้พิการดีขึ้นนอกจากนี้พระมหาอุดม สารเมธี, นายสัดทัด จันทร์ทาทอง และนายชำนาญ เกิดช่อ[๑๓๓] ได้เสนอแนวคิดว่าพระพุทธศาสนาเปิดโอกาสผู้พิการเข้าถึงหลักปฏิบัติเพื่อบรรลุความพ้นทุกข์โดยมิจำกัดสิทธิ์ แต่หลักวินัยบัญญัติบางประการเกี่ยวกับผู้พิการยังต้องถือปฏิบัติ ศักยภาพของผู้พิการ สังคมควรมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้ผู้พิการแสดงความสามารถของตนในเชิงสร้างสรรค์ องค์กรศาสนาควรมีเครื่องมือหรือสื่อการเรียนรู้ธรรมะสำหรับผู้พิการให้สะดวกมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ควรคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการที่จะเข้าถึงการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติธรรม ส่วนการฟื้นฟูจิตใจของผู้พิการก็เป็นสำคัญเนื่องจากมีผลต่อการรักษาโรคมะเร็งด้วยสมุนไพรและธรรมะบำบัด จากคำบอกเล่าของผู้ที่เคยเข้ารับบริการจากสถานที่ดังกล่าวพบว่าบางรายมีอาการดีขึ้นอย่างมหัศจรรย์ ซึ่งหนึ่งในผู้ที่เป็นนายแพทย์จิตอาสา[๑๓๔]อโรคยาศาลวัดคำประมง ที่ได้เข้ามาช่วยหลวงตาดร.ปนพนพัชร์ จิรธมฺโม มาเป็นเวลาหลายปีถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบำบัดรักษาทางจิตใจผู้พิการ ซึ่งบางรายไม่เพียงแต่จะพิการเท่านั้นยังป่วยเป็นโรคเรื้อรัง นอนติดเตียง ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่เพียงแต่จะต้องบำบัดผู้ป่วยเท่านั้นยังต้องบำบัดจิตใจญาติผู้ดูแลด้วย เพื่อให้มีจิตใจที่เข้มแข็งในการดูแลผู้ป่วย การจัดกิจกรรมดูแลผู้ป่วยและญาติเป็นกิจกรรมดูแลรักษาทางจิตวิญญาณที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในทางพระพุทธศาสนาสำคัญที่สุด[๑๓๕] พระครูสุธรรมมานุสิฐ,ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ – อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวมาเป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับของส่วนราชการ พัฒนาเครือข่ายกับหน่วนงานในท้องถิ่น

---

[๑๓๑] พงศ์ประภา กาญจนพบู, **ปัญหาทางสังคมและจิตวิทยาเกี่ยวกับคนพิการ**, กรมประชาสงเคราะห์ ๒๒ (กันยายน - ตุลาคม, ๒๕๕๘), หน้า ๗๑ - ๗๒.

[๑๓๒] นางปราณี ประไพวัชรพันธ์.**รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในตำบลอรพิมพ์ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา.** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ๒๕๕๒). หน้า บทคัดย่อ.

[๑๓๓] พระมหาอุดม สารเมธี, นายสัดทัด จันทร์ทาทอง และนายชำนาญ เกิดช่อ.**การวิเคราะห์ความพิการของมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา**. (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.๒๕๕๑). หน้า บทคัดย่อ.

[๑๓๔] นายแพทย์ศิริโรจน์ กิตติสารพงษ์. วารสาร **“ก้าวใหม่ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมพัฒนา หลักประกันสุขภาพ”** ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓๓ พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๕๗. UC บนวิถีธรรม. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ), ๒๕๕๗, หน้า ๔ - ๖.

[๑๓๕] สัมภาษณ์ พระครูสุธรรมมานุสิฐ, ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ดังแสดงในแผนภาพที่ ๕.๑

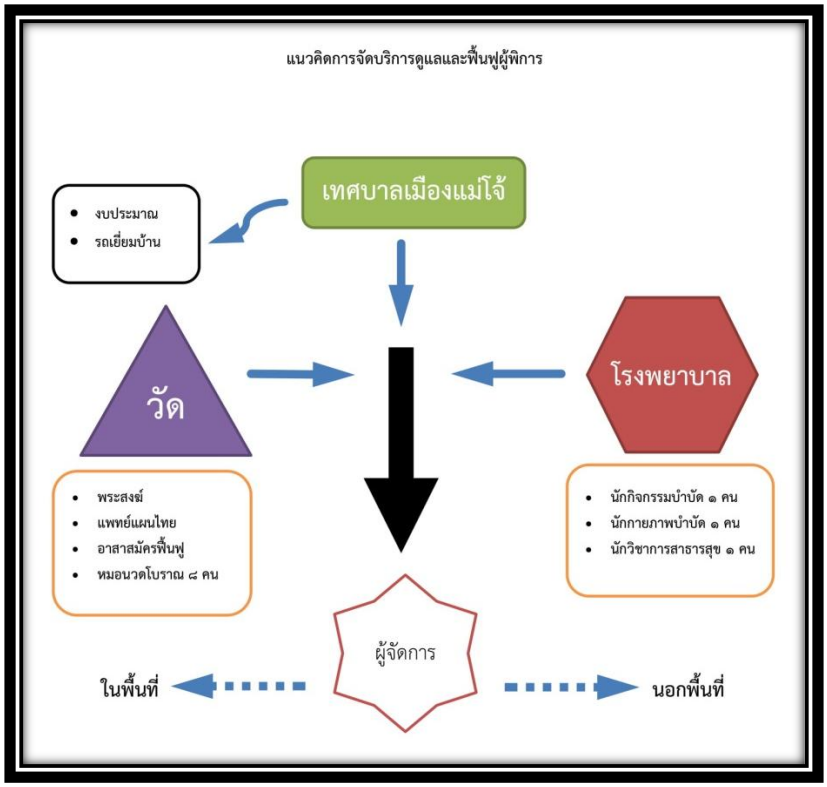

แผนภาพที่ ๕.๑ การจัดบริการกันระหว่างวัดห้วยเกี๋ยง เทศบาลเมืองแม่โจ้ และโรงพยาบาลสันทราย

จากแผนภาพที่ ๕.๑ จะเห็นว่าผู้พิการจะได้รับการบำบัดทั้งร่างกาย และจิตใจโดยมีวัดในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางช่วยให้การดำเนินชีวิตของผู้พิการสอดคล้องกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา การใช้ชีวิตภายใต้ความพิการของร่างกายมิได้เป็นอุปสรรคต่อกำลังใจในการมีชีวิตอยู่มากนัก แต่กลับเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้พิการมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านการศึกษา ศิลปะ การเป็นผู้นำทางสังคม ความกล้าคิดกล้าทำในสิ่งสร้างสรรค์จนสังคมเห็นประจักษ์ได้ สร้างโอกาสแก่ผู้พิการและปฏิบัติต่อผู้พิการด้วยความเป็นมิตร ตามหลักพรหมวิหาร ๔ เกื้อหนุนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้เท่าเทียมกันในสังคมซึ่งสอดคล้องกับศมนรักษ สุวรรณทรัพย์ , ยุวดี ลีลัคนาวีระ และวรรณรัตน ลาวัง[๑๓๖]ว่าควรให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวให้ดีขึ้น โดยสนับสนุนการดูแลในทุกด้านส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ภาพลักษณ์ และรูปร่างของตนและการเห็นคุณค่าในตนเองที่ดี นอกจากนั้นการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมจึงเป็นประเด็นสำคัญซึ่งจักรภพ ดุลศิริชัย และดร.วิภาวี กฤษณะภูติ[๑๓๗] ให้ความเห็นว่าปัญหาและความต้องการจะแตกต่างกันออกไป

---

[๑๓๖] ศมนรักษ สุวรรณทรัพย์, ยุวดี ลีลัคนาวีระ และวรรณรัตน ลาวัง. **ปจจัยที่มีอิทธิพลตอคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวในจังหวัดปทุมธานี**. (วารสารการพยาบาลและการศึกษา ปที่ ๙ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๙). หน้า ๒๐ - ๒๕.

[๑๓๗] จักรภพ ดุลศิริชัย, ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ. **การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๓). หน้า บทคัดย่อ.

ตามประเภทของการใช้สิทธิตามสวัสดิการสังคมนั้น ๆ จึงควรให้มีการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้พิการ ดังแผนภาพที่ ๕.๒

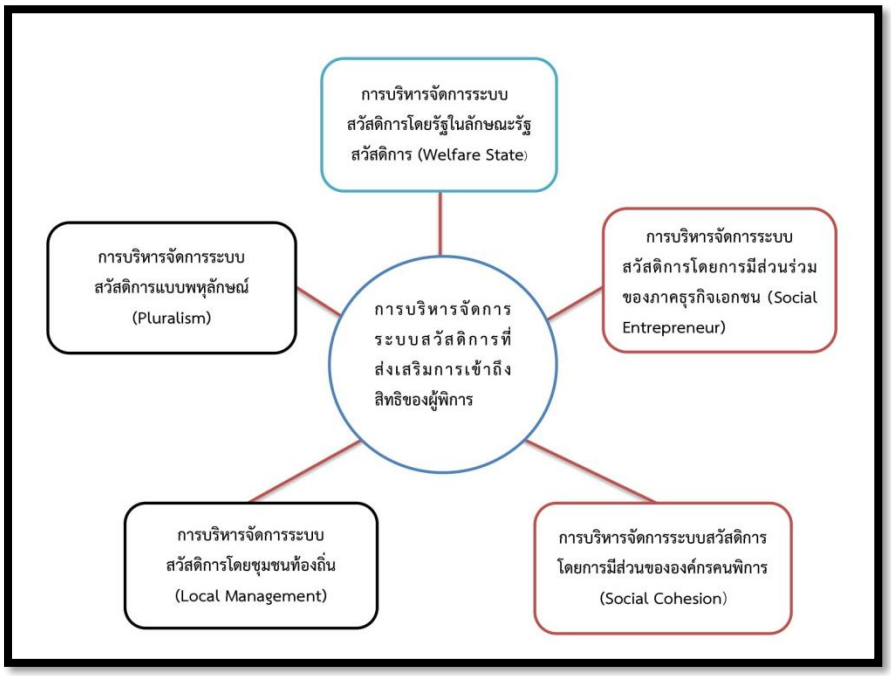

แผนภาพที่ ๕.๒ รูปแบบการบริหารจัดระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ

จากแนวคิดการพัฒนาเพื่อนำเสนอนโยบายดังกล่าวข้างต้น จะช่วยให้สถานการณ์และปัญหาของผู้พิการ สภาพปัญหาของผู้พิการแต่ละประเภท แต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันมาก และหลากหลายซับซ้อน ขึ้นกับบริบท และวัฒนธรรมของสังคม เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เป็นผู้ยากจนที่ขาด(จน) ๖ อย่าง คือ ๑) จนโอกาส ๒) จนงาน ๓) จนอำนาจ ๔) จนข้อมูลข่าวสาร ๕) จนศักดิ์ศรี และ๖) จนปัญญา การขาดสิ่งที่เป็นปัญหาพื้นฐานของปัจจัย ๔ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความสลับซับซ้อน ปัญหาเรื่อง สิทธิความเป็นมนุษย์ การยอมรับของสังคมให้ผู้พิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการดำรงชีพในด้านอาชีพ สุขภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน เพราะเขตเมืองมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากกกว่าเขตชนบท ความเห็นว่าผู้พิการบางส่วนรัฐ ยังขาดการเหลียวแลและจัดการปัญหาให้ยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสในกลุ่มผู้พิการ ผู้พิการในชุมชนแต่ละแห่งมีวิถีชีวิตและการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปตามบริบทของวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค มีจุดเด่นและจุดอ่อนในบริบทที่แตกต่างกัน มีชุมชนมีความเข้มแข็ง ชุมชน อ่อนแอแต่สำหรับผู้พิการนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับผู้พิการเหล่านี้ให้สามารถมีชีวิตและดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานได้อย่างปกติสุขนั่นเอง

๕.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรจะมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา องค์กรชุมชน หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการกระบวนการวิจัยครบวงจร ซึ่งจะทำให้การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒. วัด องค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต./เทศบาล/กทม.) ที่มีศักยภาพและความพร้อมศึกษาแบบ นำร่อง(Pilot Study) รูปแบบการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อคนพิการ (Community Welfare Fund for Disability) เพื่อขยายผลเชิงนโยบาย

๓. ควรจะมีการศึกษาหารูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในลักษณะ ของ Area Based เปรียบเทียบกับการศึกษา แบบ Problem Based Learning (PBL) ที่มีความแตกต่างหลากหลายในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงประเภท ช่วงอายุ และระดับความพิการในทุกระดับ ทั้งเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อให้งานวิจัยเรื่องนี้มีรายละเอียด เกิดรูปธรรมที่ชัดเจนในเชิงของ การเปรียบเทียบ (Comparative Problem Based Research)

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

๑.๑ เอกสารปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑.๒. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานปลัดกระทรวง. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา. ๒๕๖๑.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **รายงานการประชุมเชิงบูรณาการเรื่องแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ใน ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔.** กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ๒๕๕๔.

กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. **แผนยุทธศาสตร์ กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ.** กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. ๒๕๕๘.

กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. **สวัสดิการสังคม เพื่อคนด้อยโอกาส นโยบายว่าด้วยการกินดีอยู่ดี มีสุข มีสิทธิ**. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด. ๒๕๕๘.

ขนิษฐา เทวินทรภักติ. **แผ้วถางทางการฟื้นฟูสมรรถภาพ : สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของคนพิการ.** กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. ๒๕๕๕.

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕.** กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์. ๒๕๖๐.

จักรภพ ดุลศิริชัย. **การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.** KKU Res J HS (GS) ๑ (๑) : January - April ๒๐๑๓.

พงศ์ประภา กาญจนพบู. **ปัญหาทางสังคมและจิตวิทยาเกี่ยวกับคนพิการ.** กรุงเทพมหานคร : กรมประชาสงเคราะห์. ๒๕๕๘.

พุทธทาสภิกขุ. **อริยมรรคทางดับทุกข์ คู่มือดับทุกข์ฉบับสมบูรณ์.** พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๓.

พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ. **การติดตามการเขาถึงสิทธิของผู้พิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่สงเสริมการเขาถึงสิทธิของผู้พิการ**. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและวิชาการ กลุ่มวิจัยและวิชาการ. ๒๕๕๗.

พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). **ตอบปัญหาธรรมปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอช ทีพีเพรส, ๒๕๕๒.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). **พุทธศาสนากับปรัชญา.** พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ฟ จำกัด, ๒๕๕๓.

_____. **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์.** พิมพ์ครั้งที่ ๓๕, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๕๔.

_____. **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๐,กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

_____. **ธรรมนูญ : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๕๕.

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). **ศาสนากับสันติภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : บริษัท แปดสิบเจ็ด ๒๕๔๕ จำกัด, ๒๕๕๗.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). **ความสำเร็จหลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข.** พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๕.

พัชรินทร์ วนิชานนท์. **การดูแลบุคคลพิการ.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔.

ราชกิจจานุเบกษา. **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๑.** เลม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๘ ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา. ๒๕๕๑.

ระพีพรรณ คำหอม. **สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๖.

วิทยา นาควัชระ. **วิธีคิด ให้ชีวิตเป็นสุข.** กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๘.

สนอง วรอุไร, **ทำชีวิตให้ได้ดีและมีสุข**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๐.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน). **สังคหวัตถุ ๔.** พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). **รวมธรรมะ.** กรุงเทพมหานคร:บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๕๓.

สมภาร พรมทา. **รากเหง้าของเราคือทุกข์.** พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วารสารปัญญา, ๒๕๕๓.

_____. **“ทุกข์ในพุทธปรัชญา มุมมองจากลัทธิดาร์วิน”.** วารสาร พุทธศาสนศึกษา, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน ๒๕๕๓.

แสง จันทร์งาม. **พุทธศาสนวิทยา.** พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๕๕.

แสงอรุณ โปร่งธุระ. **พุทธศาสน์.** พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการสถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๙.

(๒) บทความวารสาร

นายแพทย์ศิริโรจน์ กิตติสารพงษ์. วารสาร **“ก้าวใหม่ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมพัฒนา หลักประกันสุขภาพ”.** ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓๓ พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๕๗. UC บนวิถีธรรม. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ). ๒๕๕๗.

ศมนรักษ สุวรรณทรัพย์, ยุวดี ลีลัคนาวีระ, และวรรณรัตน ลาวัง. **ปจจัยที่มีอิทธิพลตอคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวในจังหวัดปทุมธานี.** วารสาร การพยาบาลและการศึกษา ปที่ ๙ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙.

(๓) งานวิจัย

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ. **การติดตามการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการ.** กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและวิชาการ กลุ่มวิจัยและวิชาการ. ๒๕๕๗.

ขนิษฐา ทองเรือง, วิทยา เจริญศิริ, สัญญา เคณาภูมิ. **ความคาดหวังในการจัดสวัสดิการของผู้พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.** การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๘ - ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.

คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ **โครงการศึกษาทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย** เสนอต่อ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๗.

จักรภพ ดุลศิริชัย, ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ. **การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.** รายงานการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๓.

ปราณี ประไพวัชรพันธ์. **รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในตำบลอรพิมพ์ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา.** รายงานการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา. ๒๕๕๒.

พระมหาอุดม สารเมธี, นายสัดทัด จันทร์ทาทอง และนายชำนาญ เกิดช่อ. **การวิเคราะห์ความพิการของมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา.** รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๑.

ภุชงค์ เสนานุช, และกรรณิกา ขวัญอารีย์. **รูปแบบการจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชน.** รายงานการวิจัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียว. ๒๕๕๓.

สุดา นุ่มพุ่ม. **ความมั่นคงในอาชีพและรายได้ของผู้พิการที่ผ่านการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์ของมูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาผู้พิการ.** รายงานการวิจัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๑.

สุกัญญา บุญคง. **แนวทางการพัฒนาการเข้าถึงบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในการใช้บริการรถไฟฟ้าใต้ดิน.** รายงานการวิจัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๑.

สมพงศ์ เทียบทรง และคณะ. **แนวทางส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้พิการของศูนย์บริการผู้พิการเทศบาลตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช.** รายงานการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. ๒๕๕๗.

อนัญญา เจียนรัมย์. **ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. Academic Services Journal Prince of Songkla University Vol. ๒๕ No. ๑, Jan-Apr ๒๐๑๔.

อนุชาติ พวงสาลี, และอรทัย อาจอ่า. **การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๑.

(๔) เอกสารอัดสำเนา

วิจารณ์ พานิช. **“องค์การแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้”.** เอกสารสรุปการบรรยายในหลักสูตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ ๑ สถาบันพระปกเกล้า ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕. สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย. กฎหมายเพื่อคนพิการ.กรุงเทพฯ: สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖.

กรมประชาสงเคราะห์. **โครงการศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ**. (กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. อัดสำเนา. ๒๕๕๙.

(๕) สัมภาษณ์

นายธนัฏฐ์โชค บุญพงศ์ปริตร, ผอ.ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพผู้พิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

พระครูสุธรรมมานุสิฐ, ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง, เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นางพรจันทร์ เกียรติศิริโรจน์, นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ, ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพผู้พิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นางรัตนาภรณ์ บุญเพิ่มพูน, ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์ ๓, ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพผู้พิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นายเล็ก นรมานิตย์, ผู้พิการ ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นายอภิวัฒน์ คุรุกิง, เจ้าหน้าที่พี่เลี้ยง สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี, เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นายจักรวาล บุญปาล, ผู้พิการ สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี, เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นายเล็ก นรมานิตย์, ผู้พิการ สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี, เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
นางสาวมณีรัตน์ ตัณฑวรรธนะ, นายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.
นายปัตฎิกรณ์ พัฒนา, ผู้พิการ สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.
นายสรวิชญ์ ทาวี, ผู้พิการ สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.
นายสมาน วงศ์กาวี, อุปนายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.
น.ส.นพเก้า มอญกลาง, ผู้พิการ สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.
นางสังวาล สายประสาท, ผู้พิการ สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.
นายพงษ์เทพ พานขุนทด, ผู้พิการ สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.
น.ส.โสภา นกงาม, ผู้พิการ สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.
นายณรงค์ รัตนโสภา, หัวหน้าฝ่ายวิชาการ มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ, เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๑.
นางคำมั่น ศรีสะอาด, หัวหน้าฝ่ายธุรการ มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ, เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๑.

(๔)สื่อออนไลน์

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. **รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทยประจำเดือนมิถุนายน ๒๕๖๐.** สืบค้นเมื่อ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑ จาก http://dep.go.th/?q=th/news2560.

กุลวีณ์ วุฒิกร. **การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้พิการในสถานประกอบการเขตกรุงเทพมหานคร.** มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ จาก http://digi.library.tu.ac.th/thesis/sw/๒๖๓๗/๑๐CHAPTER_๓.pdf.

เจนจิรา เทศทิม. **การศึกษาสถานภาพงานวิจัยด้านบริการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการในประเทศไทย**. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ จาก http://www.rs.mahidol.ac.th/thai/research/researchpaper/resarchper/Study_of_the_Research.pdf.๒๕๔๖.

จิราวัลย์ คงถาวร. **ความเป็นไปได้ในการจางงานผู้พิการของบริษัท มิตซูบิชิมอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นวันที่ ๑๕ มกคม ๒๕๖๑ จาก http://beyond.library.tu.ac.th/cdm/ref/collection/thesis/id/๑๐๘๒๖.๒๕๔๗.

ทวีเชื้อ สุวรรณทวี.การเปรียบเทียบกฎหมายด้านผู้พิการของประเทศไทย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา. สืบค้นวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐ จาก http://www.rs.mahidol.ac.th/rsjournal/vol.๑/v.๑-๒-๐๐๔.pdf.

มหาวิทยาลัยสยาม. รายงานผลการศึกษาฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการ “**การศึกษาส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการพ.ศ. ๒๕๕๐.** สืบค้นเมื่อ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ จาก ttp://nep.go.th/sites/ default/files/ files/document.pdf.

ราชกิจจานุเบกษา, http://www.ratchakitcha.soc.go.th/RKJ/announce/search.jsp. สืบค้นเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๑.

สืบค้นจากhttp://whochange-theworld.blogspot.com/๒๐๑๕/๐๗/maslows-theory.html.สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สำนักวิชาการ.**ปฏิรูปคุณภาพชีวิตผู้พิการ.**กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๑ จาก http://www.parliament.go.th/library.

๒. ภาษาอังกฤษ

Wheelight, **Aristotle : Nicomachean Ethics,**U.S.A. : the Odyssey Press, Inc., 1925**.**

Rhys Davids, William T.W. **Pali English Dictionary**, Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd, 1989.

Encyclopidia IV, P. 696. , **Dukkha. The three basic facts of existence II**, Buddhist Publication Society Kandy Srilanka, 1973.

ภาคผนวก

ผนวก ก

บทความวิจัย

การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
The Using the Policies and Management Welfare for Disable People
in Thai Society.

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร.,[๑๓๘]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ประกอบด้วย ๑)เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย ๒) เพื่อศึกษาความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย ๓) เพื่อเสนอกลไกขับเคลื่อนนโยบายการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยแบบผสมผสาน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือองค์กร ๔ แห่ง กระจายตามหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เชียงใหม่ นครราชสีมาและชลบุรี เป็นเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เน้นองค์กรที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้นโยบายและจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการจำนวน ๘ รูป/คน และผู้พิการที่รับบริการสวัสดิการสังคม จำนวน ๒๙ รูป/คน รวมทั้งสิ้น ๓๗ รูป/คน ส่วนเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์

ผลวิจัย จากการศึกษาพบว่าความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย บุคคลทุกคนในสังคมมีความต้องการให้ชีวิตของตนประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้ไม่เว้นแม้แต่ผู้พิการ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วก็จะมีความสุข และมีความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งการได้รับการตอบสนองความต้องการจะส่งผลให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น ๑) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ๒) การมีการศึกษาที่ดี ๓) การมีที่อยู่อาศัย ๔) การมีงานทำ การมีรายได้และการมีสวัสดิการแรงงาน ๕) การมีความมั่นคงทางรายได้ ๖) นันทนาการ ๗) การบริการสังคมทั่วไป ด้วยสภาพปัญหา ความต้องการของผู้พิการไทยดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการติดตามตรวจสอบการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมพลังผู้พิการ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในสังคม ทำให้สังคมได้ประจักษ์ว่าผู้พิการไทยเป็นพลเมืองที่มีผลิตภาพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งจะส่งผลต่อการเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันสำหรับทุกคน ส่วนความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทยในปัจจุบันอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านในหลายๆด้าน ทั้งเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ การขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ในปัจจุบันไดเกิดกลไกของศูนยบริการผู้พิการระดับจังหวัด และศูนยบริการผู้พิการทั่วไปขององคกรด้านผู้พิการและองค์กรปกครองสวนทองถิ่น ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆซึ่งจะทำให้ ผู้พิการในพื้นที่ได้เขาถึงบริการมากยิ่งขึ้นนับว่าเป็นจุดแข็ง

---

[๑๓๘] อาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี.

และจุดสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทยในปัจจุบัน นอกจากกลไกต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว สภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะของประเทศไทยก็ยังไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้พิการ ทั้งที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ต่าง ๆ สถานท่องเที่ยว ระบบคมนาคมขนส่ง รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการก็ยังมีราคาที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้พิการที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จริง ผู้พิการส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆของสังคมการมส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การถูกเลือกปฏิบัติผู้พิการส่วนใหญ่และนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย ได้แก่ ๑)สวัสดิการด้านการศึกษา ควรสนับสนุนการสร้างศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการระดับชุมชน หรือศูนย์ให้บริการความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและสวัสดิการที่รัฐบาลจัดให้ ศูนย์ดังกล่าวยังทำหน้าที่ติดต่อประสานให้ ผู้พิการ และผู้ดูแลได้รับสิทธิในการพัฒนาตนเองที่จะนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาไปสร้างรายได้เลี้ยงชีพและครอบครัว จะเป็นการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและดำรงชีวิตร่วมกับสังคมอย่างปกติทั่วไป ๒) สวัสดิการด้านการแพทย์ นโยบายสนับสนุนศาสนสถานเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ เนื่องจากพบว่ามีวัดบางแห่งมีความพร้อมที่จะบริการให้ความสะดวกเพื่อช่วยเหลือเหลือผู้พิการที่เน้นเรื่องสมาธิบำบัด และธรรมชาติบำบัด ได้แก่ การใช้ยาสมุนไพร ที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทัศนคติและการกินอยู่ให้ถูกต้อง สอดคล้องกับหลักธรรมะ ในพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมธรรมะโอสถคือ เมื่อผู้พิการเข้ามารักษาหลักธรรมะจะช่วยได้ทั้งการรักษาทางกาย และใจ เปลี่ยนแปลงชีวิตด้วยธรรมะ “จิตเราสามารถหาความสุขได้จากร่างกายที่พิการ เพียงแต่ว่าต้องศึกษาเรื่องของชีวิตให้เข้าใจ โดยอาศัยหลักธรรมะ” สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าถึงผู้พิการจะยังสงสัยเรื่องอุปสรรคแต่ในส่วนลึกแล้วยังเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่ามิได้ด้อยไปกว่าผู้ปกติแต่อย่างใด ๓) สวัสดิการด้านอาชีพ พัฒนาความสามารถและศักยภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ การจัดหางานจากสถานประกอบการจากรัฐและเอกชน การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบ ๔)สวัสดิการด้านสังคม บริการทางสังคมมีความแตกต่างจากการบริการสาธารณะและการสาธารณูปโภคเพราะเป็นบริการที่เน้นส่งเสริมสวัสดิภาพทางสังคมที่ดีของผู้พิการ ๕)สวัสดิการด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนา ความคาดหวังที่ผู้พิการต้องการให้องค์กรทางพระพุทธศาสนามาช่วยเสริมสร้างพลังในการดำรงชีวิตจัดสภาพแวดล้อมภายในวัดที่เหมาะสมผู้พิการ นอกจากนั้นควรผลิตสื่อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้พิการแต่ละประเภท จัดที่พักสำหรับผู้พิการที่มีความต้องการศึกษาปฏิบัติธรรม ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์กับการช่วยเหลือผู้พิการและจัดทำคู่มือคำสอนของพระพุทธศาสนากับแนวทางในการดำรงชีวิตสำหรับผู้พิการจะทำให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริม วิธีคิดในแนวพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการคิดที่รู้เท่าทันสรรพสิ่ง จะขจัดความทุกข์อื่นที่มีอิทธิพลให้ลดน้อยลงได้

<u>คำสำคัญ</u> นโยบาย,การจัดสวัสดิการ,ผู้พิการ

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the welfare needs of people with disabilities in Thai society; 2) to study the readiness and development of readiness for the welfare of disabled people in Thai society; 3) to propose appropriate policies and welfare for disabled persons; In Thai society This research is a combination of documentary research and qualitative research in the field by combining research methodology. Target groups are 4 organizations distributed by agencies in Ubon Ratchathani, Chiang Mai, Nakhon Ratchasima and Chonburi. Purposive sampling focuses on the organization that is involved in the policy and welfare of people with disabilities. The management and staff provided 8 social welfare services for disabled persons and 29 persons with social welfare services, totaling 37 persons.

The study found that the welfare needs of the disabled in Thai society. Every person in the society has a need for his or her life to succeed in various aspects, which is not even the disabled. When a person receives a response, it will be happy. And have a happy life. To meet the demand will result in better quality of life such as: 1) good health; 2) good education; 3) housing; 4) employment; Income and labor welfare 5) Income security 6) Recreation 7) General social services With the problem. The needs of disabled people in Thailand. This is consistent with the authority to monitor access to the rights of persons with disabilities in accordance with the law relating to the empowerment of persons with disabilities. Create opportunities and equality in society. The Thai people are visible to the disabled. Can live in a society with dignity. This will result in a peaceful society for everyone. The readiness and development of readiness for the implementation of welfare for the disabled in Thai society is currently undergoing change in many areas, including political change. The current level of operation at the provincial level is the mechanism of provincial centers for disabled people. And the Disability Services Center of the Disability Organizations and Local Government Organizations. It is the strengths and the cornerstone of the development of the quality of life for the disabled in Thailand today. In addition to the above mechanisms, Thailand's public environment and services are not conducive to the lives of people with disabilities. Both residential Buildings, places, attractions Transportation system The technology for disabled facilities is still relatively high. Making disabled people with poor status inaccessible and usable. Most people with disabilities have limited access to information. Participating in various activities. Social participation in policymaking. Mostly disabled and The policy and appropriate welfare for the disabled in Thai society are: 1) Educational welfare It should support the creation of a learning center for people with disabilities at community level. Or the government-provided health care and welfare services center. The center also coordinates the

disability and caregiver's right to self-development to bring the knowledge that has been developed to earn a living and a family. It will give you opportunities to participate in community activities and live in common with society. 2) Medical Benefits Supporting Places for Rehabilitation of Disabled Persons It is found that some temples are readily available to provide facilities for the disabled, focusing on meditation. And natural therapies, including the use of herbal medicine, is a lifestyle change. Attitude and eating are right. Comply with the principles of Dharma. In Buddhism The activity of the Sutta is. When people with disabilities come to the Dharma, they can help with both physical and mental changes. "We can find happiness from the physically handicapped. I just need to study the subject of my life. This shows that people with disabilities are still in doubt, but deep in their confidence that they are not worse than the normal ones. Develop the ability and potential of the disabled to be effective. Employment from state and private enterprises Loan for assembly 4) Social Welfare Social services differ from public services and public utilities because they are services that promote good social welfare for people with disabilities. 5) Rehabilitation Welfare with Buddhism Expectations that the disabled need Buddhist organizations to help strengthen the living environment. In addition, the appropriate media should be produced for each type of disabled. Accommodation for the disabled with a need for education. Promoting the role of monks and assist the disabled and developing the Buddhist doctrine and guidelines for living for the disabled will raise awareness of the need for promotion. How to think in Buddhism? Highly The thought of knowing everything. It will eliminate the suffering that has less influence.

บทนำ

การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ เป็นการดำเนินการเพื่อประชาชนที่นอกจากพิการทางกายแล้วยังประสบปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ ครอบครัว การปรับตัว รวมทั้งปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต เป็นต้น เพื่อให้ได้รับบริการสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการอาจครอบคลุมการช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวด้วย เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับการตอบสนองและพัฒนาศักยภาพให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน เรื่องการจัดสวัสดิการจึงเป็นเรื่องสำคัญซึ่งมีการกล่าวไว้ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลทุกสมัย โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนในนโยบายและแผนทุกระดับรวมทั้งมีการจัดแผนระยะยาวเฉพาะด้าน ในทศวรรษที่ผ่านมารัฐบาลได้ดำเนินโครงการที่สำคัญหลายประการ[๑๓๙] เพื่อเป็นกระจายบริการสังคมจากระดับชนชั้นสูงไปถึงระดับรากหญ้า อาทิ โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน

---

[๑๓๙] วิจารณ์ พานิช. **“องค์การแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้”.** เอกสารสรุปการบรรยายในหลักสูตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ ๑ สถาบันพระปกเกล้า ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕. สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย. กฎหมายเพื่อคนพิการ. (กรุงเทพฯ : สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖).หน้า ๔๑.

กระทรวงมหาดไทย ที่มุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนชาวชนบท ในระดับครัวเรือนด้อยโอกาสให้มีรายได้เพิ่มสูงขึ้น โครงการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและประสบปัญหาทุกข์ยากเดือดร้อน โครงการบัตรสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ทหารผ่านศึก และผู้ถูกเลิกจ้างงานได้รับการรักษาพยาบาลฟรี เป็นต้น

ประเทศไทยในปัจจุบันการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ ได้คำนึงถึงกระแสโลกในเรื่องของสิทธิมนุษยชน และพันธสัญญาต่าง ๆ ที่ได้ลงนามรับรองไว้ เช่น ปฏิญญาโลกว่าด้วยการพัฒนาสังคม ปฏิญญาโลกว่าด้วยการอยู่รอดของเด็กการปกป้อง และการพัฒนาเด็กอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฯลฯ รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ การให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางสังคมการช่วยเหลือทางสังคม และการพัฒนาแบบบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม รวมทั้งการถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบดำเนินการ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง และมุ่งสู่การจัดสวัสดิการสำหรับประชาชนทุกผู้ (welfare for all) มากกว่าในอดีต

นอกจากนั้นยังพบว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒[๑๔๐] เน้นผู้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนจุดหมายหลักคือการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน และได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพและการคุ้มครองทางสังคม โดยให้ความสำคัญกับการแก้ไขความยากจน การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของผู้พิการในการพึ่งตนเอง ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติได้นำนโยบายของรัฐบาลมากำหนดยุทธศาสตร์การให้บริการสังคมแก่ผู้พิการรวมทั้งครอบครัวและชุมชนมีกระทรวงทบวงกรม ต่าง ๆ รับผิดชอบการปฏิบัติงานสามารถให้บริการและมีประชาชนและครอบครัวที่เดือดร้อนเข้าถึงบริการของรัฐได้มากขึ้น เนื่องจากทางราชการได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์และดำเนินการในเชิงรุกมากขึ้น นอกจากนี้การดำเนินงานตามโครงการที่สร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องสิทธิ และแหล่งบริการแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนและครอบครัวรู้วิธีการเข้าถึงบริการพื้นฐานที่จำเป็น

ดังนั้นทิศทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในระยะต่อไปจะต้องเน้นการกระจายบริการอย่างทั่วถึง ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการและครอบครัวที่ประสบปัญหาเดือดร้อน โดยการพัฒนาศักยภาพของครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวให้เข้มแข็งสามารถดูแลผู้พิการในครอบครัวให้มีความอบอุ่นผาสุกและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนภูมิภาค[๑๔๑] ให้สามารถดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้พิการและครอบครัวที่ประสบปัญหาเดือดร้อนได้ในลักษณะเดียวกัน การดำเนินการด้านสงเคราะห์ พัฒนา และฟื้นฟูผู้พิการต่างๆที่กล่าวมานั้น เรียกได้ว่าส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลและแรงผลักดันจากภายนอกประเทศทั้งระดับโลกและระดับภูมิภาค ในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับผู้พิการเป็นอันมาก เห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ กำหนดว่า บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

---

[๑๔๐] กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานปลัดกระทรวง. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐**. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา. ๒๕๖๑). หน้า ๒๑.

[๑๔๑] กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. **สวัสดิการสังคม เพื่อคนด้อยโอกาส นโยบายว่าด้วยการกินดีอยู่ดี มีสุข มีสิทธิ.** (กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด. ๒๕๕๘). หน้า ๔๗.

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดแนวทางและมาตรการการพัฒนาและสงเคราะห์ผู้พิการไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ รวมทั้งแผนการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการแห่งชาติระยะยาว ตลอดจนการประกาศปฏิญญาเพื่อสิทธิผู้พิการไทย[๑๔๒] เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมานี้การดำเนินงานด้านผู้พิการในประเทศไทย ได้มีความก้าวหน้าไปเป็นอันมาก ด้านกลไกในการปฏิบัติงาน ได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการเพื่อเป็นองค์กรหลักในการดำเนินงาน และยังมีคณะอนุกรรมการต่าง ๆ อีกหลายคณะเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมายนอกจากนี้ยังมีองค์การเอกชนอีกเป็นจำนวนมากที่มีบทบาทร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์และพัฒนาผู้พิการที่สำคัญ ๆ ได้แก่ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิอนุเคราะห์ผู้พิการ มูลนิธิศิริวัฒนาเชสเชียร์เพื่อผู้พิการแห่งประเทศไทย ฯลฯ สำหรับผู้พิการมีการรวมตัวกันจัดตั้งสภาผู้พิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่พิทักษ์ปกป้องสิทธิของกลุ่มผู้พิการทุกด้าน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการร่วมกำหนดนโยบายและแผนในการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการส่งผลให้การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการก้าวหน้าไปเป็นอันมากโดยเฉพาะในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา และสาธารณสุขรวมทั้งด้านการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ซึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างกว้างขวางมากขึ้นแต่ก็ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงและเพียงพอ

ทิศทางและแนวโน้มการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในอนาคตจึงต้องเน้นการกระจายบริการอย่างทั่วถึงและได้มาตรฐาน[๑๔๓] รวมทั้งมีการพัฒนารูปแบบการจัดบริการให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้พิการและครอบครัว ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทในการดูแลผู้พิการให้มากขึ้นรวมทั้งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนทุกภาคส่วน ให้เข้ามามีบทบาทร่วมในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมตลอดจนสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์ พัฒนาฟื้นฟูและคุ้มครองสิทธิผู้พิการทุกระดับ เพื่อให้ผู้พิการได้รับสิทธิและโอกาสอย่างเป็นธรรมเท่าเทียมผู้ปกติ กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอาจต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการเพื่อช่วยให้มีความเข้มแข็งสามารถช่วยให้สังคมไทยได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย

๒.เพื่อศึกษาความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

---

[๑๔๒] ขนิษฐา เทวินทรภักติ. **แผ้วถางทางการฟื้นฟูสมรรถภาพ:สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของคนพิการ.** (กรุงเทพฯ: กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. ๒๕๕๕). หน้า ๕๐.

[๑๔๓] คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ **โครงการศึกษาทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย** เสนอต่อ สานักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). ๒๕๕๗. หน้า ๑๗.

๓. เพื่อเสนอนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์ (interview) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) เป็นวิธีวิจัยเพื่อให้ทราบถึงความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการ ศึกษาความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย รวมทั้งศึกษานโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทยควรเป็นอย่างไรโดยศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ ขอบเขตการวิจัยแยกเป็นดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ศึกษาความต้องการความพร้อมและการเตรียมความพร้อมในด้านสวัสดิการของผู้พิการ และเสนอนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทยควรเป็นอย่างไร

ขอบเขตพื้นที่/องค์กร

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านพื้นที่ ดังนี้

๑.สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

๒.สมาคมคนพิการโคราช ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๐๐๐

๓.มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ เมืองพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๕๐

๔.ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหยาดฝน ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๕๐

ขอบเขตประชากร

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม

๑.เจ้าหน้าที่ประจำสมาคม หรือสถานสงเคราะห์ผู้พิการ นักวิชาการ ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน ๘ คน

๒.ผู้พิการ ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายในการเคลื่อนไหว มือ แขน ขา หรือ ลำตัว ทั้งนี้ไม่รวมผู้พิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้พิการทางการมองเห็น ผู้พิการทางการได้ยิน และผู้พิการทางจิตหรือพฤติกรรม จำนวน ๒๙ คน รวมทั้งสิ้น ๓๗ รูป/คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Information)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการจำนวน ๘ รายกระจายตามหน่วยงานทั้ง ๔ จังหวัด และผู้พิการที่รับบริการสวัสดิการสังคม รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อได้แนวคิด หลักการ กระบวนการสร้างรูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ จำนวน ๓๗ รูป/คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา มีกำหนด ๑ ปี เริ่มจากเดือน ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ – ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้พิการ หมายถึง ผู้พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายในการเคลื่อนไหว มือ แขน ขา หรือ ลำตัว ทั้งนี้ไม่รวมผู้พิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้พิการทางการมองเห็น ผู้พิการทางการได้ยิน และผู้พิการทางจิตหรือพฤติกรรม

การเสริมสร้างพลังทางจิตวิญญาณเพื่อการดับทุกข์ของผู้พิการตามแนวพระพุทธศาสนา หมายถึง การเสริมสร้างสมรรถภาพผู้พิการด้วยวิธีการประยุกต์หลักธรรมที่เอื้อต่อการฟื้นฟูศักยภาพด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญา

การดูแลผู้พิการเชิงพุทธ หมายถึง การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจของผู้พิการโดยอาศัยหลักธรรมมาออกแบบเป็นกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างทัดเทียมคนทั่วไป

สวัสดิการสังคม หมายถึง กิจกรรมที่รัฐบาลและเอกชนทุกระดับ จัดให้มีขึ้นทั้งที่เป็น ทางการและไม่เป็นทาง การ เพื่อประกันความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ซึ่งมีประชาชนเป็นจุด ศูนย์กลาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี และมีหลักประกันในชีวิต ในระดับมาตรฐานโดยการรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงทั้ง ๔ ด้านดังนี้

ด้านการแพทย์ หมายถึง การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางแพทย์จากบุคลากรทางการแพทย์ บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีทางการแพทย์ในสถานพยาบาลของรัฐ บริการอุปกรณ์เครื่องช่วยผู้พิการ บริการซ่องแซมหรือเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนกายอุปกรณ์เครื่องช่วยผู้พิการ สิทธิเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ด้านการศึกษา หมายถึงความประสงค์ของผู้พิการในการรับสวัสดิการด้านการศึกษา ได้แก่ การให้การบริการศึกษาสำหรับผู้พิการในสถานศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการภาคบังคับ บริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดการศึกษาเคลื่อนที่ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษา การสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา

ด้านอาชีพ หมายถึง ความต้องการได้รับคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพสำหรับผู้พิการ บริการฝึกอาชีพ การจัดหางานจากสถานประกอบการจากรัฐและเอกชน การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ

ด้านสังคม หมายถึง ความต้องการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพสำหรับผู้พิการ การจัดอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะสำหรับผู้พิการ การจัดสถานสงเคราะห์ผู้พิการ บริการจากรัฐในการช่วยเหลือคดีความ การบริการช่วยเหลือผู้พิการในชุมชน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

ด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนา หมายถึง บทบาทวัดร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน ที่ร่วมกันจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญาเพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างทัดเทียมคนทั่วไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยจะได้ยึดกรอบความคิดของการวิจัยดังนี้

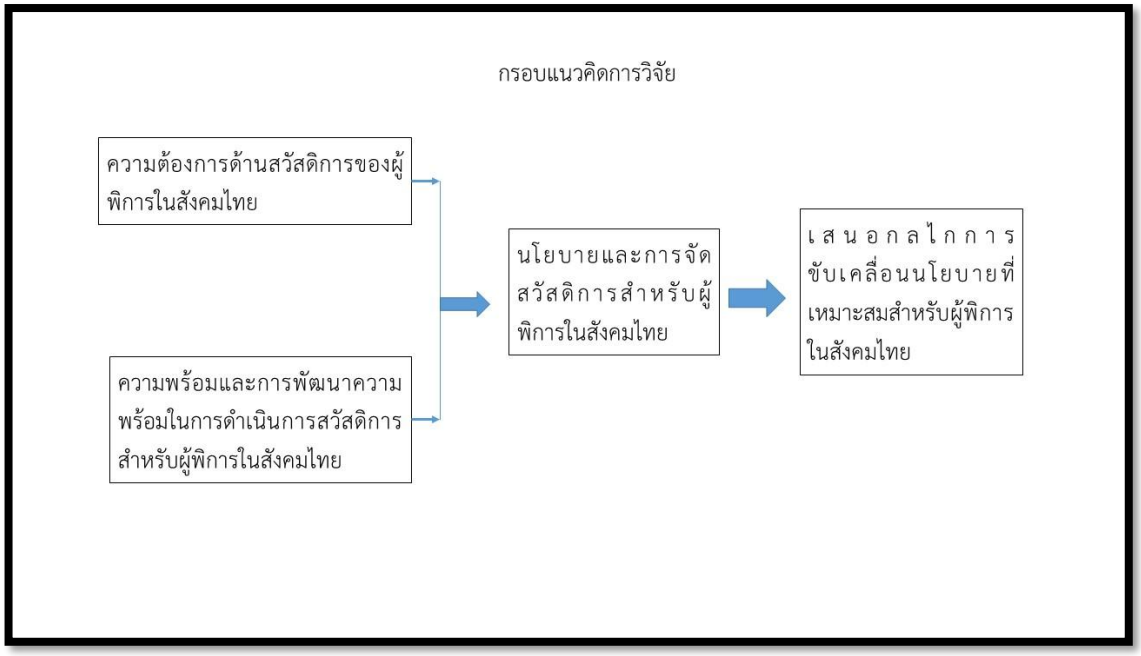

วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยแบบผสมผสาน ดังนี้

๑.การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษารวบรวมข้อมูล จากเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารที่แสดงถึงความสัมพันธ์ถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา กระบวนการ และแนวทางการจัดสวัสดิการของผู้พิการ ดังนี้

๑) ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ รายงานวิจัย และเอกสารอื่น ๆ โดยอาศัยแนวคิดการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการทั้งในและต่างประเทศเป็นกรอบการศึกษา

๒) ทำการวิเคราะห์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการทั้งในระดับนโยบาย ชุมชน ประชาชน องค์กรในประเทศและต่างประเทศ

๓) ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ กระบวนการ และแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในรูปแบบต่าง ๆ

๔) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมาของการใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๒.การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการความเป็นมา รูปแบบ กระบวนการกำหนดนโยบาย ชุมชน ประชาชน องค์กร ในพื้นที่เป้าหมาย โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๑) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรจำนวน ๔ องค์กร โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเน้นเป็นองค์กรที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้นโยบายและจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ได้แก่

สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี	จังหวัดอุบลราชธานี
สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา	จังหวัดนครราชสีมา
มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ	จังหวัดชลบุรี
ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหยาดฝน	จังหวัดเชียงใหม่

๒) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการจำนวน ๘ รูป/คนกระจายตามหน่วยงานทั้ง ๔ จังหวัด และผู้พิการที่รับบริการสวัสดิการสังคม จำนวน ๒๙ รูป/คน รวมทั้งสิ้น ๓๗ รูป/คน

๓) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย

๔) สรุปและนำเสนอผลการวิจัยที่จากการศึกษาในเชิงเอกสาร และภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นมา แนวคิด หลักการ กระบวนการสร้าง รูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ทั้งนี้เน้นการนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศได้รับทราบ

๕) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Information)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการจำนวน ๘ รายกระจายตามหน่วยงานทั้ง ๔ จังหวัด และผู้พิการที่รับบริการสวัสดิการสังคม รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อได้แนวคิด หลักการ กระบวนการสร้างรูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ จำนวน ๓๗ รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เน้นศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วยการเก็บรวมรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย การรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะเน้นการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาแนวคิด กระบวนการสร้างนโยบายจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการเพื่อดำเนินการวิจัย จึงใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

๓) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการ โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์จากเอกสาร รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวคิด หลักการและกระบวนการสร้างนโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๔) ศึกษาและติดตามการใช้นโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ ของหน่วยงานในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อรวบรวมปัญหา และการหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการให้ผู้พิการให้ดียิ่งขึ้น

เครื่องมือในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์ (Inter-view Guideline)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าชุมชนหรือหัวหน้าองค์กรผู้พิการ ในกลุ่มเป้าหมายช่วยให้ข้อมูลในการตอบแบบสัมภาษณ์

ลงพื้นที่เป้าหมาย โดยคณะผู้วิจัยลงพื้นที่เป้าหมาย ทั้ง ๔ หน่วยงาน ด้วยตนเอง

๒) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการสวัสดิการสังคมผู้พิการ และผู้ที่เกี่ยวข้องการใช้นโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๓)รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด หลักการและกระบวนการสร้างนโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ด้วยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้มีการศึกษาเอกสาร(Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา(Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

๖) วิเคราะห์แนวคิดความเป็นมา กระบวนการ นโยบาย และรูปแบบการจัดสวัสดิการ ตามความคิดเห็นของรัฐบาล องค์กร ชุมชน รวมทั้งนักวิชาการ

๗) ศึกษาวิเคราะห์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการทั้งในและต่างประเทศ

๘) การสร้างนโยบายการจัดสวัสดิการผู้พิการในสังคมไทย

๙) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มาทำการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานเพื่อพัฒนานโยบายการจัดสวัสดิการผู้พิการในสังคมไทย

๑๐) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์จากการลงพื้นที่เป้าหมายเพื่อนำเสนอนโยบายการจัดสวัสดิการผู้พิการในสังคมไทย ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย องค์กร ชุมชน และปัจเจกบุคคล

การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะมีการนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะการพรรณนาความ(Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่าย และการพรรณนาประกอบเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างแนวคิด หลักการและกระบวนการพัฒนานโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย นอกจากนั้นจะเป็นการจัดการความรู้ระหว่างองค์ที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันให้เกิดนโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการที่เหมาะสมต่อไป

อนึ่ง เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ จัดได้ว่าเป็นกลุ่มที่เปราะบางในสังคม ดังนั้นในการดำเนินการวิจัยนั้นได้ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และปฏิบัติตามแนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์แห่งชาติไทย(Thai National Ethical Guidelines for Research Involving Humans) อย่างเคร่งครัดโดยได้ขออนุญาต ผู้ให้ข้อมูลในการให้สัมภาษณ์(Informed

Consent) ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หรือรักษาความลับ (Confidentiality) ของผู้ให้ข้อมูล และอาจมีการใช้นามสมมุติของผู้ให้ข้อมูล(Anonymity)

ผลการวิจัย

ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย บุคคลทุกคนในสังคมมีความต้องการให้ชีวิตของตนประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้ไม่เว้นแม้แต่ผู้พิการ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วก็จะมีความสุข และมีความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งการได้รับการตอบสนองความต้องการจะส่งผลให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ความต้องการในชีวิตจึงเป็นตัวแปรสำคัญของความต้องการสวัสดิการสังคมของแต่ละบุคคลพบว่าไม่แตกต่างจากผู้มีร่างกายปกติ ดังต่อไปนี้

๑. ความต้องการอยู่รอด (existence) คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการพื้นฐานด้านปัจจัยสี่ เช่น ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น และถ้าหากจะนำมาเปรียบเทียบกับทฤษฎีของ Maslow[๑๔๔] ก็เทียบได้กับความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการด้านความปลอดภัยนั่นเอง

๒. ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม (relatedness) คือ ความต้องการสัมพันธ์ต่างๆ ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสังคม เป็นต้น ความสัมพันธ์ทางสังคมนี้ถ้าเทียบกับความต้องการที่ Maslow กำหนดไว้ ก็จะเท่ากับความต้องการทางด้านความมั่นคงทางใจ การไม่ถูกทอดทิ้งความต้องการทางสังคม และความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้า

๓. ความต้องการก้าวหน้าและเติบโต (growth) คือ ความต้องการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงฐานะสภาพ และการเติบโตก้าวหน้าของบุคคล ความต้องการอยากเป็นผู้มีความริเริ่มบุกเบิก มีขอบเขตอำนาจขยายกว้างออกไปเรื่อย และการพัฒนาเติบโตด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง[๑๔๕] ตลอดจนมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความต้องการก้าวหน้าและเติบโตนี้เมื่อเปรียบกับความต้องการ ของ Maslow ก็คือ ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จทางใจและความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง นั่นเอง

นอกนั้นยังพบว่าผู้พิการยังมีความต้องการด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี
๒) การมีการศึกษาที่ดี
๓) การมีที่อยู่อาศัย
๔) การมีงานทำ การมีรายได้และการมีสวัสดิการแรงงาน
๕) การมีความมั่นคงทางรายได้
๖) นันทนาการ
๗) การบริการสังคมทั่วไป

---

[๑๔๔] พัชรินทร์ วนิชานนท์, **การดูแลบุคคลพิการ**. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔), หน้า ๓๓๓ - ๓๓๔.

[๑๔๕] สัมภาษณ์นางสาวมณีรัตน์ ตัณฑวรรธนะนายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ด้วยสภาพปัญหา ความต้องการของผู้พิการไทยดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการติดตาม[๑๔๖] ตรวจสอบการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมพลังผู้พิการ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อการเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันสำหรับทุกคน (Inclusive Society) ตามเป้าหมายในแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ ต่อไป

๒) ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

ในปัจจุบันอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านในหลายๆด้านทั้งเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ส่งผลให้เกิดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และการปฏิรูปประเทศในทุก ๆ ด้านส่งผลให้ผู้พิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะ ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้นนอกจากนี้กรอบแนวทางการพัฒนาประเทศยังกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปเพื่อเป็นกรอบและทิศทางที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนของการพัฒนาประเทศไทย จุดแข็งอีกประการหนึ่งคือการมีกลไกคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแหงชาติคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการประจำจังหวัดรวมถึงคณะอนุกรรมการตามประเด็นและประเภทความพิการที่ครอบคลุมการทำงานในทุกมิติซึ่งส่งผลให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ในปัจจุบันได้เกิดกลไกของศูนยบริการผู้พิการระดับจังหวัด และศูนยบริการผู้พิการทั่วไปขององคกรด้านผู้พิการและองค์กรปกครองสวนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆซึ่งจะทำให้ ผู้พิการในพื้นที่ได้เข้าถึงบริการมากยิ่งขึ้นนับว่าเป็นจุดแข็งและจุดสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทยในปัจจุบัน นอกจากกลไกต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว สภาพแวดลอมและบริการสาธารณะของประเทศไทยก็ยังไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้พิการ ทั้งที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ต่าง ๆ สถานท่องเที่ยว ระบบคมนาคมขนส่งรวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการก็ยังมีราคาที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้พิการที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จริง ผู้พิการส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆของสังคมการมส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การถูกเลือกปฏิบัติผู้พิการส่วนใหญ่ ยังถูกเก็บไว้หลังบ้าน ซึ่งเกิดจากปัญหาด้านเจตคติของคนในครอบครัวและสังคมที่มีตอผู้พิการและความพิการนั่นเอง

นโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๑. สวัสดิการด้านการศึกษา จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาสำหรับผู้พิการในสังคมไทยเป็นระบบสวัสดิการที่มีความครอบคลุม สนองความต้องการของผู้พิการในรูปแบบที่หลากหลายอยู่แล้ว[๑๔๗] แต่ก็ยังมีข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายในอนาคตสำหรับผู้พิการส่งเสริมสวัสดิการด้านการศึกษาให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นดังนี้

- ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการระดับชุมชน เนื่องจากความต้องการด้านอาชีพ สิ่งจำเป็นที่สุดของผู้พิการ เพื่อความมั่นคงในชีวิตและดำรงชีพได้ มีรายได้เลี้ยงตนเองและ ครอบครัว การมีงานที่

---

[๑๔๖] กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ. **การติดตามการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการ**. (กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและวิชาการ กลุ่มวิจัยและวิชาการ. ๒๕๕๗). หน้า บทคัดย่อ.

[๑๔๗] สัมภาษณ์นางสาวมณีรัตน์ ตัณฑวรรธนะ, นายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา, เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

มั่นคง อาชีพที่เหมาะสม มีตลาดรองรับผลผลิต มีการจ้างงานในตำแหน่ง เงินเดือนที่ เหมาะสม การได้รับการฝึกอาชีพ แต่มีหลายปัญหาของผู้พิการที่ยังมีอาชีพไม่มั่นคงยกเว้นระดับแกนนำ กลุ่มสมาคมผู้พิการต่างๆ ที่มีอาชีพ เป็นหลักเป็นฐาน

- ศูนย์ให้บริการความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและสวัสดิการที่รัฐบาลจัดให้ เนื่องจากการลงพื้นที่ทำให้ทราบว่าถึงแม้รัฐบาลกำหนดนโยบายสำหรับผู้พิการมีสิทธิในการบริการสวัสดิการสังคมจากภาครัฐ ซึ่งมีสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์สำหรับผู้พิการมากมาย จึงควรมีศูนย์ให้บริการความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและสวัสดิการที่รัฐบาลจัดให้เพื่อให้ผู้พิการ และญาติรับทราบ และสามารถที่จะมีความรู้ และเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ รวมทั้งความรู้เบื้องต้นในการดูแลสุขภาพด้วยตัวเอง รวมทั้งการช่วยเหลืออย่างถูกต้องจากผู้ดูแล จะเป็นการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและดำรงชีวิตร่วมกับสังคมอย่างปกติทั่วไป

๒. สวัสดิการด้านการแพทย์ จากการสัมภาษณ์[๑๔๘]พบว่าความต้องการด้านสุขภาพการดูแลสุขภาพเป็นสิ่งที่ควบคู่กับการศึกษาและอาชีพที่ผู้ทั่วไปและผู้พิการต้องได้รับ การส่งเสริมนโยบายให้ศาสนาสถานในชุมชนเป็นที่บำบัดฟื้นฟูผู้พิการจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้พิการดีขึ้นได้อย่างแน่นอน จึงมีข้อเสนอนโยบายส่งเสริมสวัสดิการด้านการแพทย์สำหรับผู้พิการ ดังนี้

- ศาสนสถานเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ เนื่องจากพบว่ามีวัดบางแห่งมีความพร้อมที่จะบริการให้ความสะดวกเพื่อช่วยเหลือเหลือผู้พิการ เช่น การเน้นเรื่องสมาธิบำบัด และธรรมชาติบำบัด ได้แก่ การใช้ยาสมุนไพร ที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทัศนคติและการกินอยู่ให้ถูกต้อง สอดคล้องกับหลักธรรมะในพระพุทธศาสนา

- จัดกิจกรรมธรรมะโอสถคือ หลักประกันคุณภาพที่เที่ยงแท้ พบว่าศาสนสถานที่บำบัดผู้พิการที่ผู้วิจัยและคณะได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละแห่งมีความเด่นแตกต่างกันแต่พบว่ามีจุดหมายร่วมกัน คือ “การใช้หลักธรรมะบำบัดรักษา” เมื่อผู้พิการเข้ามารักษาหลักธรรมะจะช่วยได้ทั้งการรักษาทางกาย และใจ เพราะผู้พิการน้อยรายที่จะหายจากความพิการ แต่เปลี่ยนแปลงชีวิตด้วยธรรมะ “จิตเราสามารถหาความสุขได้จากร่างกายที่พิการ เพียงแต่ว่าต้องศึกษาเรื่องของชีวิตให้เข้าใจ โดยอาศัยหลักธรรมะ”[๑๔๙] สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าถึงผู้พิการจะยังสงสัยเรื่องอุปสรรคแต่ในส่วนลึกแล้วยังเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่ามิได้ด้อยไปกว่าผู้ปกติแต่อย่างใด

๓. สวัสดิการด้านอาชีพ จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าผู้พิการที่มีความพิการและทำสิ่งที่ต่างๆ เพื่อที่จะพึ่งตนเอง ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม แต่ความสามารถประกอบกับผู้พิการขาดความรู้ความชำนาญ ทำให้ขาดโอกาสในการมีงานทำ แต่ถ้าได้พัฒนาความสามารถและศักยภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ การจัดหางานจากสถานประกอบการจากรัฐและเอกชน การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ ดังนั้น นโยบายสวัสดิการด้านอาชีพสำหรับผู้พิการจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญดังนี้ ความจำเป็นต่อการจัดสวัสดิการของผู้พิการ ,การจัดการสงเคราะห์ผู้พิการระดับรุนแรง, สิ่งอำนวยความสะดวกของผู้พิการ, การดำรงชีวิตอิสระของผู้พิการและงบประมาณการในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการ

---

[๑๔๘] สัมภาษณ์นางรัตนาภรณ์ บุญเพิ่มพูน, ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์, สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี, เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๑๔๙] สัมภาษณ์นางสังวาล สายประสาท, ผู้พิการ ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๔. สวัสดิการด้านสังคม บริการทางสังคมมีความแตกต่างจากการบริการสาธารณะและการสาธารณูปโภคเพราะเป็นบริการที่เน้นส่งเสริมสวัสดิภาพทางสังคมที่ดีของผู้พิการเป็นบุคคลมากกว่าการจัดสรรบริการทางภายภาพหรือโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจจากองค์ประกอบของสวัสดิการสังคมในความหมายกว้างให้ภาพขององค์ประกอบย่อย ๆ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ[๑๕๐]การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ ควรมีแนวทางดังนี้

๑)การนำมาตรการทางกฎหมาย มาบังคับใช้รัฐควรมอบหมายให้มีการจัดบริการ ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายให้ครบทุกประเภทของการ จัดสวัสดิการสังคม

๒)กลไกในการดำเนินงาน สวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ มีความสำคัญอย่าง ยิ่งในการขับเคลื่อนงานด้านผู้พิการผู้พิการควร เป็นตัวหลักโดยดำเนินงานภายใต้คณะทำงานในระดับต่างๆ

๓)การส่งเสริมและการสนับสนุนควรมีงบประมาณที่ต่อเนื่องในแต่ละประเภทของการบริการและทุกพื้นที่และบุคคลากรควรมีความรู้ความเข้าใจ ในความต้องการตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล และ

๔)การรับรู้ข้อมูลข่าวสารควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมในแต่ละประเภทที่ จัดบริการให้ผู้พิการโดยการลงพื้นที่ในระดับอำเภอและรูปแบบควรเป็นการให้ความรู้แก่บุคคลที่มี ความบกพร่องทางการเห็นญาติและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้การทำงานซึ่งกันและกันในทุกจังหวัดที่ได้เก็บข้อมูลภาคสนามมีวิวัฒนาการจากเดิมที่มองเพียงเรื่องของการสงเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือจากรัฐเป็นหลัก แต่สังคมได้กลับหันมามองในเรื่องของการฟื้นฟูสร้างพลัง อำนาจของชุมชนให้มีศักยภาพ สร้างความร่วมมือ “ทำให้ผู้พิการเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน” การเข้าถึง “สื่อ” สังคมภายนอก การออกก าลังกาย จัดกีฬาหมู่บ้านสำหรับผู้พิการ ให้ อพมก. “ชี้เป้า เฝ้าระวัง” ผู้พิการในการสนับสนุนช่วยเหลือผู้พิการ โดยประชาชนเพื่อประชาชน

๕.สวัสดิการด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนา การมีส่วนร่วมของผู้พิการในชุมชนพระพุทธศาสนา และวัด นั้น ในเบื้องต้นควรประกอบด้วย การเรียนรู้ และรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้พิการสังคมควรแสดงออกถึงการยอมรับและตระหนักถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตของผู้พิการปัญหาอาจได้แก่ ทัศนคติที่เป็นลบต่อตนเอง ผู้พิการสามารถกระตุ้น จูงใจให้สมาชิกนำเสนอความเห็น ระดมความคิด หาแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้องของกลุ่มผู้พิการได้ จากการสัมภาษณ์ผู้พิการประเด็นความคาดหวังที่ผู้พิการต้องการให้ชุมชนพระพุทธศาสนามาช่วยเสริมสร้างพลังในการดำรงชีวิตมีดังต่อไปนี้

- สนับสนุนงบประมาณวัดที่พร้อมจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมผู้พิการ ข้อค้นพบหนึ่งที่สะท้อนออกมาจากการสัมภาษณ์ผู้พิการในงานวิจัยนี้คือ ผู้พิการทุกประเภทมองว่าวัดส่วนมาก ยังไม่มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้พิการที่เพียงพอ ที่ผ่านมามักจัดโดยโรงเรียน สมาคม หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการเป็นผู้ริเริ่มเสียเอง อย่างเช่น โรงเรียนสอนผู้ตาบอดกรุงเทพมหานครพานักเรียนไปปฏิบัติธรรมที่เสถียรธรรมสถาน เป็นต้น แต่โครงการที่ดำริหรือจัดโดยผู้พิการส่วนใหญ่ต่างเห็นด้วยถ้าหากวัด จัดกิจกรรมหรือการอบรมที่ตอบสนองภาวะพิการเพื่อผู้พิการแต่ละประเภทขึ้นมา เช่น

๑) ผลิตสื่อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้พิการแต่ละประเภท

---

[๑๕๐] จักรภพ ดุลศิริชัย, **การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.** KKU Res J HS (GS) ๑ (๑) : January - April ๒๐๑๓, หน้า ๔๑ - ๔๕.

๒) พัฒนาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการทางร่างกาย

๓) ที่พักสำหรับผู้พิการที่มีความต้องการศึกษาปฏิบัติธรรม

๔) ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์กับการช่วยเหลือผู้พิการ

๕) จัดทำคู่มือคำสอนของพระพุทธศาสนากับแนวทางในการดำรงชีวิตสำหรับผู้พิการ

นอกจากนั้น วิธีคิดในแนวพระพุทธศาสนา จะมีมุมมองทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีสองลักษณะ เพราะแม้แต่ตัวมนุษย์เองก็เช่นเดียวกัน การมองแบบทวิลักษณ์ จะสามารถทำให้ผู้พิการได้ใช้สิ่งที่ (ตนเองคิดว่า) เป็นโทษคือความพิการ มาทำให้เกิดประโยชน์ อย่างเช่น การลองเจริญสติภาวนา เพื่อพัฒนาตนให้มีสติยิ่งขึ้น ไม่ท้อถอย และเศร้าโศก ยึดติดกันเหตุของความทุกข์ในอดีต หรือกังวลเรื่องในอนาคต บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการซึ่งใช้ความพยายามในการดำรงชีวิตมากกว่าผู้ไม่พิการ อาจจะใช้วิธีคิดแบบไม่คิดและการทำสมาธิในทุกอิริยาบถของชีวิต ให้เป็นนิสัย อาจช่วยลดทอนความทุกข์และก่อให้เกิดกำลังใจได้อย่างรวดเร็ว

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในประเทศไทยพบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่ยังปัญหาที่เกิดกับจิตใจของผู้พิการโดยตรงซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ถ้านำทฤษฎีความต้องการของ Maslow[๑๕๑] มาอธิบายก็จะเป็นแนวทางที่ไม่ซับซ้อนว่าทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ไม่พิการหรือผู้พิการก็ตามล้วนแต่มีความต้องการของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้น คือ เริ่มจากขั้นความต้องการทางด้านร่างกาย ด้านความมั่นคง ด้านสังคม ด้านเกียรติยศชื่อเสียง ไปจนถึงความต้องการขั้นสูงสุด คือความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต จากทฤษฎีสามารถอธิบายเรื่องของความต้องการสวัสดิการของผู้พิการได้ คือ ผู้พิการต้องการมีสุขภาพร่างกายที่ดี มีความมั่งคงและปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ต้องการสังคมและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ดังนั้นรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดสวัสดิการให้ผู้พิการมีสุขภาพที่ดี มีความมั่งคงในชีวิต มีสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดาเนินชีวิตและการพัฒนาศักยภาพชีวิตอนุชาติ พวงสาลี และอรทัย อาจอ่า[๑๕๒] ความต้องการการตอบสนองทางด้านวัตถุเพื่อใช้ในการอำนวยความสะดวกสบายของชีวิต และอัตตวิสัย (Subjective) ได้แก่ ความต้องการการตอบสนองทางด้านจิตใจเพื่อให้เกิดความสุข ความพึงพอใจในชีวิต ความต้องการทั้ง ๒ มิติ นั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการทางจิตใจที่ส่งผลถึงความต้องการทางร่างกาย กล่าวคือ ความต้องการทางร่างกายเป็นผลมาจากความต้องการทางจิตใจของบุคคลนั่นเอง เมื่อร่างกายได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วก็จะทาให้ใจเป็นสุข ทุกคนย่อมต้องการมีความสุขในชีวิตซึ่งระพีพรรณ คำหอม[๑๕๓] ได้ให้ความเห็นว่าแผนพัฒนาสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วนให้เกิดพลังขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการสังคมและ

---

[๑๕๑] สืบค้นจาก.http://whochange-theworld.blogspot.com/๒๐๑๕/๐๗/maslows-theory.html.เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

[๑๕๒] อนุชาติ พวงสาลี และอรทัย อาจอ่า. **การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย.** (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๑). หน้า ๑๑๒ - ๑๑๕.

[๑๕๓] ระพีพรรณ คำหอม.**สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย**.(กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.๒๕๕๗). หน้า ๒๕ – ๒๖.

พัฒนาสังคมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งโดยเน้นสวัสดิการด้านกายภาพ ส่วนทางด้านจิตใจพบว่า การจัดสวัสดิการของประเทศในเครือรัฐออสเตรเลีย[๑๕๔] ได้มีแนวคิดที่จะกำจัดอุปสรรคด้านจิตวิทยา การเสริมเจตคติที่ดีต่อผู้พิการทำให้เกิดการเสียสมดุล (imbalance or disequilibrium) ในด้านจิตใจของผู้พิการ ซึ่งพบว่าผลกระทบที่เกิดจากความพิการทางกายมาสู่ปัญหาด้านสุขภาพจิตย่อมส่งผลสะท้อนกลับไปสู่สุขภาพกายได้อีกเช่นกัน ในประเทศไทยซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาถ้าหากเห็นความสำคัญของจิตใจว่า เมื่อร่างกายบกพร่องส่วนใหญ่จิตใจก็มักจะการเกิดโรคแทรกซ้อนเช่นกัน[๑๕๕] การส่งเสริมบทบาทวัดร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน ในการกันจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญาเพื่อให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างทัดเทียมคนทั่วไปมีความจำเป็นซึ่งสอดคล้องกับนางปราณี ประไพวัชรพันธ์[๑๕๖]ที่พบว่าการเสริมพลังงานอำนาจให้แก่ผู้พิการ ครอบครัวและชุมชน โดยเริ่มจากการให้คุณค่า ค้นหาความสามารถและเปลี่ยนวิธีคิดจากลบเป็นบวกจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้พิการดีขึ้นนอกจากนี้พระมหาอุดม สารเมธี, นายสัดทัด จันทร์ทาทอง และนายชำนาญ เกิดช่อ[๑๕๗] ได้เสนอแนวคิดว่าพระพุทธศาสนาเปิดโอกาสผู้พิการเข้าถึงหลักปฏิบัติเพื่อบรรลุความพ้นทุกข์โดยมิจำกัดสิทธิ์ แต่หลักวินัยบัญญัติบางประการเกี่ยวกับผู้พิการยังต้องถือปฏิบัติ ศักยภาพของผู้พิการ สังคมควรมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้ผู้พิการแสดงความสามารถของตนในเชิงสร้างสรรค์ ส่วนการฟื้นฟูจิตใจของผู้พิการก็เป็นสำคัญเนื่องจากมีผลต่อการรักษาโรคมะเร็งด้วยสมุนไพรและธรรมะบำบัด จากคำบอกเล่าของผู้ที่เคยเข้ารับบริการจากสถานที่ดังกล่าวพบว่าบางรายมีอาการดีขึ้นอย่างมหัศจรรย์ ซึ่งหนึ่งในผู้ที่เป็นนายแพทย์จิตอาสา[๑๕๘]อโรคยาศาลวัดคำประมง ที่ได้เข้ามาช่วยหลวงตาดร.ปนพนพัชร์ จิรธมฺโม มาเป็นเวลาหลายปีถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบำบัดรักษาทางจิตใจผู้พิการ ซึ่งบางรายไม่เพียงแต่จะพิการเท่านั้นยังป่วยเป็นโรคเรื้อรัง นอนติดเตียง ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่เพียงแต่จะต้องบำบัดผู้ป่วยเท่านั้นยังต้องบำบัดจิตใจญาติผู้ดูแลด้วย เพื่อให้มีจิตใจที่เข้มแข็งในการดูแลผู้ป่วย การจัดกิจกรรมดูแลผู้ป่วยและญาติเป็นกิจกรรมดูแลรักษาทางจิตวิญญาณที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในทางพระพุทธศาสนาสำคัญที่สุด[๑๕๙] พระครูสุธรรมมานุสิฐ, ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ – อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง ได้

---

[๑๕๔] กรมประชาสงเคราะห์. โครงการศึกษาวิจัย**ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้พิการ.** (กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. อัดสำเนา.๒๕๕๙). หน้า ๑๐ – ๑๕.

[๑๕๕] พงศ์ประภา กาญจนพบู, **ปัญหาทางสังคมและจิตวิทยาเกี่ยวกับคนพิการ**, กรมประชาสงเคราะห์ ๒๒ (กันยายน-ตุลาคม,๒๕๕๘), หน้า ๗๑ - ๗๒.

[๑๕๖] นางปราณี ประไพวัชรพันธ์.**รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในตำบลอรพิมพ์ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา**.(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.๒๕๕๒). หน้า บทคัดย่อ.

[๑๕๗] พระมหาอุดม สารเมธี, นายสัดทัด จันทร์ทาทอง และนายชำนาญ เกิดช่อ. **การวิเคราะห์ความพิการของมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา.** (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๑). หน้า บทคัดย่อ.

[๑๕๘] นายแพทย์ศิริโรจน์ กิตติสารพงษ์. วารสาร **“ก้าวใหม่ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมพัฒนา หลักประกันสุขภาพ”.** ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓๓ พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๕๗. UC บนวิถีธรรม. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ), ๒๕๕๗, หน้า ๔ - ๖.

[๑๕๙] สัมภาษณ์พระครูสุธรรมมานุสิฐ, ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง, เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวมาเป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับของส่วนราชการ พัฒนาเครือข่ายกับหน่วนงานในท้องถิ่น ดังแสดงในแผนภาพที่ ๑

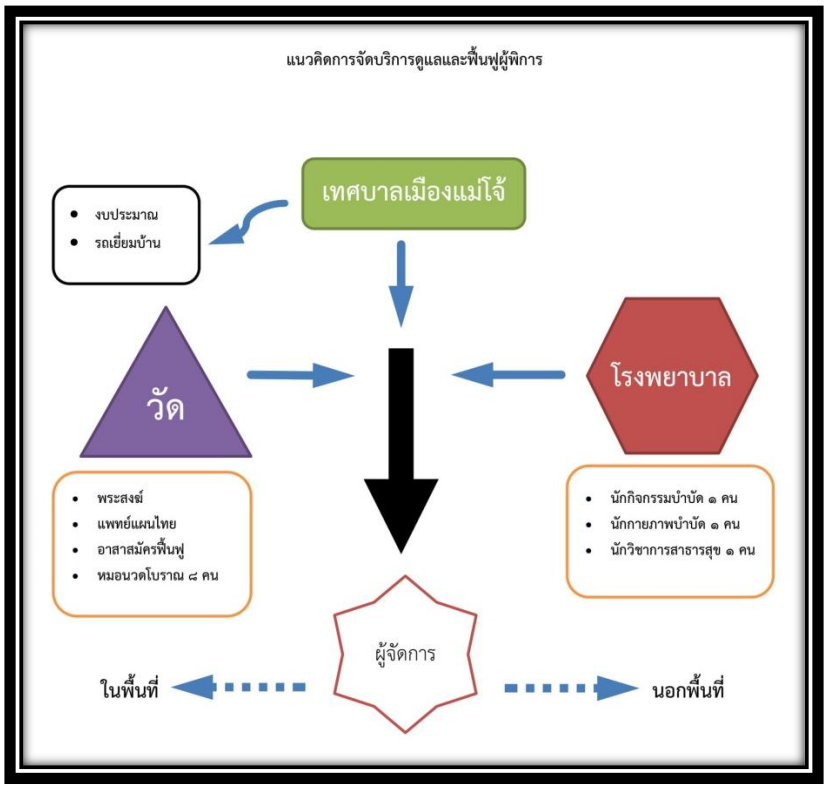

แผนภาพที่ ๑ การจัดบริการกันระหว่างวัดห้วยเกี๋ยง เทศบาลเมืองแม่โจ้ และโรงพยาบาลสันทราย

จากแผนภาพที่ ๑ จะเห็นว่าผู้พิการจะได้รับการบำบัดทั้งร่างกาย และจิตใจโดยมีวัดในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางช่วยให้การดำเนินชีวิตของผู้พิการสอดคล้องกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา การใช้ชีวิตภายใต้ความพิการของร่างกายมิได้เป็นอุปสรรคต่อกำลังใจในการมีชีวิตอยู่มากนัก แต่กลับเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้พิการมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านการศึกษา ศิลปะ การเป็นผู้นำทางสังคม ความกล้าคิดกล้าทำในสิ่งสร้างสรรค์จนสังคมเห็นประจักษ์ได้ สร้างโอกาสแก่ผู้พิการและปฏิบัติต่อผู้พิการด้วยความเป็นมิตร ตามหลักพรหมวิหาร ๔ เกื้อหนุนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้เท่าเทียมกันในสังคมซึ่งสอดคล้องกับศมนรักษ สุวรรณทรัพย์ , ยุวดี ลีลัคนาวีระ และวรรณรัตน ลาวัง[๑๖๐]ว่าควรให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวให้ดีขึ้น โดยสนับสนุนการดูแลในทุกด้านส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ภาพลักษณ์ และรูปร่างของตน และการเห็นคุณค่าในตนเองที่ดี นอกจากนั้นการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมจึงเป็นประเด็นสำคัญซึ่งจักรภพ ดุลศิริชัย และดร.

---

[๑๖๐] ศมนรักษ สุวรรณทรัพย์, ยุวดี ลีลัคนาวีระ, และวรรณรัตน ลาวัง. **ปจจัยที่มีอิทธิพลตอคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวในจังหวัดปทุมธานี.** (วารสารการพยาบาลและการศึกษา ปที่ ๙ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๙). หน้า ๒๐ - ๒๕.

วิภาวี กฤษณะภูติ[๑๖๑] ให้ความเห็นว่าปัญหาและความต้องการจะแตกต่างกันออกไปตามประเภทของการใช้สิทธิตามสวัสดิการสังคมนั้น ๆ จึงควรให้มีการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้พิการ ดังแผนภาพที่ ๒

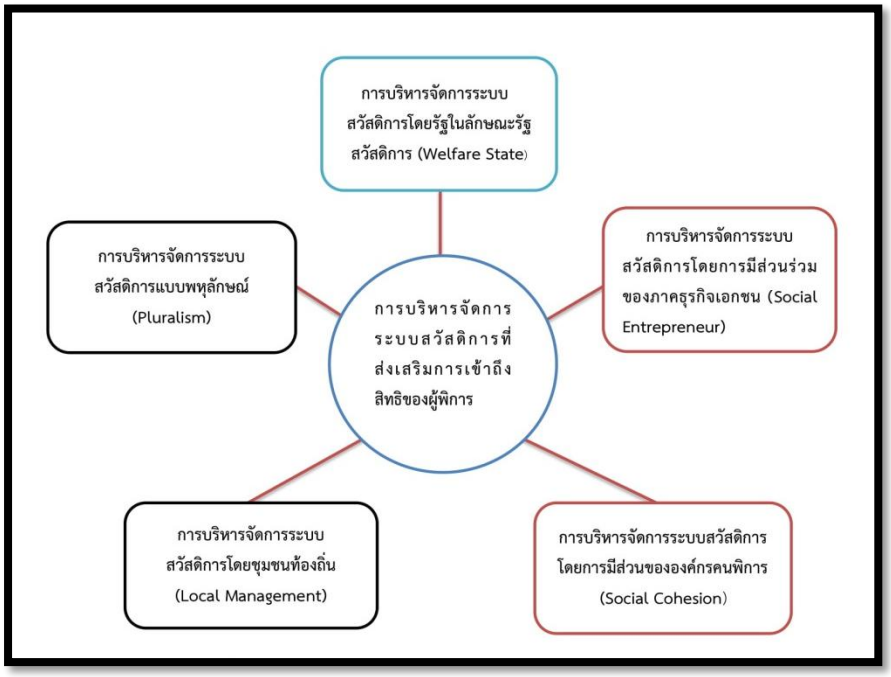

แผนภาพที่ .๒ รูปแบบการบริหารจัดระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ

จากแนวคิดการพัฒนาเพื่อนำเสนอนโยบายดังกล่าวข้างต้น จะช่วยให้สถานการณ์และปัญหาของผู้พิการ สภาพปัญหาของผู้พิการแต่ละประเภท แต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันมาก และหลากหลายซับซ้อน ขึ้นกับบริบท และวัฒนธรรมของสังคม เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เป็นผู้ยากจนที่ขาด(จน) ๖ อย่าง คือ ๑) จนโอกาส ๒) จนงาน ๓) จนอำนาจ ๔) จนข้อมูลข่าวสาร ๕) จนศักดิ์ศรี และ๖) จนปัญญา การขาดสิ่งที่เป็นปัญหาพื้นฐานของปัจจัย ๔ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความสลับซับซ้อน ปัญหาเรื่อง สิทธิความเป็นมนุษย์ การยอมรับของสังคมให้ผู้พิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการดำรงชีพในด้านอาชีพ สุขภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน เพราะเขตเมืองมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากกกว่าเขตชนบท ความเห็นว่าผู้พิการบางส่วนรัฐ ยังขาดการเหลียวแลและจัดการปัญหาให้ยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสในกลุ่มผู้พิการ ผู้พิการในชุมชนแต่ละแห่งมีวิถีชีวิตและการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปตามบริบทของวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค มีจุดเด่นและจุดอ่อนในบริบทที่แตกต่างกัน มีชุมชนมีความเข้มแข็ง ชุมชน อ่อนแอแต่สำหรับผู้พิการนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับผู้พิการเหล่านี้ให้สามารถมีชีวิตและดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานได้อย่างปกติสุขนั่นเอง

---

[๑๖๑] จักรภพ ดุลศิริชัย, ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ. **การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๓). หน้า บทคัดย่อ.

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรจะมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา องค์กรชุมชน หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการกระบวนการวิจัยครบวงจร ซึ่งจะทำให้การจัดสวัสดิการที่ เหมาะสมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.วัด องค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต./เทศบาล/กทม.) ที่มีศักยภาพและความพร้อมศึกษาแบบ นำร่อง(Pilot Study) รูปแบบการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อคนพิการ (Community Welfare Fund for Disability) เพื่อขยายผลเชิงนโยบาย

๓. ควรจะมีการศึกษาหารูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในลักษณะ ของ Area Based เปรียบเทียบกับการศึกษา แบบ Problem Based Learning (PBL) ที่มีความแตกต่างหลากหลายในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงประเภท ช่วงอายุ และระดับความพิการในทุกระดับ ทั้งเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อให้งานวิจัยเรื่องนี้มีรายละเอียด เกิดรูปธรรมที่ชัดเจนในเชิงของ การเปรียบเทียบ (Comparative Problem Based Research)

บรรณานุกรม

๑.หนังสือ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **รายงานการประชุมเชิงบูรณาการเรื่องแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ ใน ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔**. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ๒๕๕๔.

กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. **แผนยุทธศาสตร์ กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ.** กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์,กรุงเทพฯ:กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.๒๕๕๘.

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕**. กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์. ๒๕๖๐.

จักรภพ ดุลศิริชัย. **การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.** KKU Res J HS (GS) ๑ (๑) : January - April ๒๐๑๓.

นายแพทย์ศิริโรจน์ กิตติสารพงษ์. วารสาร **“ก้าวใหม่ ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมพัฒนา หลักประกันสุขภาพ”.** ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓๓ พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๕๗. UC บนวิถีธรรม. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ), ๒๕๕๗.

ราชกิจจานุเบกษา. **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๑**. เลม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๘ ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา. ๒๕๕๑.

พงศ์ประภา กาญจนพบู, **ปัญหาทางสังคมและจิตวิทยาเกี่ยวกับคนพิการ**, กรุงเทพมหานคร : กรมประชาสงเคราะห์, ๒๕๕๘.

พุทธทาสภิกขุ, **อริยมรรคทางดับทุกข์ คู่มือดับทุกข์ฉบับสมบูรณ์** ,พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๓.

พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ. **การติดตามการเขาถึงสิทธิของผู้พิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่สงเสริมการเขาถึงสิทธิของผู้พิการ** .กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและวิชาการ กลุ่มวิจัยและวิชาการ. ๒๕๕๗.

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๕, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๕๔.

_____. **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พัชรินทร์ วนิชานนท์, **การดูแลบุคคลพิการ.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔.

วิทยา นาควัชระ, **วิธีคิด ให้ชีวิตเป็นสุข.** กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๘.

ระพีพรรณ คำหอม. **สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๖.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน), **สังคหวัตถุ ๔.** พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), **รวมธรรมะ**, กรุงเทพมหานคร:บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๕๓.

งานวิจัย

ขนิษฐา ทองเรือง, วิทยา เจริญศิริ, สัญญา เคณาภูมิ. **ความคาดหวังในการจัดสวัสดิการของผู้พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม.** การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๘ - ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.

คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ **โครงการศึกษาทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย** เสนอต่อ สานักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๗.

จักรภพ ดุลศิริชัย, ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ. **การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการในจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.** รายงานการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๓.

ปราณี ประไพวัชรพันธ์. **รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในตำบลอรพิมพ์ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา.** รายงานการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ๒๕๕๒.

พระมหาอุดม สารเมธี, นายสัดทัด จันทร์ทาทอง, และนายชำนาญ เกิดช่อ. **การวิเคราะห์ความพิการของมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา**. รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๑.

ศมนรักษ สุวรรณทรัพย์, ยุวดี ลีลัคนาวีระ และวรรณรัตน ลาวัง. **ปจจัยที่มีอิทธิพลตอคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหวในจังหวัดปทุมธานี.** วารสารการพยาบาลและการศึกษา ปที่ ๙ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน, ๒๕๕๙.

สุดา นุ่มพุ่ม. **ความมั่นคงในอาชีพและรายได้ของผู้พิการที่ผ่านการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์ของมูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาผู้พิการ.** รายงานการวิจัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๑.

สุกัญญา บุญคง. **แนวทางการพัฒนาการเข้าถึงบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในการใช้บริการรถไฟฟ้าใต้ดิน.** รายงานการวิจัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๑.

สมพงศ์ เทียบทรง และคณะ. **แนวทางส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้พิการของศูนย์บริการผู้พิการเทศบาลตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช.** รายงานการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๕๗.

อนัญญา เจียนรัมย์. **ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** Academic Services Journal Prince of Songkla University Vol. ๒๕ No. ๑, Jan-Apr ๒๐๑๔.

สัมภาษณ์

นายธนัฏฐ์โชค บุญพงศ์ปริตร ผอ.ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพผู้พิการหยาดฝน.เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

พระครูสุธรรมมานุสิฐ ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ – อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง .เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นางรัตนาภรณ์ บุญเพิ่มพูน ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์ ๓ .ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพผู้พิการหยาดฝน เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นายอภิวัฒน์ คุรุกิง เจ้าหน้าที่พี่เลี้ยง.สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี.เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นายจักรวาล บุญปาล,ผู้พิการ ,สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี,เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นางสาวมณีรัตน์ ตัณฑวรรธนะ,นายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา,เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

นายพงษ์เทพ พานขุนทด,ผู้พิการ สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา,เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

น.ส.โสภา นกงาม, ,ผู้พิการ สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา,เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๑.

นายณรงค์ รัตนโสภา,หัวหน้าฝ่ายวิชาการ มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ,เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๑.

นางคำมั่น ศรีสะอาด , หัวหน้าฝ่ายธุรการ มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ, ,เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๑.

สื่อออนไลน์

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ.รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ประจำเดือนมิถุนายน ๒๕๖๐.สืบค้นเมื่อ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑ จาก http://dep.go.th/?q=th/news2560

กุลวีณ์ วุฒิกร. การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้พิการในสถานประกอบการเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้น วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ จาก http://digi.library.tu.ac.th/thesis/sw/๒๖๓๗/๑๐CHAPTER_๓.pdf.

เจนจิรา เทศทิม. การศึกษาสถานภาพงานวิจัยด้านบริการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการในประเทศไทย. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้น วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑ จาก http://www.rs.mahidol.ac.th/thai/research/researchpaper/resarchper/Study_of_the_Research.pdf.๒๕๔๖.

จิราวัลย์ คงถาวร. ความเป็นไปได้ในการจางงานผู้พิการของบริษัท มิตซูบิชิมอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นวันที่ ๑๕ มกคม ๒๕๖๑ จาก http://beyond.library.tu.ac.th/cdm/ref/collection/thesis/id/๑๐๘๒๖.๒๕๔๗.

มหาวิทยาลัยสยาม. รายงานผลการศึกษาฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการ “การศึกษาส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการพ.ศ. ๒๕๕๐.สืบค้นเมื่อ วันที่๑๕มกราคม ๒๕๖๑ จาก ttp://nep.go.th/sites/ default/files/ files/document.pdf.

ราชกิจจานุเบกษา, http://www.ratchakitcha.soc.go.th/RKJ/announce/search.jsp.เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๑.

สำนักวิชาการ.ปฏิรูปคุณภาพชีวิตผู้พิการ.กรุงเทพฯ :สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๑ จาก http://www.parliament.go.th/library.

ผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ในการเรียนการสอนในรายวิชา เช่น รายวิชามนุษย์กับสังคม, รายวิชามนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, รายวิชาความเป็นครูมืออาชีพและรายวิชาธรรมนิเทศ ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สามารถนำผลการศึกษาไปสะท้อนข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้พิการ เช่น กรมพัฒนาชุมชน, หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ตำบล และหมู่บ้าน เพื่อกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้พิการ
- สามารถนำผลการศึกษาไปคิดวิเคราะห์ร่วมกับพระสงฆ์, นักวิชาการด้านการพัฒนาในท้องถิ่น โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี องค์กรชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี

๒. กิจกรรมด้านส่งเสริมการการใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

- สามารถพัฒนาการร่วมมือระหว่างพระสงฆ์กับองค์กรต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายและการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในสังคมไทย
- สามารถนำผลการศึกษาไปช่วยเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจผู้พิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- สามารถนำข้อมูลที่พบไปเผยแพร่ให้กับองค์กรชุมชนในจังหวัดอื่น ๆ ที่สนใจขับเคลื่อนนโยบายและการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในท้องถิ่น

๓. กิจกรรมด้านวิชาการ

- ได้มีการพัฒนาทักษะในใช้กระบวนการวิจัยให้กับทีมวิจัย และนิสิตปริญญาตรี - โท ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
- มีการศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์แนวทางพัฒนานโยบายและการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการไม่ว่าจะเป็น วัด สถานศึกษา หน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานราชการ

ผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการวิจัย

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุวัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ/ทุติยภูมิจากกลุ่มตัวอย่าง	การเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้การใช้ประโยชน์จากรายงานการวิจัยนโยบายและการจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการให้สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างกันได้	ข้อที่ ๑	วิเคราะห์ศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย
๒. การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย	ทราบถึงข้อมูลศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย	ข้อที่ ๑ – ๒	ทำให้วิเคราะห์ศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทยและศึกษาความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
๓. การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย	- ทราบถึงความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย - ทราบถึงความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย	ข้อที่ ๑ – ๒	ทำให้วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายซึ่งประกอบไปด้วยพระสงฆ์ , ผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการเกี่ยวกับความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการและ ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
๔. ข้อเสนอ แนะอื่น ๆ	ทราบถึงนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย	ข้อที่ ๑ – ๓	ทำให้ได้ข้อเสนอแนะต่อองค์กรชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุวัตถุประสงค์	โดยทำให้
๕. รายงานฉบับสมบูรณ์	ได้รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย ๒.เพื่อศึกษาความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย ๓. เพื่อเสนอนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย	ข้อที่ ๑ – ๓	ได้รายงานที่มีคุณค่าสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้องค์กรชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

ผนวก ง.

หนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์

ที่ ศธ ๖๑๓๙/๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี (ดงบั้งไฟ) ถ.สมเด็จ
ต.กระโสบ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี
๓๔๐๐๐

มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์

เรียน

ด้วย วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี โดย พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร. ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง **"รูปแบบและวิธีการดับทุกข์เชิงพุทธบูรณาการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย"** โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อการเสริมสร้างพลังทางจิตวิญญาณเพื่อการดับทุกข์ของผู้พิการตามแนวพระพุทธศาสนาในสังคมไทย และสร้างรูปแบบ มาตรการ และวิธีการดับทุกข์ของผู้พิการในสังคมไทย

ซึ่งในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวจึงต้องจึงรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะวิจัยเห็นว่าข้อคิดเห็นของพระคุณท่านจะมีส่วนช่วยให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขออนุญาตลงชื่อท่านในงานวิจัยครั้งด้วย

จึงเรียน/เจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

เรียน/เจริญพรด้วยความนับถือ

(พระครูกิตติคุโณภาส)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ฝ่ายประสานงานวิจัย (นายกวีพล ศรีหะมงคล)
โทร.๐๙๐ – ๖๒๐๘๐๑๘

แบบสัมภาษณ์
เรื่อง การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
.....

๑. ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....
๒. ที่อยู่.....
๓. ข้อมูลสภาพปัญหา ด้านสวัสดิการที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ
ด้านการแพทย์ .....
ด้านการศึกษา .....
ด้านอาชีพ .....
ด้านสังคม .....
๔. ความต้องการเพิ่ม ด้านสวัสดิการเพื่อให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
ด้านการแพทย์ .....
ด้านการศึกษา .....
ด้านอาชีพ .....
ด้านสังคม .....
๕. ด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนา.....
๖. ข้อคิดเห็นอื่นๆ .....

ผู้สัมภาษณ์.....
เมื่อวันที่.....

ผนวก จ.

รายชื่อ ผู้ให้สัมภาษณ์

ที่	ชื่อ นามสกุล	หมายเหตุ
๑	พระครูสุธรรมมานุสิฐ	ผอ.ศูนย์ฟื้นฟูผู้พิการและผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาตวัดห้วยเกี๋ยง
๒	นางสาวมณีรัตน์ ตัณฑวรรธนะ	นายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา
๓	นายสมาน วงศ์กาวี	อุปนายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา
๔	นายปัตฎิกรณ์ พัฒนาศูนย์	ผู้พิการ
๕	นายพงษ์เทพ พานขุนทด	ผู้พิการ
๖	น.ส.ฉะอ้อน แซ่เล้า	ผู้พิการ
๗	น.ส.นพเก้า มอญกลาง	ผู้พิการ
๘	นางสังวาล สายประสาท	ผู้พิการ
๙	นายกิตติศักดิ์ พยุงกลาง	ผู้พิการ
๑๐	น.ส.โสภา นกงาม	ผู้พิการ
๑๑	นายณรงค์ รัตนโสภา	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ
๑๒	นายลิขิต ทักษิณ	หัวหน้าฝ่ายกิจกรรม มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ
๑๓	นายคำพันธุ์ ราชดา	หัวหน้าฝ่ายฝ่ายปกครอง มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ
๑๔	นางคำมั่น ศรีสะอาด	หัวหน้าฝ่ายธุรการ มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ
๑๕	นายธนัฎฐ์โชค บุญพงศ์ปริตร	ผอ.ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการหยาดฝน
๑๖	นางพรจันทร์ เกียรติศิริโรจน์	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
๑๗	นายมงคล สีแปรวงค์	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ
๑๘	นายอภิวัฒน์ คุรุกิง	เจ้าหน้าที่พี่เลี้ยง
๑๙	นางกัญญาณัฐ กองคำ	พนักงานบริการ
๒๐	นางสาวศิริภรณ์ มูลปัน	พี่เลี้ยง
๒๑	นางรัตนาภรณ์ บุญเพิ่มพูน	ครูฝึกอาชีพสงเคราะห์ ๓ สถานสงเคราะห์คนพิการจังหวัดอุบลราชธานี
๒๒	นายเล็ก นรมานิตย์	ผู้พิการ

ที่	ชื่อ นามสกุล	หมายเหตุ
๒๓	นายพงษ์พันธ์ อัญญอ	ผู้พิการ
๒๔	นายกฤษฎา ผิวงาม	ผู้พิการ
๒๕	นายพงษ์พะเยาว์ ใจเที่ยง	ผู้พิการ
๒๖	นายบัณฑิต แซ่ซัน	ผู้พิการ
๒๗	นายจักรกฤษ วิมลสันติ	ผู้พิการ
๒๘	นายนัฐพงษ์ อุดนัน	ผู้พิการ
๒๙	นายวัฒนชัย แสนมี	ผู้พิการ
๓๐	นายสรวิชญ์ ทาวี	ผู้พิการ
๓๑	นายอิศรานุวัฒน์ กลัดแก้ว	ผู้พิการ
๓๒	นายกิตติรัฐ ต๊ะสาร	ผู้พิการ
๓๓	นายจักรวาล บุญปาล	ผู้พิการ
๓๔	นางสาวอ้อมรัก วิชชัยยา	ผู้พิการ
๓๕	นางสาวชลธิชา บ่อสร้าง	ผู้พิการ
๓๖	นางสาวอรวรรณ สุขสบาย	ผู้พิการ
๓๗	นายวิโรจน์ จงหอมฟ้า	ผู้พิการ

ผนวก ฉ.

ภาพการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการอบรมตัดผม ชาย-หญิง ขั้นพื้นฐาน
วันที่ 7-11 พฤษภาคม พ.ศ.2561
ได้รับการสนับสนุนจาก กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
จำนวน 65,375 บาท
ดำเนินการโดย ศูนย์บริการคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว
ณ ห้องประชุมสมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา
ศูนย์บริการคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว
ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
จัดตั้งโดย สมาคมคนพิการจังหวัดนครราชสีมา

โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา
ปรัชญา
"ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม"
คำขวัญ
"ซื่อสัตย์ กตัญญู ขยัน มีน้ำใจ"
วิสัยทัศน์
เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้คู่คุณธรรม มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนมีจิตสาธารณะ มีความสุขและประสบความสำเร็จ ผู้จบการศึกษามีงานทำทุกคนเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

WELCOME TO REDEMPTORIST VOCATIONAL

แบบสรุปโครงการวิจัย
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญาเลขที่ ว.๑๐๘/๒๕๖๑
ชื่อโครงการ การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
หัวหน้าโครงการ พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล,ดร.
วิทยาเขตอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
โทร ๐๘๐-๔๘๕ -๔๔๖๒ Email. bob2529@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญ

การวิจัยเรื่อง “การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย” เกิดจากผู้วิจัยสนใจศึกษา การจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในอนาคตจึงต้องเน้นการกระจายบริการอย่างทั่วถึงและได้มาตรฐาน รวมทั้งมีการพัฒนารูปแบบการจัดบริการให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา และความต้องการของผู้พิการและครอบครัว ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทในการดูแลผู้พิการให้มากขึ้นรวมทั้งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนทุกภาคส่วน ให้เข้ามามีบทบาทร่วมในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมตลอดจนสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์ พัฒนาฟื้นฟูและคุ้มครองสิทธิผู้พิการทุกระดับ เพื่อให้ผู้พิการได้รับสิทธิและโอกาสอย่างเป็นธรรมเท่าเทียมผู้ปกติ กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอาจต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์โครงการ

๑. เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย
๒.เพื่อศึกษาความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย
๓. เพื่อเสนอนโยบายและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

ผลการวิจัย

ประเด็นที่หนึ่ง : ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย มีดังต่อไปนี้

ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้พิการในสังคมไทย บุคคลทุกคนในสังคมมีความต้องการให้ชีวิตของตนประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้ไม่เว้นแม้แต่ผู้พิการ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วก็จะมีความสุข และมีความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งการได้รับการตอบสนองความต้องการจะส่งผลให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ความต้องการในชีวิตจึงเป็นตัวแปรสำคัญของความต้องการสวัสดิการสังคมของแต่ละบุคคลพบว่าไม่แตกต่างจากผู้มีร่างกายปกติ ดังต่อไปนี้

๑. ความต้องการอยู่รอด (existence) คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการพื้นฐานด้านปัจจัยสี่ เช่น ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น และถ้าหากจะนำมาเปรียบเทียบกับทฤษฎีของ Maslow ก็เทียบได้กับความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการด้านความปลอดภัย นั่นเอง

๒. ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม (relatedness) คือ ความต้องการสัมพันธ์ต่างๆ ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสังคม เป็นต้น ความสัมพันธ์ทางสังคมนี้ถ้าเทียบกับความต้องการที่ Maslow กำหนดไว้ ก็จะเท่ากับความต้องการทางด้านความมั่นคงทางใจ การไม่ถูกทอดทิ้ง ความต้องการทางสังคม และความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้า

๓. ความต้องการก้าวหน้าและเติบโต (growth) คือ ความต้องการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงฐานะสภาพ และการเติบโตก้าวหน้าของบุคคล ความต้องการอยากเป็นผู้มีความริเริ่มบุกเบิก มีขอบเขตอำนาจขยายกว้างออกไปเรื่อย และการพัฒนาเติบโตด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง ต้องการในการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กรนั้น บุคคลมีความต้องการที่จะได้รับความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น หรือความต้องการอยากได้ทากิจกรรมใหม่ๆ ที่มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อให้ได้ความดีความชอบ ตลอดจนมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความต้องการก้าวหน้าและเติบโตนี้เมื่อเปรียบกับความต้องการ ของ Maslow ก็คือ ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จทางใจและความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง นั่นเอง

นอกนั้นยังพบว่าผู้พิการยังมีความต้องการด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี

๒) การมีการศึกษาที่ดี

๓) การมีที่อยู่อาศัย

๔) การมีงานทำ การมีรายได้และการมีสวัสดิการแรงงาน

๕) การมีความมั่นคงทางรายได้

๖) นันทนาการ

๗) การบริการสังคมทั่วไป

ด้วยสภาพปัญหา ความต้องการของผู้พิการไทยดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการติดตาม ตรวจสอบการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมพลังผู้พิการ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในสังคม ทำให้สังคมได้ประจักษ์ว่าผู้พิการไทยเป็นพลเมืองที่มีผลิตภาพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งจะส่งผลต่อการเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันสำหรับทุกคน (Inclusive Society) ตามเป้าหมายในแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ ต่อไป

ประเด็นที่สอง: ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

ในปัจจุบันอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านในหลายๆด้านทั้งเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ส่งผลให้เกิดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และการปฏิรูปประเทศในทุก ๆ ด้านส่งผลให้ผู้พิการไดเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะ ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้นนอกจากนี้กรอบแนวทางการพัฒนาประเทศยังกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปเพื่อเป็นกรอบและทิศทางที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนของการพัฒนาประเทศไทย จุดแข็งอีกประการหนึ่งคือการมีกลไกคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแหงชาติคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการประจำจังหวัด รวมถึงคณะอนุกรรมการตามประเด็นและประเภทความพิการที่

ครอบคลุมการทำงานในทุกมิติซึ่งส่งผลให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ในปัจจุบันได้เกิดกลไกของศูนยบริการผู้พิการระดับจังหวัด และศูนยบริการผู้พิการทั่วไปขององคกรด้านผู้พิการและองค์กรปกครองสวนทองถิ่น ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆซึ่งจะทำให้ ผู้พิการในพื้นที่ได้เขาถึงบริการมากยิ่งขึ้นนับว่าเป็นจุดแข็งและจุดสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทยในปัจจุบัน นอกจากกลไกต่าง ๆ ข้างต้นแลว สภาพแวดลอมและบริการสาธารณะของประเทศไทยก็ยังไม่เอื้อต่อการ ดำรง ชีวิตของผู้พิการ ทั้งที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ต่าง ๆ สถานท่องเที่ยว ระบบคมนาคมขนส่ง รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการก็ยังมีราคาที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้พิการที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จริง ผู้พิการส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆของสังคมการมส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การถูกเลือกปฏิบัติผู้พิการส่วนใหญ่ ยังถูกเก็บไว้หลังบ้าน ซึ่งเกิดจากปัญหาด้านเจตคติของคนในครอบครัวและสังคมที่มีตอผู้พิการและความพิการนั่นเอง

ประเด็นที่สาม :กลไกขับเคลื่อนนโยบายการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

๑. สวัสดิการด้านการศึกษา จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาสำหรับผู้พิการในสังคมไทยเป็นระบบสวัสดิการที่มีความครอบคลุม สนองความต้องการของผู้พิการในรูปแบบที่หลากหลายอยู่แล้ว แต่ก็ยังมีข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายในอนาคตสำหรับผู้พิการส่งเสริมสวัสดิการด้านการศึกษาให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นดังนี้

- ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการระดับชุมชน
- ศูนย์ให้บริการความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและสวัสดิการที่รัฐบาลจัดให้ ศูนย์ดังกล่าวยังทำหน้าที่ติดต่อประสานให้ ผู้พิการ และผู้ดูแลได้รับสิทธิในการพัฒนาตนเองที่จะนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาไปสร้างรายได้เลี้ยงชีพและครอบครัว จะเป็นการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและดำรงชีวิตร่วมกับสังคมอย่างปกติทั่วไป

๒. สวัสดิการด้านการแพทย์ มีข้อเสนอนโยบายส่งเสริมสวัสดิการด้านการแพทย์สำหรับผู้พิการ ดังนี้

- ศาสนสถานเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ เนื่องจากพบว่ามีวัดบางแห่งมีความพร้อมที่จะบริการให้ความสะดวกเพื่อช่วยเหลือเหลือผู้พิการที่เน้นเรื่องสมาธิบำบัด และธรรมชาติบำบัด ได้แก่การใช้ยาสมุนไพร ที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทัศนคติและการกินอยู่ให้ถูกต้อง สอดคล้องกับหลักธรรมะ ในพระพุทธศาสนา
- จัดกิจกรรมธรรมะโอสถคือ หลักประกันคุณภาพที่เที่ยงแท้ พบว่าศาสนสถานที่บำบัดผู้พิการที่ผู้วิจัยและคณะได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละแห่งมีความเด่นแตกต่างกันแต่พบว่ามีจุดหมายร่วมกัน คือ “การใช้หลักธรรมะบำบัดรักษา” เมื่อผู้พิการเข้ามารักษาหลักธรรมะจะช่วยได้ทั้งการรักษาทางกาย และใจ เพราะผู้พิการน้อยรายที่จะหายจากความพิการ ถึงแม้ว่าความพิการจะหายไปก็ตามแต่ความทุกข์ก็ไม่หายไปจากจิตใจ ยังโกรธง่าย ยังโลภ ยังหลง เรียกได้ว่า นอกจากพิการทางกายแล้ว ยังพิการทางใจซ้ำเข้าไปอีก เปลี่ยนแปลงชีวิตด้วยธรรมะ “จิตเราสามารถหาความสุขได้จากร่างกายที่พิการ เพียงแต่ว่าต้องศึกษาเรื่องของชีวิตให้เข้าใจ โดยอาศัยหลักธรรมะ”

สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าถึงผู้พิการจะยังสงสัยเรื่องอุปสรรคแต่ในส่วนลึกแล้วยังเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่ามิได้ด้อยไปกว่าผู้ปกติแต่อย่างใด

๓. สวัสดิการด้านอาชีพ จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าผู้พิการที่มีความพิการและทำสิ่งที่ต่างๆ เพื่อที่จะพึ่งตนเอง ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม แต่ความสามารถประกอบกับผู้พิการขาดความรู้ ความชำนาญ ทำให้ขาดโอกาสในการมีงานทำ แต่ถ้าได้พัฒนาความสามารถและศักยภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ การจัดหางานจากสถานประกอบการจากรัฐและเอกชน การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ ดังนั้น นโยบายสวัสดิการด้านอาชีพสำหรับผู้พิการจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

- ความจำเป็นต่อการจัดสวัสดิการของผู้พิการ
- การจัดการสงเคราะห์ผู้พิการระดับรุนแรง
- สิ่งอำนวยความสะดวกของผู้พิการ
- ด้านนันทนาการ
- การดำรงชีวิตอิสระของผู้พิการ
- งบประมาณการในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการ

๔. สวัสดิการด้านสังคม บริการทางสังคมมีความแตกต่างจากการบริการสาธารณะและการสาธารณูปโภคเพราะเป็นบริการที่เน้นส่งเสริมสวัสดิภาพทางสังคมที่ดีของผู้พิการเป็นบุคคลมากกว่าการจัดสรรบริการทางภายภาพหรือโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจจากองค์ประกอบของสวัสดิการสังคมในความหมายกว้างให้ภาพขององค์ประกอบย่อย ๆ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ ควรมีแนวทางดังนี้

๑) การนำมาตรการทางกฎหมาย มาบังคับใช้รัฐควรมอบหมายให้มีการจัดบริการ ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายให้ครบทุกประเภทของการ จัดสวัสดิการสังคม

๒) กลไกในการดำเนินงาน สวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ มีความสำคัญอย่าง ยิ่งในการขับเคลื่อนงานด้านผู้พิการผู้พิการควร เป็นตัวหลักโดยดำเนินงานภายใต้คณะทำงานในระดับต่างๆ

๓) การส่งเสริมและการสนับสนุนควรมีงบประมาณที่ต่อเนื่องในแต่ละประเภทของการบริการ และทุกพื้นที่และบุคคลากรควรมีความรู้ความเข้าใจ ในความต้องการตามความจำเป็นของแต่ละบุคคลและ

๔) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมในแต่ละประเภทที่ จัดบริการให้ผู้พิการโดยการลงพื้นที่ในระดับอำเภอและรูปแบบควรเป็นการให้ความรู้แก่ญาติและผู้ที่เกี่ยวข้อง

๕. สวัสดิการด้านการฟื้นฟูจิตใจด้วยพระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ผู้พิการประเด็นความคาดหวังที่ผู้พิการต้องการให้ชุมชนพระพุทธศาสนามาช่วยเสริมสร้างพลังในการดำรงชีวิตมีดังต่อไปนี้

- สนับสนุนงบประมาณวัดที่พร้อมจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมผู้พิการ ข้อค้นพบหนึ่งที่สะท้อนออกมาจากการสัมภาษณ์ผู้พิการในงานวิจัยนี้คือ ผู้พิการส่วนใหญ่ต่างเห็นด้วยถ้าหากวัด จัดกิจกรรมหรือการอบรมที่ตอบสนองภาวะพิการเพื่อผู้พิการแต่ละประเภทขึ้นมา เช่น

๑) ผลิตสื่อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้พิการแต่ละประเภท

๒) พัฒนาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการทางร่างกาย

๓) ที่พักสำหรับผู้พิการที่มีความต้องการศึกษาปฏิบัติธรรม

๔) ส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์กับการช่วยเหลือผู้พิการ

๕) จัดทำคู่มือคำสอนของพระพุทธศาสนากับแนวทางในการดำรงชีวิตสำหรับผู้พิการ

นอกจากนั้น ข้อค้นพบจากการศึกษาโดยสัมภาษณ์ และพูดคุยกับผู้พิการนี้ ทำให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริม วิธีคิดในแนวพระพุทธศาสนา เป็นอย่างยิ่ง เพราะการคิดที่รู้เท่าทันสรรพสิ่ง จะขจัดความทุกข์อื่นที่มีอิทธิพล ให้ลดน้อยลงได้

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. อาจารย์ นักวิชาการ นิสิต ในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำเรื่องราวบทบาทและการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชนด้านการใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย สามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะสงฆ์ กรมพัฒนาชุมชน สามารถไปเป็นข้อมูลในการวางแผนจัดการและกำหนดยุทธศาสตร์การใช้นโยบายและการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการในสังคมไทย

การประชาสัมพันธ์

มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเตอร์เน็ต

https://www.mcuubon.ac.th

ประวัติผู้วิจัย

๑. ชื่อ พระใบฎีกาสุพจน์ **ฉายา** ตปสีโล **นามสกุล** เกษนคร

๒. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมศึกษา วิทยาเขตอุบลราชธานี

๓. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี, โทรสาร ๐-๔๕๔๐-๕๓๓๖ มือถือ ๐๘-๐๔๘๕-๔๔๖๒
E-Mail bob2529@gmail.com

๔. ประวัติการศึกษา

น.ธ. เอก ,พธ.บ.(สังคมศึกษา),.ศษ.ม.(สังคมศึกษา) ,ศษ.ด.(บริหารการศึกษา)

๖. ผลงานด้านวิชาการ

ร่วมเขียนตำราเรียนรายวิชา พระวินัยปิฎก
ร่วมเขียนตำราเรียนรายวิชา คณิตศาสตร์
เอกสารประกอบการสอนรายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา
เอกสารประกอบการสอนรายวิชา สมาธิศึกษา

๖. ผลงานด้านการวิจัย

- ๒๕๕๐ ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สนับสนุนทุนวิจัย)
- ๒๕๕๑ บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอุบาสิกาบงกช สิทธิพล (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สนับสนุนทุนวิจัย)
- ๒๕๕๒ ขบวนการพุทธใหม่ในประเทศไทย (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สนับสนุนทุนวิจัย)
- ๒๕๕๓ ศึกษาวิธีการเผยแพร่แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระสงฆ์ในจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธรและนครพนม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)
- ๒๕๕๖ ศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมขององค์กรชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี
- ๒๕๕๘ บทบาทการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของพระสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ)
- ๒๕๕๙ ประวัติศาสตร์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและหลักพุทธธรรม สมัยลพบุรี (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ สนับสนุนทุนวิจัย)

ประวัติผู้วิจัยร่วม

๑. ชื่อ นายพูลศักดิ์ **นามสกุล** หอมสมบัติ

๒. ข้อมูลการศึกษา

จบการศึกษาระดับปริญญาตรีปี ๒๕๕๒ สถานที่ : ภายในประเทศ
สถานศึกษา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วุฒิการศึกษา : พุทธศาสตรบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ สาขาศาสนา
จบการศึกษาระดับปริญญาโทปี ๒๕๕๓ สถานที่ : ภายในประเทศ
สถานศึกษา : มหาวิทยาลัยราชธานี
วุฒิการศึกษา : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา
จบการศึกษาระดับปริญญาโทปี ๒๕๕๕ สถานที่ : ภายในประเทศ
สถานศึกษา : มหาวิทยาลัยราชธานี
วุฒิการศึกษา : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน

๓. ช่วงปีที่ทำงาน ตำแหน่ง หน่วยงาน ลักษณะงานที่รับผิดชอบ

๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ เป็นอาจารย์พิเศษที่วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี บรรยายพิเศษในรายวิชาการบริหารการศึกษาคณะสงฆ์ไทย, สัมมนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์,การบริหารสาธารณูปการ

๒๕๕๖ - ๒๕๖๐ เป็นอาจารย์สอนที่วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ประจำหลักสูตรพุทธศาสตบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ เป็นอาจารย์สอนที่วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ประจำหลักสูตรครุศาสตบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

๔. ชื่อการอบรม/ประชุม วันที่ สถานที่ สมัครในนามหน่วยงาน ผลการเข้าร่วมอบรม/ประชุม

อบรม “สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่” (ลูกไก่) ปี ๒๕๖๐ มหาวิทยาลัยศิลปากร รุ่นที่ ๒ ๑๗ - ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ วิทยาลัยสงฆ์ จ.ชัยภูมิมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. งานวิจัย ทุนงบประมาณแผ่นดินประจำปี ๒๕๕๙ (เป้าหมาย ๒) (เงินงบประมาณแผ่นดิน)

หัวหน้าโครงการ งานวิจัย “ครอบครัวรักษาศีล ๕ : รูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรม การดำรงชีวิตของครอบครัวไทยในจังหวัดอุบลราชธานี”

ประวัติผู้วิจัยร่วม

ชื่อ (ภาษาไทย) : ดร.นคร จันทราช
(ภาษาอังกฤษ) : Dr.Nakhon Jantharach

ตำแหน่งปัจจุบัน

: อาจารย์อัตราจ้าง สาขาวิชาศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
ตำบลกระโสบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
โทรศัพท์มือถือ ๐๘๔-๖๐๖๑๑๓๙

ประวัติการศึกษา

: พ.ศ. ๒๕๔๘ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดมหาวนาราม (วัดป่าใหญ่) ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

: พ.ศ. ๒๕๕๐ สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค สำนักเรียนวัดชนะสงคราม กรุงเทพมหานคร

: พ.ศ. ๒๕๕๐ ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (เกียรตินิยมอันดับ ๒)

: พ.ศ.๒๕๕๓ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ศศ.ม. (ปรัชญาและศาสนา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

: พ.ศ.๒๕๖๐ ปริญญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต พธ.ด. (สาขาวิชาปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย พระนครศรีอยุทธยา

ผลงานทางวิชาการ

: บทความวิชาการเรื่องโลกแห่งสามัญวิสัยมุมมองจากพระพุทธศาสนาเถรวาท

: พ.ศ. ๒๕๕๖ งานวิจัยเรื่อง “การจัดการที่ดินของวัดในพระพุทธศาสนา” ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ผู้ร่วมวิจัย)

: พ.ศ. ๒๕๕๗ งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการแก้ปัญหาบริโภคนิยมของวัยรุ่นจังหวัดอุบลราชธานี” ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (หัวหน้าโครงการ)

: พ.ศ. ๒๕๖๐ บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการแก้ปัญหาบริโภคนิยมของวัยรุ่นจังหวัดอุบลราชธานี” ตีพิมพ์ในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๕ ฉบับพิเศษ เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองวันวิสาข บูชาโลก ๒๕๖๐ (พฤษภาคม ๒๕๖๐) จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่ ๑: วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI และจะถูกคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index (ACT) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

: พ.ศ. ๒๕๖๐ บทความวิชาการเรื่อง “โลกแห่งสามัญวิสัยมุมมองจากพระพุทธศาสนาเถรวาท” บทความวิชาการ ในการประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ในวันที่ ๒ สิงหาคม๒๕๖๐

: พ.ศ. ๒๕๖๑ วิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างพลังทางจิตวิญญาณเพื่อการดับทุกข์ของผู้พิการตามแนวพระพุทธศาสนาในสังคมไทย”ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (หัวหน้าโครงการวิจัย)

ประวัติการทำงาน : พ.ศ. ๒๕๔๔ –๒๕๕๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม - บาลี ประจำสำนักศาสนศึกษาวัดมหาวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี

: พ.ศ. ๒๕๕๐- ๒๕๕๓ ได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม - บาลี ประจำสำนักศาสนศึกษาวัดเสมียนนารี กรุงเทพมหานคร

: พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจข้อสอบสนามหลวงแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร

: พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นอาจารย์พิเศษ คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

: พ.ศ. ๒๕๕๖ – ปัจจุบัน ตำแหน่งอาจารย์อัตราจ้าง สังกัดวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ นายกวีพล **นามสกุล** ศรีหะมงคล

เกิดเมื่อ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๓๑ อายุ ๒๗ ปี

วิทยฐานะ นักธรรมชั้นเอก ป.ธ. ๗ พธ.บ. ภาษาอังกฤษ พธ.ม. ภาษาศาสตร์

สถานะเดิมภูมิลำเนา

บ้านเลขที่ ๑๑๙/๒ บ้านแก้วปัดโป่ง หมู่ ๙ ตำบลไชยบุรี

อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ๔๘๑๒๐

ประวัติการศึกษา

๑. พ.ศ. ๒๕๔๖ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดศรีชมชื่น ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๒. พ.ศ. ๒๕๕๐ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดจุกเฌอ ตำบลจุกเฌอ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ๔๓๐๐๐

๓. พ.ศ. ๒๕๕๔ สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๗ ประโยค สำนักเรียนเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๔. พ. ศ. ๒๕๕๕ จบปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. พ.ศ ๒๕๕๖ จบปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาศาสตร์) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

๑. พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๖ เป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๓ แห่ง ได้แก่

๑) โรงเรียนภาษานุสรณ์บางแค ๒) โรงเรียนวัดนิมมานรดี ๓) โรงเรียนวัดอินทาราม

๒. พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นวิทยากรประจำกองตรวจชั้นประโยค ป.ธ. ๓ โครงการอบรมบาลีก่อนสอบ วัดสร้อยทองเขตบางซื่อกรุงเทพมหานคร

๓. พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นกรรมการจัดการแข่งขันการโต้วาทีภาษาอังกฤษ เรื่อง “Life in the Urban Area Is Better Than Life in the Rural Area” ณ ห้องเธียร์เตอร์ โซน A อาคารเรียนรวมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔. พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นวิทยากรประจำกองตรวจชั้นประโยค ป.ธ. ๔ โครงการอบรมบาลีก่อนสอบ ภาค ๒ ปีที่ ๑๔ ณ วัดต้นสน จังหวัดอ่างทอง

๕. พ.ศ. ๒๕๕๗ - **ปัจจุบัน** เป็นอาจารย์อัตราจ้างที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ประวัติการฝึกอบรม

๑. พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ปฏิบัติดีเยี่ยมในโครงการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของ นิสิตประจำปีการศึกษา 2550 ณ วัดถ้ำสิงโตทอง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

๒. พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้รับรางวัลชมเชยในการกล่าวสุนทรพจน์ภาคภาษาอังกฤษ เรื่อง “His Majesty The King Bhumibol Adulyadej as a Venerable of the world ณ ห้องเธียร์เตอร์ โซน A อาคารเรียนรวมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่อยู่ปัจจุบัน

๑๙๑ บ้านค้อ หมู่ ๑๒ ตำบลกุดลาด อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์อัตราจ้าง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี